

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Містобудування

ПЛАНУВАННЯ І ЗАБУДОВА ТЕРИТОРІЙ

(проект 2 редакція)

на заміну ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень», ДБН Б.2.4-1-94 «Планування і забудова сільських поселень», ДБН Б.2.4-3-95 «Генеральні плани сільськогосподарських підприємств», ДБН Б.2.4-4-97 «Планування та забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств», ДБН Б.1-2-95 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження комплексних схем транспорту для міст України», СНиП II-89-80 «Генеральные планы промышленных предприятий»

ДБН Б.1.1-Х:201Х

Київ

Мінрегіон України

2016

ПЕРЕДМОВА

1. РОЗРОБЛЕНО: Державне підприємство «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромiсто» імені Ю.М.Білоконя»

РОЗРОБНИКИ: **І.Шпилевський** (керівник розробки), **Ю.Палеха** (науковий керівник, д-р.геогр.наук), **А.Економов**, **Г.Айлікова** (канд.техн.наук), **Л.Безкоровайна**, **Т.Губенко**, **Д.Жуков**, **В.Лавринчук**, **О.Малишева**, **В.Муха**, **А. Олещенко** (канд. геогр.наук), **В.Токар**, **М.Христюк** (канд.техн.наук).
 КНУБА: **М.Дьомін** (д-р. арх.), **В.Нудельман** (д-р.геогр.наук), **Т.Панченко** (д-р.арх.), **О.Сингаївська** (д-р.техн. наук), **О.Сергійчук** (д-р.техн. наук), **Л.Золотар**, **О.Міщенко**, **А.Омшанська** (канд.арх.), **М.Осетрін**(канд.техн.наук), **О.Пантюхіна** (канд.арх), **П.Приймаченко** (канд.техн.наук) **П.Чередніченко**(канд.техн.наук), **В.Яценко** (канд.арх).
 ДП «НДПмістобудування»: **В.Онищенко** (канд.арх.), **І.Соколов**, **Т.Жаворонкова**, **Н.Соковніна**.
 ДП «УКРНДПЦИВІЛЬБУД»: **О.Чижевський** (канд.арх.), **С.Буравченко**(канд.арх.), **З.Денисенко**, **Т.Криштоп** (канд.техн.наук), **В.Максименко**, **М.Омельчук**, **О.Ханенко**, **С.Шаманський** (канд.техн. наук).
 КО «Інститут Генерального плану м. Києва»: **С.Броневицький** (канд.техн.наук.); **Т.Нечаєва** (канд.арх.), **Н.Гонтарик**, **О.Мішкіна**, **В.Присяжнюк**, **М.Римар-Щербина**, **Н.Радовська**, **І.Соболев**.
 Інститут урбаністики: **Г.Фільваров** (д-р.арх.), **А.Плешкановська** (д-р техн. наук).
 ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПРОМБУДНДПРОЕКТ»: **О.Удовиченко**.
 ПАТ «УкрНДІінжпроект»: **П.Зембицький**, **П.Матичин**.
 ДП «УКРНДІВОДОКАНАЛПРОЕКТ»: **О.Оглобля** (д-р.техн.наук); **С.Краток**.
 ПАТ «КиївЗНДІЕП»: **В.Куцевич** (д-р.арх.), **Б.Губов**;
 УкрНдіЦЗ: **В.Ніжник** (канд.техн.наук), **Я.Балло**, **Р.Уханський**.
 ДУ «Інститут громадського здоров'я О.М.Марзеєва НАМН України»: **А.Сердюк** (академік НАМНУ), **В.Махнюк** (д-р.мед.наук), **В.Акіменко** (д-р.мед.наук), **Ю.Думанський** (д-р.мед.наук), **В.Станкевич** (д-р.мед.наук), **С.Могильний**.
 ДП «НДКТИ МГ»: **І.Сатін** (канд.техн.наук),
 Мінрегіон України: **С.Білоус**.

2. ВНЕСЕНО ТА ПІДГОТОВЛЕНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Департаментом містобудування, архітектури та планування територій Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

3. ПОГОДЖЕНО:

4. ЗАТВЕРДЖЕНО: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від ____ - ____-201Х №

НАБРАННЯ _____ - __ - 201Х

ЧИННОСТІ:

НА ЗАМІНУ

ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень», ДБН Б.2.4-1-94 «Планування і забудова сільських поселень», ДБН Б.2.4-3-95 «Генеральні плани сільськогосподарських підприємств», ДБН Б.2.4-4-97 «Планування та забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств», ДБН Б.1-2-95 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження комплексних схем транспорту для міст України», СНиП II-89-80 «Генеральные планы промышленных предприятий».

ЗМІСТ

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ	6
2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ	6
3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ	8
4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	16
5. ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ	22
6. СЕЛЬБИЩНА ТЕРИТОРІЯ	28
6.1 Зона житлової забудови	28
6.2 Зона громадської забудови	44
7. ВИРОБНИЧА ТЕРИТОРІЯ	48
7.1 Інноваційний розвиток виробничих територій.	48
7.2. Формування і планування виробничих територій.	49
7.3. Зона науково-виробничої забудови.	56
7.4. Комунальна зона.....	57
7.5. Зона транспортно-складської забудови.....	58
7.6. Зона сільськогосподарського виробництва.	59
8. ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНІ ТЕРИТОРІЇ.....	65
8.1. Мережа ландшафтно-рекреаційних територій.	65
8.2. Озеленені території населених пунктів.....	66
8.3. Позаміські ландшафтні території	70
8.4. Рекреаційні території	71
8.5 Курортні території.....	75
8.6. Туристичні території.....	79
8.7. Природно-заповідні території	82
9. СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА (заклади, установи і підприємства обслуговування) ...	86
10. ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА.....	90
10.1. Зовнішній транспорт	90
10.2. Комплексна схема транспорту	95
10.3. Внутрішній транспорт	96
10.4. Мережа громадського пасажирського транспорту, велосипедного та пішохідного руху.....	98
10.5. Транспортно – пересадочні вузли.....	104
10.6. Комплексна схема організації дорожнього руху	106
10.7. Мережа вулиць і доріг населених пунктів.....	107
10.8. Споруди та підприємства для зберігання та обслуговування транспортних засобів	111

11. ІНЖЕНЕРНА ІНФРАСТРУКТУРА.....	123
11.1. Водопостачання, каналізація.....	123
11.2. Санітарне очищення.....	130
11.3. Енергопостачання.....	135
11.4. Телекомунікаційні мережі.....	141
11.5. Розміщення інженерних мереж.....	143
12. ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА І ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ.....	149
13. ОХОРОНА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	157
13.1. Збереження традиційного характеру середовища історичних населених місць та міжселенних територій.....	157
13.2. Реконструкція історичної забудови.....	160
14. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	163
14.1. Містобудівна оцінка природного середовища життєдіяльності.....	163
14.2. Вимоги щодо охорони довкілля.....	165
14.3. Охорона повітря.....	166
14.4. Охорона водних об'єктів.....	168
14.5. Захист від шуму.....	169
14.6. Захист від вібрації.....	172
14.7. Захист від електромагнітного забруднення.....	174
14.8. Захист від випромінювань та опромінювань.....	176
14.9. Регулювання мікроклімату.....	177
14.10. Розвиток природоохоронних територій та охорона ландшафту.....	178
14.11. Планувальні обмеження.....	178
15. ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ.....	182
15.1 Розміщення пожежно-рятувальних підрозділів (частин).....	182
15.2 Вимоги до протипожежних відстаней.....	183
15.3 Вимоги до проїздів для протипожежної техніки.....	192

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Містобудування

Планування і забудова територій

Градостроительство

Планировка и застройка территорий

Чинний від _____

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Ці Державні будівельні норми поширюються на проектування нових і реконструкцію міських і сільських населених пунктів, об'єднаних територіальних громад та інших територій.

Ці норми обов'язкові для органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (включаючи об'єднані територіальні громади), підприємств і установ, незалежно від форм власності та відомчого підпорядкування, громадських об'єднань і громадян, які здійснюють проектування, будівництво і благоустрій.

При проектуванні населених пунктів, об'єднаних територіальних громад та інших територій поряд з положеннями цих норм, слід також керуватися Державними санітарними правилами «Планування і забудова населених пунктів», вимогами інших чинних нормативно-правових актів.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цих Нормах є посилання та нормативні документи:

ДСП 173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів»;

ДСанПіН 1370/23902 «Влаштування, обладнання, утримання дошкільних навчальних закладів та організації життєдіяльності дітей»;

ДБН Б.1.1-13:2012 «Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях»;

ДБН Б.1.1-14:2012 «Склад та зміст детального плану території»;

ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту»;

ДБН В.2.2-15-2005 «Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення»;

ДБН Б.2.2-3:2012 «Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту»;

ДБН Б.2.2-2-2008 «Планування і забудова міст, селищ і функціональних територій. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження науково-проектної документації щодо визначення меж та режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування»;

ДБН В.1.1-7-2002 «Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва»;

ДБН Б.1.1-5:2007. «Система містобудівної документації (СМБД). Перша частина.

Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) на особливий період у містобудівній документації»;

ДБН Б.1-2-95. «СМБД. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження комплексних схем транспорту для міст України»;

ДБН В.2.3-4-2015 «Автомобільні дороги. Частина 1. Проектування. Частина 2. Будівництво»;

ДБН В.2.3-5-2001 «Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів»;

ДБН Б.2.3-18 : 2007 «Споруди транспорту. Трамвайні та тролейбусні лінії. Загальні вимоги до проектування»;

ДБН В.2.2-17: 2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення»;

ДБН В.2.3-15:2007 «Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів»;

ДБН В.2.3-20-2008 «Споруди транспорту. Мости та труби. Виконання та приймання робіт»;

ДБН В.2.5-39-2008 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди «Теплові мережі»;

ДБН В.2.5-77:2014 «Котельні»;

ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування»;

ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування»;

ДБН В.1.1-31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму»;

ДБН В.2.4-5:2012 «Хвостосховища і шламонакопичувачі. Частина I Проектування. Частина II Будівництво»;

ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування і забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій»;

ДСТУ Б А.2.2-7:2010 «Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Основні положення»;

ДСТУ-Н Б Б.1.1-19:2013 «Настанова з виконання розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації на мирний час»;

ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»;

ДСТУ-Н Б Б.1.1-12:2011 «Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг)»;

ДСТУ - Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія»;
ДСТУ-Н Б.Б 2.2-9:2013 «Настанова щодо розподілу територій мікрорайонів (кварталів) для визначення прибудинкових територій багатоквартирної забудови»;
СНиП 2.05.06-85* "Магістральні трубопроводи";
СНиП 2.05.08-85 «Аеродроми»;
СНиП II-89-80* « Генеральні плани промислових підприємств»;
НПАОП 10.0-1.01-09 «Правила безпеки у вугільних шахтах»;
Правила улаштування електроустановок (ПУЕ).

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цих Нормах вживаються терміни, встановлені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні»: територіальна громада, адміністративно-територіальна одиниця;

Законом України «Про об'єднані територіальні громади»: об'єднана територіальна громада;

Конституцією України: населений пункт, село, селище, місто;

Земельним Кодексом України: земельна ділянка, землі природно-заповідного фонду, землі оздоровчого призначення, землі рекреаційного призначення, землі історико-культурного призначення, землі лісового та водного фонду; прибережні захисні смуги, межа району, села, селища, міста;

Бюджетним кодексом України: інвестиційний проект;

Повітряним кодексом України: аеродром, аеропорт, приаеродромна територія, землі аеропортів (аеродромів);

Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності»: генеральний план населеного пункту, детальний план території, лінії регулювання забудови, містобудівна документація, містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки (далі – містобудівні умови та обмеження), план зонування території (зонінг), приміська зона, проектна документація, схеми планування території на регіональному рівні, червоні лінії;

Законом України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів»: землі енергетики, зона впливу електромагнітного поля, кабельна лінія електропередачі, магістральна теплова мережа, об'єкт енергетики, охоронна зона магістральних теплових мереж, охоронні зони об'єктів енергетики, повітряна лінія електропередачі, санітарно-захисна зона об'єктів енергетики, теплова мережа, трансформаторна підстанція;

Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»: санітарне та епідемічне благополуччя населення, середовище життєдіяльності людини (далі – середовище життєдіяльності), фактори середовища життєдіяльності;

Законом України «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів»: магістральний трубопровід, охоронна зона об'єктів магістральних трубопроводів;

Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»: житловий комплекс, прибудинкова територія;

Законом України «Про автомобільні дороги»: автомобільна дорога, дорожнє покриття, об'єкти дорожнього сервісу, проїзна частина, смуга руху;

Законом України «Про благоустрій населених пунктів»: територія, вулично-дорожня мережа, зелені насадження;

Законом України «Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва»: зелена зона, зелені насадження, лісопарк, ліс населеного пункту, парк, рекреаційна зона, сквер, урочище;

Законом України «Про природно-заповідний фонд України»: природно-заповідний фонд, природні території та об'єкти, природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, регіональні ландшафтні парки, національні природні парки, біосферні заповідники;

Законом України «Про автомобільний транспорт»: автомобільний транспорт, автобусний маршрут міський, автобусний маршрут приміський, автобусний маршрут міжміський;

Законом України «Про генеральну схему планування території України»: загальнодержавна, міжобласні, обласні, міжрайонні, районні, внутрішньорайонні системи розселення;

Законом України «Про засади державної регіональної політики»: регіон, макрорегіон, мікрорегіон;

Законом України «Про охорону земель»: земельні ресурси;

Законом України «Про трубопровідний транспорт»: магістральний трубопровід, об'єкти трубопровідного транспорту, охоронна зона;

Законом України «Про охорону культурної спадщини»: об'єкт культурної спадщини, нерухомий об'єкт культурної спадщини, пам'ятка культурної спадщини, зони охорони пам'ятки, історичне населене місце, історичний ареал населеного місця, традиційний характер середовища, реставрація, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини, типи та

види об'єктів культурної спадщини, історико-культурний заповідник, історико-культурна заповідна територія, ревіталізація в архітектурі, регенерація в архітектурі, реконструкція, реконструкція комплексна.

Законом України «Про співробітництво територіальних громад»: територіальні громади сіл, селищ, міст, інфраструктурні об'єкти, спільний орган управління;

Законом України «Про засади державної регіональної політики»: регіон, державна регіональна політика, макрорегіон, мікрорегіон, регіональний розвиток, сталий розвиток, державна стратегія регіонального розвитку, регіональні стратегії розвитку;

Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів» регіон, державна територія, промисловий район, сільський район;

Законом України «Про основи містобудування»: містобудування (містобудівна діяльність), містобудівна документація;

Законом України «Про основи національної безпеки України»: національні інтереси, пріоритети національних інтересів;

Законом України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку»: багатоквартирний будинок, прибудинкова територія.

Законом України «Про курорти»: курорт, санаторно-курортні заклади, округ санітарної охорони, зони округу санітарної охорони.

Законом України «Про туризм»: туризм, турист, екскурсант.

Законом України «Про індустриальні парки»: індустриальний (промисловий) парк;

Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»: технологічний парк (технопарк);

Законом України «Про інноваційну діяльність»: інноваційна діяльність, інноваційне підприємство;

Положенням «Про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України»: рекреант, рекреація, рекреаційна діяльність.

Законом України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки»: буферна зона, екологічна мережа, природний комплекс, природний коридор, природний ландшафт, природний регіон.

Національним стандартом України ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення»: база відпочинку, будинок відпочинку, готель, готель-люкс, апарт-готель, акватель, дитячий табір, індивідуальний засіб розміщення, кемпінг, мотель, пансіонат, санаторій, табір праці та відпочинку, туристична база, туристичний комплекс, хостел.

Нижче за абеткою подано терміни, вжиті в цих Нормах та визначення позначених ними понять.

3.1 Багатофункціональна споруда

Будівля, яка органічно включає в себе різні функції – житлові, громадські, ділові, транспортні та ін.).

3.2 Громадський центр

Територія концентрованого розміщення об'єктів, призначених для забезпечення життєдіяльності територіальної громади. Центри поділяються на загальноміські багатофункціональні центри, центри міських адміністративних та планувальних районів.

3.3. Демографічна ємність території

Максимально можливе розрахункове число мешканців, що може бути розміщене в проектних межах території (населених пунктів, районів тощо) за умови, що забезпечено найбільш важливі потреби населення за рахунок ресурсів даної території з урахуванням збереження її екологічної рівноваги.

3.4 Демографічна структура

Структура населення населеного пункту, що характеризує його чисельність, статеву - віковий склад, родинний стан, освіту, міграцію, соціальний стан, рівень і якість життя.

3.5 Демографічний прогноз

Прогноз динаміки чисельності населення населеного пункту і його основних демографічних параметрів (загальна чисельність, статево-віковий склад, родинний стан, освіта, міграція, соціальний стан, рівень і якість життя).

3.6 Динаміка населення

Тенденції змін загальної чисельності, статево-вікової структури, показників народжуваності й смертності, складу й структури соціальних, етнічних і культурних груп, механічного руху, а також інших характеристик населення.

3.7 Домогосподарство

Сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти.

3.8 Зелені насадження

Деревна, чагарникова, квіткова та трав'яна рослинність природного і штучного походження на визначеній території населеного пункту.

3.9 Зелені насадження загального користування

Загальнодоступна частина системи зелених насаджень населеного пункту, що має загальноміське, районне й місцеве значення (як правило, не включає зелені насадження житлових зон, що призначені переважно для використання їх мешканцями).

3.10 Зовнішній транспорт

Система транспортних ліній і вузлів, що забезпечують і обслуговують зовнішні зв'язки міста (населеного пункту), у тому числі лінії й вузли: автомобільного, залізничного, повітряного, водного й трубопровідного транспорту.

3.11 Зона

Частина території, яка має однорідні ознаки її використання (житлова зона, промислова зона, зона відпочинку тощо).

3.12 Зона охорони археологічного культурного шару

Територія за межами пам'ятки археології та її охоронної зони, де виявлені окремі археологічні знахідки або можливе існування археологічного культурного шару, доведення якого потребує проведення шурфування або розкопок. Призначена для забезпечення збереження і дослідження пам'яток археології.

3.13 Зона охоронюваного ландшафту

Природна незабудована чи переважно природна з розосередженою традиційною забудовою територія за межами охоронної зони, з якою пам'ятка складає єдине композиційно-пейзажне ціле. Вона виділяється для збереження і реабілітації місцевостей, які є характерним історичним природним середовищем пам'ятки і відіграє разом з нею важливу роль в образі населеного місця або окремого пейзажі.

3.14 Інженерна інфраструктура

Комплекс інженерних споруд і комунікацій.

3.15 Квартал

Первинний елемент архітектурно-планувальної структури території, що являє собою частку міської території обмеженої вулицями, у деяких випадках проїздами, природними межами.

3.16 Комплексна оцінка території

Системний аналіз зовнішніх та внутрішніх конкурентних переваг та обмежень у розвитку населеного пункту або території. Включає оцінку ресурсного, інженерно-транспортного, науково-технічного, туристичного потенціалів з урахуванням демографічного прогнозу та екологічного стану території.

3.17 Міжселенна територія

Територія за межами населених пунктів.

3.18 Міжселенне обслуговування

Надання адміністративних та соціальних послуг населенню відповідної системи розселення комплексом розташованих у місті центрів закладів і підприємств.

3.19 Мікрорайон

Первинний елемент соціально-планувальної структури території населеного пункту який містить житлову забудову, об'єкти повсякденного обслуговування, об'єкти інженерної і транспортної інфраструктур, обмежений вулицями загальноміського або районного значення.

3.20 Місто-центр

Населений пункт з найбільшою чисельністю населення і найвищим адміністративним статусом, економічним та соціально-культурним потенціалом, (обласний або районний центр), який домінує у сформованій сукупності міських і сільських населених пунктів різної величини та профілю економічної діяльності.

3.21 Міський транспорт

Сукупність всіх видів транспорту, що використовується у містах та інших населених пунктах для здійснення внутрішньоміських пасажирських та вантажних перевезень.

3.22 План населеного пункту

Відображення на кресленні розташування всіх основних частин та елементів планувальної структури і забудови населеного пункту (план існуючого стану населеного пункту та проектний план).

3.23 Пішохідна зона

Площі, майданчики, проходи і вулиці в забудові населеного пункту що призначені переважно для руху пішоходів та можливості проїзду (під'їзду) лише спеціального транспорту.

3.24 Планувальна структура

Просторова локалізація магістральної вулично-дорожньої мережі і прилеглих до неї громадських просторів (планувальний каркас міста). У сукупності з вулицями та проїздами місцевого значення вони формують інфраструктуру транспортного-пішохідного (велосипедного) руху.

3.25. Планування територій

Процес регулювання використання територій, який полягає у розробленні та реалізації містобудівної документації на державному, регіональному та місцевому рівнях.

3.26 Повсякденне обслуговування

Види і форми культурно-побутового обслуговування в зоні пішохідної доступності, якими жителі користуються постійно («повсякденно»).

3.27 Пожежне депо

Будівля (споруда) для зберігання та технічного обслуговування пожежної техніки й оснащення, розташування особового складу пожежно-рятувального підрозділу.

3.28 Пожежно-рятувальний підрозділ

Структурна одиниця сил цивільного захисту, до якої входять, згідно з штатним розписом, особовий склад, пожежна техніка та оснащення.

3.29 Пожежно-рятувальна частина

Територія населеного пункту або об'єкту, на якій розташована будівля (споруда) пожежного депо та інші допоміжні будинки (споруди), що забезпечують функціонування пожежно-рятувального підрозділу.

3.30 Радіус обслуговування

Відстань, яка визначає зону обслуговування прилеглої забудови населеного пункту відповідними об'єктами (шкільними чи дошкільними навчальними закладами, закладами невідкладної медичної допомоги, пожежними депо, зупинками громадського транспорту тощо).

3.31 Резервна територія

Територія населеного пункту або прилегла до нього територія, яка не використовується під капітальну забудову та інженерні споруди і зберігається, як резерв для перспективної забудови відповідно до містобудівної документації.

3.32 Рекреаційні ліси

Ліси, що формуються на базі лісів лісового фонду України та використовуються для рекреаційних цілей із відповідним рівнем благоустрою.

3.33 Рекреаційне житло

Це різновид індивідуальних засобів розміщення туристів та відпочиваючих, представлений приватними житловими будинками, призначеними для постійного проживання господарів житла спільно з тимчасовим розміщенням обмеженої кількості відпочиваючих (менше 30 осіб).

3.34 Рекреаційне навантаження

Рекреаційне навантаження – показник, що характеризується кількістю рекреантів на одиницю площі за певний період і визначає рівень сукупного антропогенного впливу на природний комплекс певної території в процесі рекреаційної діяльності.

3.35 Рекреаційні території

Ділянки суші (або водного простору), які призначені для здійснення рекреаційної діяльності та відпочинку рекреантів.

3.36 Садибний будинок

Односімейний житловий будинок з присадибною ділянкою.

3.37 Система розселення

Сукупність населених пунктів, об'єднаних сталими трудовими та соціально-культурними зв'язками та спільністю тяжіння до центру системи, що фокусує ці зв'язки і реалізує їх розвинутою транспортною інфраструктурою та відзначається найбільшим демографічним, виробничим, соціально-культурним потенціалом і найвищим адміністративним статусом.

3.38 Соціальна інфраструктура

Частина інфраструктури населених пунктів, що обслуговує різноманітні соціальні запити його населення у сфері охорони здоров'я, виховання й освіти, культури, торгівлі, побутового, житлово-комунального обслуговування тощо.

3.39 Соціально-планувальна структура

Просторова локалізація центрів громадського обслуговування населення різних рівнів і зон їхнього впливу: житлова група, мікрорайон, житловий (промисловий, ландшафтно-рекреаційний) район, планувальна зона, місто.

3.14 Транспортна інфраструктура

Комплекс транспортних споруд і комунікацій.

3.40 Трудові поїздки

Регулярні поїздки мешканців населеного пункту на роботу і з роботи.

3.41 Урбанізована територія

Територіальний ареал переважного поширення міських форм розселення.

3.42 Функціональна зона

Частина території населеного пункту з явно вираженою переважною функцією її містобудівного використання.

3.43 Функціональне зонування

Зонування території за ознакою дислокації різних видів діяльності.

3.44 Функціонально-планувальна структура

Просторова локалізація ділянок території призначених для різних видів соціальної, виробничої, комунікаційної діяльності та природно ландшафтного комплексу пов'язаних між собою транспортними комунікаціями.

3.45 Центр населеного пункту

Центральна частина міста, селища, села де концентруються головні функції управління, культури, соціального обслуговування населення та головні архітектурні ансамблі.

У цьому ДБН вживаються скорочення, а саме:

КСТ – комплексна схема транспорту.

КСОД – комплексна схема організації дорожнього руху.

АЗС – автозаправна станція.

АЗК – автозаправні комплекси.

СТО – станція технічного обслуговування.

ТПВ – транспортно-пересадочний вузол.

ТЕЦ – теплоелектроцентрально

ГНС – газонаповнювальні станції

ГНП – газонаповнювальні пункти

АТС – автоматична телефонна станція

РТС – радіотелевізійна станція

РПС – радіо передавальна станція

РЛС – радіолокаційна станція

СЗЗ – санітарно-захисна зона

ГДК – гранично допустимі концентрації

ВЗ – водоохоронна зона

4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1 Містобудівна діяльність в сфері планування і забудови території України, її адміністративно-територіальних одиниць, їх сполучень ґрунтується на нормах Конституції України, Законів України, Указів Президента України та постанов Верховної Ради України, актах Кабінету Міністрів України, інших нормативно-правових актах, а також рекомендаціях Європейської Економічної Комісії Організації Об'єднаних націй (ЄЕК ООН), ЕС, Ради Європи, спрямованих на регулювання містобудівної діяльності.

4.2 Метою містобудівної діяльності на державному, регіональному та місцевому рівнях є забезпечення формування повноцінного життєвого середовища та сталого розвитку територій та населених пунктів.

4.3 Для досягнення зазначеної мети необхідно враховувати загальносвітові тенденції підвищення інтелектуалізації праці, переважного розвитку високотехнологічних, енергоефективних, малоресурсоємних, екофільних видів діяльності, пріоритетного розвитку сфери освіти, науки, культури з відповідними змінами в структурі зайнятості та використання території.

4.4 Профіль та масштаби соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, зрушень в функціональній структурі та планувальній організації

їх територій на перший етап (5-7 років), розрахунковий період (15-20 років) та стратегічну перспективу визначається на основі комплексної оцінки території з урахуванням пріоритетності соціальних та екологічних критеріїв, повного розкриття потенціальних ресурсних можливостей і потреб населення, збалансування загальнодержавних, регіональних інтересів та інтересів територіальних громад з урахуванням вирішень Генеральної схеми планування території України, схем планування території регіонального рівня, планів просторового розвитку об'єднаних територіальних громад, прогнозів і програм розвитку регіону. При цьому визначаються види діяльності, розвиток яких повинен бути стимульований, припинений або обмежений.

4.5 Головним об'єктом містобудівного проектування є території адміністративно-територіальних одиниць та їх частин, в тому числі міські та сільські населені пункти та поселення – місця постійного, або сезонного проживання членів територіальної громади, що мають відповідний статус в системі адміністративно-територіального поділу країни. За категорією встановлені наступні типи населених пунктів – міста, селища та села.

4.6 Межі об'єктів містобудівного проектування встановлюються на стадії розроблення містобудівної документації відповідного вищого територіального рівня комплексу проектно-планувальних робіт.

4.7 Базою для проектування розвитку населених пунктів та територій за межами населених пунктів є:

- довгострокові державні та регіональні інтереси на зазначеній території;
- системна оцінка конкурентних переваг, обмежень розвитку, природно-ресурсного, економічного науково-технічного, туристичного потенціалу, територіальних ресурсів, соціальної та інженерно-комунальної інфраструктури, екологічного стану території.
- історико-архітектурні опорні плани та зони охорони об'єктів культурної спадщини (місцевий рівень), схеми розміщення об'єктів культурної спадщини (регіональний рівень);
- прогноз демографічного розвитку об'єкта проектування, стратегії та програми соціального-економічного розвитку регіонів та населених пунктів;

4.8 За містобудівною класифікацією усі організації, установи та підприємства поділяються на категорії – містоутворюючих і обслуговуючих. Критерієм віднесення до тієї чи іншої категорії може слугувати об'єкт, на який спрямована діяльність галузі (підприємства) – країна (регіон), населений пункт, людина.

Організації, установи та підприємства, результати діяльності яких частково чи повністю реалізується за межами населених пунктів, у яких вони виробляються, відносяться до містоутворюючих.

Обслуговуюча група організацій, установ та підприємств поділяється на дві підгрупи: перша – що забезпечує життєдіяльність населеного пункту в цілому – містозабезпечуюча, та друга, що спеціалізується на обслуговуванні мешканців населеного пункту, в якому вони розташовані – обслуговуюча населення з надання соціально-культурних послуг.

Містоутворюючі та обслуговуючі категорії взаємопов'язані із галузевою структурою господарського комплексу населеного пункту. При визначенні перспективної структури та чисельності зайнятих в окремих галузях слід виходити із рекомендацій, які містяться у Додатку В.

4.9 Створення нових населених пунктів передбачається у зв'язку з потребою розміщення нових промислових підприємств, розробки корисних копалин, а також у зв'язку з відселенням населення із існуючих і потенційних зон катастроф та зон екологічного лиха.

4.10 Адміністративно-територіальні одиниці базового рівня, в тому числі об'єднані територіальні громади та розташовані у їх межах населені пункти необхідно проектувати як елементи єдиної системи розселення України з урахуванням адміністративно-територіального поділу, соціально-економічного розвитку, фізико-географічного та архітектурно-будівельного кліматичне районування районування.

Фізико-географічне районування території України наведено у Додатку А.

Архітектурно-будівельне кліматичне районування території України наведено у Додатку Б.

4.11 Параметри систем розселення визначаються рівнем системи і ступенем розвитку економічного та соціально-культурного потенціалу центру системи розселення і наводяться у табл.4.1.

Таблиця 4.1 - Рекомендовані параметри систем розселення

Рівень системи розселення	Чисельність населення, тис. чол.		Площа території (тис. км ²)	Радіус зони впливу км/хв.	Функціональний склад елементів соціальної інфраструктури
	центру	зони впливу			
Місцевий	1-5	0,5-1	0,08-0,12	<u>5-7 км</u> 10-20 хв.	Заклади, установи і підприємства «повсякденного» попиту
Районний	5-50	10-50	0,5-2,0	<u>12-17 км</u>	Заклади, установи і

Рівень системи розселення	Чисельність населення, тис. чол.		Площа території (тис. км ²)	Радіус зони впливу км/хв.	Функціональний склад елементів соціальної інфраструктури
	центру	зони впливу			
				20-30 хв.	підприємства «періодичного» попиту
Міжрайонний	50-100	100-300	3,0-10,0	<u>30-60 км</u> 30-60 хв.	Заклади, установи і підприємства «епізодичного» попиту.
Регіональний	100-800	1000-3000	15,0-35,0	<u>60-180 км</u> 60-120 хв.	Заклади, установи і підприємства «епізодичного» попиту
Міжрегіональний	Понад 800	2000-4000	70,0-120,0	<u>180-250 км</u> 120-150 хв.	Заклади, установи і підприємства «унікального» попиту

4.12 На основі прив'язки до конкретних територій (візуалізації) вимог відповідних нормативно-правових актів щодо режиму їх використання визначаються території:

- монофункціональні, режим використання яких однозначно встановлений відповідними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами (землі природно-заповідного фонду, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення, цінні сільськогосподарські землі);

- лімітованого використання, які розташовані в межах територій охоронних зон об'єктів, що відповідно до вимог вказаних актів вимагає обмеженого режиму використання (зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони, зони особливого режиму використання земель, зони регулювання забудови);

- альтернативного використання, де чинне законодавство не обмежує тип використання території.

4.13 Населені пункти залежно від профілю, потужності та розгалуженості економічної бази, соціально-культурного потенціалу, місця в системах соціально-економічного районування та розселення, проблем розвитку та кількості населення поділяються на групи (табл. 4.2).

Таблиця 4.2 - Класифікація населених пунктів

Групи населених пунктів	Населення, тис. осіб
Найкрупніші міста: багатофункціональні центри макрорегіонів, міжобласних систем розселення з надання послуг унікального попиту – Київ, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Одеса, Львів	Понад 800,0
Крупні міста: багатофункціональні центри значення, переважно центри регіонів, обласних	Від 250,0 до 800,0

Групи населених пунктів	Населення, тис. осіб
систем розселення з наданням послуг епізодичного попиту	
Великі міста: значні промислові, промислово-транспортні центри, переважно центри мікрорегіонів, міжрайонних систем розселення з наданням послуг епізодичного попиту	Від 100,0 до 250,0
Середні міста: переважно курортні, туристичні центри, зазвичай центри міжрайонних систем розселення з наданням послуг епізодичного попиту	Від 50,0 до 100,0
Малі населені пункти: місцеві центри економічної активності: промислові, промислово-аграрні, промислово-транспортні центри, переважно центри районних систем розселення, об'єднаних територіальних громад з наданням послуг періодичного та повсякденного попиту	Менше 50,0
В тому числі: міста, селища, села переважно аграрні з розвитком обслуговуючих кооперативів, зеленого туризму; при чисельності населення понад 3 тисяч осіб – здебільшого центри об'єднаних територіальних громад, внутрішньорайонних систем розселення з наданням послуг	10,0 – 20,0 5,0 – 10,0 1,0 – 5,0 0,5 – 1,0 Менше 0,5

При визначенні профілю населених пунктів – об'єктів містобудівного планування і відповідних напрямків їх розвитку необхідно спиратись на норми Закону України «Про Генеральну схему планування території України».

4.14 Приміські зони обов'язково визначаються для міст з чисельністю населення понад 100 тис. осіб. Для інших населених пунктів приміські зони встановлюється в залежності від конкретних містобудівних умов та вимог соціально-економічного розвитку.

Місто-центр і його приміська зона є цілісним (неподільним) об'єктом містобудування на стадіях схем планування території, генеральних планів населених пунктів.

Генеральний план відповідного міста та проект його приміської зони, визначення меж, архітектурно-планувальної структури, функціонального зонування, соціально-планувальної організації, формування зелених зон виконуються на основі містобудівної документації регіонального рівня.

При плануванні та забудові території приміської зони необхідно забезпечити створення сприятливих умов для проживання населення, раціональне використання

природних ресурсів, а також визначення територій для розміщення місць масового відпочинку.

Примітка. Як правило, зовнішньою межею приміської зони найкрупніших і крупних міст є ізохрона 45-60 хвилинної доступності громадським транспортом. Залежно від категорії населеного пункту в межах приміської зони можуть виділятися кілька підзон (внутрішня, середня, зовнішня).

4.15 При переході від стратегічної перспективи до розрахункового періоду та першого етапу має зростати деталізація рішень та, відповідно, масштаб графічних матеріалів. Для обґрунтування змісту оперативної та стратегічної діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, розроблення регіональних стратегій, прогнозів і програм розвитку адміністративно-територіальних одиниць і галузей економіки визначаються існуючі та прогнозовані проблеми використання територій, ступінь невідкладності їх вирішень.

4.16 На етапі «стратегічна перспектива» на основі попередньої комплексної оцінки території обґрунтовується місія об'єкта проектування (довгострокове бачення його майбутнього), головні напрямки та генеральні периметри його соціально-економічного і територіального розвитку, які забезпечують реалізацію місії, концептуальна модель функціонально-планувальної організації території. При цьому враховуються обов'язковість законодавчо-встановленого переходу від соціально-економічного до еколого-соціально-економічного планування розвитку регіонів і міст.

Рішення, що приймаються в межах розрахункового періоду та першого етапу, мають бути спрямовані на поступову реалізацію стратегічної перспективи.

4.17 На етапі «розрахунковий період» на основі повномасштабної комплексної оцінки території об'єкта проектування деталізуються рішення попереднього етапу.

На цьому етапі, зокрема:

- здійснюється поділ території країни, її регіонів та інших адміністративно-територіальних одиниць на окремі частини зі спільними проблемами розвитку (макрорегіони, мікрорегіони, територіальні зони) які мають бути об'єктами планування територій відповідного рівня, розробки стратегій, прогнозів і програм розвитку, зонінгу в найближчі 5-7 років;
- визначаються найбільш інвестиційно привабливі території, які мають першочергово зацікавити інвесторів, та проблемні території, подолання проблемності освоєння яких потребує державної підтримки і має бути однією з пріоритетних задач місцевої влади.

4.18 Рішення щодо планування і забудови територій на першому етапі приймаються з урахуванням результатів реалізації передбачених на попередні 5-7 років містобудівних рішень, стратегій, прогнозів і програм економічного, екологічного і соціального розвитку.

Розробляються:

- каталог зарезервованих для містобудівних потреб земельних ділянок (вільних від забудови або непрацюючих виробничих та інших об'єктів) з визначенням їх місцезростащування, розміру території, юридичного статусу, умов освоєння;
- перелік невідкладних заходів щодо соціально-економічного та територіального розвитку, покращення екологічного стану та природно-техногенної безпеки, розбудови інфраструктури, співробітництва з оточуючими адміністративно-територіальними одиницями тощо, а також з необхідними показниками, можуть моніторитись громадянами.

5. ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ

5.1 Містобудівна діяльність у сфері планування території складається із визначення її функціонального призначення, кількісних параметрів, взаємного розташування у просторі населених пунктів і міжселенних територій, а також просторової локалізації елементів інфраструктури, що забезпечують зв'язність і функціонування об'єктів містобудування (соціальна, транспортна, та інженерна інфраструктури).

5.2 При плануванні території слід виходити із того, що первинним, неподільним елементом функціонально-планувальної структури території є земельна ділянка, яка має:

- певне функціональне призначення, що визначається розташованими у її межах суспільно або індивідуально організованими видами економічної (соціальної) діяльності господарських суб'єктів – фізичних або юридичних осіб;

- юридично встановлені межі;
- правовий режим;
- юридично встановлені регламенти дозволених видів містобудівної діяльності.

5.3 Сукупність, пов'язаних між собою земельних ділянок різного функціонального призначення в процесі планування території має утворювати такі функціональні зони:

- *житлові*, які складаються з прибудинкових ділянок: багатоквартирних секційних будинків (багатоквартирних зблокованих будинків, одноквартирних будинків); садибних

ділянок; прибудинкових ділянок гуртожитків; ділянок дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл, громадських центрів мікрорайонів, озелених територій і майданчиків;

- *громадські*, які містять ділянки: закладів освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, культури, фізкультури і спорту; підприємств торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування; органів державного управління, громадських та релігійних організацій; ділових і фінансово-кредитних установ;

- *виробничі*, які складаються із земельних ділянок: підприємств промисловості, енергетики, сільського, лісового, водного, комунального, складського господарств, науково-дослідних, проектних організацій тощо;

- *озеленені території*, які включають: зелені насадження загального користування, зелені насадження обмеженого користування та спеціального призначення;

- *транспортна інфраструктура*, які включають: вулиці, дороги, об'єкти підприємств та мережі міського і зовнішнього транспорту;

- *інженерна інфраструктура*, які включають: території інженерних споруд і мереж.

5.4 В процесі планування територія населеного пункту поділяється на: сельбищну, виробничу та ландшафтно-рекреаційну.

5.5 Функціональна організація сельбищної території, головним призначенням якої є забезпечення житлових функцій, допускає розташування у її межах інших функціональних зон та об'єктів:

- виробничих, за умови відсутності шкідливих викидів, що потребують створення санітарно-захисних зон;

- громадського призначення;

- рекреаційного призначення;

- озелених територій загального і обмеженого користування;

- об'єктів і мереж транспортної інфраструктури;

- об'єктів і мереж інженерної інфраструктури.

5.6 У межах виробничих зон, окрім виробничих об'єктів можуть бути розташовані об'єкти громадського призначення, озеленені території, об'єкти та мережі транспортної інфраструктури, об'єкти та мережі інженерної інфраструктури.

Розташування житлових будинків постійного проживання у межах виробничих зон не допускається.

5.7 У межах ландшафтно-рекреаційних зон загального користування дозволяється розташування об'єктів фізкультури, спорту, розваг, підприємств громадського

харчування, комунального обслуговування, склад яких визначається органами місцевого самоврядування, а на ділянках обмеженого користування – суб'єктом господарювання.

Розташування об'єктів житлового, громадського та виробничого призначення, безпосередньо не пов'язаних з діяльністю об'єктів ландшафтно-рекреаційного призначення – не дозволяється.

Функціональне використання та баланс озелених і забудованих територій визначається у містобудівній документації на стадії детального плану території (масштаб 1:2000).

5.8 Зонування території населених пунктів слід виконувати за ознаками:

- функціонального використання – функціональне зонування;
- граничних значень показників щільності проживаючих або працюючих людей на 1 га, а також поверховості забудови – будівельне зонування;
- за показниками співвідношення площ забудованих та відкритих просторів, у тому числі, озелених територій – ландшафтне зонування;
- за розташуванням об'єктів містобудування відносно центру населеного пункту.

Примітка. Відносно центру, територія міста поділяється на зони: центру з визначенням меж ядра центру, серединну та периферійну зони.

5.9 Зонування території населених пунктів виконується також за ознаками природних чинників, екологічних та економічних показників, історико-культурних та інших планувальних обмежень, за розташуванням відносно центру міста.

Межі зон визначаються з урахуванням особливостей природних чинників, історичної еволюції міського планування, особливостей трасування мереж транспортної та інженерної інфраструктури.

5.10 Містобудівна організація території населеного пункту має формуватися в аспектах:

- функціональному (функціонально-планувальна структура);
- морфологічному (архітектурно-планувальна структура);
- соціальному (соціально-планувальна структура).

5.11 *Функціонально-планувальна структура* формується шляхом просторової локалізації ділянок території призначених для різних видів соціальної, виробничої, комунікаційної діяльності та природно ландшафтного комплексу.

5.12 *Архітектурно-планувальна структура* – просторова локалізація магістральної вулично-дорожньої мережі (містобудівний каркас). В сукупності з вулицями та проїздами місцевого значення вони мають формувати інфраструктуру транспортного-пішохідного (велосипедного) руху (найбільш поширені схеми магістралей – радіальна, радіально-кільцева, прямокутна, діагональна, гексагональна тощо).

Примітка 1. Первинним елементом архітектурно-планувальної структури території міста є *квартал*, що являє собою частку міської території обмеженої вулицями, у деяких випадках проїздами, або природними межами.

Змістовне наповнення території кварталів відбувається шляхом їхньої функціонально-планувальної організації.

Примітка 2. Частина території міста обмежена магістральними вулицями міського та районного значення, що являє собою, за визначенням, міжмагістральну територію, у середині якої розміщуються житлові вулиці та квартали з забудовою різного призначення (житлові, громадські, виробничі, озеленені території), є найважливішим елементом архітектурно-планувальної структури міста.

Міжмагістральна територія має бути об'єктом містобудівної документації на стадії детального плану території.

5.13 Соціально-планувальна структура – просторова локалізація центрів громадського обслуговування населення різних рівнів і зон їхнього впливу: *житлова група, мікрорайон, житловий (промисловий, ландшафтно-рекреаційний) район, планувальна зона, місто.*

Примітка. Центри соціально-культурного обслуговування і зони їхнього впливу поділяються на центри повсякденного обслуговування – мікрорайон, що складається із кількох груп житлових будинків; центри житлового району, що включають також громадські установи періодичного попиту, центри планувальних районів (планувальних зон), що забезпечують обслуговування населення товарами і послугами епізодичного попиту, і загальноміські центри (центри міжселеного обслуговування населення міста і приміської зони).

Граничні показники доступності до окремих об'єктів обслуговування слід приймати згідно з таблицею 5.1.

Таблиця 5.1 - Граничні показники доступності (радіуси обслуговування) до об'єктів різних рівнів соціально-планувальної структури найкрупніших міст

№ п/п	Рівень соціально-планувальної структури	Граничні показники		
		Чисельність населення, тис. осіб	Площа території, га	Радіус обслуговування, м
1	Мікрорайон	15-30	15-60	500
2	Житловий район	45-90	60-200	1000-1500*
3	Планувальний район	45-90 /10-15**	400-1500	1500-2000*
4	Планувальна зона	500-800	3000 і більше	4000-6000*

* - транспортна доступність; ** - працюючі

5.14 Показники пішохідної доступності до об'єктів обслуговування допускається зменшувати залежно від ухилу рельєфу.

Допустимі довжини підходів до об'єктів обслуговування при різних ухилах рельєфу наведені у таблиці 5.2.

Таблиця 5.2 - Допустимі довжини підходів до об'єктів обслуговування

№ п/п	Об'єкти	Допустима довжина підходів до об'єктів обслуговування м при ухилі ‰			
		0	10	20	30
1	Дошкільні навчальні заклади	500	400	300	200
2	Зупинки громадського транспорту	500	400	300	200
3	Шкільні навчальні заклади та інші об'єкти мікрорайону	800	600	400	300
4	Об'єкти житлового району	2000	1500	1000	600

5.15 З метою відображення меж зон з визначеними регламентами, що обмежують містобудівну діяльність на певних територіях, в містобудівній документації встановлюються червоні, блакитні, зелені та жовті лінії, а також лінії регулювання забудови.

Червоні лінії – геодезично зафіксовані межі території вулично-дорожньої мережі. Червоні лінії встановлюються з метою забезпечення містобудівної дисципліни при розміщенні об'єктів у процесі забудови і реконструкції населених пунктів.

Розміщення будинків і споруд може здійснюватися як безпосередньо вздовж червоних ліній так і з відступом від неї углиб території кварталу (лінія регулювання забудови).

За червону лінію у бік вулиці або площі не може виходити жодна нова будівля чи споруда.

Будівництво капітальних споруд в межах червоних ліній забороняється.

Примітка. Червоні лінії визначаються в містобудівній документації. На стадії генерального плану міста виконується схема червоних ліній (М 1:10000); на стадії детального плану території – план червоних ліній (М 1:2000). Для малих населених пунктів план червоних ліній може виконуватись на стадії генерального плану в разі суміщення з детальним планом території (М 1:2000).

Блакитні лінії – лінії обмеження щодо висоти та силуету забудови; спрямовані на регулювання естетичних та історико-містобудівних якостей забудови і визначаються у містобудівній документації на стадії історико-архітектурного опорного плану та детальних планів території.

Зелені лінії – межі озелених територій, що мають високу ландшафтно-рекреаційну, наукову, історичну та культурну цінність; спрямовані на збереження цінних у ландшафтному відношенні озелених територій і визначаються у містобудівній документації.

Жовті лінії – межі максимального розповсюдження завалів житлової та громадської забудови, промислових, складських будівель, зруйнованих у наслідок надзвичайних ситуацій, розміщених, як правило, вздовж магістральних вулиць сталого функціонування. Відстань між «жовтими лініями» (проїзд, що не завалюється) слід приймати не менше ніж 7 м. Встановлюються у містобудівній документації і визначаються для забезпечення процесу евакуації населення у надзвичайних ситуаціях.

Лінії регулювання забудови – межі, що обмежують фронт забудови вздовж транспортних комунікацій та пішохідних шляхів, навколо об'єктів культурної спадщини; спрямовані на встановлення відстаней углиб кварталу від червоної лінії до лінії розташування будівель вздовж вулиць (фронту забудови). Визначаються у містобудівній документації.

5.16 Враховуючи людиноцентричність містобудівного розвитку, загальносвітові процеси переходу на постіндустріальну модель суспільного розвитку з переважанням наукоємних, високотехнологічних, малоресурсоємних, екофільних видів діяльності, необхідно передбачати поступове формування багатофункціональних, в основному збалансованих за кількістю жителів та місць прикладання праці, переважно пішохідних первинних (основних) територіально-планувальних структур. До їх складу мають включатися території:

- житлової забудови;
- громадської забудови (установ науки, освіти, культури, охорони здоров'я, торгових, торгово-розважальних центрів, об'єктів інвестиційної інфраструктури тощо);
- новітніх з обмеженою кількістю зайнятих виробничих, науково-виробничих, комунально-складських об'єктів, які не виділяють у навколишнє середовище екологічно шкідливих, токсичних, пилоподібних і пожежонебезпечних речовин, не створюють підвищених рівнів шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань, не вимагатимуть під'їзних залізниць;
- парків, садів, скверів, інших зелених насаджень загального користування;
- внутрішньорайонної вулично-дорожньої мережі;
- парковок, гаражів;
- місць загального користування.

Для формування вказаних територіально-планувальних структур необхідно, зокрема, передбачити зміну функціонального використання територій непрацюючих або тих, що втратили свою актуальність, виробничих, комунально-складських та інших об'єктів.

5.17 В населених пунктах з кількістю жителів понад 50 тисяч осіб слід передбачати формування сукупності вказаних структур, з'єднаних транспортними та інженерними коридорами.

6. СЕЛЬБИЩНА ТЕРИТОРІЯ

Сельбищна територія призначена для створення життєвого середовища, яке має відповідати соціальним, екологічним та містобудівним умовам, що забезпечують процеси життєдіяльності населення, його демографічне і соціальне відтворення.

Сельбищна територія складається із зон житлової та громадської забудови.

Показники потреб у сельбищних територіях наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1 - Потреби в сельбищних територіях

Тип забудови	Середня поверховість забудови (поверхів)	Територія на 1000 осіб, (га)
Багатоквартирна	9 і більше	7
	4-8	8
Садибна	До 3 (без земельних ділянок)	10
	До 3 (з земельними ділянками)	50
	1-2 (у сільських населених пунктах)	90

Примітка. Показники потреби у сельбищних територіях, наведені в таблиці 6.1, визначені з урахуванням усіх необхідних функціональних елементів територій (прибудинкові території житлових груп, об'єкти обслуговування мікрорайонного і районного значення, громадські центри, озеленені території загального користування, магістральна і вулична мережа, ділянки, необхідні для розміщення об'єктів комунального господарства, інженерного забезпечення житлових районів, паркінги та автостоянки, велостоянки тощо).

6.1 Зона житлової забудови

6.1.1 Зона житлової забудови складається із: багатоквартирної, садибної, дачної та садівницької забудови.

6.1.2 Планування зон житлової забудови має ґрунтуватися на принципах мікрорайонування а саме:

- чіткого функціонального зонування території;

- наявності повного комплексу установ і підприємств повсякденного обслуговування, зупинок громадського транспорту, розташованих в радіусі їх доступності усіма мешканцями, що не перевищує 500 м;

- принципі розділення пішохідного та транспортного руху.

6.1.3 Соціально-планувальна організація зон житлової забудови забезпечується комплексом установ і підприємств сфери громадського обслуговування, яка має відповідати сукупності матеріальних, духовних і господарсько-побутових потреб населення складається із тих, що мають бути наближені до місць проживання (на відстані, що не перевищує 500м пішохідної доступності (повсякденний попит) та тих, що забезпечують періодичний попит в радіусі 1000-1500 м транспортної доступності.

Багатоквартирна забудова

6.1.4 У межах зони багатоквартирної житлової забудови розташовуються ділянки на яких розміщуються житлові будинки з прибудинковими територіями з необхідним переліком майданчиків, проїздів, зелених насаджень, а також земельні ділянки, на яких розташовані дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні школи, торговельні підприємства з асортиментом товарів повсякденного попиту, з підприємствами харчування та приймальними пунктами підприємств побутового обслуговування, які у сукупності утворюють повноцінне, безбар'єрне середовище повсякденної життєдіяльності населення – житловий мікрорайон – первинний елемент соціально-планувальної структури зони житлової забудови.

Примітка Будинки гуртожитків необхідно розміщувати на спеціально відведених ділянках житлової території. Гуртожитки для студентів і учнів навчальних закладів необхідно розташовувати, як правило, на території навчальних закладів.

6.1.5 Допускається розміщення дитячих навчальних закладів у вигляді:

- вбудованих приміщень груп короткотривалого (до 4-х годин) перебування дітей дошкільного віку у 1-2 поверхи житлових будинків;
- вбудованих дошкільних навчальних закладів загального розвитку місткістю до 80 місць (2-4 групи) у 1-2 поверхи житлових будинків;
- вбудовано-прибудованих дошкільних навчальних закладів загального розвитку місткістю до 120 місць (до 6 груп) у 1-2 поверхи житлових будинків;
- прибудованих дошкільних навчальних закладів загального розвитку місткістю до 160 місць (до 8 груп) до глухих торців житлових будинків.

При цьому слід враховувати вимоги державних будівельних норм [45] і [50].

Примітка 1. Земельна ділянка дошкільного навчального закладу вбудовано-прибудованого до житлового будинку, повинна бути відокремлена огорожею і зеленими насадженнями від

прибудинкової території житлового будинку, відповідати вимогам ДСанПіН №1370/23902 щодо освітленості, мати окремі в'їзди, пішохідні входи. Площа земельної ділянки вбудовано-прибудованого дошкільного навчального закладу не включається до визначеної у нормативах загальної площі прибудинкової території.

Примітка 2. При розміщенні закладу, прибудованого до житлового будинку або вбудовано-прибудованого в 1-2 поверхи, вільну від забудови частину території дошкільного навчального закладу необхідно приймати з розрахунку 14 м² на одну житлову одиницю.

Примітка 3. Для забезпечення розташування озеленення площею 20 м² на 1 дитину, групового майданчика для групи дітей віком до 3 років площею не менш ніж 8 м² на одну дитину, групового майданчика для кожної групи дітей від 3 до 6 років – площею не менше ніж 7,5 м² на 1 дитину відповідно до вимог державних будівельних норм [50].

При цьому кількість групових майданчиків повинна відповідати кількості груп у дошкільному навчальному закладі.

Для груп короткотривалого перебування дітей, при тривалості перебування до 4 годин, окремі майданчики не передбачаються. Дозволяється скорочення площі озеленення на 30 % за умови реконструкції або прилягання ділянок безпосередньо до лісових, паркових територій, при цьому озеленення не повинно бути менш ніж 14 м² на дитину в дошкільному навчальному закладі, в навчально-виховних комплексах – 12 м².

Відстань між будинком дошкільного навчального закладу та груповими майданчиками повинна бути не менше ніж 12 м. Групові майданчики повинні мати оптимальний функціональний зв'язок з виходами з приміщень відповідних групових осередків. Забороняється винесення групових майданчиків на дахи дошкільних навчальних закладів або будинків, до яких добудовані (вбудовані) дошкільні навчальні заклади.

Орієнтовно, загальна площа земельної ділянки для вбудовано-прибудованого в житловий будинок дошкільного навчального закладу на 75 місць (4 групи) має складати 0,2 га. Загальна площа земельної ділянки для вбудовано-прибудованого в житловий будинок дошкільного навчального закладу на 150 місць (8 груп) має складати 0,36 га.

Примітка 4. Показники можуть уточнюватися з урахуванням розрахункової кількості дітей дошкільного віку на 1000 мешканців та середнього розміру сім'ї у населеному пункті.

Примітка 5. При проектуванні житла для домогосподарств, що складаються з 1 особи територіальні потреби для цієї частини дозволяється розраховувати без урахування площі земельної ділянки для дошкільних та шкільних навчальних закладів.

6.1.6 Мікрорайони формуються у міжмагістральному просторі і обмежуються червоними лініями вулиць. Площа мікрорайону може складати 15-60 га в залежності від містобудівної ситуації.

В умовах реконструкції існуючі квартали малоповерхової або багатоповерхової забудови мікрорайони можуть формуватися у вигляді групи житлових кварталів, пов'язаних загальною мережею установ повсякденного обслуговування (загальноосвітні школи, дошкільні навчальні заклади, торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, фізкультурні споруди, сади або сквери) в межах пішохідної досяжності 500м.

При цьому житлові вулиці і проїзди, які опинились в середині такого мікрорайону, можуть трансформуватися у внутрішньомікрорайонні пішохідні шляхи і під'їзди до житлових і громадських будівель.

6.1.7 При планувальній території зони житлової забудови кварталами площею 2-5 га, згідно загальних принципів мікрорайонування, слід формувати:

- житлові квартали з розміщенням в їх межах житлових будинків з прибудинковими озелененими територіями;
- квартали громадської забудови (ділянки дошкільних навчальних закладів та шкіл);
- квартали змішаної забудови з окремо розташованими та вбудовано-прибудованими у перших поверхах житлових будинків приміщеннями громадського призначення для обслуговування населення;
- озеленені ділянки з дитячими ігровими та фізкультурно-спортивними майданчиками, що формують рекреаційні ділянки для мешканців житлової забудови.

Примітка 1. Гостьові автостоянки слід розміщувати з боку вулиці або проїзду, що обмежує квартал; організація місць постійного або тимчасового зберігання засобів автотранспорту всередині кварталу не дозволяється;

Примітка 2. Місця паркування велосипедів, які слід розташовувати у добре освітленому та видимому місці, бажано під навісом для захисту від опадів або у приміщеннях на 1 поверсі житлових будинків.

6.1.8 У житлових кварталах, відповідно до завдання на проектування слід передбачати, спеціальні житлові будинки чи перші поверхи житлових будинків для розселення маломобільних груп населення.

Примітка 1. Відстань від житлових будинків до зупинок громадського транспорту, підприємств торгівлі повсякденного попиту, закладів охорони здоров'я (поліклінік, амбулаторій, диспансерів без стаціонарів), які обслуговують осіб з особливими потребами та похилого віку, не більше ніж 150 м, а в умовах існуючої забудови – не більше 300 м;

Примітка 2. До спеціальних житлових будинків слід передбачати проїзди, суміщені з тротуарами, при їх довжині не більше 150 м і загальній ширині не менше 4,2 м. Доріжки для проїзду інвалідних колясок необхідно прокладати за основними напрямками руху інвалідів у межах населених пунктів або їх районів до відповідних установ охорони здоров'я, соціального забезпечення, торгівлі, фізкультури тощо, передбачаючи при цьому необхідне обладнання перехрест'я (пандуси – з'їзди, світлофори тощо). Допускається суміщення доріжок для руху інвалідних колясок з пішохідними доріжками при організації відокремлених велосипедних доріжок. Ширина пішохідних доріжок і тротуарів, які забезпечують рух осіб з особливими потребами та похилого віку на кріслах-візках, повинна бути не менше 1,8 м при двосторонньому русі та 1,2 м – при односторонньому. Величина ухилів пішохідних доріжок і тротуарів не повинна перевищувати: поздовжніх – 40‰, поперечних – 10‰.

6.1.9 У житлових кварталах слід передбачати в'їзди на їх територію, а також при потребі наскрізні проїзди в будинках на відстані не менше 300 м один від одного, а при периметральній забудові – не більше 180 м (на відстані не менше 50 м до перехрестя вулиць).

6.1.10 Житлові райони – елементи соціально-планувальної структури зони житлової забудови складаються з декількох мікрорайонів та комплексу закладів періодичного обслуговування (громадського центру житлового району, поліклініки та інших закладів медичної допомоги, підприємства комунального господарства тощо), районних магістралей, житлових вулиць, зелених насаджень. Площа територій житлових

районів може складати орієнтовно від 60 до 200 га з радіусом доступності до центра громадського обслуговування 1000-1500 м.

6.1.11 Площі квартир державного і комунального житлового фонду для соціальних потреб розраховуються за нормативними показниками відповідно до державних будівельних норм [45] та нормативних правових актів України

6.1.12 Реконструкція зон житлової забудови може здійснюватися шляхом реконструкції існуючого житлового фонду або його знесення з наступним будівництвом нових будинків.

Примітка. При проведенні комплексної реконструкції території допускається збільшувати щільність житлового фонду, наведену у таблиці 6.3 відповідно до вимог, наведених у п. 6.1.17 цих норм.

6.1.13 При розміщенні на земельній ділянці окремого житлового будинку (без розміщення гаражів, автостоянок, дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти та інших об'єктів мікрорайонного обслуговування) слід дотримуватися розрахункових показників граничних параметрів забудови земельної ділянки, наведених у табл. 6.2.

Таблиця 6.2 - Показники граничних параметрів забудови земельної ділянки

Поверховість збудови	Максимально допустимий відсоток забудови земельної ділянки %
4 поверхи	45
5 - 8 поверхів	40
9 -10 поверхів	35
11-16 поверхів	30
вище 16 поверхів	25

Примітка. При реконструкції забудови кварталів, що склалися історично, показники, наведені у таблиці не застосовуються, а приймаються відповідно до існуючих параметрів земельних ділянок та відсотка площі забудови.

6.1.14 Розрахункові показники обсягів і типів житлової забудови визначаються з урахуванням сформованої і прогнозованої соціально-демографічної ситуації.

Примітка.Рекомендується передбачати різноманітні групи житлових будинків, (комерційне житло та житло для соціальних потреб), при цьому орієнтовна загальна площа на 1 особу у масовій житловій забудові визначається відповідно до вимог державних будівельних норм [45], [51]. Обсяги житла для соціальних потреб визначаються у містобудівній документації згідно із завданням на проектування.

6.1.15 Розрахункові показники щільності житлового фонду на території мікрорайону наведено у таб. 6.3.

Таблиця 6.3 - Показники щільності житлового фонду на території мікрорайону

Середня поверховість забудови	Гранична щільність житлового фонду м ² загальної площі на 1 га території мікрорайону (брутто)	Гранична щільність житлового фонду м ² загальної площі на 1 га ділянки прибудинкової території (нетто)
Малоповерхова забудова (до 3 поверхів включно)		
1- 2	4 000	7 500
3	5400	10 100
Середньоповерхова забудова (від 4 до 5 поверхів включно)		
4	6700	12 000
5	7900	15 000
Багатоповерхова забудова (від 6 до 9 поверхів включно)		
6	8900	15 800
7	9700	18 400
8	10500	21 000
9	11100	23 600
Забудова підвищеної поверховості (від 10 до 16 поверхів включно)		
10	11600	22 500
12	12300	27 000
14	12800	31 500
16	13100	36 000
Висотна забудова (вище 17 поверхів)		
18	13300	33 750
20 і більше	13500	37 500

6.1.16 Граничні показники щільності населення мікрорайону: максимальний – 450 осіб/га, мінімальний – 150 осіб/га.

6.1.17 Показники щільності населення житлового мікрорайону у крупних та найкрупніших містах допускається підвищувати, але не більше ніж на 20%, у разі:

- розміщення на території мікрорайону підземних та багатоповерхових паркінгів з автостоянками та велосипедними стоянкам;
- вбудовано-прибудованих дошкільних навчальних закладів, створенні озелених відкритих терас у житлових та громадських будинках;
- наявності на відстані до 500 м парку, скверу, або іншої зеленої зони загального користування, а також об'єктів повсякденного та періодичного обслуговування.

Величина збільшення показника визначається містобудівним розрахунком потреб у площі мікрорайонної території з урахуванням дотримання нормативів інсоляції та інших санітарних і пожежних норм.

Примітка 1. Показник максимального значення щільності населення може бути зменшений в умовах складного рельєфу, при ухилі більше 20% та експозиції схилів у межах сектора горизонту 310-50° до 10%, якщо схили цієї орієнтації займають понад 50% території мікрорайону, а також у історичних зонах при відповідному обґрунтуванні.

Примітка 2. При розміщенні в межах мікрорайону об'єктів епізодичного обслуговування, площа земельних ділянок, на яких вони розташовані, не враховується у балансі території мікрорайону.

6.1.18 Для міст, розташованих в районах сейсмічністю 7-8 балів будівництво житлових будинків вище 4-х поверхів може здійснюватись при належному архітектурному та техніко-економічному обґрунтуванні, а також дозволу відповідних державних органів. Будівництво житлових будинків на територіях сейсмічністю 9 балів не допускається. Проектування будинків в умовах сейсміки повинне вестись на підставі карт сейсмомікрорайонування. Бальність майданчика будівництва належить приймати не менше передбаченої чинними нормами для будинків у сейсмічних районах.

6.1.19 При визначенні потреб у території для розміщення житлової забудови слід виходити з умови розселення одного домогосподарства у окремій житловій одиниці (квартирі або будинку). Розрахункову житлову забезпеченість (на розрахунковий термін містобудівної документації) необхідно визначати диференційовано для населених пунктів з урахуванням демографічних показників, типів житлових будинків, що будуть застосовуватися, запланованих обсягів житлового будівництва, включаючи обсяги соціального житла.

6.1.20 Відповідно до природно-кліматичних особливостей України (Додаток Б), слід передбачати захист прибудинкової території житлових груп від несприятливих зимових вітрів, пилових бур, а також підвищеної аерації влітку, захист від перегріву, особливо для південних районів (розділ 14).

Відстань між житловими будинками, житловими і громадськими, а також між виробничими будинками слід приймати на основі розрахунків інсоляції та освітленості, а також у відповідності з нормами протипожежних вимог (розділ 15).

6.1.21 Між довгими сторонами житлових будинків заввишки 2-3 поверхи слід приймати відстані (побутові розриви) не менше 15 м, заввишки 4 поверхи і більше – 20 м, між довгими сторонами і торцями з вікнами із житлових кімнат цих будинків – не менше 15 м, а для односекційних житлових будинків 9 поверхів та вище з урахуванням розрахункової величини зон обвалення будівель у разі їх руйнування.

В умовах реконструкції існуючої історичної забудови зазначені відстані (побутові розриви) приймаються із умов збереження характеру історичного розпланування.

6.1.22 При плануванні нових територій з периметральною забудовою, допускається зменшувати побутові розриви між будинками до однієї висоти вищого будинку за умов розміщення в перших 1-3 поверхах приміщень громадського призначення, а також дотримання вимог пожежної безпеки, норм інсоляції та освітленості житлових приміщень.

Примітка 1. При розміщенні 9 та більше поверхових житлових будинків суміжно з кварталами садибної забудови, що зберігається, відстань між довгими сторонами багатопверхового будинку а також від стін односекційних будинків приймається не меншою ніж 15 м від межі земельної ділянки садибного будинку.

Примітка 2. При різних вимогах (протипожежних, санітарно-гігієнічних тощо) до мінімально допустимих відстаней між будинками і спорудами при проектуванні об'єктів слід застосовувати найбільші величини.

6.1.23 Житлові будинки з вбудованими у перші поверхи або у стилобатних частинах приміщеннями громадського призначення допускається розмішувати по червоній лінії вулиць згідно містобудівної документації.

6.1.24 Мінімальні розміри житлових кварталів та внутрішньоквартальних просторів у групах житлових будинків, кварталів визначаються вимогами: інсоляції та освітленості житлових приміщень, забезпечення відстані між вікнами, протилежно розташованих будинків – не менше 15 м (побутовий розрив) та протипожежними вимогами. Виходячи з протипожежних вимог проїзди у внутрішні двори слід приймати (у світлі) не менше 3,4 м, заввишки – не менше 4,25 м.

6.1.25 Площу озеленення прибудинкової території, включаючи майданчики для відпочинку, для ігор, фізкультурно-спортивна зона, пішохідні доріжки, якщо вони займають не більше 30 % її загальної площі, слід приймати не менше 6 м² на 1 особу (без урахування шкіл і дошкільних навчальних закладів) або 12-15 м² на одну житлову одиницю (квартиру) при розрахунковому середньому розмірі домогосподарства 2,5 особи, або приймається згідно з демографічними розрахунками.

6.1.26 Мінімальну розрахункову площу ділянки для окремого житлового будинку, включаючи площу під забудовою (без урахування розміщення на ділянці загальноосвітніх шкіл, дошкільних навчальних закладів і підприємств обслуговування населення, гаражів, що належать громадянам, фізкультурних і спортивних споруд) слід приймати відповідно до кількості його мешканців але не менше як у табл. 6.4.

Таблиця 6.4 - Мінімальні розрахункові площі ділянки для окремого житлового будинку

Житлові будинки	Площа ділянки м ² /особу
До 3 поверхів	30,1-23,3
4-5 поверхів	20,2-17,0
6-8 поверхів	15,3-13,9
9-12 поверхів	12,2-12,0
Вище 12 поверхів	не менш 10,6

6.1.27 Для під'їзду до груп житлових будинків, установ і підприємств обслуговування, торгових центрів слід передбачати двосмугові проїзди, а до окремо розташованих будинків – односмугові проїзди.

На односмугових проїздах треба передбачати роз'їзні майданчики шириною 6 м і довжиною 15 м на відстані не більше ніж 75 м один від одного. Тупикові проїзди повинні мати довжину не більше 150 м і закінчуватися розворотними майданчиками, які забезпечують можливість розвороту сміттєвозів, прибиральних і пожежних машин.

Тротуари та доріжки для інвалідних візків, треба підносити до 0,05 м. над рівнем проїзної частини або відокремлювати жолобом.

Допускається суміщення доріжок для руху інвалідних візків з пішохідними доріжками.

Відстані від житлової забудови до червоних ліній магістральних вулиць загальноміського значення слід приймати не менше ніж 6 м, а до магістралей районного значення – не менше 3 м.

6.1.28 Розрахункові показники граничних параметрів майданчиків, що мають бути розташовані у мікрорайонах та на прибудинкових територіях наведені у табл. 6.5.

Таблиця 6.5 - Розрахункові показники граничних параметрів майданчиків

Майданчики	Питомі розміри майданчиків	
	м ² на 1 особу/	1 житлову одиницю (квартиру)
Зелені насадження****	4,0	10,0
Для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	0,7	1,75
Для відпочинку дорослого населення	0,1	0,25
Для тимчасової стоянки велосипедів	0,1	0,25
Для тимчасової стоянки автомобілів	<i>За розрахунком згідно з розділом 11</i>	
Для занять фізкультурою	0,2	0,5
Для господарчих цілей ***	0,1	0,25
Для сміттєзбірників (табл. 6.8.)		
Для вигулювання домашніх тварин **	0,3	0,3
Примітка 1. Відстані від майданчиків для занять фізкультурою встановлюються залежно від їхніх шумових характеристик. Відстань від майданчиків для сміттєзбірників до фізкультурних майданчиків, майданчиків для ігор дітей і відпочинку дорослих треба		

Майданчики	Питомі розміри майданчиків	
	м ² на 1 особу/	1 житлову одиницю (квартиру)
<p>приймати не менше 20 м. **Майданчики для виховання домашніх тварин мають влаштовуватися поза межами прибудинкових територій на спеціально визначених ділянках на відстані не менше ніж 40 м від вікон житлового будинку та майданчиків для ігор і відпочинку та занять фізкультурою. ***Відстані від майданчиків для господарських цілей і сміттєзбірників до найбільш віддаленого входу у житловий будинок слід приймати не більше 100 м. ****Без урахування площі майданчиків для відпочинку та дитячих ігор та пішохідних доріжок</p> <p>Примітка 2. Майданчики для ігор дітей та території озеленення можуть розміщуватися як усередині житлової групи, так і як окрема озеленена зона, що обслуговує групу житлових кварталів. Майданчики для занять фізкультурою рекомендується розміщувати як окрему озеленену зону, що обслуговує мікрорайон або групу житлових кварталів, що формують цілісний мікрорайон.</p>		

6.1.29 В межах багатоквартирної забудови слід передбачати майданчики (пункти первинного збору побутових відходів) на яких розміщують контейнери для зберігання побутових відходів із зручними під'їздами для сміттєвозів.

Норми накопичення побутових відходів приймають на одну розрахункову одиницю (особу, робоче місце) згідно із встановленими нормами, або за табл. 11.8.

Площа пункту первинного збору побутових відходів та відстань їх розміщення від вікон житлових та громадських будинків наведено в табл. 6.6.

Таблиця 6.6 - Площа пункту первинного збору побутових відходів та відстань їх розміщення

Спосіб збору	Площа планувального модуля, м ²				Відстань від вікон житлових, громадських будівель та від майданчиків, м
	1ПМ (1 контейнер)		2ПМ (2 контейнера)		
	400 л	1100 л	800 л	2200 л	
Наземний	7.47	9.86	10.80	15.97	20
Підземний,	3.43		5.40		-
Вакуумний					визначається технічними умовами

Примітка 1. На вибір місця розташування та площі пункту первинного збору сміття впливає організаційно-технологічний спосіб видалення побутових відходів: контейнерний (наземний та підземний) або технологічний спосіб видалення: вакуумний (пневматичний).

Примітка 2. Пункти первинного пункту збору для наземного способу проектується відповідно до вимог [44] та [73]. Пункти первинного пункту збору підземного та вакуумного способу проектується відповідно до технічних умов.

Примітка 3. При блокуванні планувальних модулів на більшу кількість обладнання з додаванням кожного наступного планувального модуля площа суми блоків зменшується від 2 до 5 м² в залежності від типу модуля та способу їх блокування.

Примітка 4. Пункт первинного збору побутових відходів повинен бути обладнаний урнами для прийому небезпечних відходів (хімічні джерела струму, побутові акумулятори тощо).

Примітка 5. Пункти первинного збору побутових відходів на житлових територіях слід розташовувати з не підвітряного боку, не на протягах, з забезпеченням норм аерації

території. Пункти первинного збору відходів від установ громадського обслуговування допускається розміщувати за спеціальним завданням погодженого з місцевими органами влади.

Примітка 6. Місця збору великогабаритних побутових відходів (меблі, побутова техніка будівельні відходи та ін., що перевищують об'єм $1,1 \text{ м}^3$) розміщують на сельбищній території в комунальних кварталах або комунально-складських зонах.

Садибна забудова

6.1.30 Садибну забудову слід передбачати в межах населеного пункту переважно на вільних територіях, включаючи ділянки, потенційно придатні для будівництва.

З метою збереження масштабу планування і забудови історичного населеного пункту у зонах існуючої індивідуальної садибної забудови слід враховувати необхідність збереження історичного характеру середовища.

В найкрупніших містах нову садибну або зблоковану забудову слід розміщувати в існуючих районах садибної забудови за наявності територіальних ресурсів та відповідно до містобудівної документації.

Примітка: Розміщення садибної забудови в межах приаеродромної території можливо при умові дотримання встановлених санітарних норм та відсутності ризику авіаційної події.

6.1.31 Зони садибної забудови можуть формуватись окремими чи зблокованими житловими будинками, господарськими спорудами з присадибними ділянками або без них. Поверховість будинків в межах територій садибної забудови не може перевищувати 4-х поверхів.

Граничні розміри житлових будинків, площа забудови, вимоги до господарських споруд, їх складу, огорожі ділянок, благоустрою території можуть встановлюватися у місцевих правилах забудови (плані зонування) відповідної території, детальному плані.

Розміщення в існуючих кварталах садибної забудови багатоквартирних будинків вище ніж три поверхи (без урахування мансардного поверху) забороняється.

6.1.32 Граничний розмір площі земельних ділянок, які надаються громадянам для житлового будівництва, встановлюється відповідними місцевими органами державної виконавчої влади або місцевого самоврядування відповідно до земельного законодавства, але не менше 150 м^2 – для блокованої забудови і не менше 500 м^2 – для індивідуальної житлової забудови.

Примітка. До площі присадибної земельної ділянки включається площа під забудовою житлових будинків та господарських будівель.

6.1.33 Житлові будинки на присадибних ділянках слід розміщувати з відступом від червоних ліній магістральних вулиць – 6 м, житлових – 3 м.

Частина присадибної ділянки між червоними лініями і лінією забудови одно-, двоквартирних і блокованих будинків входить до загальної площі ділянки.

В умовах реконструкції допускається зменшувати відступи від червоних ліній до будинків і споруд, з урахуванням історично сформованої забудови.

Необхідно забезпечити дотримання протипожежних вимог.

6.1.34 Показники площі території та розрахункової щільності населення для розміщення садибної забудови слід приймати за табл. 6.1. та табл. 6.7.

Таблиця 6.7 - Показники розрахункової щільності населення (брутто) для районів садибної забудови (рекомендовані)

Тип забудови	Розмір ділянки, м ²	Кількість ділянок на 1 га	Щільність населення (брутто), осіб./га, при середньому складі сім'ї, осіб.				
			2	3	4	5	6
Садибна	1500	5-6	10-12	15-18	20-24	25-30	30-36
Садибна	1200	6-7	12-14	18-21	24-28	30-35	36-42
Садибна	1000	8-9	17-18	26-27	34-35	43-44	51-52
Садибна	600	13-15	28-29	42-43	55-57	68-71	81-84-
Садибна	500	16-17	34-35	50-52	66-68	82-84	97-99
Зблокована	400	19-21	41-42	61-62	80-82	98-100	115-118
Зблокована	300	24-27	53-55	78-80	101-104	124-127	144-148
Зблокована	200	32-38	75-77	109-112	134-143	169-173	196-200
Зблокована	150	40-49	96-99	138-142	176-180	211-216	242-248

6.1.35 Присадибні ділянки з боку вулиць та сусідніх ділянок допускається огорожувати. Висоту огорожі слід встановлювати згідно з державними будівельними нормами [44] та правилами благоустрою населеного пункту. Встановлення огорожі не може погіршувати інсоляцію житлових будинків на суміжних територіях. Огорожа присадибних ділянок не може виступати за червону лінію та межі ділянки.

При розташуванні будівель поруч з межею ділянки на відстані 1 м інсоляція, як правило, на сусідній ділянці погіршується. Для садибної, дачної і т.п. забудови для споруд, які плануються в північно-східній, північній, та північно-західній зоні ділянки відстань від межі слід встановлювати не менш 3 м.

Примітка. В умовах сформованої забудови присадибна ділянка може бути збережена в існуючих розмірах, якщо її площа не перевищує норми, встановленої законодавством, а її параметри не перешкоджають удосконаленню планувальної структури населеного пункту.

6.1.36 При терасній забудові слід передбачати проїзди пожежних машин а також зовнішні сходи – пішохідні шляхи, які їх з'єднують. Відстань між проїздами і зовнішніми сходами має бути не більше ніж 100 м.

6.1.37 В зонах садибної забудови згідно принципів мікрорайонування, слід передбачати розміщення об'єктів обслуговування на територіях загального користування, на спеціально відведених ділянках, у складі громадських центрів або у вигляді окремих споруд на територіях громадського призначення, а також розміщення майданчиків для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, занять фізкультурою, стоянок для тимчасового зберігання автомобілів, майданчиків для господарських цілей загального користування. Питомі розміри майданчиків для ігор дітей та автостоянок допускається зменшувати відносно показників, наведених в табл.6.5, але не більше ніж на 30%.

Допускається розміщення об'єктів обслуговування у житлових будинках з дотриманням принципів добросусідства, державних будівельних, санітарних та пожежних норм, стандартів і правил.

6.1.38 У зонах садибної забудови, крім вуличної мережі (розділ 10), слід формувати мережу внутрішньоквартальних проїздів. Ширина проїзної частини з однією смугою руху приймається 3,5 м, з двома – 5,5 м. На односмугових проїздах передбачаються роз'їзди.

Довжина тупикових проїздів має бути не більше 150 м. Проїзна частина тупикових проїздів повинна закінчуватися кільцевими об'їздами радіусом по осі проїзду не менше 10 м або майданчиками для розвороту розмірами 12 м × 12 м кожна. До житлових і громадських будинків необхідно передбачати проїзди шириною не менше 3,5 м на відстані не ближче 5 м від стін, що придатні для проїзду пожежних машин.

6.1.39 Озеленення вулиць які шириною в межах червоних ліній складають 12 м і менше треба передбачати за рахунок палісадників.

Відстань від меж суміжних ділянок садибної забудови до стовбурів дерев, які висаджуються, слід приймати відповідно до державних будівельних норм [44].

6.1.40 Господарські будівлі для утримання худоби, інших тварин і птиці передбачається в селах, а також у містах і селищах – в районах садибної забудови, де актами місцевого самоврядування дозволено їх утримання. Розташування цих будівель на присадибних ділянках слід передбачати у глибині садиби з дотриманням санітарних, зооветеринарних і протипожежних норм.

Розміщення господарських будівель по лінії забудови житловими будинками не допускається.

6.1.41 Розміщення гаражів необхідно передбачати, переважно, вбудованими або прибудованими до житлових будинків по лінії забудови, або в глибині ділянки. Відстані від в'їздів та інших технологічних прорізів гаражів до сусідніх житлових будинків, загальноосвітніх шкіл та дошкільних навчальних закладів, інших споруд слід приймати за табл. 15.5.

Примітка. Протипожежні розриви між будинками або господарськими будівлями, що стоять окремо, відповідно до ступеня їх вогнестійкості, а також віддаленість ємностей горючої рідини на присадибній ділянці (при опаленні будинків рідким паливом), слід приймати відповідно до протипожежних вимог наведених у табл. 15.1).

6.1.42 Розташування житлових будинків та громадських будівель має здійснюватись з урахуванням забезпечення нормативної тривалості інсоляції та норм освітлюваності відповідно до діючих нормативів, як в будинках, що споруджуються, так і житлових та громадських будинках на суміжних земельних ділянках.

6.1.43 Для догляду за будинками і здійснення поточного ремонту відстань до межі суміжної земельної ділянки від найбільш виступаючої конструкції стіни будинку слід приймати не менше ніж 1,0 м. При цьому, має бути забезпечена реалізація необхідних інженерно-технічних заходів, що запобігатимуть попаданню атмосферних опадів з покрівель та карнизів будівель на територію суміжних ділянок.

Відстань від меж суміжних ділянок садибної забудови до стовбурів дерев, які висаджуються, слід приймати відповідно до державних будівельних норм [44].

6.1.44 Відстань між житловими будинками та господарськими будівлями і спорудами на суміжних ділянках приймається відповідно до санітарних вимог, згідно табл. 6.8, але не менше протипожежних вимог. Протипожежні відстані між будівлями в межах одного домогосподарства не нормуються і вважаються одним пожежним відсіком.

В умовах забудови, що склалася, протипожежні відстані між житловими будинками та від житлових будинків до будівель і споруд іншого призначення слід визначати згідно з протипожежними вимогами, відповідно до табл. 15.1.

При цьому, для будинків I-III ступеня вогнестійкості зазначені відстані можуть бути зменшені на 50 %, якщо стіна більшого та/або ширшого будинку, яка розташована проти іншого будинку, є протипожежною, а в опорядженні стін, що розташовані одна напроти іншої таких будинків, та в конструктивних елементах покриття не застосовані горючі матеріали.

6.1.45 При відсутності мереж міської (селищної) каналізації, необхідно передбачити каналізування садиб з використанням локальних очисних споруд, проект яких має бути погодженим в установленому порядку.

Обладнання внутрішньобудинкової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб не допускається.

Обладнання внутрішньобудинкової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб не допускається. Допустимі відстані від житлових будинків до господарських будівель і споруд наведені в табл. 6.8.

Таблиця 6.8 - Допустимі відстані від житлових будинків до господарських будівель і споруд

Будівлі та споруди	Відстань, м					
	Господарські будівлі /сараї/ для худоби, інших тварин та птахів площею до 50 м ²	Майданчики для компосту, дворові вбиральні, сміттєзбірник, сховища для добрив та ядохімікатів	Фільтруючий колодязь продуктивністю м ³ /добу		Септик продуктивністю м ³ /добу	
			до 1	1 – 3	до 1	1 – 3
Житлові будинки та літня кухня	15	20	8	10	5	8
Артсвердловина водопостачання (питний колодязь)	20	20				

Примітка 1. Господарські будівлі і гаражі сусідніх ділянок допускається об'єднувати.

Примітка 2. Господарські приміщення для утримання худоби та птиці площею до 50 м² допускається прибудовувати до одно- та двоквартирних житлових будинків /крім будинків, що знаходяться в IV кліматичному районі/ за умов ізоляції від житлових кімнат та кухонь не менше, ніж трьома підсобними приміщеннями та за умови забезпечення санітарних відстаней до житлових будинків на суміжних земельних ділянках.

Примітка 3. При продуктивності локальних каналізаційних очисних споруд до 3м³ на добу, водозабірні споруди місцевого господарсько-питного водопостачання допускається розміщувати на відстані 40-50 м вниз по течії ґрунтових вод, 20-25 м вверх по течії і 25-30 м по перпендикуляру до осі течії потоку ґрунтових вод. Відстані від артсвердловин та колодязів до окремих будівель і споруд та інших джерел забруднення слід приймати 20 м, місце розташування водозабірних споруд повинно бути вверх по течії ґрунтових вод і вище по відношенню до розташування каналізаційних споруд. При неможливості забезпечення цієї відстані в межах ділянки, слід влаштовувати свердловини, колодязі або каптажі для групи будинків, які розміщуються вздовж житлових вулиць із відступом від червоної лінії на 2,5-3 м, на майданчиках розміром 2,5 × 3 м із твердим покриттям та ухилом не більше 40-50 %.

Примітка 4. Відстань до інших джерел шкідливостей встановлюється відповідними нормативними документами по кожному конкретному фактору (шум, вібрація, електромагнітні коливання, радіація, джерела забруднення повітря тощо).

Примітка 5. Вигрібні ями дворових туалетів повинні бути виконані з конструкцій, що запобігають фільтрації фекальних стоків у ґрунт.

Прибудовані або окремо розміщені приміщення для індивідуальної трудової та підприємницької діяльності дозволяється розташовувати по межі ділянки, вздовж червоних ліній, якщо вони допускаються за призначенням земельної ділянки або в результаті її поділу.

Дачна та садівницька забудова

6.1.46 Території зон дачної та садівницької забудови призначаються для організації відпочинку громадян, ведення садівницького та городницького господарства з розташуванням дачних або садових будинків.

6.1.47 Дачні і садівницькі поселення слід розміщувати за межами населених пунктів, як правило, у місцевості, яка має рекреаційні якості, у тому числі, біля рік та водоймищ, лісових масивів за умов додержання природоохоронних вимог. Садівницькі поселення розміщуються на землях, які придатні для ведення садівництва та городництва.

6.1.48 Будівництво нових дачних поселень та садівницьких товариств в межах населених пунктів, а також на територіях, де діють планувальні обмеження, встановлені чинним законодавством, санітарними нормами та правилами, на резервних позаміських територіях, які передбачені містобудівною документацією для подальшого розвитку населених пунктів, на територіях інженерної і транспортної інфраструктури не допускається.

6.1.49 В межах одного поселення можуть бути розміщені різні типи земельних ділянок: для відпочинку, ведення садівництва та городництва з будівництвом як дачних, так і садових будинків за умови їх планувального узгодження.

6.1.50 Території дачного поселення або садівницького товариства слід розподіляти на зони індивідуального (сади, дачні ділянки) та загального користування. Зона індивідуального користування з вулично-дорожньою мережею має складати до 90% від загальної території поселення.

У випадку проведення робіт з осушення або зрошення, створення водойм, зелених масивів тощо, а також терасування схилів, площа кварталів дачних та садових ділянок та проїздів має складати не менше 75%.

6.1.51 На ділянках, які передбачені для загального користування, розміщуються споруди, перелік яких та необхідна площа території наведені у табл. 6.9.

Таблиця 6.9 - Території громадського призначення дачних поселень та садових товариств

Перелік будівель	Площа ділянок під будівлі зони дачної чи садівницької забудови м ² на 1 дачну (садівницьку) ділянку		
	малі	середні	крупні
Обов'язкові:			
Споруди для зберігання засобів пожежогасіння	0.5	0.4	0.25
Майданчики для сміттєзбірників	0.1	0.1	0.1
Майданчики для стоянки автомобілів	1.1	1.1	1.1
Майданчики для стоянок велосипедів	0,65	0,65	0,65
Магазини змішаної торгівлі	2.5	2.0	1.5
Правління товариства, медпункт	1.0	1.0	1.0
Майданчики для ігор дітей	1.0	1.0	1.0
Рекомендовані:			
Універсальні фізкультурні майданчики	4.0	3.4	2.8
Пасіки	За завданням на проектування *		
Споруда для охоронника			

Перелік будівель	Площа ділянок під будівлі зони дачної чи садівницької забудови м ² на 1 дачну (садівницьку) ділянку		
	малі	середні	крупні
* Площа ділянки на одну споруду приймається незалежно від кількості садових ділянок – 100 м ²			
Примітка 1. Об'єкти загального користування доцільно поєднувати у адміністративно-господарський центр. Пасіки слід розміщувати на окремих ділянках у місцях, найбільш віддалених від руху людей і транспорту.			
Примітка 2. На ділянці пасіки вулики розміщувати на відстані не менш ніж 3 м від сусідніх садових /дачних/ ділянок льотками, які направлені від них. Огорожа навколо пасіки у напрямку вильоту бджіл повинна бути суцільною (дерев'яною, залізною або живою огорожею) висотою не менше 2 м. Вулики допускається розміщувати на садових /дачних/ ділянках при додержанні вищевказаних вимог за умовою, що огорожа не порушує норм інсоляції сусідньої земельної ділянки.			

6.1.52 На територіях дачних поселень та садівницьких товариств розміщення дачних та садових будинків, гаражів та інших споруд, улаштування доріг і проїздів та огорож слід приймати у відповідності з вимогами до садибної забудови та протипожежними нормами.

6.1.53 Граничні розміри площі забудови та поверховості дачного (садового) будинку і громадських будівель на ділянці встановлюється статутом садового товариства чи кооперативу за погодженням з місцевими органами містобудування та архітектури.

6.1.54 Загальна площа та поверховість дачного (садового) будинку й господарських споруд на ділянці встановлюються будівельним паспортом з урахуванням діючих будівельних та інших нормативів щодо відстаней та забезпечення інсоляції будинків і території суміжних ділянок.

6.1.55 Існуючі дачні і садівницькі будинки дозволяється переводити у житлову забудову, відповідно до встановленого порядку.

6.1.56 В існуючих дачних поселеннях і садівницьких товариствах використання садових або дачних ділянок їх власниками для створення об'єктів торгівлі, культурно-побутового обслуговування допускається за умови: відповідності площі земельної ділянки показникам відповідно до табл. 6.9, забезпечення проїзду до ділянки та влаштування інженерного обладнання, відповідно до санітарних та протипожежних вимог.

6.2 Зона громадської забудови

6.2.1 Зона громадської забудови призначена для концентрованого розташування адміністративних, ділових, громадських організацій, установ та підприємств соціально-культурного обслуговування населення.

6.2.2 Зону громадської забудови слід формувати як функціонально-просторову систему центрів – багатофункціональних та спеціалізованих, які є органічно пов'язаними з соціально-планувальною структурою населеного пункту.

6.2.3 Громадську забудову слід формувати у місцях найбільшої концентрації денного населення – у межах центру міста та його ядра, уздовж головних вулиць і площ, поблизу озелених територій загального користування, створюючи найбільш сприятливе середовище громадської, виробничої, комунікативної та інших видів соціальної активності.

6.2.4 Кількість, склад, розміщення багатофункціональних громадських центрів в плані населеного пункту залежить окрім його величини і місця в структурі адміністративно-територіального устрою, в системі розселення; також від особливостей функціонально-планувальної структури, історичних та природно-ландшафтних чинників.

У малих містах слід створювати єдиний громадський центр міста і житлового району.

У середніх і великих містах сельбищна територія, яких поділяється на житлові або планувальні райони, функції громадського центру можуть поєднуватись з функціями громадського центру одного із планувальних районів.

У найкрупніших та крупних містах зони громадської забудови слід формувати у вигляді системи загальноміського центру, який окрім центрального ядра містить також центри планувальних зон та центри житлових (виробничих, рекреаційних) районів і мікрорайонів.

Склад функціональних елементів, їх кількісні параметри встановлюються у містобудівній документації регіонального та місцевого рівнів.

Примітка 1. Місця для розвитку громадських центрів слід обирати з урахуванням зручних транспортних зв'язків, розташування існуючих площ і майданів, громадських будівель. Громадські центри міського значення мають бути розташовані вздовж транспортних магістралей міського значення.

Примітка 2. Міський центр у залежності від величини міста можливо формувати або як площу, або як групу площ поєднаних головною вулицею серед яких визначається головна площа.

6.2.5 Спеціалізовані громадські центри слід формувати переважно в найкрупніших, крупних та великих містах за рахунок групування в єдиний комплекс об'єктів визначеного профілю: адміністративного, ділового, науково-дослідного, освітнього, торгового, медичного, фізкультурно-спортивного, культурно-розважального тощо.

Примітка. Спеціалізовані центри слід розмішувати відокремлено або у складі загальноміських громадських центрів, центрів планувальних районів, а також як окремі планувальні елементи на головних магістралях населеного пункту.

6.2.6 До складу громадських центрів, крім громадських об'єктів слід включати також: адміністративні, ділові об'єкти (бізнес-центри) та об'єкти транспортної

інфраструктури (транспортно-пересадкові вузли, пішохідні зони території паркування транспортних засобів тощо). допускається розташування житлових будинків.

Питомий розмір територій, зайнятих власне під громадські функції коливається залежно від значення громадського центру, величини і статусу населеного пункту. Ця величина може коливатися від 60 % до 70 % для ядра загальноміського центру, від 15 % до 20 % для центрів повсякденного та періодичного обслуговування.

В міських та крупних сільських населених пунктах громадські центри виконують міжселенні функції.

Площу багатофункціонального загальноміського центру слід визначати виходячи з укрупнених показників:

- для найкрупніших, крупних і великих міст – від 3,5 до 5 м²/особу;
- для середніх міст – 5-10 м²/особу;
- для малих міських та сільських населених пунктів – 10-20 м²/особу.

6.2.7 Розвиток загальноміських центрів можливо здійснювати на основі реконструкції і модернізації громадських будинків, перепрофілювання існуючих об'єктів з іншими функціями, будівництва нових об'єктів; суміщення об'єктів різного типу, розміщення об'єктів повсякденного та періодичного обслуговування у вбудовано-прибудованих приміщеннях, в тому числі у перших поверхах житлових будинків.

6.2.8 Площу території громадських центрів у планувальних зонах найкрупніших, крупних і великих міст слід приймати:

- за чисельності населення району до 20 тис. жителів – від 15 до 20 га;
- за чисельності населення від 20 до 50 тис. – 20-30 га;
- за чисельності населення понад 50 тис. – від 20 до 60 га.

6.2.9 При розміщенні громадських об'єктів слід враховувати показники граничної щільності громадської забудови відповідно до табл. 6.10.

Таблиця 6.10 - Показники щільності забудови громадських центрів

Категорія населених пунктів	Щільність сумарної загальної площі, тис. м ² роб. пл./га
Найкрупніші й крупні міста	6,0 – 10,0
Великі міста	4,0 – 6,0
Середні міста	2,0 – 4,0
Малі міські і сільські населені пункти	0,8 – 2,0
Примітка. Для найкрупніших та крупних міст щільність громадських функцій визначається для ядра центру, а в середніх і малих міських і сільських населених пунктах – для громадського центру в цілому.	

6.2.10 При планувальній організації території громадських центрів, для реалізації комунікативної функції, необхідно передбачати формування розвинутих пішохідних зон (відкритих площ, пішохідних вулиць), які мають:

- забезпечувати можливість організації та проведення масових громадських заходів (політичних, святкових, спортивно-розважальних тощо);
- формувати зручні пішохідні зв'язки між об'єктами та комплексами обслуговування, зупинками громадського транспорту та транспортними вузлами, що забезпечують зв'язок населеного пункту з приміською зоною;
- організовувати різноманітні функції, містити розвинений набір об'єктів обслуговування, а також місця для короткотривалого відпочинку і контактів;
- створювати індивідуальний архітектурний образ.

Громадський простір багатофункціонального центру з розчленованою структурою формується на основі єдиної пішохідної зони, що забезпечує взаємозв'язок об'єктів центру, безперервність пішохідних комунікацій на всіх рівнях центру, зручність підходів до зупинок транспорту та озеленення рекреаційних майданчиків.

Щільність людей (площа території для людей), що одночасно перебувають у пішохідній зоні, має складати не менше ніж 20 м^2 на одну особу.

Для проведення масових громадських заходів в найкрупніших, крупних та великих містах необхідно передбачати розміщення універсальних залів з можливою трансформацією їх під різне функціональне призначення.

6.2.11 Нормативний показник відкритого простору в межах громадського центру повинен становити не менше ніж $0,5 \text{ м}^2$ на 1 особу.

Оптимальне співвідношення між висотою будинків та довжиною майдану слід приймати 1:6 – 1:8. Відкритий простір слід передбачати не більше ніж 0,15 га в малих населених пунктах та 0,5-0,6 га – у великих.

При формуванні громадських центрів слід передбачати створення підземних просторів для розміщення об'єктів торгівлі, харчування, побутового обслуговування, а також для зберігання легкового автотранспорту, громадських вбиралень.

6.2.12 Доцільно передбачати безпосередній взаємозв'язок громадських центрів з озеленими територіями, розміри яких мають складати в межах громадських центрів не менше ніж 25%. В історичних частинах громадських центрів цей показник має бути не менший ніж існуючий.

Парки загальноміського та районного значення треба розміщувати, як правило, на суміжних з громадськими центрами територіях і включатися до системи планувальної організації центру.

7. ВИРОБНИЧА ТЕРИТОРІЯ

До виробничих відносяться території промислової, науково-виробничої, транспортної, складської та комунальної забудови. Виробничі території слід розподіляти на такі структурні елементи: технополіси, технопарки, індустріальні парки, промислові зони, промислові райони, групи підприємств, окремі підприємства та об'єкти.

7.1 Інноваційний розвиток виробничих територій.

7.1.1 При формуванні і розвитку, реконструкції або реновації виробничих територій необхідно враховувати наявні види програм інноваційного розвитку промисловості.

7.1.2. Головні напрямки інноваційного містобудівного розвитку промислових територій мають передбачати:

- інноваційний розвиток промислових зон, формування технопарків, виробничих та інноваційно-технологічних кластерів, індустріальних (промислових) парків, територій інноваційного розвитку;
- розроблення програми перспективного розвитку промисловості;
- перебазування за межі населеного пункту підприємств, які мають низький рівень бюджетної ефективності або не відповідають стандартам екологічної безпеки;
- реалізацію містобудівної політики, спрямованої на стимулювання раціонального використання земельних ресурсів;
- реструктуризацію промислових територій з метою підвищення ефективності використання;
- реконструкцію об'єктів інженерного забезпечення промформуваль впровадженням ефективного використання інженерних та територіальних ресурсів з урахуванням широкого вживання ресурсозберігаючих технологій;
- оздоровлення зон річок і водойм шляхом звільнення берегів від промислової забудови. Забезпечення режиму водоохоронних зон водних об'єктів на суміжних з охоронними зонами промисловими підприємствами та умови їх використання;
- розроблення містобудівної документації і заходів з ліквідації відвалів ливарного та інших виробництв шляхом переробки і утилізації, подальшого проведення санації та рекультивації земель, визначення можливості їх подальшого використання.
- розроблення пропозицій щодо оптимізації транспортних схем промформуваль з урахуванням змін вантажообсягу, пасажирських потоків, реструктуризації

підприємств і чисельності працюючих та формування перед заводських майданчиків з розміщення автостоянок легкового та вантажного транспорту.

7.1.3. При інноваційному розвитку виробничих територій слід передбачати:

- відхід від глобалізації виробництва;
- технологічне комбінування при використанні засобів праці, включаючи розвиток маловідходних і безвідходних технологій, роботизацію виробничих процесів;
- поглиблення спеціалізації і розвитку кооперування, що забезпечують більш ефективне використання коштів, праці і робочої сили;
- спільне використання виробничої інфраструктури, за рахунок концентрації інвестиційних ресурсів, більш ефективного використання коштів і робочої сили;
- більш ефективне використання соціальної інфраструктури;
- орієнтацію інноваційних розробок для забезпечення розвитку інженерної та транспортної інфраструктур, енергозбереження;
- скорочення питомих витрат на охорону навколишнього середовища та вирішення екологічних питань загальноміського значення.

7.2. Формування і планування виробничих територій.

7.2.1. Формування та розміщення технополісів, технопарків, індустріальних парків, промислових парків, індустріально-промислових парків, логістичних центрів та реконструкція, реновація, технічне переоснащення, інноваційний розвиток промислових зон, промислових районів, груп підприємств, окремих підприємств, об'єктів комунальної і транспортно-складської забудови на площах залягання корисних копалин допускається за умови погодження з органами державного гірничого нагляду, а на площах залягання загальнопоширених корисних копалин – в порядку, що встановлено законодавством.

7.2.2. Розміщення технопарків, індустріальних парків, промислових парків, індустріально-промислових парків, об'єктів комунальної і транспортно-складської забудови та окремих підприємств (далі виробничі території) не допускається:

- а) у першому та другому поясі зони санітарної охорони джерел водопостачання;
- б) у межах прибережних захисних смуг річок та водойм;
- в) у першій зоні округу санітарної охорони курортів, якщо об'єкти, які проектується не пов'язані безпосередньо з експлуатацією природних лікувальних засобів курорту;
- г) на землях рекреаційного і оздоровчого призначення;
- д) на землях природно-заповідного фонду;
- е) на землях історико-культурного призначення;

ж) у небезпечних зонах відвалів породи вугільних і сланцевих шахт або збагачувальних фабрик;

з) в зонах активного карсту, зсувів, осідання або обвалення поверхні під впливом гірських розробок, селевих потоків і снігових лавин, які можуть загрожувати забудові та експлуатації підприємств;

і) на ділянках, забруднених органічними та радіоактивними відходами, до закінчення термінів, встановлених органами санітарно-епідеміологічної служби;

к) у зонах можливого катастрофічного затоплення в результаті руйнування гребель або дамб.

7.2.3. Виробничі території а також пов'язані з ними відходи виробництва, очисні споруди необхідно розміщувати на землях виробничого призначення, а також землях несільськогосподарського призначення або землях, непридатних для ведення сільського господарства.

Розміщення виробничих територій на землях державного лісового фонду слід здійснювати на ділянках, не вкритих лісом або зайнятих чагарниками і малоцінними зеленими насадженнями.

7.2.4. У разі розміщення виробничих територій на прибережних ділянках річок та інших водойм планувальні відмітки майданчиків підприємств слід приймати щонайменше на 0,5 м вище від розрахункового найвищого горизонту води з урахуванням опори і ухилу водотоку, а також нагону від розрахункової висоти хвилі. За розрахунковий горизонт слід приймати найвищий рівень води з ймовірністю його перевищення для підприємств та об'єктів оборонного значення один раз на 100 років, для інших підприємств – один раз в 50 років, а для підприємств зі строком експлуатації до 10 років – один раз на 10 років.

Примітка: Розміщення виробничих територій в районах з більш частими перевищеннями рівня води дозволяється при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні і за умови зведення необхідних споруд, призначених для захисту підприємств від повеней.

7.2.5. Підприємства, які вимагають улаштування вантажних причалів, пристаней чи інших портових споруд, треба розміщувати за течією ріки нижче сельбищної території.

7.2.6. Розміщення будівель і споруд на відстані 30 км від меж аеродромів, а особливо високих споруд (200 м і більше) на відстані 75 км від меж аеродромів допускається за умови дотримання вимог Повітряного кодексу України та погодження з відповідними службами.

7.2.7. У разі розміщення підприємств на земельних ділянках, суміжних з радіостанціями, об'єктами спеціального призначення, складами сильнодіючих отруйних

речовин, відстань до підприємств, що проєктуються від зазначених об'єктів слід визначати відповідно до вимог спеціальних норм.

7.2.8. Розміщення підприємств біля об'єктів з виготовлення і зберігання вибухових речовин, матеріалів і виробів на їх основі має здійснюватися з урахуванням меж небезпечних зон і районів.

7.2.9. Улаштування відвалів, шламонакопичувачів, хвостосховищ, відходів підприємств допускається тільки при обґрунтуванні неможливості їх утилізації, при цьому для промислових вузлів слід, як правило, передбачати централізовані (групові) відвали. Ділянки для них слід розміщувати за межами територій підприємств і за межами II поясу зон санітарної охорони підземних джерел водопостачання з дотриманням санітарних норм.

Відвали, у яких містяться вугілля, сланець, миш'як, свинець, ртуть та інші займісті чи токсичні речовини, повинні відділятися від житлових та громадських будівель і споруд санітарно-захисною зоною. Відстань між відвалами вугільних або сланцевих шахт і виробничими та складськими будівлями слід приймати не меншою ніж розмір небезпечної зони зсуву відвалів.

7.2.10. При проведенні реконструкції, реновації, технічному переоснащенні, інноваційному розвитку існуючих промислових районів, і груп підприємств доцільно ці території планувально розподіляти з формуванням технопарків, технополісів, промислових і індустріальних парків на основі загального архітектурно-планувального рішення з вираженими планувальними межами, поєднанням інженерно-технічної інфраструктури, допоміжних виробництв, об'єктів громадського обслуговування.

7.2.11. Інноваційний розвиток виробничих територій передбачає реструктуризацію промислових зон, промислових районів, груп підприємств з урахуванням містобудівних обмежень, суміжних територій, санітарно – захисних зон, економічних, транспортних зв'язків та формування і розміщення технополісів, технопарків, промислових парків, індустріальних парків, логістичних центрів, реновацію і реконструкцію промислових територій.

7.2.12. При плануванні територій промислових формувань, технопарків, індустріальних парків, промислових парків, індустріально-промислових парків, об'єктів комунальної і транспортно-складської забудови та окремих підприємств слід передбачати:

а) функціональне зонування території з урахуванням технологічних зв'язків, санітарно-гігієнічних та протипожежних вимог, вантажообігу і видів транспорту;

б) раціональну організацію транспортної та інженерної інфраструктури з урахуванням виробничо-технічних зв'язків;

в) кооперування ділянок основних і допоміжних виробництв і господарств, включаючи аналогічні виробництва та господарства, що обслуговують сельбищну та інші функціональні зони населеного пункту;

г) інтенсивне використання території, в тому числі наземний і підземний простір, обґрунтування резервних територій для розвитку підприємств;

д) організацію єдиної мережі громадського обслуговування працюючих;

е) організацію будівництва та введення в експлуатацію пусковими комплексами або чергами;

ж) благоустрій території;

з) створення комфортного середовища в ув'язці з архітектурою підприємств і житловою забудовою на суміжних територіях;

і) захист територій від небезпечних наслідків виробничої діяльності, ерозії, абразії, заболочування, засолення і забруднення підземних вод і відкритих водойм стічними водами, відходами підприємств;

к) відновлення (рекультивацию) відведених у користування земель, порушених в процесі виробничої діяльності, а також при будівництві.

7.2.13. За функціональним використанням територію підприємства (у тому числі у вигляді технопарків, індустріальних парків тощо) необхідно розділяти на зони:

а) передзаводську (за межами ділянки або в межах підприємства, технопарку);

б) виробничу, включаючи зони дослідного призначення і дослідних виробництв;

в) підсобну;

г) складську.

7.2.14 У генеральних планах і схемах планування територій при розміщенні виробничих підприємств, технопарків, індустріальних парків у відповідних територіальних зонах слід визначати такі зони:

а) громадського центру;

б) ділянок підприємств, технопарків, у тому числі ділянок, які перебувають у складі технопарків, індустріальних парків та інших інтегрованих об'єктів організації виробництва;

в) загальних об'єктів допоміжних виробництв і господарств.

Розподіл на зони доцільно уточнювати з урахуванням конкретних містобудівних умов та особливостей виробництва.

Щільність забудови майданчиків промислових підприємств, технопарків слід приймати не меншою, ніж наведена у Додатку Г.1.

Коефіцієнти зниження щільності забудови залежно від ухилу місцевості наведені у Додатку Г.2.

7.2.15. Передзаводську зону технопарків, індустріальних (промислових) парків, об'єктів комунальної і транспортно-складської забудови та окремих підприємств доцільно розміщувати з боку основних під'їздів і підходів працюючих на підприємстві (з урахуванням містобудівних умов).

Розміри передзаводських зон підприємств (га на 1000 працюючих) слід визначати з розрахунку:

- 0,8 – при кількості працюючих до 0,5 тис.;
- 0,7 – " - " більше 0,5 до 1 тис.;
- 0,6 – " - " від 1 до 4 тис.;
- 0,5 – " - " від 4 до 10 тис.;
- 0,4 – " - " більше 10 тис.

Примітка. При тризмінній роботі підприємства слід враховувати чисельність працюючих в першій і в другій змінах.

7.2.16. Відстані між будівлями, спорудами, в тому числі інженерними мережами, слід приймати мінімально допустимими, при цьому щільність забудови ділянок (площадок) підприємств повинна бути не менше зазначеної у Додатку Г.1.

7.2.17. Склад громадського центру промислового формування повинен визначатися в кожному конкретному випадку з урахуванням містобудівної ситуації, наявності підприємств обслуговування, виробничо – технологічних та санітарно гігієнічних особливостей окремих підприємств, архітектурно-планувального рішення.

До складу громадського центру включають установи управління виробництвом, підприємства громадського харчування, професійно-технічні та середні спеціальні навчальні заклади, спеціалізовані медичні установи, підприємства побутового обслуговування.

7.2.18. У зоні спільних об'єктів допоміжних виробництв і господарств слід розміщувати об'єкти енергопостачання, водопостачання та каналізації, транспорту, ремонтного господарства, пожежні депо, відвальні господарства промислового формування.

7.2.19. У передзаводських зонах і в громадських центрах слід передбачати відкриті майданчики для стоянки легкових автомобілів. Місткість майданчиків визначається шляхом проведення розрахунків. Відкриті майданчики для стоянки автомобілів інвалідів допускається розміщувати на території підприємства.

7.2.20. На підприємствах, де передбачається можливість використання праці осіб з інвалідністю, які користуються кріслами-колясками, входи у виробничі, адміністративно побутові та інші допоміжні будівлі повинні бути обладнані пандусами з ухилом не більше ніж 1:12.

7.2.21. Вертикальне планування виробничих територій слід застосовувати при щільності забудови території більше ніж 25%, а також при великій насиченості майданчиків підприємств дорогами та інженерними мережами. В інших випадках передбачається локальне вертикальне планування з виконанням планувальних робіт тільки на ділянках, де розташовані будівлі або споруди. Локальне вертикальне планування необхідно застосовувати також при наявності скельних ґрунтів, при необхідності збереження лісу або інших зелених насаджень цінних порід дерев, а також при несприятливих гідрогеологічних умовах.

При вертикальному плануванні слід передбачати найменший обсяг земельних робіт і мінімальне переміщення ґрунту в межах ділянки.

7.2.22. На майданчиках підприємств, технопарків і територіях промислових вузлів необхідно передбачати зняття (як у насипу, так і виїмці), складування та тимчасове зберігання родючого шару ґрунту, де він не буде порушений, забруднений, підтоплений або затоплений при здійсненні будівельних робіт, або при експлуатації підприємств, будівель та споруд. Умови зберігання та порядок використання знятого родючого шару ґрунту визначаються органами, які надають у користування земельні ділянки.

У Схемі транспорту виробничих територій необхідно передбачати:

а) поєднання транспортних споруд і обладнання для різних видів транспорту (суміщені автомобільні та залізничні, або автомобільні та трамвайні мости і шляхопроводи, загальне земляне полотно для автомобільних доріг і трамвайних колій, крім швидкісних тощо);

б) використання споруд і обладнання, що проектуються для інших цілей (дамб водосховищ і гребель, водопропускних споруд) під земляне полотно і штучні споруди залізниць і автомобільних доріг;

в) можливість подальшого розвитку зовнішнього транспорту.

7.2.23. Ширину воріт автомобільних в'їздів на майданчик підприємства слід приймати по найбільшій ширині застосовуваних автомобілів плюс 1,5 м, але не менше 4,5 м, а ширину воріт для залізничних в'їздів – не менше 4,9 м.

7.2.24. Вибір виду внутрішньозаводського транспорту для підприємств повинен здійснюватися на основі результатів техніко-економічних порівнянь різних варіантів.

Враховується організація єдиного транспортного процесу від місць складування до

місце споживання одними і тими ж транспортними засобами, без перевантаження з міжцехового транспорту на внутрішньо цеховий.

7.2.25. Будівлі, що утворюють напівзамкнуті двори, допускається застосовувати в тих випадках, коли інше планувальне рішення не може бути прийнято за умовами технології або за умовами реконструкції.

Напівзамкнуті двори слід розташовувати довгою стороною паралельно переважному напрямку вітрів, або з відхиленням не більше 45° , при цьому відкрита сторона двору повинна бути звернена на навітряну сторону вітрів переважного напрямку.

Ширина напівзамкненого двору при будівлях, освітлюваних через віконні отвори, повинна бути не менше півсуми висот до верхньої відмітки карнизу протилежних будинків, що утворюють двір, але не менше ніж 15 м.

При відсутності шкідливих виробничих виділень у простір двору, його ширина може бути зменшена до 12 м.

Примітка 1. Напівзамкнутим вважається двір, забудований з трьох сторін примикають один до одного будівлями і мають в плані відношення глибини до ширини більше одиниці.

Примітка 2. При відношенні глибини двору до його ширини більше 3, при можливості скупчення виробничих шкідливостей у дворі в частині будівлі, що замикає двір, необхідно передбачати отвір для провітрювання шириною не менше 4 м і висотою не менше 4,5 м. Низ прорізу повинен збігатися з планувальними відмітками прилеглої території.

7.2.26. Застосування будівель, що утворюють замкнуті з усіх боків двори, допускається тільки при наявності технологічних або планувальних обґрунтувань і з дотриманням наступних умов:

а) ширина двору повинна бути, як правило, не менше найбільшої висоти до верху карнизу будівель, що утворюють двір, але не менше 18 м;

б) має бути забезпечене наскрізне провітрювання двору шляхом влаштування в будівлях отворів шириною не менше 4 м і висотою не менше 4,5 м при можливості скупчення шкідливих речовин.

7.2.27. Для озеленення майданчиків підприємств, технопарків та території промислових вузлів необхідно застосовувати місцеві види деревно-чагарникових рослин з урахуванням їх санітарно-захисних та декоративних властивостей і стійкості до шкідливих речовин, які виділяються підприємствами. Існуючі деревні насадження слід, по можливості, зберігати.

Примітка 1: У зоні розташування підприємств харчової промисловості, цехів з високоточними процесами виробництва, а також повітродувних, компресорних і моторовипробувальних станцій забороняється застосовувати деревні насадження, що виділяють при цвітінні пластівці, волокнисті речовини і опушене насіння.

Примітка 2. У межах нормативних протипожежних відстаней посадка дерев хвойних порід не допускається.

7.2.28. На майданчиках підприємств, де можуть виділятися шкідливі речовини, не

допускається розміщення деревно-чагарникових насаджень у вигляді щільних груп і смуг, що викликають скупчення шкідливостей.

7.2.29. Будівлі і споруди, виходячи із специфіки виробництва та природних умов, слід розміщувати з обов'язковим дотриманням таких вимог:

а) поздовжні осі будівлі і світлові ліхтарі слід орієнтувати в межах від 45° до 110° до меридіану;

б) поздовжні осі аераційних ліхтарів і стіни будівель з прорізами, що використовуються для аерації приміщень, слід орієнтувати в плані перпендикулярно або під кутом не менше 45° до переважного напрямку вітрів літнього періоду року.

7.2.30. Будівлі і споруди з устаткуванням, яке спричиняє значні динамічні навантаження і вібрацію, слід розміщувати від будівель і споруд з виробництвами, особливо чутливими до вібрації, на відстані, яку визначають за підрахунками, з урахуванням геологічних умов території, фізико механічних властивостей ґрунту основи фундаментів, а також з урахуванням заходів для усунення впливу динамічних навантажень і вібрації на ґрунти.

7.3.31. Будівлі, споруди, відкриті установки з виробничими процесами, що виділяють в атмосферу газ, дим і пил, вибухонебезпечні і пожежонебезпечні об'єкти не слід розташовувати по відношенню до інших виробничих будівель і споруд з навітряної сторони для вітрів переважного напрямку.

Підприємства, які потребують особливої чистоти атмосферного повітря, не слід розміщувати з підвітряного боку вітрів переважного напрямку по відношенню до сусідніх підприємств з джерелами забруднення атмосферного повітря.

7.2.32. Охолоджувальні ставки, водойми, шламовідстійники і т.п. слід розміщувати так, щоб у разі аварії рідина при розтіканні не загрожувала затопленням підприємству або іншим промисловим, житловим і громадським будівлям і спорудам.

7.2.33. Відстані між будівлями і спорудами в залежності від ступеня вогнестійкості і категорії виробництв слід приймати відповідно до протипожежних вимог.

7.2.34. Відстань між відкритими технологічними установками, агрегатами та обладнанням, а також від будівель і споруд має прийматися згідно з нормами технологічного проектування.

7.2.35. Відстані від відкритих наземних складів до будівель і споруд, а також відстані між зазначеними складами слід приймати не менше зазначених у табл. 15.9.

7.3. Зона науково-виробничої забудови.

7.3.1. Для забезпечення територіального об'єднання науки і виробництва слід створювати технологічні парки (технопарки), інноваційні парки і більш складні і великі

форми територіальної організації науки і виробництва – технополіси.

7.3.2. Технополіси і технопарки є взаємопов'язаними (інтегрованими) об'єктами, що пов'язані розгалуженою інфраструктурою та розташовані на певній цілісній території.

7.3.3. У складі технопарку слід передбачати:

- наукові центри;
- офіси та лабораторії;
- об'єкти експериментального (серійного) виробництва;
- складські комплекси;

У складі технополісу додатково також розміщуються:

- готелі, житлові будинки для наукового та обслуговуючого персоналу;
- загальноосвітні шкільні та дошкільні навчальні заклади, медичні установи;
- торговельні комплекси та розважальні центри, заклади громадського обслуговування, спортивні споруди тощо;
- озеленені території.

У складі у індустріального, у т.ч. інноваційного парку, допускається розміщувати:

- офіси керуючої компанії, фінансові установи, об'єкти маркетингу та реклами;
- вищі та спеціальні середні учбові заклади;
- готелі, апартаменти для наукового та обслуговуючого персоналу;
- багатоцільові зали для проведення наукових конференцій та інших заходів;
- торговельні комплекси та розважальні центри, заклади громадського обслуговування, спортивні споруди тощо;
- озеленені території;
- торговельні комплекси та розважальні центри, заклади громадського обслуговування, спортивні споруди тощо.

7.3.4. У міських населених пунктах слід визначати території для розміщення і розвитку наукових установ, які пов'язані з дослідницькою діяльністю і специфікою виробництва.

7.4. Комунальна зона

7.4.1. Комунальна зона призначена для розміщення підприємств, які забезпечують потреби обслуговування об'єктів та систем соціальної, транспортної, інженерної інфраструктури а також житлово-комунального господарства.

7.4.2. В межах комунальної зони слід розміщувати:

- транспортні господарства (трамвайні та тролейбусні депо, автобусні та таксомоторні парки, депо метрополітену, гаражі, станції технічного обслуговування автомашин, автозаправні станції тощо);

- підприємства побутового обслуговування населення (фабрики-пральні, хімічного чищення одягу, ремонту побутової техніки, одягу, меблів тощо);
- підприємства житлово-комунального господарства (парки дорожньо-прибиральних машин, бази експлуатації та ремонту житла, інженерних мереж тощо);
- об'єкти та мережі інженерно-технічного забезпечення (інженерні мережі, системи або комунікації, які безпосередньо використовуються в процесі тепло-, газо-, електро-, водопостачання та водовідведення);
- підприємства з переробки, утилізації та захоронення побутових відходів;
- підприємства з надання ритуальних послуг, кладовища, крематорії.

7.5. Зона транспортно-складської забудови

7.5.1. В залежності від характеру виконуваних функцій в межах зони транспортно-складської забудови створюються логістичні та складські центри. Їх доцільно розміщувати у периферійній зоні населеного пункту, або за його межами біля відповідних транспортних комунікацій (відводів залізниці, аеропортів, вантажних станцій, автомагістралей, портів тощо).

Логістичні центри забезпечують раціоналізацію процесу руху товарів і сировини від постачальників до споживачів, управління матеріальними потоками, закупівля, перевезення, продаж тощо.

При плануванні логістичного центру слід передбачати створення інформаційно-аналітичного пункту, а також:

- майданчиків для очікування розвантаження та завантаження автотранспорту;
- великих складських приміщень, обладнаних пристосуваннями для розвантаження і комплектації вантажів;
- відкритих контейнерних майданчиків для зберігання контейнерів міжнародних стандартів;
- парків автотранспорту електронавантажувачів, що забезпечують перевезення контейнерів міжнародного стандарту;
- залізничних станцій, що забезпечують подачу вагонів безпосередньо до розвантажувальних майданчиків складів і до контейнерних майданчиків;
- морських і річкових портів, в тому числі спеціалізованих.

7.5.2. При плануванні складських центрів (сортувально-розподільчих, транзитно-перевалочних, накопичувальних) слід враховувати специфіку їх організації.

7.5.3. В сортувально-розподільчих центрах здійснюється приймання товарів, їх сортування, комплектування партій відповідно до замовлень роздрібних торговельних організацій, в яких зосереджуються поточні товарні запаси.

7.5.4.Транзитно-перевалочні склади призначені для перенаправлення товарів із районів виробництва до пунктів споживання різними видами транспорту та виконують роль перевалочних пунктів. Склади забезпечують вивантаження товарів, що надійшли на одному з видів транспорту, приймання їх за масою та кількістю місць, сортування згідно з місцем призначення та навантаження на інший вид транспорту.

7.5.5.Накопичувальні склади (гуртовні) призначені для сезонного та тривалого зберігання товарів. Разом з основними функціями накопичення та зберігання товарів ці склади виконують допоміжні технологічні операції, пов'язані з прийманням та відпуском товарів оптовим покупцям (перепакування, сортування тощо).

7.6. Зона сільськогосподарського виробництва.

7.6.1. Виробничі території сільських населених пунктів є функціональною частиною їх території, проектування яких слід здійснювати відповідно до будівельних норм.

7.6.2. На цих територіях слід розміщувати різні типи агропромислових підприємств і цехів галузевих господарських центрів виробничих об'єктів, які належать акціонерним товариствам, кооперативам, селянським (фермерським) господарствам тощо, а також підприємства несільськогосподарських галузей (філії підприємств, цехи, в тому числі виробничо-технічного обслуговування і будівництва).

Перелік підприємств, що відносяться до сільськогосподарських, наведений у Додатку Г.3.

7.6.3. При організації сільськогосподарських виробничих територій, у тому числі фермерських господарств, перевагу доцільно віддавати розвитку діючих виробничих потужностей, їх розширенню, реконструкції і технічному переобладнанню за умови дотримання організаційно-господарських, санітарно-гігієнічних, зооветеринарних, протипожежних та інших вимог.

Виробничі території слід формувати компактно, їх планування має забезпечувати кооперацію розміщених виробництв, створення загальних систем інженерного забезпечення, транспортних комунікацій і об'єктів побутового обслуговування.

Сільськогосподарські підприємства, будівлі та споруди селянських (фермерських) господарств, відповідно до розмірів та потужності, розміщуються:

- у виробничих зонах в межах та за межами населеного пункту ;
- на землях фермерського господарства при дотриманні санітарних, зооветеринарних та протипожежних вимог з урахуванням функціонального зонування території (хуторська система).

У межі населеного пункту включаються виробничі і комунально-складські об'єкти, що віддалені від сельбищної зони на відстань не більше ніж 300 м. Генеральні

плани виробничих об'єктів, а також фермерських господарств, що розміщені поза межами населеного пункту, слід розробляти окремо.

Між підприємствами, установами, складами та відкритими майданчиками, що не є вибухо- та пожежонебезпечними, які не виділяють шкідливих речовин в обсягах, що не перевищують допустимі концентрації, не створюють шуму та інших негативних впливів на навколишнє середовище та сельбищною зоною населеного пункту має встановлюватися санітарно-захисна зона розміром не менше ніж 50 м.

Розміщення і визначення допустимих потужностей тваринницьких ферм в малих сільськогосподарських підприємствах та селянських (фермерських) господарствах здійснюються на основі відповідних техніко-економічних обґрунтувань.

7.6.4. Розміщення сільськогосподарських комплексів і підприємств повинно забезпечувати збереження природного середовища, виключати можливість розвитку ерозійних процесів, забруднення ґрунтів і водних джерел відходами виробництва.

Розміщення сільськогосподарських підприємств не допускається:

- на територіях, де залягають корисні копалини, без погодження з органами Державного гірничого нагляду;
- в зонах сельових потоків, сніжних лавин та зсувів;
- в першій та другій зонах санітарної охорони курортів;
- на землях зелених зон міст, включаючи землі міських лісів;
- на земельних ділянках, забруднених органічними та радіоактивними речовинами до закінчення терміну, встановленого санітарно-епідеміологічною та ветеринарною службами;
- у межах прибережно захисних смуг річок та інших водойм
- на землях заповідників, заказників;
- в зонах охорони пам'ятників історії та культури.

В першому, другому поясах зон санітарної охорони джерел водопостачання не дозволяється розміщення:

- тваринницьких ферм, птахофабрик, тепличних підприємств;
- відкритих майданчиків для зберігання автомашин та сільськогосподарських ремонтних майстерень, складів мінеральних добрив та отрутохімікатів, а також складів паливно-мастильних матеріалів, кладовищ, скотомогильників, полів зрошення та фільтрації гноєсховищ, силосних траншей та інших сільськогосподарських об'єктів, які мають вплив на мікробне зараження підземних вод.

В третьому поясі забороняється розміщення паливно-мастильних матеріалів, складів мінеральних добрив, отрутохімікатів та інших об'єктів, що впливають на хімічне зараження підземних вод.

Щільність забудови сільськогосподарських підприємств слід приймати згідно Додатку Г.5.

7.6.5. При взаєморозміщенні виробничої і сільбищної територій слід передбачати між ними відповідні санітарно-захисні зони і забезпечувати зооветеринарні розриви

Сільськогосподарські підприємства, будівлі та споруди з технічними процесами, які виділяють в навколишнє середовище відпрацьовані шкідливі речовини, повинні відокремлюватись санітарно-захисними зонами від житлових і громадських будинків.

Дозволяється розміщення фермерських виробничих дворів на межі сільських населених пунктів для складських приміщень (зерно, овочі, фрукти) та розташування автомашин і сільгосптехніки (без ремонту) в кількості до 5 двигунів на ділянках до 0,5 га з визначенням санітарно-захисних зон 100 м відповідно до діючих санітарних норм.

Розміри санітарно-захисних зон від сільськогосподарських виробничих об'єктів і комплексів до меж житлової забудови (Додаток Г.4) установлюються відповідно до санітарних норм [32].

В санітарно-захисних зонах допускається розміщувати склади (сховища) зерна, фруктів, овочів і картоплі та будівлі і споруди, вказані в діючих санітарних нормах проектування промислових підприємств.

7.6.6. Малі тваринницькі ферми (фермерські господарства) у селищах та селах з утриманням великої рогатої худоби або свиней від 10 до 250 голів, овець від 25 до 500 голів, птиці від 100 до 1000 голів необхідно розміщувати на відокремлених ділянках з дотриманням розмірів санітарно-захисних зон.

Для селянських (фермерських) господарств, що належать до підприємств змішаного типу, санітарно-захисна зона приймається більшою з тих, що потребують окремі типи тваринницьких будівель, або окремі виробництва, але не менше ніж 100 м від житлової забудови.

При архітектурно-планувальній організації селянських (фермерських) господарств здійснюється розмежування виробничої та житлової зони. Не дозволяється блокування житлових приміщень з виробничими фермерськими приміщеннями.

При утриманні в селянських (фермерських) господарствах разом поголів'я великої рогатої худоби, свиней, овець та інших тварин в одній будівлі проводиться розподіл приміщень на ізольовані секції для окремих тварин. При вигульному утриманні

птиці відстань до тваринницьких приміщень повинна бути 100 м, при клітковому утриманні – 50 м.

Енергоємкі підприємства малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств слід розміщувати з урахуванням можливого використання нетрадиційних джерел енергії (низькопотенційної та викидної теплоти ТЕС, ТЕЦ, АЕС, газокompресорних станцій, сонячної енергії, енергії вітру, використання вторинних енергоресурсів промислових підприємств тощо).

7.6.7. У санітарно-захисній зоні допускається розміщення бань, пралень і гаражів за умови, що частка забудови не буде перевищувати 10% території санітарно-захисної зони.

Розміщення спортивних споруд, парків, дитячих установ, лікувально-профілактичних і оздоровчих установ, а також насадження плодово-ягідних дерев та чагарників на території санітарно-захисної зони не допускається.

В межах території санітарно-захисної зони завширшки 100 м і більше з боку сельбищної території належить передбачати смугу деревно-чагарникових насаджень завширшки не менше 50 м, а з шириною зони до 100 м – не менше 20 м.

Вздовж межі території виробничої зони, а також для ізоляції окремих виробничих комплексів один від одного слід передбачати улаштування зелених смуг завширшки не менше 5 м.

Зелені насадження для захисту водозабірних споруд з підземних джерел необхідно розміщувати на межі першого поясу зони санітарної охорони на відстані не менше 30 м від підземного джерела і водозабірних споруд.

Шумозахисні зелені насадження слід передбачати у вигляді смуг як з боку джерела шуму, так і з боку об'єктів, що захищаються від шуму (у комплексі з іншими заходами).

7.6.8. Тваринницькі, птахівницькі, звірівницькі ферми, ветеринарні установи, склади мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати з підвітряного боку відносно інших сільськогосподарських об'єктів.

При розміщенні складів мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин повинні бути проведені заходи, що виключають попадання шкідливих речовин у водойми, ґрунт і атмосферне повітря.

Відстані від складів мінеральних добрив та пестицидів до сільськогосподарських підприємств, поверхневих водних об'єктів, джерел централізованих систем водопостачання, водопровідних споруд необхідно визначати згідно санітарних норм.

7.6.9. Території виробничих зон не повинні розділятися на відокремлені частини магістральними залізницями або автомобільними дорогами.

Розриви між будинками і спорудами сільськогосподарських виробничих об'єктів слід приймати відповідно до вимог чинних нормативних документів.

7.6.10. Розміщення сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд в районах аеропортів та аеродромів допускається за умови додержання вимог Повітряного кодексу України.

Погодженню підлягає розміщення будівель та споруд, повітряних ліній зв'язку та високовольтних ЛЕП, які передбачені для будівництва, на відстані до 10 км від межі аеродрому; будівель та споруд, повітряних ліній зв'язку та високовольтних ЛЕП, абсолютна позначка верхньої відмітки яких перебільшує абсолютну позначку аеродрому на 50 м та більше, які заплановано збудувати, на відстані від 10 до 30 км від межі території аеродрому.

7.6.11. Сільськогосподарські підприємства, що виділяють в атмосферу значну кількість диму, пилу або хімічних речовин неприємного запаху та речовин, шкідливих для організму людини, недопустимо розміщувати в замкнутих долинах, котловинах, біля підніжжя гір та інших територіях, не забезпечених природним провітрюванням.

7.6.12. Санітарно-захисна зона від гноєсховищ фермерських господарств приймається такою, як від тваринницьких ферм (у складі якої є гноєсховище) відповідної потужності згідно з обов'язковим дотриманням вимог санітарних норм [32].

7.6.13. Транспортні зв'язки виробничої зони сільських поселень та окремих сільськогосподарських підприємств слід передбачати у відповідності зі схемою планування відповідної території, розвитку внутрішньогосподарських шляхів, внутрішньогосподарського землевпорядкування та генеральним планом сільського поселення.

Мережею шляхів забезпечуються транспортні зв'язки виробничої та сільбищної територій, а також з сільськогосподарськими угіддями та іншими об'єктами сільськогосподарського призначення.

7.6.14. Вибір транспорту слід приймати на основі техніко-економічних розрахунків, віддаючи перевагу безрейковому транспорту.

7.6.15. Внутрішньомайданчикові автомобільні шляхи слід проектувати виходячи з рельєфу місцевості та технологічних вимог по прямокутній замкнутій (кільцевій), тупиковій або змішаній схемах. На великих сільськогосподарських підприємствах перевагу необхідно віддавати схемам шляхів з кільцевим рухом транспортних засобів.

При влаштуванні тупикових шляхів повинні бути передбачені в кінці тупика майданчики для розвороту транспортних засобів розміром не менше 15 – 25 м або грушовидні та у вигляді петлі об'їзди радіусом не менше 12 м. Для великогабаритних

сільгоспмашин розміри майданчиків повинні бути збільшені до розмірів, які забезпечують розворот відповідних транспортних засобів.

7.6.16. Ширину проїзної частини та узбіччя внутрішньо майданчикових шляхів слід приймати в залежності від призначення шляхів та організації руху транспортних засобів.

7.6.17. Ширину проїздів на території сільськогосподарських підприємств слід приймати за умови створення найбільш компактного розміщення транспортних та піших шляхів, інженерних мереж, смуг озеленення. При цьому слід враховувати можливість снігових заносів шляхів.

7.6.18. Господарські проїзди, на яких здійснюється прогін худоби та проїзд вантажного транспорту до присадибних ділянок, повинні мати смугу руху 4,5 м.

7.6.19. Радіуси кривих у плані по осі проїзної частини слід приймати в залежності від типу технологічного транспорту, але не менше 60 м без влаштування віражів та перехідних кривих.

При русі автомобілів та тракторів з напівпричепами, з одним або двома причепами радіус кривої допускається зменшувати до 30 м, при русі поодиноких транспортних засобів – до 15 м.

Розширення проїзної частини шляху на кривій у плані встановлюється:

- при радіусі по осі шляху 15 м – 3,5 м;
- при радіусі по осі шляху 30 м та з рухом тягачів з напівпричепами – 2,6 м.

Радіуси кривих по межі проїзної частини та їх розширення біля в'їздів у виробничі будівлі встановлюється в залежності від розрахункового типу рухомого складу.

7.6.20. На генеральному плані сільськогосподарських підприємств, площа яких перевищує 5 га, потрібно передбачати не менше двох в'їздів, відстань між якими по периметру огорожі повинна бути не більше 1500 м.

7.6.21. При використанні відходів виробництва при будівництві шляхів слід враховувати їх можливу агресивність та токсичність по відношенню до навколишнього середовища. Застосування таких відходів повинно узгоджуватися з санітарно-епідеміологічною та іншими контрольними службами.

7.6.22. Траси шляхів, по можливості, слід прокладати по межах полів сівозмін та межах угідь господарств.

8. ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНІ ТЕРИТОРІЇ

8.1. Мережа ландшафтно-рекреаційних територій.

8.1.1 Ландшафтно-рекреаційні території являють собою мережу ділянок озелених та інших відкритих просторів різного призначення, розташованих як на територіях населених пунктів та їх приміських зон, так і на міжселенних територіях: ландшафтних комплексів, рекреаційних зон, курортів та лікувально-оздоровчих місцевостей, об'єктів культурної спадщини та туристичних зон, територій природно-заповідного та водного фондів, водозахисних, полезахисних, транспортно-розподільчих озелених смуг та інших ділянок зеленого будівництва та господарства.

Території та об'єкти природно-заповідного фонду, а також ділянки природних ландшафтів, що підлягають особливій охороні, курортні і лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водні і водозахисні території та об'єкти інших типів, що встановлені законодавством України, є частиною структурних територіальних елементів екологічної мережі – природних регіонів, природних коридорів, буферних зон.

Номенклатуру елементів мережі ландшафтно-рекреаційних територій встановлено у Додатку Д.

8.1.2 При формуванні мережі ландшафтно-рекреаційних територій населених пунктів треба виділяти: рекреаційні території загального користування (ділянки садово-паркового будівництва – парки, сади, сквери, бульвари; лісопарки, частково об'єкти природно-заповідного фонду); озеленені території обмеженого користування (ділянки житлової забудови, об'єктів громадського обслуговування, культурної спадщини, виробництва); озеленені території спеціального призначення (озеленення вздовж пішохідно-транспортних мереж, санітарно-захисних та охоронних зон, коридорів).

8.1.3 Потреби у ландшафтно-рекреаційних територіях треба визначати за показниками нормативного забезпечення цими територіями населення населених пунктів відповідно до табл.8.1, враховуючи архітектурно-будівельне кліматичне районування території згідно Додатку Б.

У містах з чисельністю населення 100 тис. осіб і більше існуючі масиви лісів доцільно перетворювати у міські парки, площею із розрахунку 5 м²/особу та включати їх до озелених територій загального користування.

Таблиця 8.1 - Нормативні показники площ ландшафтно-рекреаційних територій

Ландшафтно-рекреаційні території	Групи міст за кількістю населення, тис. чол.	Площа озелених територій, м ² /особу			
		I – Північно-західний (Полісся, Лісостеп)	II – Південно-східний (Степ)	III – Українські Карпати	IV - Південний берег Криму, V - Кримські гори
Приміські та позаміські					
Рекреаційні*	Від 500	200	200	250	250
	250-500	150	150	200	200
	До 250	100	100	150	150
У межах населеного пункту					
Загальноміські	Від 250	10	11	12	15
	50-250	7	8	9	11
	До 50	8	10	12	15
	Сільські населені пункти	12	13	14	17
Житлових районів, мікрорайонів**	Від 250	6	6	7	8
	50-250	6	6	7	8
* враховуються при розробці схем планування територій на державному та регіональному рівнях					
** враховуються при розробці детальних планів територій.					
Примітка 1. Показники ландшафтно-рекреаційних приміських та позаміських територій повинні включати території лісопарків, природно-заповідних територій та земель оздоровчого та рекреаційного призначення.					
Примітка 2. У містах, де розміщуються промислові підприємства I і II класу шкідливості, а також у населених пунктах, які розташовані на території радіоактивно забруднених зон, наведені норми озелених територій загального користування слід збільшувати на 15-20%, а у містах, де розміщуються залізничні вузли – на 5-10%. У населених пунктах із наявністю великих річок і водойм, площу озелених територій загального користування допускається зменшувати, але не більше як на 20%.					

8.2. Озеленені території населених пунктів.

8.2.1 У населених пунктах необхідно визначити озеленені території, що належать до земель рекреаційного призначення і входять до складу єдиної мережі ландшафтно-рекреаційних територій. Ділянки озелених територій слід встановлювати згідно з існуючими межами землекористувань, природних рубежів та транспортних магістралей.

До озелених територій загального користування населених пунктів відносяться багатофункціональні та спеціалізовані парки, сади, сквери, бульвари, міські лісопарки, озеленені ділянки набережних та пляжів, ботанічні сади та зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та інші природні та штучно створені ландшафтні об'єкти.

Питома вага озелених територій різного призначення (зелені насадження загального користування, обмеженого та спеціального призначення) в межах забудови

населених пунктів повинна становити не менше 40%. У містах з ТЕЦ, котельними та підприємствами 1 класу санітарної шкідливості рівень озеленення території забудови слід збільшувати не менше як на 15%.

8.2.2 Основні структурні елементи озелених територій різного призначення та питому вагу зелених насаджень в межах площі їх території слід визначати за таблицею 8.2.

Таблиця 8.2 - Питомі показники рівня озеленення

Структурні елементи	Рівень озеленення, не менше %
1. Озеленені території загального користування	
Багатофункціональні парки:	
Міські	65
Районні	60
Сади, сквери	75
Бульвари	60
Міські лісопарки	80
Спеціалізовані парки:	
Дитячі	40
Спортивні	15
Меморіальні	30
Зоологічні	40
Ботанічні	55
Виставкові	50
Музеї архітектури та побуту просто неба	60
Атракціони, парк архітектурних мініатюр	45
Гольф-поля	75
2. Озеленені території обмеженого користування	
Ділянки об'єктів забудови:	
Житлова забудова	25
Дитячі дошкільні заклади	45
Навчальні заклади	50
Культурно-дозвільні заклади	40
Спортивні, фізкультурно-оздоровчі споруди та майданчики	30
Заклади охорони здоров'я	55
Курортно-рекреаційні заклади (номенклатура за Додатком Д)	60

8.2.3 У структурі озелених територій загального користування великі парки, площею понад 100 га та міські лісопарки площею понад 500 га повинні становити не менше 10%. Радіус доступності міських парків при пересуванні на транспорті повинен становити не більше 2 км, а районних парків – не більше 1 км.

Примітка. У сейсмічних районах необхідно забезпечувати вільний доступ до парків, садів та інших озелених територій загального користування, не допускаючи улаштування огорож з боку територій житлової забудови.

8.2.4 Максимально допустиму кількість одночасних відвідувачів озелених територій різного призначення у межах населених пунктів слід приймати, осіб/га:

міські, районні парки _____	100
парки зон тривалого відпочинку _____	70
парки курортів _____	50
парки зон короткочасного відпочинку _____	20
міські лісопарки _____	15
рекреаційні ліси _____	4
спеціалізовані парки:	
з спортивно-ігровим обладнанням _____	100
з експозиційними зонами _____	120
з комплексами технічних споруд _____	150

Примітка. При кількості одночасних відвідувачів від 10 до 50 осіб/га слід передбачати дорожньо-стіжкову мережу для організації їх руху, а на узліссях галявин – ґрунтозахисні посадки; при кількості одночасних відвідувачів більше 50 осіб/га – заходи щодо перетворення лісового ландшафту у парковий.

8.2.5 При розташуванні та плануванні парків, садів, скверів і бульварів слід враховувати вимоги будівельних норм [44] та передбачати максимальне збереження ділянок існуючих зелених насаджень та водойм.

При цьому мінімальну площу озелених територій слід приймати, га:

парків _____	2
скверів _____	0,05
садів _____	1,5

Мінімальну ширину бульварів з однією поздовжньою пішохідною алеєю потрібно приймати, м при розміщенні:

вздовж осі вулиці _____	18
з одного боку вулиці (між проїзною частиною та забудовою)	10

Ширина пішохідної доріжки повинна бути кратною 0,75 м (ширина смуги руху однієї людини).

8.2.6 На територіях житлової, громадської, курортної та рекреаційної забудови слід передбачати засоби загального озеленення ділянок (дерева, чагарники, газони, квітники), а також площинного озеленення (дахів, міжрейкових трамвайних полотен, гольф-полів), вертикального озеленення будинків і споруд (фасадів, балконів, шумозахисних стінок) та екологічного озеленення (порушених ділянок, ярів, схилів). До інноваційних засобів збільшення площі озеленення територій забудови населених пунктів належать:

вертикальні сади і парки (килимові та модульні), мобільні системи озеленення (пересувні форми), зелені екрани та стіни, сади безперервного цвітіння.

Відстань від будинків, споруд, а також елементів благоустрою та інженерних мереж до дерев і чагарників слід приймати за таблицею 8.3.

Таблиця 8.3 - Відстань від будинків, споруд та елементів благоустрою та інженерних мереж до дерев і чагарників

Будинки і споруди, об'єкти інженерного благоустрою	Відстані від будинку, споруди, об'єкта до осі, м,	
	стовбура дерева	чагарнику
Зовнішня стіна будинку і споруди	5,0	1,5
Край трамвайного полотна	5,0	3,0
Край тротуару і садової доріжки	0,7	0,5
Край проїзної частини вулиць (кромка укріпленої смуги узбіччя дороги, брівка канави)	4,0	1,5
Щогла і опора освітлювальної мережі, трамвая, мостова опора і естакада	4,0	-
Підошва схилу, тераси тощо	1,0	0,5
Підошва або внутрішня грань підпірної стінки	3,0	1,0
Підземні мережі:		
газопровід, каналізація	1,5	-
теплова мережа (стінка каналу тунелю або оболонка при безканалній прокладці)	2,0	1,0
водопровід, дренаж	2,0	-
силовий кабель і кабель зв'язку	2,0	0,7
<p>Примітка 1. При забудові вільних житлових територій відстань від краю проїзної частини до осі стовбура дерева слід приймати не менше 4 м (при діаметрі крони не більше 5 м); для дерев з кроною більшого діаметру ця відстань повинна бути збільшена, а крони дерев мають знаходитись не ближче 1,5 м від краю проїжджої частини; висота чагарників при їх розміщенні від краю проїжджої частини на відстані від 1 до 5 м не повинна перевищувати 50 см.</p> <p>Примітка 2. Дерева, що висаджують біля будинків, не повинні перешкоджати інсоляції та освітленості житлових і громадських приміщень, а також проїзду пожежних автомашин.</p> <p>Примітка 3. Відстань від повітряних ліній електропередачі до дерев слід приймати за Правилами будови електроустановок.</p>		

8.2.7 Для озеленення населених пунктів слід передбачати розсадники деревних і чагарникових рослин та квітково-оранжерейних господарств. Нормативний показник площі розсадників треба приймати з розрахунку забезпеченості рівня озеленення об'єктів мереж озелених територій у межах населеного пункту. Площа розсадників повинна бути не менше 80 га; загальну площу квітково-оранжерейних господарств треба приймати з розрахунку 0,4 м²/особу, що мешкають в населеному пункті.

8.3. Позаміські ландшафтні території

8.3.1 Позаміські ландшафтні утворення (об'єкти) являють собою природні, природно-антропогенні ландшафтні комплекси, озеленені і рекреаційні території, які знаходяться за межами міських населених пунктів (ліси, лісопарки, луки, прибережні та водні угіддя, рекреаційні, природно-заповідні території), і виконують санітарно-гігієнічні та екологічні функції; вони можуть бути багатофункціональними та спеціалізованими.

Примітка. Основою формування позаміських ландшафтних утворень є землі лісового фонду, а також землі рекреаційного, оздоровчого, природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення.

8.3.2 При формуванні багатофункціональних позаміських ландшафтних утворень (об'єктів) слід виділяти:

- а) озеленені території загального користування (приміські парки; зони короткочасного, тривалого та змішаного відпочинку місцевого значення);
- б) території міжміських (міжселищних) рекреаційних утворень (зони тривалого відпочинку, курортні й туристичні зони регіонального значення);
- в) території зеленого, екологічного, сільського туризму (села-центри народних ремесел, етнічні осередки); території лісового фонду, дачних і садівницьких товариств і об'єднань;
- г) території унікальних природно-заповідних об'єктів (біосферні заповідники, національні природні та регіональні ландшафтні парки).

8.3.3 При формуванні спеціалізованих позаміських ландшафтних утворень (об'єктів) слід виділяти:

- а) території природних парків (лісопарки, лукопарки, гідропарки, дендропарки, пейзажні парки);
- б) території тематичних парків і заповідників (етнографічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, історико-культурні заповідники);
- в) території типових об'єктів природно-заповідного фонду (природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища);
- г) території спеціального призначення (санітарно-захисні і водоохоронні зони,

містозахисні смуги, оранжерейні господарства та розсадники).

8.3.4 При розрахунках місткості позаміських ландшафтно-рекреаційних утворень (об'єктів) слід використовувати укрупнені показники рекреаційних навантажень за таблицею 8.4.

Таблиця 8.4 - Показники максимально допустимого рекреаційного навантаження

Територія	Максимально допустима кількість осіб на 1га
Ліси лісового фонду	3
Рекреаційні ліси	4
Лісопарки, пейзажні парки	10
Лукопарки, гідропарки	15
Приміські парки	50
Національні природні парки	0,2
Регіональні ландшафтні парки	0,5
Дендрологічні парки	20
Етнографічні парки	80
Археологічні парки	60
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	120
Туристичні зони об'єктів культурної спадщини	100
Зони зеленого, екологічного туризму	1
Лісомисливські угіддя	1
Бігові лижні траси, велотраси	10

8.3.5 Позаміські ландшафтно-рекреаційні об'єкти – парки та зони відпочинку різних типів слід створювати з використанням територій існуючого лісового фонду та передбачати дорожньо-стежкову мережу, яка повинна займати: у приміських парках до 12%, лісопарках – до 7,5%, рекреаційних лісах – до 2,5% площі їх території.

У межах дорожньо-стежкової мережі слід створювати мережу велосипедних маршрутів з відповідними вказівниками.

Довжина пішохідних підходів від зупинок та стоянок транспорту до окремих приміських ландшафтно-рекреаційних об'єктів масового відвідування не повинна перевищувати 500 м.

8.4. Рекреаційні території

8.4.1 Зони відпочинку населення створюються переважно на землях рекреаційного

призначення в межах міст (внутрішньоміські), приміських зон (приміські), у системах розселення (позаміські або міжселищні).

Зони короткочасного відпочинку треба розміщувати з урахуванням доступності їх на громадському транспорті на відстані, як правило, не більше 30 км.

Зони тривалого відпочинку треба розміщувати за межами населених пунктів у найбільш сприятливих умовах.

Примітка 1. За відсутності сприятливих природних ресурсів у зоні впливу населеного пункту допускається збільшувати транспортну доступність зон короткочасного відпочинку до 50 км.

Примітка 2. Зони тривалого відпочинку слід проектувати за нормами, встановленими для курортних зон з такою самою розрахунковою кількістю відпочиваючих.

8.4.2 Розміри територій зон короткочасного відпочинку слід приймати з розрахунку 500-1000 м² на 1 відвідувача, у тому числі та частина, яка інтенсивно використовується для активних видів відпочинку, повинна становити не менше 100 м² на 1 відвідувача.

Відстані між зонами короткочасного відпочинку і ділянками курортно-рекреаційних закладів, садівницьких товариств, автомобільних доріг загальної мережі і залізниць слід приймати не менше 500 м.

8.4.3 При розміщенні закладів і підприємств обслуговування у зонах короткочасного відпочинку слід формувати громадські центри.

Розміри територій різного функціонального призначення центру слід приймати, у % загальної площі:

- а) культурно-видовищних закладів – 1-2;
- б) фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд – 2-4;
- в) пляжів і пристроїв для відпочинку на воді – 4-8;
- г) майданчиків відпочинку та розваг дорослих – 5-7;
- д) зелених насаджень і квітників – 75-80.

Примітка. Для зон короткочасного відпочинку, розташованих поблизу міської забудови, територія відпочинку дітей може бути збільшена, але не більше як на 20%.

8.4.4 На території прибережної смуги річок і озер слід передбачати організацію пляжів з дотриманням нормативних показників їх площі на одного відвідувача - не менше 8 м², для маломобільних осіб – не менше 10 м².

Розміри річкових і озерних пляжів, які знаходяться на землях, придатних для сільськогосподарського використання, слід приймати з розрахунку 5 м² на одного відвідувача.

Довжину берегової смуги річкових і озерних пляжів слід приймати не менше 0,25 м на одного відвідувача.

Примітка. Розміри територій та довжину берегової смуги морських пляжів у зонах відпочинку слід приймати згідно п.8.5.6.

8.4.5 На прилеглих до зони пляжів територіях та водних просторах слід створювати припляжну і акваторіальну зони. Для орієнтовних розрахунків площі території вказаних зон на одного відвідувача слід приймати: припляжної у прибережній захисній смузі малих і середніх річок та водойм – 10 м², великих річок, водосховищ та озер – 25 м²; акваторіальної – 5 м² (для купання).

8.4.6 Площу території різного функціонального використання у припляжній, пляжній і акваторіальній зонах морів, річок та озер слід визначати з урахуванням показників, наведених у таблиці 8.5.

Таблиця 8.5 - Площа території різного функціонального використання у припляжній, пляжній і акваторіальній зонах морів, річок та озер

Зона	Сектор	Площа сектора, % загальної площі зони
Акваторіальна	Купання	75-90
	Дитячий	3-5
	Спортивний	5-10
	Риболовства	3-5
Пляжна	Солярію, аерарію	40-60
	Обслуговування і пішохідних комунікацій	8-13
	Дитячий	5-7
	Спортивний	8-10
	Відпочинку на озеленених ділянках	20-40
Припляжна	Адміністративно-господарський	3-5
	Рятувально-медичний	1-2
	Обслуговування і пішохідних комунікацій	19-27
	Спортивний	7-12
	Відпочинку на озеленених ділянках	50-70

8.4.7 Рекреаційне навантаження на природний ландшафт зон короточасного відпочинку та тип його благоустрою слід приймати за таблицею 8.6.

Таблиця 8.6 - Рекреаційне навантаження на природний ландшафт зон короткочасного відпочинку

Ландшафт	Рекреаційне навантаження, люд./га				Тип благоустрою
	Хвойні ліси	Змішані ліси	Листяні ліси	Заплавні лісолуки	
Ліс лісового фонду	1,0	1,5	3,5	5,0	Дорожньо-стежинкова мережа повинна становити 0,5 % території.
					Благоустрій: окремі майданчики для відпочинку.
Рекреаційний ліс	3,0	3,5	6,0	8,0	Дорожньо-стежинкова мережа повинна становити 0,6-2,5 % території.
					Благоустрій: мережа майданчиків для відпочинку, місця для знешкодження сміття.
Лісопарк	8,0	9,0	12,0	15,0	Дорожньо-стежинкова мережа повинна становити 2,6-7,5 % території.
					Благоустрій: павільйони для захисту від дощу на відстані 1,0-1,5 км, містки через водойми, майданчики для відпочинку, місця для наметів, окремі туалети і сміттезбірники.
Парк зони короткочасного відпочинку	15,0	17,0	22,0	26,0	Дорожньо-стежинкова мережа повинна становити 7,6-12,5 % території.
					Благоустрій: павільйони для захисту від дощу на відстані 0,5-1,0 км, туалети (1 на 4-5 га), питні колодязі на відстані 1,5-2,0 км, містки через водойми, лави, столи для пікніків, сміттезбірники на відстані 500-800 м.

- Примітка 1.** Вказані навантаження застосовуються для кращих умов виростання рослинності (ліси I бонітету). Для лісів II бонітету показники навантаження знижуються на 10-15%, III – на 15-25%, IV – на 20-25%. Ліси V бонітету виключаються із рекреаційного використання або використовуються при мінімальних навантаженнях.
- Примітка 2.** Норми навантажень допускається знижувати при стрімкості рельєфу, застосовуючи знижувальні коефіцієнти: при схилах 10-20% – 0,8; 20-30% – 0,6; 30-50 % – 0,4; понад 50 % – 0,2.
- Примітка 3.** У межах дорожньостежкової мережі слід розробити і прокласти мережу рекомендованих велосипедних маршрутів з вказівниками.

8.4.8 Розрахункові показники стоянок автомашин, які розміщуються біля меж зон короткочасного відпочинку, треба визначати за завданням на проектування, а при відсутності даних – за таблицею 8.7.

Місця автостоянок слід визначати з урахуванням витрат часу на пішохідні підходи від них до окремих об'єктів відпочинку не більше 1000 м, а з використанням громадського транспорту 7000 м.

Таблиця 8.7 - Розрахункові показники стоянок автомашин, які розміщуються біля меж зон короткочасного відпочинку

Рекреаційні території, будинки і споруди	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць на розрахункову одиницю
Пляжі і парки	100 одночасних відвідувачів	20
Лісопарки і рекреаційні ліси	Те саме	10
Зони короткочасного відпочинку	- “ -	25
Заклади громадського обслуговування	- “ -	25
Садівницькі товариства	100 ділянок	10
Примітка. Довжина пішохідних підходів від стоянок для тимчасового зберігання легкових автомашин до об'єктів у зонах короткочасного відпочинку не повинна перевищувати 1000 м.		

8.5 Курортні території

8.5.1 Курортні зони (курорти) слід формувати на землях оздоровчого призначення, які мають природні лікувальні ресурси, найбільш сприятливий мікроклімат, ландшафт і санітарно-гігієнічні умови. На території курортних зон слід передбачати будівництво санаторно-курортних та рекреаційних закладів (санаторіїв, закладів відпочинку і туризму), підприємств і центрів різних видів спеціалізованого курортного обслуговування, організацію і благоустрій парків і пляжів, а також створення спеціальних бальнеотехнічних, берегозміцнювальних та інших інженерних об'єктів.

Курортні зони можуть бути відокремленими, розміщеними за межами населених пунктів або бути функціональними зонами курортних міст і селищ, а також інших населених пунктів (промислових, портових, сільськогосподарських), які мають на своїй території санаторно-курортні та рекреаційні заклади.

8.5.2 Чисельність тих, що лікуються й відпочивають у санаторно-курортних та рекреаційних закладах, слід визначати за показниками одночасної кількості цілорічних і сезонних місць відповідних закладів, а чисельність неорганізовано відпочиваючих – на підставі статистичних даних, з урахуванням місткості індивідуальних засобів розміщення у житловому фонді місцевого населення.

8.5.3 Кількість персоналу санаторно-курортних та рекреаційних закладів слід приймати не менше таких показників (одиниць постійного персоналу на одне місце): санаторії - 1,0; готелі з приоб'єктними блоками спеціального призначення (лікувально-курортні, культурно-розважальні, офісно-конгресові), готелі-люкс та готелі вищої категорії (*****,****) – 2,0; спеціалізовані готелі (апарт-готелі, аквателі, хостели та інші), готелі нижчої категорії (***,**,*) – 1,0; мотелі – 0,4; пансіонати (будинки відпочинку), туристичні бази – 0,3; рекреаційне житло, кемпінги – 0,2; оздоровчі табори – 0,1.

Кількість персоналу, зайнятого в спеціалізованих закладах обслуговування (курортна поліклініка, водолікарня, грязелікарня), слід приймати з розрахунку не менше 25% (від загальної кількості персоналу курортно-оздоровчих закладів) для бальнеологічних (грязьових) курортних зон, та не менше 20% – для кліматичних (приморських, гірських) курортних зон.

У курортних зонах із сезонним збільшенням тих, що лікуються й відпочивають, слід додатково передбачати тимчасовий обслуговуючий персонал для об'єктів з розрахунку 0,05 на одне сезонне місце і 0,02 на одного неорганізовано відпочиваючого; коефіцієнт сімейності для цих категорій населення слід приймати 1,2.

Примітка 1. У спеціалізованих закладах обслуговування слід збільшувати кількість персоналу з розрахунку 0,1-0,15 одиниць на одного неорганізовано відпочиваючого.

8.5.4 При плануванні території нових і реконструкції тих курортних зон, які склалися, слід передбачати:

- а) розміщення санаторно-курортних та рекреаційних закладів на територіях з рівнями шуму що не перевищує допустимий рівень;
- б) винесення за межі курортних територій промислових і комунально-складських об'єктів;
- в) пристосування житлової забудови і громадських споруд, розміщених у курортній зоні, у рекреаційний фонд для обслуговування тих, що лікуються й відпочивають;

г) виключення в межах курортних зон транзитних транспортних потоків.

Розміщення нової житлової забудови для розселення обслуговуючого персоналу санаторно-курортних та рекреаційних закладів треба передбачати за межами курортної зони з урахуванням 30-хвилинної її доступності транспортом.

Відстань від стін будівель санаторно-курортних та рекреаційних закладів, що проектується заново, слід приймати не менше параметрів наведених у табл.8.8.

Таблиця 8.8 - Відстань від стін будівель санаторно-курортних та рекреаційних закладів, що проектується заново

Назва показника	Значення показника
а) до житлової багатоповерхової забудови, закладів комунального господарства і складів	500 (100) м
б) до автомобільних доріг категорій:	
1) I, II, III	500 м
2) IV	200 м
в) до садівницьких товариств	100(50) м
Примітка. В дужках наведена відстань в умовах реконструкції.	

8.5.5 Розміри земельних ділянок санаторно-курортних та рекреаційних закладів слід приймати відповідно до Додатку Е.4.

Розміри територій загального користування в курортних зонах слід встановлювати з розрахунку:

- на 1 місце у санаторно-курортних та рекреаційних закладах – 10 м² території спеціалізованих об'єктів обслуговування (Додаток Е.2), 50 м² озеленення;
- на одного неорганізовано відпочиваючого – 2 м² території спеціалізованих об'єктів обслуговування (Додаток Е.2), 25 м² озеленення.

Примітка 1. В курортних зонах приморських курортів Криму, Одеського узбережжя та Приазов'я, які склалися, а також гірських курортів Карпат, розміри територій загального користування допускається зменшувати, але не більше як на 50%.

Примітка 2. В залежності від розміщення санаторно-курортних та рекреаційних закладів (автономно, у складі комплексів або курортних зон) площу ділянок загального користування відповідно до вказаних норм допускається включати у межі окремого закладу, комплексу закладів або курорту.

8.5.6 Мінімальні розміри території морських пляжів, які розташовані в курортних зонах, слід приймати на одного відвідувача:

- а) для дорослих 5 м²
- б) для дітей 4 м²

Розміри території спеціалізованих лікувальних пляжів для пацієнтів з обмеженою рухливістю слід приймати з розрахунку 8-10 м² на одного відвідувача.

Довжину берегової смуги морського пляжу на одного відвідувача слід приймати не менше 0,2 м.

Розраховувати кількість одночасних відвідувачів на пляжах слід з урахуванням коефіцієнтів одноразового завантаження пляжів (питомої ваги тих, хто знаходяться на пляжі, стосовно до загальної кількості відпочиваючих).

Пляжі закладів-санаторіїв бальнеогрязьових – 0,6, кліматичних – 0,8, готелів – 0,9, оздоровчих таборів – 1,0; пляжі загального користування для місцевого населення – 0,2, для неорганізованих відпочиваючих – 0,5.

8.5.7 На курортах встановлюється округ їх санітарної охорони у складі трьох зон: першої (суворого режиму), другої (обмежень) і третьої (спостережень).

Територія першої зони завширшки не менше 100 м, яка включає прибережну смугу моря, пляжі, ділянки, що прилягають до пляжів, повинна використовуватися для організації зелених насаджень загального користування, набережних, бульварів, скверів, кліматолікувальних споруд, спортивних і дитячих майданчиків.

Примітка. У першій зоні санітарної охорони курортних міст, та інших населених пунктів, що склалися, допускається збереження існуючих капітальних споруд житлово-цивільного призначення за умови забезпечення санітарно-гігієнічних умов їх експлуатації та реконструкції житлових будинків під потреби відпочиваючих.

8.5.8 На території другої зони санітарної охорони курортів слід передбачати розміщення санаторно-курортних та рекреаційних закладів (у тому числі рекреаційного житла) та житлової забудови.

Примітка 1. У кварталах рекреаційного житла можуть бути влаштовані об'єкти для обслуговування відпочиваючих (кафе, перукарні, сауни та інші), а також місця для зберігання легкових автомобілів (вбудовані, прибудовані або окремо розташовані).

Примітка 2. На ділянках розміщення рекреаційного житла забороняється створення господарських споруд для утримання худоби та птиці.

8.5.9 Нормативні вимоги до рекреаційного житла:

- кількість людей, що тимчасово розміщуються в одному будинку повинна становити менше 30 осіб;
- поверховість забудови не повинна перевищувати 4 поверхів;
- розрахункову щільність населення на території розміщення рекреаційного житла рекомендується приймати не більше 195 осіб/га, у тому числі: 40 осіб/га для постійного населення та 155 осіб/га - для відпочиваючих;
- розміри земельних ділянок рекреаційного житла слід приймати з розрахунку не менше як: 23,3 м²/особу для постійного населення та 40,0 м²/особу – для відпочиваючих;
- мінімальна площа житлового приміщення для тимчасового проживання відпочиваючих повинна становити не менше як: 9 м² при одномісному розміщенні, 12 м² при двомісному та 16

м² при трьохмісному розміщенні.

8.5.10 Санаторно-курортні та рекреаційні заклади, що розміщуються у межах курортних зон, доцільно об'єднувати у комплекси, забезпечуючи єдине архітектурно-просторове вирішення.

На території санаторно-курортних та рекреаційних закладів та їх комплексів слід передбачати розміщення майданчиків, склад і розміри земельних ділянок яких слід приймати за таблицею 8.9.

Таблиця 8.9 - Склад і розміри земельних ділянок для розміщення майданчиків на території санаторно-курортних та рекреаційних закладів

Майданчики	Площа, м ² на одне місце
Для відпочинку, кліматолікування, тихих ігор і читання	2,0
Спортивні (для бадмінтону, волейболу, тенісу)	3,5
Літнього кінотеатру (кінолекторію)	0,9
Танцювальний	0,6

8.5.11 При плануванні території курортних зон слід формувати систему закладів і центрів спеціалізованого курортного обслуговування.

Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість закладів та підприємств спеціалізованого курортного обслуговування на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають, слід приймати згідно Додатку Е.3.

8.5.12 У курортних зонах слід передбачати стоянки для легкових автомашин, та місця для стоянки велосипедів, кількість яких визначається відповідно до розрахункових показників кількості машино-місць та вело-місць на 100 відпочиваючих і обслуговуючого персоналу: для санаторіїв, будинків (пансіонатів) відпочинку – 15-20, готелів та туристичних закладів – 20-25.

У курортних зонах, що мають об'єкти туризму, слід передбачати стоянки для автобусів і легкових автомашин та велосипедів, які належать туристам, кількість яких визначається розрахунком; їх треба розміщувати з урахуванням забезпечення зручних підходів до об'єктів туристичного огляду (але не далі 500 м від них), не порушуючи цілісного характеру історичного середовища.

8.6. Туристичні території.

8.6.1 У межах населених пунктів, а також на позаміських територіях за наявності визначних історико-архітектурних об'єктів культурної спадщини, природних ландшафтів і

пам'яток природи слід створювати туристичні зони, які можуть включати також підзони: екскурсійних природно-культурних об'єктів, закладів розміщення туристів, центрів обслуговування, майданчиків для відпочинку чи огляду об'єктів, ділянок для аматорських занять, а також ландшафтно-маршрутних коридорів, що об'єднують складові туристичної зони.

Примітка. Туристичні зони слід створювати переважно на землях рекреаційного, історико-культурного, природно-заповідного та оздоровчого призначення.

8.6.2 До туристичних природно-культурних ресурсів належать об'єкти:

- археологічні – нерухомі об'єкти культурної спадщини;
- історичні – будинки, споруди, їх комплекси (ансамблі);
- об'єкти монументального мистецтва;
- об'єкти архітектури – окремі будівлі, архітектурні споруди;
- об'єкти містобудування – історично сформовані центри населених місць, площі, комплекси (ансамблі);
- об'єкти садово-паркового мистецтва та ландшафтні природні території;
- об'єкти науки і техніки;
- історико-культурні заповідники та музеї;
- об'єкти природно-заповідного фонду⁴
- інші визначні місця.

8.6.3 В залежності від особливостей природно-культурних ресурсів слід виділяти туристичні зони, що створюються на основі природно-заповідного фонду, об'єктів культурної спадщини та змішані.

За функціональними ознаками необхідно формувати туристичні зони наступних типів:

- культурного туризму – на базі архітектурно-містобудівних об'єктів культурної спадщини в історичних ареалах населених місць;
- пізнавального – на базі історико-архітектурних і ландшафтних об'єктів культурної спадщини на позаміських територіях;
- оздоровчого – на територіях курортів у приморських, гірських районах, лікувальних місцевостях;
- рекреаційного – на територіях зон тривалого та короткочасного відпочинку, позаміських ландшафтно-рекреаційних територіях;
- зеленого – на озеленених територіях поселень та приміських зон;
- екологічного – на територіях об'єктів природно-заповідного фонду;

- сільського – на територіях сільських населених місцевостей, сільськогосподарських угідь, фермерських господарств та хуторів.

8.6.4 Основою створення зон культурного та пізнавального туризму є ареали концентрації об'єктів культурної спадщини за умов, якщо їх територія становить не менше 1 тис. га.

Межі зон культурного та пізнавального туризму слід встановлювати згідно з максимальними радіусами переміщення екскурсантів протягом дня: пішохідні 12 км, велосипедні 60 км, водні 30 км, автомобільні 100 км.

8.6.5 У межах туристичних зон слід виділяти екскурсійні зони, якщо середня щільність кількості об'єктів огляду на 1 тис. га становить, не менше: природних – 10 одиниць, об'єктів культурного туризму – 20, пізнавальних закладів – 5; та загальна площа ареалу концентрації об'єктів огляду становить не менше 100 га.

8.6.6 При формуванні екскурсійних зон слід враховувати, що об'єкт туризму включає саму територію та зону його комфортного зорового сприйняття, яку потрібно визначати за радіусами: у межах 2 висот об'єкта – для окремої пам'ятки, до 1,2 км – для комплексу пам'яток, до 2,5 км – для містобудівних ансамблів, до 5 км – для значних природних об'єктів.

8.6.7 В ареалах концентрації об'єктів культурної спадщини необхідно визначати показники їх допустимого антропогенного навантаження, які слід встановлювати за розрахунком пропускної спроможності основних об'єктів огляду:

$$P_{\max} = P \times T / t_0,$$

де P_{\max} – максимальна пропускна спроможність пам'ятки протягом дня, осіб;

P – показник допустимої одночасної кількості екскурсантів, осіб;

T – час, відведений для екскурсій протягом дня, год.;

t_0 – час, необхідний для огляду об'єкта, год.

Оптимальна одночасна кількість відвідувачів для огляду архітектурно-містобудівного ансамблю становить 50-90 осіб; орієнтовний час огляду ансамблю становить – 1,5-2 год., його фрагменту – 15-25 хв., екскурсії протягом дня – 8 год.

8.6.8 Для розрахунку загальної кількості місць для спеціалізованих туристичних автобусів та індивідуальних транспортних засобів на автостоянках у межах пішохідної доступності від об'єктів огляду слід використовувати максимальний показник туристичного потоку (кількість екскурсантів за даними туристичних операторів, кількість проживаючих у закладах розміщення туристів, кількість відвідувачів краєзнавчих музеїв тощо), осіб/день, у пік туристичного сезону.

8.6.9 При формуванні туристичних зон у межах природно-заповідних об'єктів

необхідно згідно режимів охорони виділяти також території:

- відкриті для регульованої та стаціонарної рекреації і туризму (біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки та території без охоронного статусу);
- для екскурсійного огляду (парки-пам'ятки садового-паркового мистецтва, ботанічні сади, зоологічні сади та дендрологічні парки, частково – пам'ятки природи);
- закриті для туризму (природні заповідники, заповідні урочища, заказники, пам'ятки природи).

8.6.10 Розміри територій складових елементів туристичної зони, що формується на базі природно-заповідного фонду, слід приймати (м² на 1 туриста):

- а) заклади розміщення туристів – згідно Додатку Е.4;
- б) центри обслуговування – 10;
- в) місця відпочинку – 1000;
- г) угіддя для аматорських занять: рибальські – 1000, мисливські – 20 000, ягідно-грибні – 10 000, лижні – 2000, водні – 1000.

8.6.11 Баланс території функціональних елементів туристичної зони в межах природно-заповідних територій слід приймати за таблицею 8.10.

Таблиця 8.10 - Питомі показники функціональних елементів туристичної зони в межах природно-заповідних територій

Територія	% від загальної площі
Закладів розміщення та центрів обслуговування	8-10
Озеленення та місць відпочинку	3-5
Стоянок транспортних засобів	2-3
Шляхів	5-7
Ареалів об'єктів огляду, туристичних угідь	70-80

8.6.12 Для збереження природного ландшафту при організації туристичних зон та екскурсійних маршрутів слід враховувати показники рекреаційних навантажень відповідно до табл. 8.4.

Максимальна пропускна здатність пішохідних доріг та стежок на території туристичних зон повинна становити не більше, осіб/га: гравійних – 100, земляних – 75, трав'яних – 50.

8.7. Природно-заповідні території

8.7.1 У межах міських і сільських населених пунктів, на приміських та позаміських територіях на землях природно-заповідного фонду та історико-культурного призначення

слід передбачати організацію нових та збереження існуючих природних та штучно створених об'єктів – національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, ботанічних, дендрологічних та зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва та використовувати їх у рекреаційних та екскурсійних цілях.

У межах регіонів та на транскордонних територіях слід формувати біосферні заповідники та міждержавні природно-заповідні об'єкти, які слід використовувати у туристичних цілях.

На території об'єктів природно-заповідного фонду таких, як природні заповідники, заказники, пам'ятки природи та заповідні урочища, що особливо охороняються, забороняється здійснення рекреаційної діяльності.

Питома вага територій природно-заповідного фонду в межах населених пунктів, регіонів, країни в цілому повинна становити від 5 до 20% і більше площі території відповідної адміністративно-територіальної одиниці та у залежності від природно-кліматичних та ландшафтних особливостей.

8.7.2 Національні природні парки створюються на територіях, що мають унікальні природні та історико-архітектурні комплекси та об'єкти. За основною функцією національні парки поділяються на природоохоронні (ландшафтні), рекреаційні (туристичні, історико-архітектурні); за значенням – на загальнодержавні та міжнародні; за місцерозташуванням – на міські, приміські та міжселищні.

Регіональні ландшафтні парки створюються на територіях з типовими природними та історико-культурними комплексами та об'єктами; вони можуть бути регіонального і місцевого значення, міськими та приміськими.

При створенні національних природних та регіональних ландшафтних парків враховуються географічні особливості приморських, гірських, степових територій. Залежно від розмірів їх території: виділяються малі – до 40 тис. га, середні – до 75 тис. га та великі – до 250 тис. га і більше.

8.7.3 При проектуванні територій національних природних і регіональних ландшафтних слід виділяти такі функціональні зони:

- заповідна, яка формується на основі природних заповідників, заказників, заповідних урочищ та пам'яток природи і займати площу, що становить 20% і більше від території парку;
- регульованої рекреації, яку слід формувати для організації зон короточасного відпочинку населення, обладнання туристичних велосипедних та пішохідних маршрутів і екологічних стежок; площа її повинна становити 35% і більше від території парку;

- стаціонарної рекреації, на території якої слід створювати зони тривалого відпочинку (гірськоспортивні, водноспортивні), розташовувати курортно-рекреаційні заклади, облаштовувати місця для ночівлі туристів (хижі, бівуачні зупинки), передбачати організацію рекреаційних комплексів з високим рівнем інженерного обладнання; площа цієї зони повинна становити 10% і більше від площі парку;
- господарська, на території якої слід виділяти населенні пункти, виробничі, комунальні та інфраструктурні об'єкти, земельні ділянки інших власників та адміністративну її частину для забезпечення потреб парку; в залежності від природно-містобудівних умов ця зона може займати 15-35% території парку.

Примітка. Зони короткочасного та тривалого відпочинку, курортні та туристичні зони у межах національних і регіональних парків слід проектувати за нормами, встановленими у розділах 8.3 – 8.6 цих норм для таких зон, як об'єктів рекреаційних і курортних територій.

8.7.4 При розрахунках рекреаційної ємності національних і регіональних парків слід використовувати показники максимально допустимого навантаження, які становлять:

- на всій території парку – 1 особа на 5 га;
- в зоні регульованої рекреації – 1 особа на 1 га;
- в зоні стаціонарної рекреації – 50 осіб на 1 га.

Щільність дорожньої мережі для парку в цілому слід приймати 0,2 – 0,25 км/км², а для функціональних зон відповідно до показників таблиці 8.11.

Таблиця 8.11 - Щільність дорожньої мережі в межах природно-заповідних територій

Зони	Щільність дорожньої мережі, км/км ²
Заповідна	0,01 - 0,03
Регульованої рекреації	2,0 - 3,0
Стаціонарної рекреації	3,0 - 5,0
Рекреаційних комплексів	8,0 - 0,0
Господарська	0,5 - 1,0
Ландшафтно-маршрутних коридорів	0,3 - 0,6

8.7.5 Ботанічні сади слід розміщувати на територіях, які мають сприятливі природні умови для вирощування, збереження та використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори, як у межах населених пунктів, так і на замських та позамських територіях.

Мінімальні розміри площі території ботанічних садів та їх функціональних зон слід приймати з розрахунку: експозиційна зона – 100 м² на одного відвідувача; наукова зона – 75 м², адміністративно-господарська зона – 30 м² на одного працівника; площа заповідної

зони не регламентується. В окремих випадках на території ботанічного саду можлива організація рекреаційної зони, яка може займати 10-15 % його площі.

Кількість відвідувачів рекреаційної зони визначається, виходячи з розрахунку 150 м² на одну особу.

Примітка 1. Заповідна зона природного ландшафту може входити до складу експозиційної і наукової зони або бути відсутньою.

8.7.6 Дендрологічні парки розміщуються на територіях, які мають спеціально створені умови для збереження різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій. На території дендрологічних парків виділяються функціональні зони відповідно до вимог, встановлених для ботанічних садів.

Розміри площі території експозиційної та рекреаційної зон дендрологічного парку слід приймати від 65 до 80% з розрахунку орієнтовно 1000 м² на одного відвідувача.

8.7.7 Зоологічні парки в залежності від їх основних функцій розподіляються на:

- науково-дослідні – у зонах впливу міст з урахуванням їх доступності з використанням транспорту не більше 3 год.;
- демонстраційні – на території міст з урахуванням їх доступності на громадському транспорті не більше 1,5 год.;
- культурно-освітні – на території районів міст або сільських населених пунктів з пішохідною доступністю не більше 0,5 год.

Територія зоологічних парків з відповідними умовами для збереження рідкісних експозиційних та місцевих видів тварин повинна становити не менше 1 га (на ділянках шкіль) і до 1000 га у межах міст та зон їх впливу.

Мінімальні розміри площі території зоологічних парків та їх функціональних зон приймається з розрахунку:

- експозиційна зона – 75 м² на одного відвідувача,
- рекреаційна зона – 65 м² на одного відвідувача;
- наукова – 30 м² на одного працівника,
- адміністративно-господарська – 20 м² на одного працівника.

8.7.8 Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва розташовуються як у межах населених пунктів так і на позаміських територіях і можуть бути як самостійними архітектурно-ландшафтними об'єктами, так і складовими частинами ансамблів палаців-музеїв, старовинних садів, археологічних парків, містобудівних комплексів. На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва за природоохоронним законодавством слід виділяти функціональні зони (експозиційну, рекреаційну, наукову, адміністративно-господарську). В межах території парків-пам'яток доцільно створення альтернативних

функціональних зон: культурно-історичної (заповідної), буферної (для організації рекреації й обслуговування) та охоронної (завширшки 150 м по зовнішньому периметру парку).

8.7.9 Природні заповідники, заказники, заповідні урочища та пам'ятки природи при створенні їх у межах міст та зон їх впливу, а також в межах сільських населених пунктів на позаміських (міжселищних) територіях повинні знаходитись під особливим режимом охорони; на їх території забороняється будь-яка діяльність, що порушує природні процеси, призводить до деградації первісного стану природних комплексів.

9. СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА (ЗАКЛАДИ, УСТАНОВИ І ПІДПРИЄМСТВА ОБСЛУГОВУВАННЯ)

9.1 Соціально-гарантоване обслуговування здійснюється за рахунок об'єктів і послуг, які сприяють реалізації права населення на повноцінне середовище життєдіяльності. Необхідний рівень соціально-гарантованого обслуговування здійснюється закладами виховання, освіти, соціального забезпечення та медичного обслуговування, фізкультурно-спортивними спорудами, підприємствами торгівлі, харчування, побутового та комунального обслуговування, зв'язку та кредитно-фінансовими установами всіх видів власності.

Заклади та установи соціально-гарантованого обслуговування слід розміщувати на територіях, наближених до місць проживання і роботи основної маси населення, у складі громадських центрів та в ув'язці з системою громадського пасажирського транспорту, з урахуванням транспортної доступності для об'єктів обслуговування.

Для розрахунку установ, закладів і підприємств обслуговування слід враховувати нормативи забезпеченості, які відображають соціально-гарантований рівень. Для орієнтовних розрахунків кількість, місткість, потужність закладів, установ і підприємств обслуговування слід приймати відповідно до обов'язкового Додатку Е.1. Виходячи з різної частоти попиту окремі види закладів, установ і підприємств обслуговування поділяються на повсякденні, періодичні та епізодичні.

Примітка 1. Розміщення, місткість закладів, установ і підприємств обслуговування, не зазначені у Додатку Е.1, слід приймати за завданням на проектування.

Примітка 2. Наведені у Додатку Е.1. нормативи є усередненими показниками по Україні (з розбивкою на міські і сільські населені пункти) і у кожному окремому випадку підлягають уточненню в процесі проектування залежно від демографічного прогнозу, величини населеного пункту та його місця у системі розселення, виробничого і соціально-культурного потенціалів тощо.

Примітка 3. Сільські населені пункти з чисельністю населення до 200 осіб обслуговуються пересувними засобами культурно-побутового обслуговування. Періодичність обслуговування залежить від виду закладів і підприємств обслуговування.

У житлових мікрорайонах необхідно формувати місцеві (первинні, локальні) центри з розміщенням переважно об'єктів повсякденного обслуговування; на рівні житлових районів і районних центрів - центрів об'єднаних територіальних громад – періодичного обслуговування; на рівні міста, районного, міжрайонного, регіонального, міжрегіонального і республіканського центрів – епізодичного чи унікального обслуговування.

На рівні житлового району міста, районного центру, центру об'єднаної територіальної громади доцільно формування освітнього, культурного та госпітального округів з відповідними взаємопов'язаними закладами обслуговування.

9.2 При розробленні планувальних рішень щодо розвитку та розміщення системи обслуговування населення необхідно враховувати:

- різну частоту попиту на одержання відповідних послуг (повсякденних, періодичних, епізодичних чи унікальних);
- мінімально необхідний рівень рентабельного функціонування потужностей, пов'язаних з цими закладами і підприємствами;
- нормативні витрати часу на одержання послуг;
- поступове розширення номенклатури послуг, які надаються за допомогою електронних засобів комунікації і не залежать від місця проживання особи, що одержує послуги.

9.3 Необхідно передбачати території для розміщення груп відповідних закладів, установ і підприємств:

- у кожному населеному пункті – повсякденного обслуговування в межах пішохідної доступності до 15 хв.;
- в населених пунктах – центрах об'єднаних громад і центрах міських районів – закладів, установ і підприємств періодичного обслуговування в межах пішохідної або транспортної доступності з витратами часу до 30 хв.;
- в містах – переважно центрах районних систем розселення (мікрорайонів і районів) з кількістю населення понад 50 тис. осіб – заклади, установи і підприємства епізодичного обслуговування з витратами часу до 45 хв. (з використанням транспорту);
- в містах – центрах міжобласних систем розселення з кількістю населення понад 800 тис. осіб – заклади, установи і підприємства унікального обслуговування з витратами часу до 60 хв. (з використанням транспорту).

Заклади, установи та підприємства обслуговування у сільських населених пунктах слід розміщувати з розрахунку забезпечення жителів кожного населеного пункту

повсякденними послугами в межах пішохідної доступності не більше 30 хв. Забезпечення об'єктами більш високого рівня обслуговування слід передбачати на групу сільських населених пунктів.

Для організації обслуговування слід передбачати, крім стаціонарних будинків, пересувні засоби і споруди сезонного використання, виділяючи для усіх відповідні майданчики (території).

9.4 Під час визначення кількості, складу та місткості закладів, установ і підприємств обслуговування у містах-центрах системи розселення слід додатково враховувати населення, що приїжджає з інших міських і сільських населених пунктів, розміщених в зоні, обмеженій витратами часу на пересування у центри відповідного рангу згідно з Додатком Е.2.

В історичних містах слід враховувати також туристів, у курортних – неорганізовано відпочиваючих.

9.5 Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість закладів і підприємств спеціалізованого курортного обслуговування на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають, слід приймати за Додатком Е.3.

9.6 Розмір необхідної території земельних ділянок в розрахунку на 1000 жителів для розміщення груп закладів, установ і підприємств обслуговування повсякденного, періодичного та епізодичного попиту наведені у Додатку Е.4.

9.7 Радіус обслуговування населення закладами й підприємствами, що розміщуються в житловій забудові, приймають не більшим за той, що зазначений у Додатку Е.5.

9.8 Для населених пунктів, розміщених у районах сейсмічністю 7-8 балів, поверховість громадських будинків цілодобового перебування (санаторно-курортні, оздоровчі і туристські заклади, лікарні і готелі) слід встановлювати не більше 4 поверхів відповідно до діючих норм з урахуванням кількості місць і ступеня вогнестійкості будинків.

У сейсмічних районах будинки дошкільних навчальних закладів повинні бути не вище за 2 поверхи, загальноосвітніх шкіл загального типу, спальні корпуси шкіл-інтернатів – не вище за 3 поверхи; спеціальних шкіл і шкіл-інтернатів (для дітей з порушенням фізичного та розумового розвитку), будинків для осіб похилого віку – не вище за 2 поверхи.

Спорудження громадських будинків більше 4 поверхів за належного архітектурно-композиційного і техніко-економічного обґрунтування може здійснюватись з дозволу відповідних державних органів.

Будівництво громадських будинків на територіях з сейсмічністю 9 балів допускається як виняток в разі техніко-економічного і містобудівного обґрунтування з дозволу відповідних державних органів, визначених Кабінетом Міністрів України.

9.9 Відстань від будинків і меж земельних ділянок закладів і підприємств обслуговування слід приймати не меншою ніж та, що наведена у табл. 9.1.

Таблиця 9.1 - Відстані від закладів і підприємств обслуговування

Будинки (земельні ділянки), заклади і підприємства обслуговування	Відстань від будинків (меж, ділянок) закладів і підприємств обслуговування, м			
	до червоної лінії		до стін житлових будинків	до будинків загальноос- вітніх шкіл, дошкільних навчальних закладів
	у міських населених пунктах	у сільських населених пунктах		
Дошкільні навчальні заклади і загальноосвітні школи (від зовнішньої стіни будинку)	25	$\frac{25^{**}}{50}$	За нормами інсоляції та освітленості	
Приймальні пункти вторинної сировини	–	–	20*	50
Пожежне депо	10	10	–	–
Кладовища традиційного поховання і крематорії	6	6	300	300
Кладовища для поховання після кремації	6	6	100	100
Культурно-видовищні заклади та культові будинки та споруди	25	5	25	25
<p>* Будинок із входами і вікнами.</p> <p>** Чисельник – відстані від меж ділянки, знаменник – від будинку. Відповідно до місцевих умов допускається зменшувати відстань від будинку до червоної лінії до 10 м, передбачаючи зелену захисну смугу завширшки не менше 6 м. Відстань від меж ділянки до житлового будинку з вікнами (у сільській місцевості) – не менше 10 м, до глухої стіни – 5 м, від будинку до глухої стіни – 15 м.</p> <p>Примітка 1. Ділянки дошкільних навчальних закладів, заново розміщуваних лікарень не повинні примикати безпосередньо до магістральних вулиць.</p> <p>Примітка 2. В умовах міської та сільської забудови, що склалася, рішення щодо реконструкції капітального ремонту житлових і громадських будинків, розміщення нових об'єктів у зонах, що прилягають до закритих кладовищ, приймаються за згодою місцевих органів санітарного нагляду з урахуванням природних умов (рельєф місцевості, гідрогеологія тощо) і ступеню інженерного обладнання території.</p> <p>Примітка 3. Приймальні пункти вторинної сировини треба ізолювати смугою зелених насаджень і передбачати до них під'їзди для автомобільного транспорту.</p> <p>Примітка 4. На земельній ділянці лікарні слід передбачати окремі в'їзди до зони господарську та корпусів: лікувальних – для інфекційних і неінфекційних лікарень (окремо) і патолого-анатомічного.</p>				

10. ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА

10.1. Зовнішній транспорт

10.1.1 Автомобільні дороги загального користування поділяються на автомобільні дороги державного та місцевого значення.

Автомобільні дороги державного значення підрозділяються на міжнародні, національні, регіональні та територіальні.

10.1.2 Для організації міжселенних пасажирських і вантажних перевезень, а також обслуговування рухомого складу у межах населених пунктів та прилеглих до них територій за відповідним обґрунтуванням слід передбачати резервування територій для розвитку існуючих та будівництва нових комунікацій і споруд зовнішнього транспорту. Їх призначення, потужність і розміщення визначаються, виходячи із значення кожного із видів зовнішнього транспорту та їх транспортного вузла в державній, регіональній та областній транспортній системі, очікуваного обсягу соціально-економічних зв'язків і повинні ув'язуватися з функціонально-планувальними елементами системи розселення, регіону, держави. Комунікації та споруди зовнішнього транспорту, функціонування яких чинить прямий або побічний вплив на безпеку людей (сортувальні та вантажні залізничні станції, транспортно-складські комплекси, транзитні автомобільні шляхи), необхідно розміщувати за межами населених пунктів. У разі проходження комунікацій по території населеного пункту слід передбачати заходи з забезпечення безпеки руху, екологічних та санітарно-гігієнічних вимог.

10.1.3 Формування зовнішнього транспортного вузла населеного пункту та прилеглих до нього територій має базуватися на загальнодержавній стратегії комплексного розвитку усіх видів транспорту, що спрямована на реконструкцію та модернізацію існуючих залізничних і автомобільних доріг, спорудження нових, перш за все, швидкісних магістралей, та створення на їх основі національної мережі міжнародних транспортних коридорів. Такі коридори повинні проходити поза перспективними межами населених пунктів і з'єднуватися дорогами з розв'язками в різних рівнях з магістралями загальноміського значення.

10.1.4 За необхідності обґрунтування трас нових залізничних і автомобільних обходів населених пунктів для автомобільних доріг державного значення слід передбачати:

- посилення шляхом дублювання та підвищення пропускної здатності головних в'їздів/виїздів до міст-центрів, вздовж яких створюються інженерно-транспортні коридори та згустки поселень;
- випрямлення окремих напрямків і з'єднувальних магістралей, частіше їх ділянок;
- переведення наявних технічних категорій автодоріг у вищі або нижчі категорії;
- створення нової та модернізація існуючої мережі місцевих автодоріг, по яких проходять автобусні маршрути з підвезення сільського населення в райцентри або до зупинок і станцій приміських залізниць;
- окремі зміни схем приміських автобусних маршрутів.

10.1.5 Нові ділянки залізничних магістралей та автомобільних доріг I -III категорій слід передбачати за межами територій, що призначені для перспективного розвитку населених пунктів, в їх обхід. У разі неможливості такого прокладання допускається їх проходження через територію населеного пункту в спеціальних наземному чи естакадному коридорах, обладнаних шумозахисними пристроями та розв'язками руху, з відповідним забезпеченням транспортних і пішохідних зв'язків між окремими частинами населених пунктів роз'єднаних цими коридорами. Автомобільні дороги IV категорії при проходженні через населений пункт слід переводити до категорії доріг або вулиць населеного пункту.

10.1.6 Відстані від бровки краю проїзної частини магістральних автомобільних доріг I -III категорії, які примикають до житлової забудови та садівницьких товариств, повинні бути не менше 50 м, дачної забудови – 100 м, для доріг IV категорії, відповідно, 50 і 25 м. Ширина смуг зелених насаджень вздовж доріг з боку житлової та громадської забудови населених пунктів, садівницьких товариств повинна становити не менше 10 м.

Між залізничними лініями і житловою забудовою слід передбачати санітарно-захисну зону, ширина якої, рахуючи від осі крайньої залізничної колії, до будівель (за умови забезпечення на прилеглий території забудови нормативних рівнів шуму) має бути не менше 100м, а при розташуванні залізниці в виїмці та при здійсненні спеціальних шумозахисних заходів на відстані не менше 50 м. При цьому, понад 50% площі санітарно-захисної зони має бути озеленено. Її ширину до меж садових ділянок необхідно приймати не менш ніж 50 м при обов'язковому використанні шумозахисного озеленення або інших шумозахисних та природоохоронних заходів.

10.1.7 Існуючі під'їзні залізничні колії, що проходять по території населеного пункту до промислових підприємств та складських територій, доцільно, при відповідному обґрунтуванні, передбачати до ліквідації з передачею їх вантажообігу на автомобільний

транспорт. Якщо при певних умовах закриття під'їздних колій неможливе, їх перетин з магістральними вулицями має вирішуватись в різних рівнях.

10.1.8 Транспортно-складські комплекси, в яких здійснюється накопичення та формування за відповідними маршрутами контейнерних, та інших вантажів, слід розташовувати або виносити за межі житлових і ландшафтно-рекреаційних територій в зону соціально-економічного впливу міжнародних транспортних коридорів переважно в крупних і великих транспортних вузлах, морських і річкових портах, прикордонних пунктах пропуску і з'єднуватися з найближчими населеними пунктами під'їздами. Вантажні залізничні та автомобільні станції, двори, сортувальні та промислові станції повинні розміщуватися за межами сельбищних територій поблизу промислово-складських районів на внутрішньовузлових, з'єднувальних чи спеціальних ходах або обхідних дорогах.

Примітка. Не допускається будівництво нових та розширення існуючих залізничних сортувальних, вантажних і технічних станцій, вантажних майданчиків, контейнерних площадок, складських комплексів і під'їздів до них в межах житлових і ландшафтно-рекреаційних територій.

10.1.9 Перевалочні зони морських та річкових портів доцільно розміщувати поза населеним пунктом або на його території в периферійній зоні, поблизу сортувальних і великих вантажних залізничних станцій.

Відстань від спеціалізованих районів нових морських і річкових портів до житлових будинків слід приймати не менше 300 м, від меж районів перевантаження курних матеріалів не менше 200 м, від резервуарів і зливо-наливних пристроїв легкозаймистих і горючих рідин на складах I категорії та не менше 100 м – на складах II-III категорій.

10.1.10 Залізничні вокзали в межах населених пунктів слід розміщувати на межі серединної та периферійної зон поблизу житлової та громадської забудови із забезпеченням зручних транспортних зв'язків з центром населеного пункту, його основними житловими та промисловими районами, вокзалами інших видів транспорту.

10.1.11 Станції швидкісного рейкового транспорту необхідно розміщувати в населених пунктах та зонах їх впливу поблизу житлових і промислових районів, місць масового відпочинку а також у зонах масової пересадки на інші види приміського та міського пасажирського транспорту. При цьому на базі станцій формуються транспортно-пересадочні вузли, що мають забезпечувати пересадку на міські види транспорту. Зупинки міських видів транспорту слід зміщувати на відстань не більше ніж 100 м від зупинок приміського транспорту. У межах транспортно-пересадкових вузлів необхідно

розміщувати перехоплюючі велопарковки, з розрахунку: 1% добового пасажиропотоку вузла.

10.1.12 У містах з населенням понад 250 тис. осіб слід передбачати розміщення одного центрального автовокзалу (автостанція першої категорії) для дальнього міжміського (кінцевого та транзитного) сполучення та декілька великих приміських автостанцій, які мають розміщуватися на найбільш завантажених автобусним сполученням виходах із міста, біля станцій внутрішньоміського позавуличного транспорту на напрямках найбільшого попиту.

У великих містах автовокзал або автостанції доцільно розміщувати в серединній зоні, а в середніх і малих містах та сільських населених пунктах – в центральній зоні, поблизу громадських і торгових центрів, ринків, залізничних і річкових вокзалів (з останніми допускається кооперування в одній споруді). Відстань від автовокзалів і автостанцій до житлової забудови повинна бути не менше ніж 100 та 50 м відповідно та відокремлюватись від цієї забудови зеленими захисними зонами шириною не менше 20 м.

При цьому зупинки міського транспорту слід розміщувати мультимодально: якомога ближче одна до одної, за якомога меншої наявності перешкод при пересадці.

У разі відсутності можливості зробити мультимодальну пересадку, допускається зміщувати зупинки міських видів транспорту на відстань не більше, ніж 100 м по пішохідній мережі від автовокзалів.

У межах автовокзалів доцільно розміщувати перехоплюючі паркінги для велосипедів. Кількість місць визначається розрахунком: 1% від користувачів автовокзалу + 2% від отриманого числа. Відстань від перехоплюючого велопаркінгу до автовокзалу не повинна перевищувати 30 м.

Місткість автовокзалів має бути в межах 7-12%, а автостанції – 12-17% від кількості пасажирів, які відправляються за добу, площа території залежно від класу автовокзалу або автостанції визначається відповідно до розрахунку, в межах 0,4 – 2,0 га.

Для орієнтовного визначення земельної ділянки автовокзалу (автостанції) приймаються показники питомої площі на один пост посадки-висадки пасажирів:

для пасажирських автостанцій з кількістю постів

- від 3 до 7 – 1300-1900 м²

для автовокзалів з кількістю постів:

- від 6 до 12 - 1301-2200 м²
- від 12 до 15 - 1001-1300 м²
- більше 15 - 700-100 м²

10.1.13 Розміщення автотранспортних споруд (пасажирських та вантажних автостанцій, автобусних зупинок з павільйонами) та об'єктів автосервісу (АЗС, СТО, пункти мийки, готелі, кемпінги, тимчасові автостоянки тощо) на автодорогах загального користування – під'їздах до найкрупніших, крупних і великих міст та в зонах їх впливу повинно здійснюватися згідно вимог будівельних норм [53].

10.1.14 Нові аеропорти, аеродроми, гелікоптеропорти, злітно-посадочні майданчики, гелікоптерні майданчики (крім гелікоптерних майданчиків на будівлях, при лікарнях) слід розташовувати за межами населених пунктів. При цьому, траси польотів повітряних суден на кінцевому етапі заходу на посадку та початковому етапі зльоту не повинні перетинати сельбищну територію. Відстань від межі льотного поля нового аеродрому (гелікоптерного майданчика), крім майданчиків на будівлях та при лікарнях), трас прольоту літаків (гелікоптерів на кінцевому етапі заходу на посадку та початковому етапі зльоту до межі існуючої або перспективної забудови та зон масового відпочинку повинна забезпечувати на цих територіях нормативи шуму. Визначення умов забудови, використання земельних ділянок і споруд та здійснення господарської діяльності на приаеродромній території здійснюється органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства за погодженням із організацією, що здійснює експлуатацію аеродрому та уповноваженим органом з питань цивільної авіації. Інформація про розміри приаеродромної території доводиться експлуатантом аеродрому або постійного злітно-посадкового майданчика чи уповноваженою ним особою до відома відповідних органів місцевого самоврядування, на території здійснення повноважень яких знаходиться земельна ділянка, яка повністю чи частково належить до приаеродромної території.

Якщо існуючий аеропорт знаходиться біля або в оточенні міської забудови слід розглядати питання про його винесення або його використання для зльоту й посадки тільки в денні часи.

Аеропорти повинні бути зв'язані швидісними видами пасажирського транспорту із станціями міського позавуличного та позаміського транспорту, з загальноміським центром, іншими аеропортами та населеними пунктами. При цьому, довжина пішохідного шляху на станціях пересадки не повинна перевищувати 100 м.

10.1.15 Річкові порти, споруди для технічного обслуговування, ремонту і зимового відстою флоту необхідно розміщувати за межами територій житлової та громадської забудови, нижче за течією річки, на відстані від водозаборів та місць відпочинку населення не менше 100 м. Відстань від меж території порта до місця перевантаження і

зберігання курних матеріалів до житлової забудови слід приймати не менше ніж 300 м. Ширина прибережної території вантажних районів річкового порту не повинна перевищувати 300 м). На морському узбережжі такі вантажні райони необхідно розміщувати якомога далі, з протилежного боку тієї частини узбережжя, на якому розташовані місця масового відпочинку населення.

Відстань від морських та річкових вокзалів до зупинок міського пасажирського транспорту слід забезпечувати не більше ніж 100 м.

10.1.16 Яхтклуби та бази маломірного флоту (малі-до 500, середні-1000-2000 і великі понад 2000 місць зберігання) слід розміщувати у приміській зоні, або в населеному пункті поза територією житлової та громадської забудови, за межами зон масового відпочинку населення, із забезпеченням зручних транспортних зв'язків з житловими районами.

При будівництві одного типового елінгу з двоярусним зберіганням човнів площа ділянки бази на 500 суден має становити не менше ніж 1,7 га, при будівництві двох елінгів по 250 суден кожний з двоярусним зберіганням – близько 2,0 га. Розмір ділянки при одноярусному стелажному зберіганні суден приймається:

- на (одне місце) для прогулянкового флоту – 27 м²;
- для спортивного – 75 м².

10.2. Комплексна схема транспорту

10.2.1 Комплексну схему транспорту слід складати на основі затвердженого генерального плану населеного пункту з перспективною кількістю населення понад 100 тис. осіб. КСТ уточнює і деталізує рішення генерального плану в частині визначення принципових напрямів, послідовності й термінів реалізації заходів з розвитку магістральної вулично-дорожньої мережі, а також усіх видів міського, приміського та зовнішнього транспорту, що забезпечують потреби населення та відповідних систем розселення у пасажирських (до місць праці, масового відпочинку і об'єктів культурно-побутового призначення) і вантажних перевезеннях з дотриманням нормативних витрат часу на пересування, вимог до безпеки дорожнього руху, охорони навколишнього середовища, комфортності поїздок, економії енергетичних, територіальних і трудових ресурсів. КСТ передбачає розроблення пропозицій з поліпшення роботи міського пасажирського транспорту, визначення оптимальної чисельності рухомого складу міського пасажирського транспорту.

10.2.2 Термін дії КСТ обмежується розрахунковим періодом генерального плану населеного пункту.

10.2.3 Склад, зміст, порядок розроблення та затвердження КСТ визначаються окремим нормативним документом.

10.3. Внутрішній транспорт

10.3.1 При плануванні території населених пунктів слід передбачати формування єдиної системи транспортних комунікацій та споруд усіх видів зовнішнього (дальнього і приміського) та внутрішнього (міського та сільського) транспорту, здатних забезпечувати функціональну цілісність і соціально – економічні взаємозв'язки з усіма основними структурними елементами (функціональними зонами) населеного пункту між собою, іншими населеними пунктами та об'єктами системи розселення.

10.3.2 Витрати часу на пересування від місць проживання до місць праці для 90% трудящих (в один кінець) як правило, не повинні перевищувати:

- в містах з населенням понад 1 млн. осіб – 45 хв;
- від 500 тис. до 1 млн. осіб – 40 хв.;
- від 250 до 500 тис. осіб – 35 хв.;
- від 50 до 250 тис. осіб – 30 хв.,
- в малих містах до 50 тис. осіб та в межах сільськогосподарського підприємства (пішохідні або з використанням транспорту) – 20 хв.

10.3.3 Орієнтовну пропускну здатність мережі вулиць, доріг і транспортних перехресть, кількість місць зберігання автомобілів слід визначати, виходячи з потреби утримувати рівень автомобілекористування в межах до 25% від загальної мобільності – для нормального функціонування вулично-дорожньої мережі населених пунктів, з прогнозованого рівня автомобілізації у населеному пункті на розрахунковий термін. Кількість автомобілів на 1000 осіб визначається як існуючий рівень автомобілізації та додатковий щорічний статистичний приріст легкових автомобілів, включаючи 4-5 таксі, 2-3 прокатних і 3-4 відомчих автомобілів та 25-40 вантажних автомобілів залежно від складу парку.

Рівень автомобілізації на першочерговий етап визначається розрахунком, в основу якого закладаються, соціально-економічні передумови розвитку населених пунктів та досягнутий рівень автомобілізації, тенденції регіону в цілому.

Примітка. Кількість автомобілів, які прибувають у місто-центр з інших населених пунктів системи розселення і транзитних, визначається (на основі обстежень спеціальним розрахунком).

Мототранспортні засоби повинні враховуватися приведенням їх до одного розрахункового типу (легкового автомобіля) з використанням наступних коефіцієнтів:

- легковий автомобіль – 1 (при розрахунках інтенсивності руху на вулицях і дорогах, або одне умовне машино-місце зберігання);
- мотоцикли та моторолери з колясками, мотоколяски – 0,5 (при тих же розрахунках або дві одиниці на одне умовне машино-місце зберігання);
- мопеди, велосипеди – 0,1 (при тих же розрахунках або 10 одиниць на одне умовне машино-місце зберігання);
- мотоцикли та моторолери без колясок – 0,25 (при тих же розрахунках або чотири одиниці на одне умовне машино-місце зберігання).

Коефіцієнт приведення інших транспортних засобів до легкового автомобіля при визначенні розрахункової інтенсивності руху на вулицях і дорогах приймається згідно з будівельними нормами [53].

Для оцінки ступеню впливу того чи іншого об'єкту транспортної системи на вулично-дорожню мережу населених пунктів, ефективність прийнятих планувальних рішень, визначення проектної інтенсивності руху, експлуатаційних показників об'єктів, що входять до транспортної системи населеного пункту, доцільно використовувати транспортне моделювання.

При розробленні містобудівної документації слід вживати заходи що до пріоритетного розвитку громадського транспорту і велосипедного руху, як альтернативи автомобільним поїздам.

10.3.4 Щільність магістральної вуличної мережі по населеним пунктам в цілому та окремих їх зонах слід приймати згідно з даними табл. 10.1.

Таблиця 10.1 - Щільність магістральної вуличної мережі

Групи населених пунктів	Щільність магістральної вуличної мережі, км/км ²			
	середня	в тому числі по зонах:		
		центральна	серединна	периферійна
1	2	3	4	5
Найкрупніші	2,0 – 2,5	4,0	2,2	1,4
Крупні	1,8 – 2,1	3,4	1,6	1,2
Великі	1,6 – 1,8	2,2	1,4	1,1
Середні	1,4 – 1,6	1,6	1,2	1,0
Малі	1,0 – 1,2	1,2	1,0	0,7

Примітка 1. У населених пунктах з компактним планом щільність магістральної мережі приймається за більшими показниками, у населених пунктах з розрідженим планом – меншими.

Примітка 2. При складному пересіченому рельєфі щільність магістральної вуличної мережі може бути збільшена для усіх зон до 30% .

10.3.5 За термін, на який здійснюється розрахунок, приймається строк, визначений завданням на проектування, на розрахунковий етап генерального плану населеного пункту.

10.4. Мережа громадського пасажирського транспорту, велосипедного та пішохідного руху

10.4.1 Вибір видів маршрутного пасажирського транспорту, значення кожного з них слід здійснювати з урахуванням реалізації зручних та безпечних пересувань населення та щоденних маятникових мігрантів із прилеглих до нього територій слід здійснювати, залежно від кількості населення та розміру території населеного пункту, на підставі розрахункових пасажиропотоків, дальності поїздок, основних техніко – експлуатаційних показників окремих видів транспорту (наповнення, провізна спроможність та швидкість сполучення) з дотриманням нормативних витрат часу на пересування та врахуванням при розгляді можливих варіантів транспортної мережі, вимог комфортності поїздок, безпеки дорожнього руху, охорони навколишнього природного середовища, ефективності використання територіальних, енергетичних та трудових ресурсів.

10.4.2 Орієнтовна провізна спроможність та швидкість сполучення різних видів маршрутного пасажирського транспорту (табл. 10.2, уточнюються розрахунком), параметри споруд і обладнань (платформи, посадочні площадки) визначаються при нормі наповнення рухомого складу на розрахунковий строк – 4 особи/ м² вільної площі підлоги пасажирського салону (при повністю зайнятих місцях для сидіння) для звичайних видів наземного транспорту і 3 особи/м² – для швидкісного транспорту.

Таблиця 10.2 - Орієнтовна провізна спроможність

Вид транспорту	Макс.частота руху, пар поїздів в годину «пік» або одиниць рухомого складу	Кількість вагонів у потязі	Орієнтовна провізна спроможність, тис.пас. в годину «пік»	Середня швидкість сполучення, км/год
Автобус звичайний	Визначається умовами орг.дор.руху	1	3-5	18-20
Автобус –експрес		1	До 10	25-30
Тролейбус	40	1	3,5-4.7	18-20
Трамвай	30	1-2	6,0-12,0	15-20
Трамвай швидкісний	30	1-2	10,0-20,0	25-30
Метрополітен	40	5-6	20-45	40-45
Швидкісний позавуличний рейковий транспорт (мініметро, наземний легкий метро)	14-30	4-6	15,0-30,0	25-35
Примісько-міська залізниця (2-х – 4-х колійна)	14-28	10-12	30,0-50,0	45-50
Монорельс			10-30	60-70

10.4.3 У середніх і малих містах та сільських населених пунктах основним видом маршрутного пасажирського транспорту слід визначати автобус; у великих містах два види транспорту – автобус та тролейбус чи трамвай (залежно від розрахункових пасажиропотоків, особливостей планувальної структури міста, рельєфу його місцевості та екологічної ситуації); у найкрупних та крупних містах – поряд з автобусом і тролейбусом слід передбачати використання трамвая, а на напрямках зі стійким пасажиропотоком не менше 7 тис. пас. в годину пік – і швидкісного трамвая, у найкрупніших містах з населенням понад 1 млн.осіб, разом з вуличними, слід передбачати позавуличні види транспорту (метрополітен, внутрішньоміська залізниця), мініметро, або монорельс.

В усіх населених пунктах незалежно від кількості їх населення слід передбачати використання у внутрішньоміських і приміських сполученнях:

- маршрутного та традиційного таксі;
- індивідуальних (легкові автомобілі, мотоцикли, мопеди, велосипеди), водних (морського, річкового);
- нетрадиційних (фунікулер, канатна дорога) видів транспорту;
- пішохідне сполучення.

10.4.4 Основою пасажирської транспортної системи найкрупніших міст мають бути усі види рейкового транспорту, які доповнюються мережею звичайних вуличних видів транспорту.

10.4.5 Лінії метрополітену мають об'єднувати території високої концентрації населення, основні функціональні зони міста між собою з урахуванням напрямку формування і розмірів основних пасажиропотоків.

При спорудженні наземних і мілкого закладення ліній і станцій, вестибюлів, входів та інших об'єктів метрополітену вздовж лінії слід передбачати технічну зону завширшки не менш ніж 40м, в якій до завершення будівництва метрополітену не допускається спорудження будь яких будинків і споруд, посадка дерев, прокладання поздовжніх підземних інженерних мереж.

10.4.6 Станції метрополітену слід розміщувати в центрах пасажироформуючих житлових, промислових і громадських територій, біля крупних багатофункціональних комплексів і об'єктів системи загальноміського центру, для можливості влаштування зручних пересадочних вузлів поблизу існуючих та проєктованих залізничних, річкових і автобусних вокзалів, станцій міських видів швидкісного транспорту (в місцях їх перетинів) та об'єктів масового відвідування, забезпечуючи зручний до них під'їзд і підхід.

Доступність усіх станцій метрополітену в центрі міста слід передбачати не більше 500м, в інших зонах – не більше 700 м.

Поблизу станцій метрополітену доцільно розміщувати перехоплюючі паркінги для велосипедів. Кількість місць визначається розрахунком: 1% від користувачів станції + 2% від отриманого числа. Відстань від перехоплюючого велопаркінгу до входу на станцію не повинна перевищувати 30 м.

10.4.7 Наземні лінії трамваю і швидкісного трамваю в межах міських територій слід розміщувати на магістральних вулицях і дорогах на суміщеному або відокремленому (відділеному від проїзної частини чи тротуару розподільною смугою або огорожено). Поза межами населених пунктів- переважно на власному полотні. В центральних районах міст з історично сформованою забудовою та обмеженою пропускною здатністю вуличної мережі допускається передбачати позавуличні ділянки трамвайних ліній – в тунелях мілкового закладення або на естакадах. На перегонах швидкісних ліній трамвая, які прокладають на забудованих територіях, треба передбачати відповідні транспортні розв'язки, надземні або підземні пішохідні переходи.

10.4.8 Міські автобусні та тролейбусні лінії слід передбачати на магістральних вулицях загальноміського та районного значення з організацією руху транспортних засобів у загальному потоці або по смузі, що спеціально виділена на проїзній частині.

Не допускається прокладати лінії автобуса та тролейбуса по житлових вулицях.

Якщо загальна кількість смуг руху не менше 3-х.,слід передбачати спеціальні смуги для руху та зупинок маршрутних автобусів і тролейбусів, у тому числі конструктивно виділені.

10.4.9 Щільність ліній маршрутного пасажирського транспорту на забудованих територіях слід приймати з урахуванням їх функціонального використання та інтенсивності пасажиропотоків у межах 1,5 – 2,5 км/км².(незалежно від наявності у населеному пункті позавуличного транспорту). У центральних районах найкрупніших і крупних міст щільність мережі допускається збільшувати до 4,5 км/км².

У зонах житлової забудови до зупинок громадського маршрутного пасажирського транспорту необхідно забезпечувати нормативні відстані підходу пасажирів: у багатоповерховій житловій забудові не більше 500 (350 – «на вимогу») м; у середньо-, малоповерховій та садибній забудові – 600м; у промислових і комунально-складських зонах – 400 (300) м від прохідних підприємств; у зонах масового відпочинку і спорту – 800 м від головного входу; від громадських об'єктів масового відвідування загальноміського центру – 250 м. Відстань до зупинок швидкісного трамвая повинна прийматися у межах 800 м.

Примітка . В умовах складного рельєфу при відсутності спеціального підйомного пасажирського транспорту зазначені відстані треба зменшувати відповідно до розділу 9.

10.4.10 Відстань між зупинками на лініях громадського пасажирського транспорту у межах територій населених пунктів встановлюється з урахуванням забезпечення радіуса пішохідної досяжності, а також швидкості сполучення на маршрутах.

У межах забудови відстань між зупинками на маршрутах автобусів, тролейбусів і трамваїв, транспортні засоби яких працюють у звичайному режимі, рекомендується приймати відповідно до таблиці 10.3.

Для експрес-автобусів, швидкісних трамваїв відстані між зупинками слід приймати у 1,5 – 2,0 раза більше ніж зазначені у таблиці 10.3.

Для ліній метрополітену та електрифікованих залізниць відстань між станціями залежить від величини пасажиропотоку, який вони обслуговують, розміщення в їх зоні пересадочних вузлів обґрунтовується відповідними техніко-економічними розрахунками.

Якщо зупинки розташовані між перехрестями з протилежних боків вулиці, між ними необхідно влаштувати пішохідний перехід, який може бути в одному або різних рівнях з проїзною частиною.

Таблиця 10.3 - Відстань між зупинками громадського транспорту

Групи населених пунктів	Зони містобудівної цінності		
	Центральна	Середня	Периферійна
Найкрупніші та крупні міста	250-350	300*, 400-500	300*, 500-600
Великі та середні міста	250-350	300*, 500-600	300*, 600-700
Малі міста	500-600	–	400*, 700-800
Примітка 1. * зупинки транспорту «за вимогою».			
Примітка 2. При визначенні відстані між зупинками враховуються містобудівні умови на відповідній території.			

Кінцеві пункти для відстою і розвороту наземних видів маршрутного пасажирського транспорту слід передбачати переважно поза центральною зоною міста окремо для кожного виду транспорту на обособлених від руху інших транспортних засобів майданчиках поза проїзною частиною вулиць з урахуванням необхідності зняття з лінії в міжпіковий період біля 30% рухомого складу.

Параметри трамвайних і тролейбусних ліній та їх обладнання, слід визначати згідно вимог будівельних норм [46], метро і залізниці – згідно вимог [54], а необхідні території для зберігання та технічного обслуговування їх рухомого складу (депо, парки, гаражі, ремонтні заводи) – згідно Додатку Ж.2.

10.4.11 Для населених пунктів з складним рельєфом, поряд з існуючими видами транспорту, додатково слід передбачати лінії вертикального транспорту, канатні дороги, фунікулери. Для покращення пішохідних зв'язків та забезпечення потреб маломобільних груп населення необхідно передбачати розміщення ескалаторів, ліфтів, бугельні велосипедні підйомники.

10.4.12 Велосипед, як індивідуальний транспортний засіб пересування, доцільно використовувати в населених пунктах та на прилеглих до них територіях для регулярних транспортних поїздок від місць проживання (житлові райони, мікрорайони, квартали, малі міста та сільські населені пункти приміської зони) до місць призначення (райони масового скупчення, місць праці, торгові центри, учбові, спортивні та розважальні заклади, вокзали, станції, зупинкові пункти різних видів маршрутного міського та приміського транспорту), а також поїздок з рекреаційними, туристичними та прогулянковими цілями у місця, що розміщені у межах та по за межами населених пунктів.

На позаміських територіях високий потенціал використання велосипедного транспорту мають малі міста та сільські населені пункти, в яких велосипед може застосовуватись не тільки для внутрішньопоселенних але й зовнішніх зв'язків цих населених пунктів між собою, райцентрами та станціями приміських залізниць при здійсненні комбінованих маятникових поїздок у місто-центр системи розселення.

10.4.13 Схема трасування велосипедних маршрутів виконується як окрема розробка або у складі комплексної схеми транспорту чи організації дорожнього руху міста.

10.4.14 Уздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення слід передбачати односторонні велодоріжки або велосипедні смуги. На міських вулицях та дорогах місцевого значення, селищних та сільських вулицях і дорогах з помірною інтенсивністю та швидкістю руху транспорту і пішоходів допускається змішаний пішохідно-велосипедний або автомобільно-велосипедний рух.

10.4.15 Параметри велосипедних доріжок, велостоянок визначаються з урахуванням інтенсивності руху велосипедистів, автомобілів, вантажного транспорту, пішоходів, а також ширини проїзної частини та ширини бокового простору (газонів, тротуарів, технічних тротуарів, зелених зон) згідно табл. 10.9. Радіуси і гальмівні шляхи велотранспорту, а також максимальна довжина ділянок шляху на підйомах при влаштуванні пандусів визначаються відповідно до табл.10.5 та 10.6.

Таблиця 10.5 - Радіуси і гальмівні шляхи в залежності від швидкості руху велотранспорту для велодоріжок, що прокладаються незалежно від проїзної частини

Швидкість км/год	Мінімальні радіуси кривої в плані, м		Радіус випуклої кривої, м	Радіус вогнутої кривої, м	Гальмівний шлях на мокрій поверхні, м
	асфальт/ бетон	щебеневі/ грунтові покриття			
20	10	15	40	25	15
30	20	35	80	50	25
40	30	70	150	100	40

Таблиця 10.6 - Максимальна довжина ділянок шляху на підйомах при влаштуванні пандусів

Підйом, %	Максимальна довжина ділянки шляху на підйомі, м
10	20
6	65
5	120
4	250
3	більше 250

10.4.16 Житлові, громадські та ландшафтно-рекреаційні території населених пунктів повинні бути забезпечені мережею упорядкованих пішохідних шляхів (тротуари вулиць різного функціонального призначення, пішохідні доріжки на міжвуличних і внутрішньооб'єктних територіях, алеї, бульвари, пішохідні зони, площі, вулиці та стежки, наземні, надземні та підземні пішохідні переходи через транспортні шляхи, інші перепони – річки, яри тощо), які зв'язують по найбільш коротким напрямкам основні функціональні зони (житлові, промислові райони, загальноміські та районні центри, місця відпочинку) між собою, об'єкти та вузли масового тяжіння населення в межах планувальних та житлових районів, мікрорайонів, громадських центрів і забезпечують вільний та безпечний рух пішоходів до місць праці, відпочинку, зупинок громадського пасажирського транспорту.

10.4.17 Системи пішохідних шляхів слід формувати з врахуванням особливостей руху осіб з обмеженими фізичними можливостям. Маломобільним групам населення необхідно забезпечити досяжність громадського обслуговування шляхом створення для них спеціальних маршрутів безперешкодного та зручного пересування в структурі загальної мережі пішохідних зв'язків.

10.4.18 Ширину тротуарів, розміри накопичувальних і розподільних майданчиків біля адміністративних і торгових центрів, готелів, театрів, виставок та ринків слід визначати з умовою забезпечення розрахункової щільності руху не більше, осіб/ м²: 1,0 –

при односторонньому русі; 0,8 – при зустрічному русі; 0,5 – при влаштуванні розподільних майданчиків в місцях перетину та 0,3 – в центральних і кінцевих пересадочних вузлах біля вокзалів та на лініях швидкісного позавуличного транспорту.

10.4.19 Сходи на пішохідних доріжках слід дублювати пандусами або влаштовувати дублюючі пішохідні шляхи. При цьому збільшення протяжності руху у порівнянні з найкоротшим шляхом, повинно бути не більш ніж в 1,3 рази. В особливо складних умовах за висоти підйому більше 3,0 м взамін пандусу слід влаштовувати дублюючий шлях.

10.4.20 Тротуари, пішохідні вулиці, доріжки, сходи та пішохідні переходи через проїзну частину вулиць і в межах ТПВ населених пунктів мають формуватися відповідно до вимог будівельних норм [53].

10.5. Транспортно – пересадочні вузли

10.5.1 Транспортно-пересадочний вузол – вузловий елемент планувальної структури найкрупнішого або крупного міста, що виконує функцію розподілу пасажиропотоків при здійсненні пересадки між різними видами зовнішнього та міського пасажирського транспорту або між маршрутами одного або різних видів міського транспорту.

ТПВ повинен забезпечувати максимально комфортну та швидку пересадку пасажирів з одного виду транспорту на інший з дотриманням вимог щодо нормативної пішохідної доступності до зупинних пунктів та інших елементів пересадочних вузлів.

На стадіях розроблення генерального плану та комплексної схеми розвитку міського пасажирського транспорту слід передбачати принципові рішення щодо їх розміщення та формування взаємозв'язків між основними видами міського та позаміського транспорту, маршрутними мережами різних видів пасажирського транспорту.

На стадії розроблення детального плану території слід складати планувальну та просторову схеми організації шляхів руху транспорту та пішоходів при формуванні пересадок у крупних транспортних вузлах, зонах загальноміських або районних громадських центрів тощо;

На стадіях розроблення проекту або робочого проекту об'єкта будівництва слід урахувати значення розрахункових пересадочних пасажиропотоків та місцевих пішохідних потоків, що визначаються за результатами обстежень та спеціальних розрахунків.

10.5.2 В залежності від класу відповідного вузла, ТПВ слід розміщувати переважно на підходах до міста в його периферійній зоні, або на підходах до центру міста в серединній зоні з метою обмеження в'їзду доцентральній зоні легкового індивідуального автотранспорту. Створення таких ТПВ найбільш доцільне і необхідне при в'їзді у великі міста, біля станцій метрополітену і зупинок міського транспорту, в місцях перетину основних радіальних та кільцевих або хордових магістралей з організацією перехоплюючих автостоянок та перехоплюючих велопаркінгів.

За класифікацією ТПВ поділяються на:

- міжнародні;
- регіональні (приміські);
- міські та районні.

Міжнародні ТПВ слід розміщувати в районах аеропортів, залізничних вокзалів та автовокзалів, морських або річкових портів як для організації пересадки пасажирів з одного міжнародного чи міжміського напрямку на інший, так і для пересадки на швидкісні види міського пасажирського транспорту.

Регіональні (приміські) ТПВ слід розміщувати в районах автостанцій, приміських залізничних станцій та зупинних пунктів, річкових та морських причалів для організації пересадки пасажирів приміського сполучення на міський пасажирський транспорт а також для пересадки пасажирів з легкового автотранспорту на міський пасажирський транспорт.

Міські та районні ТПВ слід розміщувати в структурі відповідних громадських центрів біля станцій швидкісних видів транспорту (метрополітену, швидкісного трамваю, міської залізниці), в місцях перетину двох або більше видів міського пасажирського транспорту, в районі громадських центрів загальноміського значення або потужних громадсько-торговельних об'єктів при сумарному пасажиро- обороті зупинних пунктів більше 50 тис. пас. на добу.

Дальність пішохідних підходів до зупинних пунктів у транспортно-пересадочних вузлах не повинна перевищувати:

- для міжнародних - 200 м;
- для регіональних (приміських) - 100-200 м;
- для міських та районних - 100-150 м.

Витрати часу на здійснення пересадок у ТПВ не повинні перевищувати 10 хвилин з урахуванням часу на очікування. Якщо дальність пішохідних підходів перевищує нормативну, для скорочення витрат часу на пересадку слід передбачати використання локальних транспортних систем (ескалаторів, травелаторів тощо).

До складу транспортно-пересадочних вузлів мають включатися посадочні термінали, місця для очікування пасажирів, майданчики міжрейсового відстою пасажирського транспорту, стоянки таксі, перехоплюючі стоянки транспортних засобів, в тому числі велопарковки.

10.5.3 Пішохідні переходи в ТПВ, складовою яких є станції метрополітену чи залізничні станції слід проектувати в різних рівнях. Пішохідні переходи в ТПВ слід проектувати з урахуванням потреб маломобільних категорій населення.

10.5.4 Місткість та відповідні параметри посадкових платформ, майданчиків відстою пасажирського транспорту, зон відпочинку, місць тимчасового зберігання автомобілів тощо слід передбачати на підставі розрахунків перспективних пересадочних пасажиропотоків та пасажирооборотів зупинних пунктів у ТПВ з урахуванням змін у парку автотранспорту та збільшення рухомості населення міста, що встановлені генеральним планом, або комплексною схемою транспорту.

10.6. Комплексна схема організації дорожнього руху

10.6.1 Комплексна схема організації дорожнього є сукупністю інженерно-планувальних і організаційно-регулювальних заходів, що дозволяють розподіляти транспортні потоки по магістралях міста.

КСОДР охоплює комплекс заходів по вдосконаленню і забезпеченню безпеки дорожнього руху на вулично-дорожній мережі, у тому числі:

- розроблення програмних засобів створення транспортних моделей міст;
- визначення заходів по розвитку вулично-дорожній мережі (ВДМ) і оптимальному розподілу транспорту по ВДМ на базі транспортних моделей міста і на основі аналізу завантаження ВДМ і причин виникнення концентрації ДТП;
- обґрунтування доцільності введення світлофорного регулювання на основних перетинах і необхідності модернізації існуючих світлофорних об'єктів;
- обґрунтування необхідності модернізації і розвитку автоматизованої системи управління дорожнім рухом;
- обґрунтування розробки системи інформаційного забезпечення водіїв про умови руху (дислокація дорожніх знаків, розмітки і огорожувань, організація і облаштування стоянок, зупинних пунктів, під'їздів та інших об'єктів, схема маршрутного орієнтування);
- розроблення заходів по зниженню рівня аварійності;
- розроблення пропозицій з поліпшення роботи міського пасажирського транспорту, визначення оптимальної чисельності маршрутних таксі;

- розроблення заходів з оптимізації швидкісних режимів руху і зменшення негативної дії транспорту на довкілля тощо.

Розроблення КСОДР здійснюється на основі комплексного обстеження дорожньо-транспортної ситуації, транспортних і пішохідних потоків, а також аналізу існуючої системи організації дорожнього руху (ОДР) і умов проїзду по магістралях, у тому числі "вузьких місць" на ВДМ міста, характерними ознаками яких є :

- великі транспортні затримки;
- високі показники атмосферного та акустичного забруднення;
- аналізу ДТП.

В якості основних критеріїв оптимізації дорожнього руху при створенні КСОДР приймаються наступні: транспортна робота, час знаходження на ВДМ, швидкість руху, викиди з вихлопними газами забруднюючих речовин в атмосферу.

Впровадження заходів по організації руху транспорту і пішоходів, запропонованих в результаті розробки КСОДР, здатне забезпечити:

- оптимальний розподіл транспорту по ОДР (в т.ч. визначення раціональної схеми маршрутів міського пасажирського, вантажного і транзитного транспорту, одностороннього руху) з урахуванням розвитку ОДР;
- реалізація рекомендацій по розвитку і реконструкції ОДР з визначенням пріоритетності їх реалізації;
- підвищення пропускнуої спроможності магістралей;
- зниження тяжкості наслідків ДТП в місцях їх концентрації, пов'язаних з існуючими недоліками організації дорожнього руху;
- обґрунтування швидкісних режимів руху.

10.6.2 Склад, зміст, порядок розроблення та затвердження КСОДР визначаються окремим нормативним документом.

10.7. Мережа вулиць і доріг населених пунктів

10.7.1 Мережу вулиць і доріг населених пунктів слід формувати як єдину нерозривно взаємопов'язану з зовнішніми автомобільними дорогами систему, з урахуванням їх функціонального призначення, інтенсивності транспортного, пішохідного та велосипедного руху, функціонально-планувальної організації прилеглої території та її забудови, вимог безпеки руху та охорони навколишнього природного середовища. У складі вулиць і доріг населеного пункту необхідно виділяти магістральні дороги, магістральні вулиці загальноміського та районного значення, місцеві вулиці та дороги.

Класифікація (категорії) вулиць та доріг за функціонально-планувальним призначенням окремо для міських та сільських населених пунктів наводиться у Додатку Ж.1, а основні розрахункові їх параметри по групам поселень у табл. таблиці 10.7 та 10.8.

Таблиця 10.7 - Параметри (категорії) вулиць та доріг по групам населених пунктів

Групи населених пунктів Категорія вулиць і доріг		Розрахункова швидкість руху, км/год	Ширина смуги руху, м	Кількість смуг проїзної частини	Найбільший поздовжній ухил, о/оо	Найменші радіуси кривих у плані, м	Ширина тротуару, м
Магістральні вулиці та дороги							
Найкрупніші, крупні міста	Загальноміського значення	100	3,75	6-8	40	500	4,5
	Те саме, регульованого руху	80	3,75	4-6	50	400	3,0
	Районного значення	70	3,75	4-6	60	250	2,25
Великі міста	Загальноміського значення	80	3,75	4-6	60	400	3,0
	Районного значення	60	3,75	2-4	60	250	2,25
Середні, малі міста	Загальноміського значення	60	3,75 3,5	2-4	60	250	2,25
	Районного значення	60		2-4	60	250	1,5
Місцеві вулиці та дороги							
Усі групи населених пунктів	Житлові вулиці	40	3,50	2-3*	70	125	1,5
	Дороги у промислових і комунально-складських зонах	40	3,75	2	60	250	1,5
	Проїзди	30	3,0-3,5	1-2	80	30	0,75
	Пішохідні вулиці	4	0,75	2-6	60	-	-
	Велосипедні доріжки	30	1,50	1-2	40	50	-
*З урахуванням стоянок легкових автомобілів							

Примітка 1. У сільських населених пунктах автодороги є ділянками автомобільних доріг загального користування.

Примітка 2. Категорії та параметри магістральних вулиць і доріг на відзнаку від вулиць і доріг місцевого значення, пов'язані з групами населених пунктів за кількістю в них населення.

Примітка 3. Пропускна спроможність однієї смуги руху проїзної частини вулиці слід визначати за розрахунком відповідно до видів транспорту, розрахункової швидкості руху, поздовжнього профілю, кількості смуг руху, інтенсивності переміщення транспортних засобів з однієї смуги руху на іншу з метою реалізації правого або лівого повороту. Для попередніх розрахунків пропускної спроможності однієї смуги проїзної частини вулиць і доріг слід приймати при перехрестях:

- в різних рівнях загальноміського значення безперервного руху: 1650 – 1850 прив. авт./год.;
- в одному рівні загальноміського значення регульованого руху та вулиць районного значення: 750 – 850 прив. авт./год.

Примітка 4. В умовах забудови, що історично склалася поздовжній ухил велосипедних доріжок може бути збільшений до 60%, а в умовах складного ландшафту до 100% з обмеженням довжини до 300 м.

Таблиця 10.8.- Параметри вулиць і доріг населених пунктів

Категорія вулиць і доріг	Розрахункова швидкість руху, км/год	Ширина смуги руху, м	Кількість смуг руху	Найменша ширина тротуару, м
Селищна дорога	60	3,5	4	-
Головна вулиця	40	3,5	2-3	1,5
Житлова вулиця (вулиця в житловій забудові у них)	40	3,0	2	1,0
Проїзд	20	2,75-3,0	1-2	0-1
Дорога господарського призначення	30	4,5	1	-
Пішохідна дорога		0,75	2-4	-

Примітка. У сільських населених пунктах магістральними вулицями є головні вулиці, які є, переважно, ділянками автомобільних доріг загального користування.

10.7.2 При формуванні мережі вулиць і доріг слід виходити із вимог раціональної організації системи громадського пасажирського транспорту, нормативної доступності його зупинок, концентрації транспортних потоків по території населеного пункту, необхідності диференціювання трас руху цих потоків з урахуванням стану забруднення атмосферного повітря та шуму.

Відстань між магістральними вулицями повинна знаходитись в межах 800 – 1000 м, тобто їх пішохідна доступність жителями найбільш віддаленої забудови не повинна перевищувати 500 м. У районах зі складним рельєфом за великих ухилів цей показник має бути зменшений: за поздовжніх ухилів 8(6)-9% на 10%, 9(10)-10(15)% – на 20%, більше 10(15)% – на 30%.

10.7.3 Основним показником, за якими визначаються технічні і геометричні параметри вулиць і доріг населених пунктів, їх елементів, вузлів є розрахункова інтенсивність руху транспорту та пішоходів.

Розрахунки виконуються на макрорівні для встановлення перспективних машинопотоків на мережі вулиць населеного пункту в цілому і на мікрорівні – для окремих ділянок та вузлів мережі з використанням поширених методик транспортного моделювання.

10.7.4 Розрахунки машинопотоків на магістральній мережі міста в цілому здійснюють:

- для міст з населенням більше ніж 100 тис. осіб – в комплексних схемах транспорту, а в разі її відсутності – окремим розрахунком з урахуванням відповідних кореспонденцій, визначених в генеральному плані міста;
- для міст з населенням менше ніж 100 тис. осіб – окремим розрахунком з урахуванням розвитку магістральних мереж згідно з генеральним планом, існуючих показників та тенденцій у змінах міських і зовнішніх потоків різних видів транспорту.

Машинопотоки по вуличній мережі населеного пункту слід визначати за методом «взаємних кореспонденцій» з використанням прогнозних транспортних моделей. Розрахунки необхідно проводити окремо для пасажирських пересувань і вантажних перевезень з визначенням існуючих і проектних міжрайонних кореспонденцій, у т.ч. – пасажирів з розділенням на громадський та індивідуальний транспорт, та вантажів окремо по різних групах в залежності від характеру їх вантажоутворення та вантажопоглинання.

10.7.5 Розрахунки машино-, пасажиро- та пішохідних потоків для проектування окремих ділянок і вузлів вулично-дорожньої мережі та громадського транспорту, оцінки їх пропускної спроможності слід проводити в імітаційних транспортних моделях шляхом встановлення матриці кореспонденцій для виявлення завантаження окремих елементів, за необхідністю на мережі прилеглому району, з визначенням «пікових» навантажень, часової нерівномірності, нерівномірності руху за напрямками.

Такі розрахунки рекомендується здійснювати в комплексі з уточнюючим розрахунком по місту в цілому на базі макромоделей, задіяних в генеральному плані, або комплексній схемі транспорту.

Графічні блоки моделей мають доповнюватись блоками візуалізації.

10.7.6 В умовах складної містобудівної ситуації, коли геометричні нормативні параметри магістралі (вузла) неможливо запроектувати відповідно будівельних нормативів, слід передбачати відповідні заходи для забезпечення необхідної пропускної здатності. При цьому розрахункові інтенсивності руху транспорту (пішоходів) необхідно визначати і для прилеглої мережі.

10.7.7 У разі розміщення на територіях, прилеглих до магістральних вулиць і доріг загальноміського значення необхідно перевіряти вплив об'єкту на умови руху на магістралі (вузлі) з розробкою відповідної транспортної моделі.

10.7.8 Ширину вулиць і доріг (у червоних лініях) слід визначати з урахуванням їх категорій та в залежності від розрахункової інтенсивності руху транспорту та пішоходів, виду забудови на прилеглий території, рельєфу місцевості, вимог охорони навколишнього природного середовища, розміщення підземних інженерних мереж, зелених насаджень.

Ширину вулиць в межах червоних ліній слід визначати, м:

Магістральні дороги -	50-90;
Магістральні вулиці:	
загальноміського значення -	50-80;
районого значення -	40-50;
вулиці місцевого значення (житлові) -	15-35;
селищні та сільські вулиці (дороги) -	15-25.

Примітка 1. В умовах існуючої забудови ширину вулиць і доріг, в межах червоних ліній, при належному обґрунтуванні дозволяється зменшувати з мінімально можливим звуженням елементів їх поперечного перерізу але не більше ніж на 10%.

Примітка 2. В межах червоних ліній транспортних розв'язок в одному чи різних рівнях забороняється розміщення будь-яких будівель та споруд, крім відповідних елементів поперечного перерізу та інженерних комунікацій.

Примітка 3. Поперечний переріз бульвару в межах червоних ліній включає проїзну частину, пішохідні тротуари, озеленену територію, велосипедні доріжки та територію розміщення інженерних мереж.

10.7.9 Тип розв'язок, відстані між ними, штучні споруди (мости, шляхопроводи, естакади, тунелі тощо), що передбачаються для розміщення на вулицях і дорогах населених пунктів, та їх параметри приймаються згідно чинних будівельних норм.

10.8. Споруди та підприємства для зберігання та обслуговування транспортних засобів

10.8.1 Зберігання легкових автомобілів та велосипедів у населених пунктах слід передбачати відповідно до функціонального зонування їх територій. У житлових районах, мікрорайонах повинне бути забезпечене постійне зберігання усіх легкових автомобілів, виходячи з перспективного рівня автомобілізації та тимчасове зберігання автомобілів (так звані «гостьові стоянки») відвідувачів.

Кількість місць постійного зберігання легкових автомобілів у житлових районах, мікрорайонах визначається, виходячи із кількості населення даного району на розрахунковий строк, і прогнозованого рівня автомобілізації, а тимчасового зберігання, – виходячи з умов забезпечення цими місцями як мінімум 25% розрахункового парку автомобілів, які належать жителям даного району.

Місця зберігання велосипедів слід розташовувати у добре освітленому місці, бажано під навісом, що захищає від опадів. При розрахунку потрібної кількості місць для паркування слід спиратися на місцеві програми (концепції) з розвитку велотранспорту, а у разі відсутності такої програми – за завданням на розроблення детального плану території.

При розробленні проектної документації на будівництво житлових комплексів та окремих житлових будинків, залежно від передбачуваної їх категорії за рівнем комфорту

та соціальної спрямованості, конкретизується прийнята в містобудівній документації потреба в машино-місцях для цих будинків та тип гаража чи відкритої автостоянки з використанням даних таблиці 10.9.

Таблиця 10.9 - Нормативні показники кількості машино-місць для різних типів житлової забудови

№з/п	Тип житлового будинку і квартир за рівнем комфорту та соціальної спрямованості	Кількість машино-місць на двох- або більшекімнатну квартиру	
		для постійного зберігання автомобілів	для тимчасового зберігання автомобілів (гостьові стоянки)
1	Житлові будинки, що розміщуються у зонах міста:		
	центральній	1,0	0,1
	серединній	0,8	0,1
	периферійній	0,5	0,1
2	Доступне житло, що будується за державної підтримки	0,4	0,1
3	Житловий фонд соціального призначення (соціальне житло)	0,1	0,1

Примітка 1. Кількість машино-місць для однокімнатних квартир визначається використанням коефіцієнта 0,5.

Примітка 2. В умовах реконструкції кількість машино-місць на квартиру при відповідному обґрунтуванні допускається зменшувати, але не більше ніж на 20%.

10.8.2 Гаражі та автостоянки індивідуальних автомобілів слід розміщувати, переважно, на периферії житлових районів і міжмагістральних територіях або у їхніх межах на ділянках, віддалених від місць, призначених для ігор дітей і відпочинку населення, при дотриманні санітарно-гігієнічних вимог щодо планування прибудинкової території та площі озеленення.

10.8.3 У житлових районах із новою багатоповерховою забудовою пріоритетним типом гаражів для постійного зберігання індивідуальних легкових авомобілів повинні бути окремо розташовані багатоповерхові наземні (до дев'яти поверхів), підземні (до п'яти поверхів) та комбіновані наземно-підземні, в тому числі і механізовані (автоматизовані) гаражі. Допускається влаштування гаражів, вбудованих в перші, цокольні й підвальні поверхи багатоповерхових житлових будинків, а також відкритих автостоянок із наступним їх перевлаштуванням у гаражі іншого типу.

В умовах житлової забудови до п'яти поверхів постійне зберігання легкових автомобілів має здійснюватись у малоповерхових (до трьох поверхів) окремо

розташованих наземних, підземних та наземно-підземних, у тому числі й механізованих (автоматизованих) гаражах найпростіших типів, а також на відкритих автостоянках.

При розміщенні об'єктів у центральних історично сформованих районах найкрупніших, крупних та великих міст будівництво багатоквартирних житлових будинків необхідно передбачати лише з підземними гаражами виходячи з проектного рівня автомобілізації.

Розміщення боксових гаражів на території житлових кварталів, мікрорайонів багатоквартирної житлової забудови забороняється.

Примітка. Під житловими будинками підземні гаражі допускається розміщувати тільки для легкових автомобілів, які належать мешканцям цих житлових будинків.

10.8.4 Довжина пішохідного підходу до гаражів і автостоянок постійного зберігання легкових автомобілів від місця проживання володаря не повинна перевищувати 700 м, а в умовах реконструкції – 1000 м.

Віддаленість автостоянок, призначених для тимчасового зберігання (гостьові) від входів у житлові будинки, не повинна перевищувати 150 м.

Примітка. Відстань від гаражів і автостоянок для інвалідів до житлових будинків, а також розміщення автостоянок для інвалідів біля громадських будинків і споруд, біля входів на території підприємств, на яких використовується їх праця, не повинна перевищувати 50 м.

10.8.5 При розміщенні багатоквартирної забудови кількість машиномісць для постійного зберігання повинно забезпечувати на території мікрорайону в підземних, наземно- підземних або наземних багаторівневих гаражах. Кількість машиномісць розраховується виходячи з проектного рівня автомобілізації та коефіцієнта сімейності, який визначається згідно з генеральним планом населеного пункту .

В умовах реконструкції допускається постійне зберігання частини парку легкових автомобілів, які належать громадянам даного житлового району, за його межами – на «незручних» для інших видів будівництва територіях, у зонах санітарних розривів промислових підприємств, у смугах відведення залізничних і автомобільних доріг безперервного руху.

При цьому повинна бути забезпечена пішохідна транспортна доступність місць постійного зберігання легкових автомобілів у межах 15 хвилин.

Збільшення кількості машино-місць на існуючих боксових гаражах та на відкритих автостоянках за межами житлових кварталів, мікрорайонів можна здійснювати шляхом надбудови над ними двох-трьох поверхів при дотриманні санітарно-гігієнічних вимог до їх облаштування (умови захисту від шуму, розсіювання атмосферного повітря, дотримання санітарних розривів).

10.8.6 Необхідну для влаштування гаражів і відкритих автостоянок площу земельних ділянок слід приймати згідно з будівельними нормами [55].

Примітка. Для механізованих (автоматизованих) гаражів розмір земельної ділянки визначається залежно від типу передбачуваного механізованого (автоматизованого) пристрою.

10.8.7 Кількість в'їздів та виїздів та найменшу відстань до в'їздів на ділянки гаражів і відкритих автостоянок та виїздів із них слід приймати згідно з будівельними нормами [55], а проїзди до них – згідно з [32].

10.8.8 Відстані від наземних і комбінованих (наземно-підземних) гаражів і відкритих автостоянок легкових автомобілів до житлових і громадських будинків слід приймати не менше тих, що встановлені у розділі 15 цих норм.

10.8.9 Основним типом споруд для тимчасового зберігання легкових автомобілів працівників і відвідувачів загальноміського центру, громадських комплексів та окремих будинків і споруд, тих що розміщуються у різних функціональних зонах міст, включаючи й перехоплюючі стоянки, що розміщуються з метою розвантаження центральної частини в периферійній та серединній зонах міст у вузлах пересадки на швидкісні види внутрішньоміського пасажирського транспорту (метро, трамвай, залізниця), повинні бути окремо розташовані наземні, підземні, наземно-підземні, вбудовано/прибудовані в перші, цокольні й підземні поверхи в/до громадських будинків (за винятком будинків закладів охорони здоров'я, фізичної культури, дитячих дошкільних установ, дитячих будинків, установ культури, мистецтва та громадського харчування), в тому числі й мало- та середньоюрусні механізовані (автоматизовані) гаражі, а також тимчасові відкриті автостоянки. У межах територій, що мають особливу історико-культурну цінність та в районах історичної забудови міст необхідно передбачати розміщення лише підземних гаражів.

10.8.10 Розрахункову кількість машино-місць на автостоянках і в гаражах біля громадських комплексів, закладів, окремих будинків і споруд масового відвідування необхідно приймати за даними таблиці 10.10.

Таблиця 10.10 - Розрахункова кількість машино-місць на автостоянках і в гаражах біля об'єктів громадського призначення

№з/п	Громадські будинки і споруди масового відвідування	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць, не менше
1	Установи управління, громадські, наукові, проектні, фінансові та юридичні організації: державного та заганоміського значення районні	На 100 працюючих	15-20 10-15
2	Одно та багатофункціональні окремі будинки, комплекси (центри) комерційно-	На 100 працюючих та	5-10

№з/п	Громадські будинки і споруди масового відвідування	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць, не менше
	ділової діяльності (адміністративно-ділові та бізнес-центри, офісні комплекси) площею більше 100м ²	одночасних відвідувачів	
3	Вищі та середні навчальні заклади	На 100 викладачів та співробітників На 100 студентів	10-15 3-5
4	Торгові центри, універмаги, універсами (супер-маркети), магазини з площею торгових залів, м ² : 100 – 500 500-2000 2000-5000 понад 5000 Спеціалізовані магазини з виставковими залами Ринки Ресторани і кафе	На 100м ² торгової площі	
		На 100 місць у залі	1-2 2-3 3-5 5-8 1-2 20-25 8-10
5	Театри, цирку, кінотеатри, концертні зали, будинки творчості, бібліотеки, музеї Розважальні та виставкові центри і приміщення, культові споруди Парки культури та відпочинку	На 100 місць у залах та одночасних відвідувачів	15-20 15-20
		На 100 відвідувачів	15-20
		На 100 відвідувачів	
6	Лікарні, диспансери, пологові будинки	На 100 ліжок	10-15
	Поліклініки	На 100 відвідувачів	10-15
7	Готелі вищих категорій (*****, *****)	На 100 номерів	15-20
	Готелі нижчих категорій (***, ** та *)	Те саме	10-15
	Мотелі	Те саме	100
8	Підприємства побутового обслуговування населення (булінки побуту, хімчистки, лазні)	На 100 працюючих та одночасних відвідувачів	5-8
9	Спортивні будинки і споруди, стадіони, зали і басейни	На 100 відвідувачів та обслуговуючого персоналу	6-10
10	Вокзали залізничного, річкового, морського, автомобільного і повітряного транспорту	На 100 пасажирів, які прибувають у годину «пік» та обслуговуючого персоналу	15-20

- Примітка 1.** Мінімальні норми в таблиці наведені для населених пунктів з відносно низьким рівнем автомобілізації на розрахунковий термін (до 280 автомобілів на 1000 жителів), максимальні – для населених пунктів з відносно високим рівнем автомобілізації (280-350 автомобілів на 1000 жителів).
- Примітка 2** На відкритих автостоянках біля закладів культурно-побутового обслуговування, підприємств торгівлі і відпочинку, окремих будинків і споруд масового відвідування, а також на автостоянках і в гаражах для постійного зберігання автомобілів слід виділяти місця для особистих автотранспортних засобів інвалідів, визначаючи їх спеціальною розміткою і спеціальними знаками. Місткість їх визначається залежно від загальної місткості автостоянки чи гаража і складає: до 100 автомобілів – 4 місця-стоянки для інвалідів; від 100 до 200 – 5-7 місць-стоянок, більше 200 – за розрахунком. Для лікувально-профілактичних закладів, які відвідують інваліди при їх амбулаторному лікуванні, кількісь машино-місць для інвалідів приймати з розрахунку 10-15% від загальної місткості автостоянки.
- Примітка 3** Розрахункова кількість машино-місць враховує зберігання усіх категорій легкових автомобілів, включаючи й мототранспортні засоби.
- Примітка 4** Залежно від місцевих умов і при відповідному обґрунтуванні розрахункову кількість машино-місць допускається збільшувати або зменшувати, але не більше ніж на 20%.
- Примітка 5** У разі розміщення в громадських будинках і спорудах різних за професіональним призначенням об'єктів масового відвідування розрахунок загальної потреби в машино-місцях біля них здійснюється як сума для кожного з цих об'єктів.
- Примітка 6** Стоянки для установ та організацій з малою кількістю машино-місць рекомендується групувати у стоянки загального користування місткістю не менше 20 машино-місць.
- Примітка 7** Зональна (периферійна, серединна та центральна зони) кількість та впорядкування машино-місць для тимчасового зберігання автомобілів повинна зменшуватися у напрямку від периферії до загальноміського центру крупніших, крупних та великих міст.

10.8.11 Використання територій пішохідних тротуарів та пішохідних зон для стоянки автотранспорту забороняється

10.8.12 У промислових і комунально-складських районах треба передбачати тимчасове зберігання автомобілів працівників відповідних підприємств, а також постійне зберігання усіх відомчих (службових і спеціальних) легкових автомобілів, вантажних автомобілів, громадського транспорту та інших транспортних засобів.

Розрахункову кількість машино-місць на автостоянках для тимчасового зберігання цих автомобілів у промисловій і комунально-складських зонах треба визначати залежно від кількості зайнятих на них трудящих і відвідувачів відповідно до таблиці 10.11.

Таблиця 10.11 - Розрахункова кількість машино-місць на автостоянках для тимчасового зберігання автомобілів

Підприємства та комплекси	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць
Промислові підприємства	На 100 працюючих у двох суміжних змінах	7-10
Підприємства та установи комунального господарства	На 100 працюючих	7-10
Склади та складські комплекси	На 100 працюючих	5-8

10.8.13 Пішохідну доступність від входів або прохідних в установах і підприємствах слід приймати не більше 400м.

10.8.14 Гаражі відомчих автомобілів і легкових автомобілів спеціального призначення, вантажних автомобілів, таксомоторів, автобусні й троллейбусні парки, трамвайні депо, а також окремі станції технічного обслуговування автомобілів слід розміщувати у промислових і комунально-складських зонах міста згідно з чинними нормативними документами.

10.8.15 Відстані від станцій технічного обслуговування до житлових і громадських будинків необхідно приймати відповідно до показників, що встановлені у розділі 15 цих норм.

10.8.16 Автозаправні станції з набором будівель, споруд та технологічного обладнання з наземним або підземним розміщенням резервуарів та паливо-роздавальними колонками, що призначається для заправки автотранспортних засобів рідким моторним паливом нафтового походження (бензином, дизпаливом) і мастильними матеріалами, а також автозаправні комплекси з комплексом будівель, споруд та технологічно обладнання АЗС усіх типів і категорій з приміщеннями або окремими об'єктами технічного обслуговування автотранспортних засобів та сервісного обслуговування водіїв і транспортних засобів (об'єкти роздрібної торгівлі, швидкого харчування, технічного обслуговування, миття і змащування автомобілів) можуть бути розміщені за умови дотримання санітарно-гігієнічних, екологічних, протипожежних та інших нормативних вимог.

Таблиця 10.12 - Класифікація АЗС за їх категорією

Типи АЗС за їх технологічним рішенням		Категорії АЗС за їх потужністю (за місткістю резервуарів і кількістю автозаправок в годину)						
		Розміщення резервуара		I - мала		II - середня		III - велика
Тип	відносно ПРК	відносно поверхні ділянки	сумарна місткість резервуарів, м ³	Найбільша кількість заправок на годину, одиниць	сумарна (саке. сдного) місткість резервуарів, м ³	Найбільша кількість заправок на годину, одиниць	сумарна місткість резервуарів, м ³	найбільша кількість заправок на годину, одиниць
	A	Роздільне (традиційне)	підземне	від 10 до 40 включ.	до 80 включ.	більше 40 до 100 включ.	більше 80 до 150 включ.	більше 100 до 200 включ.

Б	Зблоковане (блочне)	підземне	від 10 до 40включ.	до 80включ.	більше 40до 100 включ.	більше 80до 150 включ.	більше 100 до 200 включ.	більше 150
В	Роздільне (модульне)	наземне	до 20 включ.	до 40 включ.	більше 20 до 80 включ, (до 20 включ.)	більше 40 до 100 включ.	–	–
Г	Зблоковане (контейнери)	наземне	до 20 включ.	До 40 включ.	більше 20 до 40 включ, (до 20 включ.)	більше 40 до 80 включ.	–	–

Примітка 1. Резервуар вважається підземним, якщо найвищий рівень пального в ньому знаходиться не менше як на 0,2 м нижче рівня планувальної відмітки прилеглої території на відстані не менше 3,0 м від стінки резервуара.

Примітка 2. Одна роздавальна колонка може мати від 1 до 10 роздавальних пістолетів в залежності від кількості видів пального та відсіків у резервуарі. При цьому в розрахунках потужності АЗС приймається заправлення не більше двох автомобілів на одну ПРК одночасно, незалежно від кількості пістолетів у ній.

Примітка 3. АЗС всіх типів та категорій при розміщенні у стислих містобудівних умовах щільної забудови можуть бути запроектовані із додатковими технологічними заходами щодо підвищеного рівня екологічної безпеки (Додаток Ж.3).

Примітка 4. Малі АЗС при їх розміщенні на сельбищних територіях населених пунктів призначаються для заправлення паливом тільки легкових автомобілів та мікроавтобусів, а середні та великі – для автомобілів всіх типів за умови розміщення за межами житлових кварталів (мікрорайонів).

Примітка 5. При визначенні орієнтовної потужності АЗС за показником кількості автозаправок на добу слід керуватися таким співвідношенням – при пропускній здатності до: 40 од./год. відповідає 100 од./добу; 80 од./год. відповідає 200 од./добу; 100 од./год. відповідає 250 од./добу; 135 од./год. відповідає 500 од./добу; 150 од./год. відповідає 750 од./добу; більше 150 од./год. відповідає більше 1000 од./добу

10.8.17 АЗК з пунктами обслуговування транспортних засобів (технічне обслуговування, миття, змачування автомобілів) слід розміщувати тільки уздовж вулиць і доріг промислових і комунально-складських зон, на їх територіях та на виїздах із населених пунктів. Забороняється розміщувати ці АЗК у межах сельбищних територій і меж відпочинку. Вимоги до розміщення АЗК без пунктів технічного обслуговування транспортних засобів слід приймати такими, як при розміщенні АЗС.

10.8.18 АЗС слід розміщувати в найзначніших та великих містах уздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення, в середніх та малих містах – уздовж магістральних вулиць і доріг промислових і комунально-складських зон на їх територіях.

Розміщувати АЗС на житлових та пішохідних вулицях, внутрішньоквартальних проїздах забороняється.

10.8.19 Земельні ділянки, відведені для будівництва АЗС, розміщують поза межами червоних ліній вулиць або частково в їх межах, якщо містобудівною документацією ця

територія не передбачена до розширення проїжджої частини вулиці на перспективу. В межах червоної лінії допускається відводити земельні ділянки та розміщувати споруди АЗС тільки тимчасово за умови погодження та затвердження у встановленому порядку.

10.8.20 АЗС можуть бути з підземним або наземним розміщенням резервуарів.

У центральних щільно забудованих районах міст з населенням 250 тис.чол. і більше допускається розміщення нових АЗС лише малої потужності з підземним розташуванням резервуарів типів «А» і «Б» без пунктів технічного обслуговування та при застосуванні пожегобезпечних технологій та екологобезпечного обладнання, що сертифіковане в Україні або можливість використання якого підтверджена експерним висновком органів державного нагляду у встановленому порядку.

При розміщенні в межах населених пунктів АЗС типу «В» максимальна сумарна місткість наземних резервуарів для зберігання рідкого палива не повинна перевищувати 80 м³ при застосуванні пожегобезпечних технологій та екологобезпечного обладнання, що сертифіковане в Україні.

АЗС великої потужності типів «А» і «Б» слід розміщувати у промислових та комунальних зонах, санітарно-захисних зонах об'єктів у відповідності з встановленим законодавством режимом їх використання.

Застосування контейнерних АЗС малої та середньої потужності типу «Г» допускається в межах населених пунктів на земельних ділянках автогосподарств, промислових підприємств, гаражних кооперативів, платних стоянок автомобілів, моторних човнів і катерів, на пристанях з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней і вимог природоохоронного законодавства.

Улаштування АЗС з підземними одностінними резервуарами в межах населених пунктів не дозволяється.

Зменшення санітарних розривів від АЗС до оточуючих споруд за наявності на цій території небезпечних явищ геологічного та геотехнічного походження (тектонічних, сейсмічних, зсувних, сельових, карстових явищ та інших деформацій земної поверхності, підтоплення, затоплення тощо) не дозволяється.

Примітка 1. Перелік технологічних заходів щодо забезпечення стандартного рівня екологічної безпеки АЗС:

- застосування резервуарів з подвійними стінками, обладнаних автоматизованими пристроями конт ролю за витоком нафтопродуктів;
- застосування швидкорознімних герметичних муфт для зливу палива з автоцистерни паливовоза в резервуар;
- застосування системи уловлювання парів нафтопродуктів при зливанні палива з автоцистерни паливовоза в паливний резервуар;
- влаштування очисних споруд для очищення поверхневих дощових стоків, випадковозабруднених нафтопродуктами (з місць розміщення ПРК,площадок зливу в резервуар та стоянки автотранспорту);

- забезпечення антикорозійного захисту металевих резервуарів та комунікацій, а за необхідності і катодного захисту від електрохімічної корозії.

Примітка 2. Перелік додаткових технологічних заходів щодо забезпечення підвищеного рівня екологічної безпеки АЗС:

- застосування системи уловлювання парів нафтопродуктів із бака автомобіля під час заправлення.
- застосування легкорозривних роз'ємів на заправних шлангах паливо роздавальних колонок (далі – ПРК).

10.8.22 Розміщення нових та реконструкцію існуючих АЗС необхідно здійснювати з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней від найближчих споруд АЗС до найближчих будинків, споруд та інженерних мереж у відповідності до показників, що встановлені у розділі 15 цих норм, з урахуванням правил безпеки дорожнього руху.

Відстані обчислюються від найближчого з вибухонебезпечних пристроїв та джерел забруднення споруд АЗС – стін наземних резервуарів палива та корпусів паливороздавальних колонок, технологічних колодязів, дихальних пристроїв підземних резервуарів, витяжних вентиляційних шахт, аварійних резервуарів та очисних споруд, вузла зливу палива у резервуари до:

- зовнішніх стін та громадських будинків;
- межі ділянок садибних, дачних та садівницьких будинків, дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл, лікувально-профілактичних установ із стаціонаром, санаторіїв, санаторіїв-профілакторіїв, будинків інтернатів загального та спеціального типів, закладів відпочинку, фізкультурно-спортивних та фізкультурно-оздоровчих комплексів, а також майданчиків для ігор, занять фізкультурою та спортом, відпочинку населення, місць масового скупчення людей відповідно до розділу 15 цих норм.

Примітка 1. Відстані від споруд АЗС, які розміщують на земельних ділянках промислових, комунально – складських, науково-виробничих, автотранспортних підприємств, установ, організацій та підприємств з обслуговування автотранспорту для їх власних потреб, до зовнішніх стін виробничих, адміністративних, побутових будинків і складських будівель цих підприємств приймають у відповідності до показників, що встановлені у розділі 15, крім підприємств з виробництва харчових продуктів та медичних препаратів, для яких відстані визначають як для житлових та громадських будинків.

Примітка 2. Допускається за погодженням з органами державного пожежного нагляду зменшувати відстані від АЗС середньої потужності з наземними резервуарами (тип «В») до житлових і громадських будинків I і II-го ступенів вогнестійкості проти показників, вказаних в табл. 10.13, але не більше ніж на 25%.

Таблиця 10.13 - Відстані від споруд АЗС до окремих будівель і споруд

Найменування об'єкта, ло якого визначають відстань від споруд АЗС	Мінімальна відстань від споруд АЗС,м				
	Типів «А» і «Б» з підземними резервуарами			Типу «В» з наземними резервуарами	
	малі	середні	великі	малі	середні
Житлові та громадські будинки	25	40	50	50	80
Місця масового скупчення людей(до зупинки громадського транспорту, межі території ринку)	30	50	50	50	80

Найменування об'єкта, до якого визначають відстань від споруд АЗС	Мінімальна відстань від споруд АЗС, м				
	Типів «А» і «Б» з підземними резервуарами			Типу «В» з наземними резервуарами	
	малі	середні	великі	малі	середні
Окремі торгові палатки і кіоски	20	20	25	25	25
Індивідуальні гаражі та відкриті стоянки для автомобілів	18	18	18	20	30
Очисні і каналізаційні споруди, що не відносяться до АЗС	15	15	15	25	30
6. Виробничі (за винятком указаних в п.8), адміністративні і побутові будинки, складські будівлі і споруди промислових підприємств I, II та III-го ступенів вогнестійкості	12	12	15	15	20
7. Те саме IIIа, IIIб, IV, IVа, V-го ступенів вогнестійкості	18	18	20	20	25
8. Виробничі будинки з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин	100	100	100	100	100
9. Склади лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин	20	20	20	25	25
10. Масиви лісу, парків, міських скверів: - хвойних і змішаних порід - листяних порід	25 10	25 10	25 10	30 15	40 15
Примітка. Для виробничих будинків та складських будівель категорій А і Б відстані, зазначені в п. 6, збільшуються на 50%, а категорії В – на 25%.					

10.8.23 Розмір СЗЗ від джерел забруднення АЗС усіх типів та АЗК до житлових та прирівняних до них об'єктів, встановлюються за розрахунками хімічного забруднення атмосферного повітря викидами від технологічного обладнання, сервісних об'єктів і транспортних засобів, що обслуговуються АЗС, з урахуванням фонового забруднення та розрахунків еквівалентних та максимальних рівнів звуку для денного та нічного часу доби, але не менше таких розмірів для наступних об'єктів:

- для АЗС (малих та середніх) з рідким моторним паливом та АГЗП, що заправляють тільки легкові автомобілі – не менше ніж 50 м;
- для АЗС (середніх та великих) з рідким моторним паливом та АГЗП, що заправляють автомобілі, включаючи вантажні - не менше ніж 100 м;
- для АГЗС, що здійснюють заправку автотранспорту зрідженими вуглеводневими газами, з резервуарами загальною місткістю не більше 100 м³ – не менше ніж 100 м;
- для АГНКС, що здійснюють заправку автотранспорту компримованим природним газом – не менше ніж 100 м;
- для багатопаливних АЗС, де на одній земельній ділянці проектується автозаправні станції на 2-3 види палива (АЗС з рідким моторним паливом, АГЗП, АГНКС) у будь-якій

комбінації, СЗЗ встановлюється за розрахунками від найближчих джерел викидів кожного об'єкта відповідно до наведених нормативних розмірів СЗЗ для окремих типів автозаправних об'єктів.

10.8.24 Розміщувати АЗС усіх типів забороняється:

- у прибережних захисних смугах водних об'єктів відповідно до [32];
- у I та II поясах зони санітарної охорони поверхневих та підземних джерел водопостачання відповідно до [31];
- у санітарно-захисних смугах магістральних водоводів;
- у СЗЗ повітряних ліній електропередач, що встановлюються відповідно до [34].

Не допускається розміщення АЗС на ділянках вулиць і доріг з повздовжнім ухилом більше 40% та з радіусами заокруглення у плані 250 м і менше.

Наземні споруди АЗС слід розміщувати на відстані не менше 10 м від краю проїзної частини. На дорогах з 1-2 смугами руху в кожному напрямку, на під'їздах до АЗС слід улаштовувати додаткову смугу руху накопичення транспортних засобів шириною, що дорівнює основній смузі руху, але не менше 3,0 м, впродовж 50 м до в'їзду на АЗС та 15 м від виїзду з неї. Довжину переходу від основної проїзної частини до додаткової смуги накопичення слід приймати не менше 15 м. Допускається зменшення довжини смуги накопичення до 30 м для малих та 40 м для середніх АЗС за умови їх розташування на вулицях з інтенсивністю руху не більше 300 авт/год на 1 смугу руху.

10.8.25 Територія АЗС відокремлюється від проїзної частини острівцем безпеки, ширина якого встановлюється з умов розміщення транспортного бар'єра, тротуару. В'їзд та виїзд з території АЗС влаштовують окремо один від одного завширшки не менше 4,2 м кожний з радіусом закруглення не менше 10 м. Якщо в'їзд та виїзд влаштовуються суміщеними, між ними необхідно передбачити розділювальний острівець безпеки завширшки не менше 1 м, піднятий над проїжджою частиною на 0,1 м.

10.8.26 Найменшу відстань від в'їзду та виїзду з території АЗС слід приймати:

- а) до перехрестя з магістральною вулицею (найближча межа її проїжджої частини) – 100 м;
- б) до перехрестя з вулицею або проїздом місцевого значення (найближча межа її проїжджої частини) – 35 м;
- в) до вікон робочих та житлових приміщень, ділянок загальноосвітніх шкіл, дошкільних та лікувальних закладів, майданчиків відпочинку – 15 м.

10.8.27 Розміщення у населених пунктах газозаправних станцій (АГЗК), газонаповнювальних компресорних станцій (АГНКС), багатопаливних автозаправних станцій (БП АЗС) виконується згідно з вимогами будівельних норм [74] та [76].

10.8.28 Електрозаправні станції (ЕЗС) розміщуються на магістральній мережі населених пунктів, а також на автомобільних дорогах державного значення. Кількість ЕЗС для населених пунктів визначається від кількості парку електротранспорту який працює від акумуляторних електробатарей з урахуванням розподілу парку за типом зарядки.

На автомобільних дорогах державного значення кількість ЕЗС визначається від існуючої кількості електромобілів в загальному потоці та з розрахунком зростання парку електротранспорту на перспективу, але не менше однієї ЕЗС на 100 км.

Кількість автомобілів для заряду акумуляторів на одне місце заправки визначається:

- для акумуляторів звичайного заряду – 5 автомобілів за добу на 1 місце;
- для акумуляторів швидкого заряду – 50 автомобілів за добу на 1 місце.

ЕЗС можуть бути як комбінованого (суміщені с АЗС, СТО, гаражами, стоянками), або окремо розташовані в місцях громадського відвідування та значного навантаження автотранспорту.

За своїм типом (ЕЗС) поділяються на:

- звичайного заряду батарей:
 - 220-240 Вольт, 16 Ампер, 3,5 КВат (час зарядки 4-5 години);
 - 220-240 Вольт, 32 Ампер, 7,0 КВат (час зарядки 2-3 години).
- швидкого заряду батарей:
 - 690 Вольт 63 Ампер, 43 КВат (час зарядки 30 хвилин);
 - 600 Вольт 400 Ампер, 240 КВат (час зарядки 20-30 хвилин)
 - для акумуляторних батарей збільшеної ємності).

Розміщення ЕЗС першого та другого типів може передбачатись на територіях які мають побутову електромережу 220 Вольт.

Розміщення ЕЗС третього та четвертого типів слід передбачати як комбіновані (суміщенні с АЗС, АЗК), або як окремий комплекс обладнаний необхідною інфраструктурою (обладнання для роботи з високим струмом) та обладнаного електропідстанцією відповідного типу.

Розміри територій на ЕЗС приймаються як для відкритих стоянок, виходячи з 25 м² на одне машиномісце.

11. ІНЖЕНЕРНА ІНФРАСТРУКТУРА.

11.1. Водопостачання, каналізація

11.1.1 Розрахунок систем водопостачання та каналізації населених пунктів та територій, вибір джерел господарсько-питного та виробничого водопостачання,

визначення площ під споруди водопроводу та каналізації слід виконувати у відповідності до вимог будівельних норм [63], [64], [65] та галузевих нормативів.

11.1.2 Вирішення водопостачання і каналізації у містобудівній документації та при забудові повинне забезпечити:

- оцінку умов водопостачання та каналізації, як елементів комплексної оцінки умов розвитку населених пунктів та територій;
- визначення продуктивності систем на розрахункові етапи для такого складу і кількості водокористувачів, який проектується;
- розробку принципів схем, узгоджених з планувальною структурою, функціональним зонуванням, вимогами охорони навколишнього природного середовища і заходами щодо організації водопостачання і каналізації групових систем розселення.

11.1.3 Оцінку умов водопостачання, відведення, очищення і випуску (використання) стічних вод з метою запобігання забруднення довкілля слід виконувати з урахуванням комплексного використання водних ресурсів, а також вимог щодо охорони навколишнього природного середовища.

Продуктивність функціонуючих систем водопровідно-каналізаційного господарства повинна бути перевірена на відповідність нормативному водоспоживанню і водовідведенню існуючих водокористувачів. Розміщення нових або збільшення водоспоживання (водовідведення) існуючих водокористувачів можливо тільки за умови реконструкції існуючих споруд зі збільшенням потужностей, або будівництва нових споруд водопостачання (каналізації).

11.1.4 Продуктивність систем водопостачання та каналізації населених пунктів та територій повинна визначатися за розрахунковими витратами на добу найбільшого водоспоживання (з протипожежними витратами) та водовідведення усіх груп водокористувачів із застосуванням коефіцієнту максимальної добової нерівномірності, згідно будівельних норм [64].

11.1.5 Норми споживання питної води (водовідведення) необхідно приймати залежно від типу житлової забудови, фізико-географічних умов і величини населених пунктів відповідно до табл. 11.1.

Таблиця 11.1 - Норми споживання питної води (водовідведення)

Тип житлової забудови	Питома середньодобова (за рік) норма питного водоспоживання (водовідведення), л/добу на одну особу
Багатоквартирна забудова	210-285
Садибна забудова	100-235

Примітка 1 Для районів забудови будинками з водокористуванням із водорозбірних колонок середньодобова норма питного водоспоживання на одного жителя приймається від 25 л/добу до 60 л/добу.

Примітка 2 Не враховані витрати приймаються у відсотках від господарсько-питного водоспоживання та включають у себе витрати води та побутові потреби в громадських будівлях (за виключенням будинків відпочинку, санаторно-курортних комплексів і дитячих таборів) та потреби промисловості, що забезпечують населення продуктами:

- на першу чергу будівництва: у малих і середніх населених пунктах 3-5 %, у великих і крупних – 5-7 %, у найкрупніших – 7-10 %;
- на розрахунковий строк дії генерального плану: у малих і середніх населених пунктах 7-10%, у великих і крупних – 12-15%, у найкрупніших – 17-20%.

11.1.6 Потребу у воді і об'єм стічних вод на виробничі потреби промислових і сільськогосподарських підприємств, а також на протипожежні потреби слід визначати за чинними галузевими нормативними документами або згідно з проектами-аналогами.

11.1.7 Водоспоживання на утримання худоби, птахів і звірів на фермах встановлюється згідно Додатку И.1.

11.1.8 При влаштуванні поливальних водопроводів доцільно використовувати в якості джерел водопостачання: місцеві водотоки, водойми, ґрунтові води, доочищені стічні води. При цьому проектування поливальних водопроводів слід здійснювати за методикою зрошувальних систем. За неможливості або економічної недоцільності влаштування окремих поливальних водопроводів потребу у воді на поливання-миття міських територій із загальноміських систем слід приймати відповідно до табл. 11.2.

Таблиця 11.3 - Показники потреби у воді на одну особу

Населені пункти	Потреба у воді, л, на людину за добу максимального водоспоживання (числівник) і, м ³ , на особу за поливальний період року 75% забезпеченості за опадами (знаменник) у фізико-географічних зонах	
	I, III	II, IV, V
Найкрупніші	70/5,9	100/11,2
Крупні	65/5,7	90/10,6
Великі	60/5,4	85/10,1
Середні	50/4,9	60/7,8
Малі	40/4,5	50/6,9

Примітка. До показників, наведених у таблиці, слід приймати коефіцієнти: для курортних населених пунктів 1,2; для малих і середніх населених пунктів, розміщених в оточенні лісів, у прибережних зонах великих річок або водойм — 0,8.

11.1.9 Водозабори із поверхневих джерел господарсько-питних водопроводів слід

розміщувати вище випусків стічних вод, населених пунктів, а також стоянок суден, лісових бірж, товарно-транспортних баз і складів, логістичних центрів, у районах, які забезпечують організацію зон санітарної охорони.

Місця випуску стічних вод повинні бути розміщені нижче за течією річки від межі населеного пункту і усіх місць його водокористування з урахуванням можливості зворотної течії при нагінних вітрах і при зміні режиму роботи ГЕС. У групових системах населених пунктів наведені вище вимоги відносяться до ядра і місць відпочинку систем розселення.

11.1.10 Розміщення споруд водопроводу і каналізації повинне бути ув'язане з територіальним розвитком населених пунктів.

11.1.11 Площу території для споруд водопідготовки і каналізаційних очисних споруд слід приймати відповідно до табл. 11.3.

Таблиця 11.3 - Площа території для споруд водопідготовки і каналізаційних очисних споруд

Споруди водопідготовки		Каналізаційні очисні споруди			
Продуктивність, тис. м ³ /добу	Площа, га	Продуктивність, тис. м ³ /добу	Площа, га		
			Очисних споруд	Мулових майданчиків	Доочищення на біоставках
До 0,8	1	До 0,7	0,5	0,2	-
Більше 0,8 до 12	2	Більше 0,7 до 17	4	3	3
Більше 12 до 32	3	Більше 17 до 40	6	9	6
Більше 32 до 80	4	Більше 40 до 130	12	25	20
Більше 80 до 125	6	Більше 130 до 175	14	30	30
Більше 125 до 250	12	Більше 175 до 280	18	55	-
Більше 250 до 400	18				
Більше 400 до 800	24				

Примітка 1. При більшій продуктивності споруд площу слід приймати за проектами аналогами.
Примітка 2. При застосуванні аеротенків-освітлювачів коридорного типу площа очисних споруд зменшується у два рази, при застосуванні аеротенків колонного типу – у 5 разів.

11.1.12 Зони санітарної охорони водозабірних споруд господарсько-питного

призначення повинні передбачатися: для першого поясу відповідно до табл. 11.4, другого і третього – за окремими проектами.

11.1.13 Межу першого поясу зон санітарної охорони необхідно приймати не менше показників, наведених у табл. 11.4.

Таблиця 11.4 - Розміри першого поясу зон санітарної охорони

Назва показника	Значення показника
1) для поверхневого джерела водопостачання, у тому числі водопідвідного каналу або ковша від водозабірної споруди	
а) вгору за течією	200 м
б) вниз за течією	100 м
в) по прилеглому до водозабірної споруди берегу	100 м (від урізу води під час літньо-осінньої межені)
г) у напрямку до протилежного берегу: при ширині водотоку менше ніж 100 м	весь акваторія та смуга протилежного берега шириною 50 м від урізу води під час літньо-осінньої межені
д) при ширині водотоку більше ніж 100 м	смуга акваторії завширшки не менше ніж 100 м;
2) для водойм (водосховище, озеро, море)	
а) по акваторії в усіх напрямках	100 м
б) по прилеглому до водозабірних споруд берегу	100 м (від урізу води при нормальному підпірному рівні у водосховищі та під час літньо-осінньої межені в озері).
3) для водозабірних споруд ковшового типу	весь акваторія ковша та територія навколо нього смугою не менше ніж 100 м.
4) для підземних джерел від одиночної водозабірної споруди (свердловина, шахтний колодязь, каптаж тощо) або від крайніх водозабірних споруд, розташованих у групі	
а) для захищених	30 м
б) для недостатньо захищених	50 м
5) інфільтраційні водозабірні споруди	прибережна територія між водозабірною спорудою і поверхневим джерелом водопостачання, якщо відстань між ними менше ніж 150 м.
б) для водозабірних споруд, розташованих на території об'єкта, на якій неможливе забруднення ґрунту та підземних вод	15 м
7) для водозабірних споруд, розташованих у сприятливих санітарних, топографічних та гідрогеологічних умовах	25 м

Назва показника	Значення показника
8) для підруслових водозабірних споруд та ділянок поверхневих джерел водопостачання, з якого здійснюється інфільтраційне живлення або штучне поповнення запасів підземних вод	як для поверхневого джерела водопостачання
9) при штучному поповненні запасів підземних вод	
а) закритого типу (свердловин, шахтних колодязів)	50 м
б) відкритого типу (басейнів та інших)	100 м
10) від стін резервуарів чистої води, фільтрів (крім напірних), контактних освітлювачів з відкритою поверхнею води	30 м.
11) від решти споруд і стовбурів водонапірних башт	15 м.
<p>Примітка 1. До захищених підземних вод відносяться води з напірних і безнапірних водоносних шарів, що мають у межах всіх поясів зони суцільну водонепроникну покрівлю, яка виключає можливість місцевого живлення з розміщених вище недостатньо захищених водоносних шарів.</p> <p>Примітка 2. Межа першого поясу водопровідних споруд повинна збігатися з огорожею майданчика споруд.</p>	

11.1.14 Для споруд водопідготовки встановлюється санітарно-захисна смуга шириною 100 м від першого поясу зони санітарної охорони. Режим використання санітарно-захисної смуги прирівнюється до режиму другого поясу зон санітарної охорони джерела водопостачання.

В разі розташування майданчика водопровідних споруд у межах другого поясу зони санітарної охорони джерела водопостачання санітарно-захисна смуга від водопровідних споруд не встановлюється.

При розташуванні майданчика водопровідних споруд на території, на якій неможливе забруднення ґрунту та підземних вод, а також розташованих в сприятливих санітарних, топографічних та гідрогеологічних умовах, ширину смуги допускається зменшувати відповідно до вимог [32], але не менше ніж 30 м.

Ширина санітарно-захисної смуги водоводів та водопровідних мереж, що проходять по незабудованій території, встановлюється (від зовнішньої стінки водоводу):

- при прокладанні в сухих ґрунтах та умовному діаметрі до 1000 мм включно – не менше ніж 10 м, а при більшому діаметрі – не менше ніж 20 м;

- при прокладанні в мокрих ґрунтах (незалежно від умовного діаметра) – не менше ніж 50 м.

- при прокладанні водоводів по забудованій території ширину санітарно-захисної смуги слід призначати згідно вимог [33].

11.1.15 Основні водоохоронні та санітарні заходи на території зони санітарної охорони підземних і поверхневих джерел водопостачання та майданчиків споруд водопідготовки необхідно приймати відповідно до вимог будівельних норм [64].

11.1.16 Розміри СЗЗ від каналізаційних очисних споруд і насосних станцій до об'єктів житлової забудови, громадських установ, будинків і споруд, продовольчих складів, підприємств харчової промисловості слід приймати відповідно до Додатку И.4.

11.1.17 На всіх каналізаційних самопливних і напірних мережах, що проектуються або реконструюються, а також на існуючих мережах необхідно передбачати захисні охоронні зони. Розміри захисних охоронних зон каналізаційних мереж приймати відповідно до табл. 11.5.

Таблиця 11.5 - Розміри захисних охоронних зон каналізаційних мереж

Глибина укладання, м	Розміри захисних охоронних зон каналізаційних мереж (в кожену сторону від бокової стінки трубопроводу), м		
	Самопливні мережі	Щитові колектори	Напірні трубопроводи
<4	3	-	5
>4	5	10 м і більше (в залежності від заглиблення і призми обвалення)	5

11.1.18 Для децентралізованих (місцевих) систем при витратах стічних вод до 15 м³/добу в піщаних і супіщаних ґрунтах і заляганні ґрунтових вод не вище 1,5 м від поверхні землі допускається застосовувати поля підземної фільтрації.

11.1.19 Для невеликих об'єктів з витратами стічних вод до 1 м³/добу в піщаних і супіщаних ґрунтах допускається застосовувати фільтрувальні колодязі. Основа колодязя повинна бути на 1 м вище рівня ґрунтових вод.

11.1.20 Піщано-гравійні фільтри та фільтрувальні траншеї допускається використовувати для децентралізованих (місцевих) систем при витратах стічних вод до 15 м³/добу у водонепроникних і слабофільтрувальних ґрунтах при найвищому рівні ґрунтових вод, розміщеному на 1 м нижче лотка відповідної труби. Для утворення фільтрувального середовища використовується привізний середньо- і крупнозернистий пісок.

При застосуванні будь-якої споруди підземної фільтрації необхідна попередня очистка стічних вод у септиках.

При відсутності централізованої системи водовідведення в складних інженерно-геологічних і техногенних умовах, коли заборонено або неможливо фільтрування в ґрунт, слід виконувати каналізування у герметичні водонепроникні резервуари з подальшим їх

періодичним спорожненням, застосовуючи прогресивні методи знезараження стічних вод, і за можливості очищений стік використовувати для технічних потреб.

11.2. Санітарне очищення

11.2.1 Для міст з кількістю населення понад 250 тис. осіб, курортів загальнодержавного значення та для населених пунктів – центрів регіональних систем розселення необхідно передбачати підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації побутових відходів.

Для міст з кількістю населення менше 250 тис. чоловік та для населених пунктів – центрів міжрайонних, локальних та первинних систем розселення необхідно передбачати двоетапну технологію транспортування побутових відходів на підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації, пункти відбору вторинної сировини та сміттесортувальні пункти.

Влаштування місць складування або зберігання побутових відходів, небезпечних відходів у складі побутових та інших відходів, що є джерелами забруднення атмосферного повітря пилом, шкідливими речовинами, допускається з дозволу місцевих органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування при додержанні нормативів екологічної безпеки та забезпеченні можливості їх подальшого господарського використання.

Норми утворення твердих побутових відходів для розрахунків при відсутності затверджених органами місцевого самоврядування приймають відповідно до табл. 11.6.

Таблиця 11.6 - Норми утворення твердих побутових відходів

Об'єкти утворення ТПВ	Розрахункова одиниця	Річна норма утворення ТПВ на розрахункову одиницю	
		кг	м ³
Житлові будинки багатоквартирні упорядковані	1 мешканець	300-350	1,8-2,0
Житлові будинки садибної забудови	1 мешканець	350-450	2,5-3,5
В середньому по населеному пункту з урахуванням організацій та установ, маятникової міграції	1 мешканець	300-350	1,8-2,5
Сміття з вдосконаленого покриття доріг та площ	м ² . площі	5-15	0,008-0,025
Садові відходи від зелених насаджень	м ² . площі	-	0,008
Примітка 1. Норми утворення твердих побутових відходів для житлових будинків садибної забудови при наявності опалення на вугіллі необхідно збільшувати на 30-50%.			
Примітка 2. Норми утворення великогабаритних, ремонтних та будівельних відходів слід приймати в розмірі 10 % від загальної кількості утворення твердих побутових відходів в населеному пункті.			
Примітка 3. Відходи електричного та електронного обладнання слід приймати із розрахунку 6 кг			

на 1 мешканця на рік.

Розміри земельних ділянок і санітарно-захисних зон підприємств і споруд з транспортування, знешкодження і переробки побутових відходів слід приймати відповідно до табл. 11.7.

Таблиця 11.7 - Розміри земельних ділянок і санітарно-захисних зон підприємств і споруд з транспортування, знешкодження і переробки побутових відходів

Підприємства і споруди	Розміри земельних ділянок на 1000 т твердих побутових відходів за рік, га	Розміри санітарно-захисних зон, м
Підприємства промислової переробки твердих побутових відходів (сміттепереробні заводи та підприємства термічної утилізації твердих побутових відходів – спалювання, піроліз, газифікація, плазмові технології)	0,09	500
Полігони твердих побутових відходів	0,02-0,05	500
Склади компосту	0,04	300
Ділянки для компостування	0,5-1,0	500
Сміттеперевантажувальні станції	0,04	100

Примітка. Розмір земельних ділянок полів асенізації, ділянок для компостування і полігонів слід приймати з урахуванням гідрологічних, кліматичних і геологічних умов.

11.2.2 Земельні ділянки, які відводяться для полігонів твердих побутових відходів повинні відповідати вимогам будівельних норм [57].

При проектуванні полігонів твердих побутових відходів доцільно передбачати утилізацію біогазу. З урахуванням розпланування території полігону твердих побутових відходів на черги, що забезпечують приймання твердих побутових відходів протягом 3-5 років кожна, проводиться трасування газопроводів із визначенням місць улаштування свердловин, оптимального розташування газозбірних пунктів, газгольдерів, загального магістрального газопроводу, порядку підключення груп свердловин.

При проектуванні полігону твердих побутових відходів слід передбачати заходи, спрямовані на зменшення кількості фільтрату: тимчасові протифільтраційні завіси, дамби, а також передбачати такі схеми складування твердих побутових відходів, при яких забезпечується мінімальне надходження води з незаповненої площі карт твердих

побутових відходів.

Після закриття полігону проводиться стабілізація – зміцнення звалищного ґрунту та рекультивація відповідно до вимог будівельних норм [57]. Проектом рекультивації після закриття полігону твердих побутових відходів має бути передбачений один із наступних напрямків подальшого використання земель:

- лісогосподарський;
- будівельний.

Будівельний напрямок здійснюється тільки після вивезення всього звалищного ґрунту і проведення відповідних санітарно-епідеміологічних досліджень.

11.2.3 Підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації побутових відходів можна розміщувати в промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами або на території полігону твердих побутових відходів (ТПВ), за умови організації санітарно-захисної зони відповідно до вимог санітарного законодавства.

Розташування підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації побутових відходів на рекреаційних територіях, у зонах санітарної охорони джерел водопостачання та прибережних смугах водойм, охоронних зон курортів заборонено.

Вибір земельної ділянки здійснюють з урахуванням можливості приєднання підприємства до існуючих комунікацій водопостачання, водовідведення, теплопостачання, газопостачання та електропостачання. За необхідності передбачають розміщення трансформаторної підстанції, котельні, запасних резервуарів для води, локальних очисних каналізаційних споруд і локальних очисних споруд для очищення зливових вод.

Площу земельної ділянки для розміщення підприємства з сортування та переробки побутових відходів рекомендовано приймати з розрахунку 0,09 га на 1000 т твердих побутових відходів на рік, у тому числі 0,06га на 1000т безпосередньо для виробництва та 0,03 га на 1000т твердих побутових відходів - під склади готової продукції (компосту) та відсортованих компонентів твердих побутових відходів, адміністративно-побутові споруди.

Біотермічні камери та безкамерне компостування з примусовою аерацією дозволено застосовувати для малих міст та селищ з населенням до 50 тис. мешканців, польове компостування – в містах з населенням 50-500 тис. осіб. В населених пунктах з населенням більше 500 тис. осіб дозволяється використовувати промислове компостування.

11.2.4 Сміттєперевантажувальні станції розміщуються при впровадженні двоетапної технології транспортування твердих побутових відходів.

Двоетапна технологія транспортування твердих побутових відходів є доцільною у разі:

- дальність транспортування від місця збирання до об'єкту захоронення перевищує 20 км;
- декілька міст, розташованих у радіусі до 50 км, мають або планують створити один об'єкт захоронення або підприємство із переробки побутових відходів.

Ділянки для будівництва сміттєперевантажувальної станції необхідно відводити на територіях промислово-складських зон або території населених пунктів.

Ділянка для будівництва сміттєперевантажувальної станції має відповідати встановленим санітарним нормам і правилам, вимогам екологічного законодавства, бути максимально наближеною до району збирання твердих побутових відходів, мати природний перепад висоти між майданчиками розміщення сміттєвозів-збирачів і транспортних сміттєвозів. Необхідною є також наявність доріг з твердим покриттям, лінії електропередач, водопроводу і каналізації.

11.2.5 Санітарне очищення територій населених місць повинно бути планово-регулярним і включати раціональне та своєчасне збирання, зберігання, перевезення та видалення, надійне знешкодження, економічно доцільну утилізацію твердих побутових відходів і екологічно безпечне захоронення ТПВ, що утворюються на території населеного пункту та у місцях перебування людей за його межами, відповідно до схеми санітарного очищення.

В межах багатоквартирної забудови застосовується планово-подвірна система збирання побутових відходів. При цьому на об'єктах благоустрою населених пунктів мають бути виділені спеціально обладнані майданчики для розміщення контейнерів для зберігання побутових відходів (контейнерні майданчики) із зручними під'їздами для сміттєвозів.

Контейнерні майданчики повинні відповідати вимогам [73]

Контейнерні майданчики повинні бути віддалені від меж земельних ділянок навчальних та лікувально-профілактичних закладів, стін житлових та громадських будівель і споруд, майданчиків для ігор дітей та відпочинку населення на відстань не менше ніж 20 м. На території садибної забудови населених пунктів відстань від контейнерних майданчиків до меж присадибних ділянок зі сторони вулиць повинна складати не менше як 5 м. Контейнерні майданчики повинні мати водонепроникне тверде покриття та бути обладнані навісами, огорожею та ізольовані від об'єктів обслуговування

населення, господарських дворів і магістральних вулиць смугою зелених насаджень шириною не менше 1,5 м, не повинні бути прохідними для пішоходів і транзитного руху транспорту.

Контейнерні майданчики повинні бути обладнані урнами для прийому небезпечних відходів (хімічні джерела струму, побутові акумулятори), контейнерами для змішаних твердих побутових відходів та контейнерами для роздільного збирання вторинної сировини.

Рекомендований радіус обслуговування одним майданчиком становить 150-200 м.

Збирання великогабаритних та ремонтних відходів повинно проводитись на території житлової забудови в спеціально відведених місцях на відстані не менше ніж 20 м від стін будинків з рекомендованим радіусом обслуговування 300-400 м. Ділянки для встановлення контейнерів збирання великогабаритних та ремонтних відходів необхідно поєднувати з контейнерними майданчиками.

Середня площа контейнерних майданчиків повинна дорівнювати 12–18 м², а площа ділянок для встановлення контейнерів збирання великогабаритних та ремонтних відходів - 6-10 м².

В межах садибної забудови застосовується планово-поквартирна система збирання твердих побутових відходів.

11.2.6 На території населеного пункту необхідно передбачати місця для встановлення пунктів приймання вторинної сировини.

Пункти приймання вторинної сировини забезпечують відбір відходів електричних та електронних приладів, небезпечних відходів (у складі побутових відходів) та вторинної сировини. Площа земельних ділянок для одного пункту приймання вторинної сировини повинна становити 10-25 м².

Необхідна кількість пунктів приймання вторинної сировини визначається схемою санітарного очищення.

Для узагальнених розрахунків приймається 3 м² площі земельної ділянки для пункту приймання вторинної сировини на 1000 осіб населення.

11.2.7 Утилізація трупів домашніх та безпритульних тварин здійснюється шляхом кремації в печах. Ділянку для кремаційної печі доцільно розміщувати на території полігону твердих побутових відходів, промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами за умови організації санітарно-захисної зони відповідно до вимог санітарного законодавства.

Площу земельної ділянки для улаштування кремаційної печі необхідно приймати 0,01 га на 50 тис. осіб населення, але не менше 0,01 га на одну ділянку.

11.2.8 В містах та інших населених пунктах необхідно передбачати пункти тимчасового утримання безпритульних тварин. Пункт тимчасового утримання безпритульних тварин повинен обов'язково мати облаштовані приміщення (відділення): приймальне відділення; карантинне відділення; ізолятор; відділення з утримання тварин.

Пункти розташовують від житлових будинків та будівель іншого призначення на відстані не менше ніж 300 м. Територія притулку має бути огорожена.

Площу земельної ділянки, що необхідна для будівництва пункту тимчасового утримання безпритульних тварин необхідно приймати із розрахунку 0,015 га на 50 тис. осіб населення але не менше 0,015 га на одну ділянку.

Утилізація трупів тварин на території пунктів тимчасового утримання тварин забороняється.

11.2.9 Бази утримання спеціальних транспортних засобів розташовуються на території господарської зони полігону твердих побутових відходів, промислових та комунально-складських зонах населених пунктів. Необхідна кількість та площа ділянок баз утримання спеціальних транспортних засобів визначається схемою санітарного очищення.

11.3. Енергопостачання

11.3.1 Енергопостачання міських і сільських населених пунктів слід передбачати від мереж районної енергетичної системи з максимальним залученням альтернативних джерел електричної енергії: геліо-, геотермальних, вітрових установок тощо. Будівництво малих ГЕС необхідно проводити тільки після виконання спеціального проекту, що підтверджує збереження гідрологічного режиму річки при експлуатації ГЕС.

11.3.2 При виборі потужностей джерел енергопостачання розрахункова потреба у теплі, газі та електроенергії визначається:

- для промислових і сільськогосподарських підприємств - за їхніми замовленнями, аналогічними проектами нових підприємств і тих, що реконструюються, а також за укрупненими показниками енергоозброєності або енергомісткості на підприємствах даної галузі промисловості з урахуванням місцевих умов;

- для комунально-побутових потреб – відповідно до чинних нормативів.

Для попередніх розрахунків допускається застосовувати укрупнені показники електроспоживання, де враховується житловий і громадський сектор населених пунктів, підприємства комунально-побутового обслуговування, зовнішнє освітлення, міський транспорт (крім метрополітену), системи тепlopостачання, водopостачання і водовідведення, відповідно до табл. 11.8.

Таблиця 11.8 - Укрупнені показники електроспоживання

Ступінь благоустрою житлових і громадських будинків і населених пунктів	Електроспоживання, кВт год/люд. на рік		Річна кількість годин використання максимуму електричного навантаження, год.	
	на першу чергу	на розрахунковий термін	на першу чергу	на розрахунковий термін
Міста				
Будинки, не обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	800	1700	3100	5200
з кондиціонерами	840	2000	5200	5700
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	1300	2100	4500	5300
з кондиціонерами	1600	2400	5300	5800
Селища і сільські населені пункти (без кондиціонерів)				
Будинки, не обладнані стаціонарними електроплитами	800	950	3000	4100
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами (100%)	1000	1350	3900	4400
Примітка 1. Застосування стаціонарних електроплит а також побутових кондиціонерів слід погоджувати відповідно до чинних норм.				
Примітка 2. Укрупнені показники наведені для великих міст. Для інших міст застосовуються коефіцієнти: для найкрупніших – 1,2; крупних – 1,1; середніх – 0,9 і малих – 0,8.				

11.3.3 Кількість, потужність і напруга понижувальних підстанцій, а також їх розміщення визначаються за схемою перспективного розвитку місцевих мереж електропостачання.

11.3.4 Понижувальні підстанції глибокого вводу з трансформаторами потужністю 16 тис.кВА вище призначені для електропостачання житлових районів, а на територіях курортних зон і комплексів усі трансформаторні підстанції і розподільчі пристрої слід передбачати закритого типу.

11.3.5 На підходах до підстанцій повітряних і кабельних ліній повинні бути забезпечені технічні смуги для їх вводу і виводу розмірами залежно від кількості і напруги ліній.

Розміри земельних ділянок для закритих підстанцій і розподільчих пристроїв слід приймати 0,6 га, для відкритих – 0,5-1,5 га при неодмінній умові дотримання санітарних вимог, для пунктів переходу повітряних ліній у кабельні – не більше ніж 0,1 га.

11.3.6 Трансформаторні підстанції потужністю не більше 2×1000 кВА і розподільчі пункти напругою до 20 кВ слід споруджувати закритими і розміщувати від вікон житлових і громадських будинків на відстані не менше 10 м, від лікувальних і оздоровчих установ – відповідно не менше 25 м і 15 м.

11.3.7 Розміщення трансформаторних підстанції у зсувних зонах, зонах затоплення не допускається.

11.3.8 Розміщення ліній електропередач, які входять до загальних енергетичних систем, на територіях промислових і сільськогосподарських підприємств не допускається.

11.3.9 Повітряні лінії електропередачі (далі ПЛ) напругою 35 кВ і вище слід розміщувати за межами сельбищних територій, а при реконструкції територій населених пунктів – передбачати їх винесення за межі сельбищних територій.

Для повітряних і кабельних ліній електропередачі, трансформаторних підстанцій, розподільчих пунктів і пристроїв (далі – електричні мережі) всіх напруг встановлюються охоронні і санітарно-захисні зони, розміри яких залежать від типу і напруги енергооб'єкта. Розміри цих зон слід приймати відповідно до табл. 11.9.

Використання земельних ділянок в охоронних і санітарно-захисних зонах електричних мереж повинне бути письмово узгоджене з власниками цих мереж, державними органами пожежної охорони та санітарного нагляду.

В охоронних і санітарно-захисних зонах електричних мереж забороняється:

- а) будівництво житлових, громадських та дачних будинків;
- б) розміщення АЗС, або сховищ паливно-мастильних матеріалів;
- в) влаштування спортивних майданчиків для ігор, стадіонів, ринків, зупинок громадського транспорту
- г) спорудження зупинок всіх видів транспорту (крім залізничного) в охоронних зонах ПЛ електропередачі напругою 330 кВ і вище.

д) розміщення будь-яких споруд і будинків в охоронних і санітарно-захисних зонах ПЛ напругою 500 – 750 кВ, а також кабельних ліній електропередач, трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв всіх класів напруги.

В охоронних і санітарно-захисних зонах ПЛ напругою до 330 кВ включно, якщо містобудівною документацією не передбачено іншого виду використання цих земель, дозволяється розміщення виробничих будинків і споруд, колективних гаражів і відкритих стоянок легкових транспортних засобів. При цьому відстань по горизонталі від проекції крайніх проводів при їх найбільшому відхиленні до найближчих частин будинків і споруд, які виступають, повинна бути не менше вказаної в табл. 11.9.

В охоронних зонах ПЛ напругою 110 - 220 кВ допускається за технічними умовами власників цих мереж та органів державної пожежної охорони розташування колективних гаражів легкових транспортних засобів, виробничих будинків і споруд, виконаних із вогнетривких матеріалів та під'їзд до них в межах всієї охоронної зони, в тому числі під проводами ПЛ.

Технічні умови повинні мати вимоги чинних нормативних актів з будівництва, експлуатації, охорони, пожежної та електричної безпеки енергооб'єктів.

Охоронні зони електричних мереж встановлюються за периметром трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв – на відстані 3 м від огорожі або споруди; уздовж підземних кабельних ліній електропередачі до 1 кВ, прокладених під тротуарами в населених пунктах, у вигляді земельної ділянки, обмеженої вертикальними площинами від крайніх кабелів на відстані 0,6 м у напрямку будинків і споруд та на відстані 1 м у напрямку проїжджої частини вулиці.

Таблиця 11.9 - Відстань по горизонталі від проекції крайніх проводів при їх найбільшому відхиленні до найближчих частин будинків і споруд

Тип ліній	Напруга, кВ	Охоронна зона [*] , м	Санітарно-захисна зона ^{**} , м	Відстань по горизонталі від проекцій крайніх проводів при їх найбільшому відхиленні до найближчих частин будинків і споруд, які виступають, та гаражів, м
Повітряна лінія електропередачі	До 1	2		
Те саме	1- 20 включ.	10	-	2
- “ -	35	15	-	4
- “ -	110	20	-	4
- “ -	150	25	-	5
- “ -	220	25	-	6
- “ -	330	30	20	8
- “ -	500	30	30	-
- “ -	750	40	40	-
Кабельна лінія електропередачі в ґрунті	До 220 включно	1	-	-
Кабельна лінія електропередачі у воді	До 220 включно	100	-	-
Трансформаторна підстанція, розподільний пункт, пристрій	До 220 включно	3 (від огорожі)	-	-
Трансформаторна підстанція	330 та вище	3 (від огорожі)	За результатами замірів	-

* Охоронна зона ліній електропередачі – це зона уздовж лінії електропередачі, що є земельною ділянкою, повітряним простором, обмеженими вертикальними уявними площинами, що віддалені по обидві сторони лінії від крайніх проводів за умови невідхиленого їхнього положення.

** Санітарно-захисна зона – це територія уздовж траси ПЛ напругою 330 кВ та вище, на якій напруженість електричного поля перевищує 1 кВ/м, або яка має границі земельної ділянки по обидві сторони ПЛ на відстанях від проекції крайніх проводів на землю за умови невідхиленого їхнього положення.

11.3.10 Лінії електропередачі до понижувальних підстанцій глибокого вводу напругою 110 кВ і вище у крупних і найкрупніших містах, а також електричні мережі напругою до 35 кВ включно у межах сельбищних територій усіх видів населених пунктів із будинками заввишки 4 поверхи і вище, слід виконувати кабелем.

11.3.11 На виробничих територіях населених пунктів найменші відстані від високовольтних проводів повітряних ліній до поверхні землі, будинків і споруд, збудованих з неспалимих матеріалів, слід приймати відповідно до табл. 11.10.

Таблиця 11.10 - Мінімальні відстані від високовольтних проводів повітряних ліній до поверхні землі, будинків і споруд

Умови роботи	Ділянка, споруда	Найменша відстань, м, при напрузі ПЛ, кВ					
		до 35	110	150	220	330	500
Нормальний режим	До поверхні землі	7	7	7,5	8	11	15,5
	До будинків і споруд	3	4	4	5	7,5	8
Обрив провода у сусідньому прогоні	До поверхні землі	5,5	5,5	5,5	5,5	6	-
Примітка. Лінії електропередачі не повинні перешкоджати безпечній роботі пожежних автодрабин і колінчастих підйомників.							

11.3.12 Теплоелектроцентралі слід розміщувати за межами сельбищної території з мінімальною довжиною магістральних теплотрас до центрів теплових навантажень.

11.3.13 У зонах житлової забудови при забудові будинками більше двох поверхів за відсутності можливості підключення споживачів до діючих джерел централізованого теплопостачання (виробничо-опалювальних котелень, ТЕЦ тощо) необхідно передбачати будівництво опалювальних котелень. Ступінь їх укрупнення визначається у кожному окремому випадку техніко-економічним розрахунком.

11.3.14 Районні опалювальні котельні необхідно розміщувати за межами житлових зон на спеціально виділених ділянках або комунально-складських територіях. При відповідному техніко-економічному обґрунтуванні допускається передбачати використання когенераційних технологій відповідно до будівельних норм [66].

11.3.15 У зонах житлової забудови, збудованих одно- і двоповерховими житловими будинками з підвищеною щільністю населення допускається передбачати їх централізоване теплопостачання при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні.

11.3.16 У закритих і відкритих системах централізованого теплопостачання необхідність улаштування центральних теплових пунктів для житлових і громадських будинків слід обґрунтовувати техніко-економічним розрахунком.

11.3.17 У населених пунктах, при відповідному техніко-економічному

обґрунтуванні доцільно передбачати, геліосистеми фотоелектричні системи (ФЕС) для гарячого водопостачання та енергопостачання.

11.3.18 Застосування електроенергії як єдиного енергоносія (для традиційних освітлювальних і побутових електроприладів, харчоприготування, для теплопостачання, гарячого водопостачання, з акумуляцією теплової енергії) повинно бути обґрунтована техніко-економічним розрахунком.

11.3.19 Розміри земельних ділянок для опалювальних котелень, що стоять окремо і розташовані у районах житлової забудови, слід приймати з урахуванням розміщення обладнання з очищення газів, що відходять, для охорони повітряного басейну, та згідно табл. 11.11

Таблиця 11.11 - Розміри земельних ділянок для опалювальних котелень, що стоять окремо і розташовані у районах житлової забудов

Теплопродуктивність котелень, Гкал/год(МВт)	Розміри земельних ділянок, га, котелень, що працюють на паливі	
	твердому	газоподібному
5-10(6-12)	1,0	1,0
Більше 10-50(12-58)	2,0	1,5
Більше 50-100 (58-116)	3,0	2,5
Більше 100-200 (116-233)	3,7	3,0
Більше 200-400 (233-466)	4,3	3,5

Примітка 1. Розміри земельних ділянок опалювальних котелень, які забезпечують споживачів гарячою водою з безпосереднім водозабором, а також котелень, доставка палива яким передбачається залізницею, слід збільшувати на 20%.

Примітка 2. Розміщення золошлаковідвалів слід передбачати поза межами сельбищної території. Умови розміщення золовідвалів і визначення розмірів майданчиків для них необхідно передбачати за нормами для котельних установок.

Примітка 3. Розміри санітарно-захисних зон від котелень визначаються відповідно до чинних санітарних норм.

11.3.20 Розміри земельних ділянок для розміщення газонаповнювальних станцій залежно від їх продуктивності, необхідно приймати за проектом, але не більше, для станцій продуктивністю:

- а) 10 тис.т/рік - 6 га
- б) 20 тис.т/рік - 7 га
- в) 40 тис.т/рік - 8 га

11.3.21 Розміри земельних ділянок для розміщення газонаповнювальних пунктів і проміжних складів балонів (ПСБ) слід приймати не більше 0,6 га.

Відстані від них до будинків і споруд різного призначення необхідно приймати відповідно до норм газопостачання (таблиці 11.12 і 11.13).

Таблиця 11.12 - Відстані від газонаповнювальних пунктів і проміжних складів балонів до будинків і споруд різного призначення

Загальна місткість резервуарів, м ³	Максимальна місткість одного резервуару, м ³	Відстань від резервуарів до будинків (житлових, громадських, виробничих тощо), що не належать до ГНП, м	
		наземних	
Від 50 до 100	25	80	Від 50 до 100
Те саме	50	100	Те саме
Більше 100 до 200	50	150	Більше 100 до 200

Таблиця 11.13 - Відстані від будинку, складу і навантажувально-розвантажувальних майданчиків

Будинки і споруди	Відстані від будинку, складу і навантажувально-розвантажувальних майданчиків залежно від кількості наповнених 50-метрових балонів, м			
	До 400	Від 400 до 1200	Більше 1200	Незалежно від місткості
Будинки і споруди на території ПСБ	20	25	30	-
Житлові будинки	-	-	-	50
Громадські будинки невиробничого характеру	-	-	-	100
Будинки промислових і сільськогосподарських підприємств, а також підприємства побутового обслуговування виробничого характеру, автомобільні дороги (до краю дороги), залізниці, включаючи під'їзні (до осі) колії	-	-	-	20

11.4. Телекомунікаційні мережі

11.4.1 При проектуванні транспортних телекомунікаційних мереж та оптичних телекомунікаційних мереж доступу в міських і сільських населених пунктах, слід керуватись галузевими будівельними нормами та іншими нормативними актами технічного характеру.

Вимоги щодо будівництва цих мереж та розміщення технічних засобів телекомунікацій встановлені відповідними відомчими нормами, а також технічними вимогами до створення технологічної інфраструктури телекомунікаційних мереж доступу.

11.4.2 Потужність технічних засобів телекомунікацій повинна визначатись на підставі маркетингових досліджень.

11.4.3 Технічні засоби телекомунікацій слід розміщувати у пристосованих приміщеннях з дотриманням вимог нормативно-правових актів, нормативних документів, затверджених в установленому порядку.

11.4.4 Під час розробки проектів необхідно приймати технічні рішення, які забезпечать:

- сталість телекомунікаційної мережі;
- надійність та довгострокову експлуатацію лінійно-кабельних споруд та обладнання;
- перспективу розвитку мережі за рахунок наявності резервної ємності в телекомунікаційних кабелях та каналах кабельної каналізації електрозв'язку;
- сприятливі умови для експлуатації мережі.

11.4.5 Для нового будівництва транспортних телекомунікаційних мереж та телекомунікаційних мереж доступу треба застосовувати тільки оптичні кабелі.

11.4.6 Кабельну каналізацію електрозв'язку слід будувати з окремих пластикових труб або з багатоканальних пластикових кабелепровідних блоків.

Конкретні типи пластмасових труб (матеріал, товщина стінки, номінальний тиск) визначаються проектом згідно з умовами впливу на них зовнішніх навантажень, як в процесі будівництва так і в період гарантованого терміну експлуатації.

Застосування азбестоцементних труб, як екологічно небезпечних, забороняється.

Ємність кабельної каналізації електрозв'язку повинна враховувати потреби для забезпечення послуг: телефонного зв'язку, доступу до мережі Інтернет, кабельного телебачення, диспетчеризації тощо.

11.4.7 Прокладання телекомунікаційних кабелів у ґрунт слід здійснювати з урахуванням умов прокладання, захисту від ударів блискавки, зовнішніх електромагнітних впливів, гризунів, із відповідним техніко-економічним обґрунтуванням.

На міжселених територіях рекомендується застосовувати оптичні кабелі з прокладанням їх у захисних пластмасових трубках.

Прокладання телекомунікаційних кабелів у ґрунті не допускається на ділянках, які не мають закінченого горизонтального планування, піддаються здиманню, заболочені, а також по вулицях, які підлягають закриттю при переплануванні або реконструкції населеного пункту.

11.4.8 Траси ліній телекомунікацій повинні визначатися, по можливості, згідно з межами і полями сівозмін, вздовж шляхів, лісосмуг, існуючих трас з таким розрахунком, щоб забезпечувати вільний доступ до комунікацій з територій, які не зайняті сільськогосподарськими угіддями.

11.4.9 Підсилювальні станції мобільного зв'язку, інтернету необхідно розміщувати в окремо розташованих громадських будівлях та у пристосованих житлових приміщеннях при дотриманні необхідних санітарних норм, враховуючи вплив на оточуючу забудову.

11.4.10 При проектуванні нових житлових територій необхідно враховувати можливість будівництва кабельного телебачення. Головна станція кабельного телебачення повинна розміщуватися у центрах забудови територій, в будинку, домінуючому за поверховістю, на площах 10-20 м².

11.4.11 Майданчики для радіотелевізійних станцій необхідно визначати так, щоб напруженість поля, яка створюється ними на територіях населених пунктів, не перевищувала допустимих рівнів напруженості поля для населення відповідно до вимог [34].

11.4.12 Віддалення майданчиків РТС від аеропортів, аеродромів і висоти антенних опор на цих майданчиках повинне бути погоджене з підприємствами і організаціями, у віданні яких знаходяться ці аеропорти і аеродроми.

Біля межі міста допускається установа радіопередавачів потужністю до 0,1 кВт.

11.4.13 Мінімальні відстані від прийомних радіостанцій до усіх джерел індустриальних радіоперешкод слід приймати за таблицею 11.14.

Таблиця 11.14 - Мінімальні відстані від прийомних радіостанцій до усіх джерел індустриальних радіоперешкод

Джерела індустриальних радіоперешкод	Відстань, м
Шосейні дороги з інтенсивним рухом автотранспорту	400
Електрифіковані залізниці, трамвайні й тролейбусні лінії	2000
Промислові підприємства, великі гаражі, автобази, авторемонтні майстерні, лікувальні установи, які мають електроапаратуру:	
з пристроями перешкодозаглушення, що відповідають вимогам норм допустимих радіоперешкод	1000
без пристроїв перешкодозаглушення	2000
Повітряні лінії електрозв'язку:	
з високочастотним ущільненням	1000
без високочастотного ущільнення	500
Лінії електропередачі напругою, кВ:	
6-35	500
110-220	1000
300-750	2000

11.5. Розміщення інженерних мереж

11.5.1 Інженерні мережі рекомендовано прокладати переважно у межах поперечних профілів вулиць і доріг: під тротуарами і розділювальними смугами –

інженерні мережі в колекторах, каналах або тунелях; у межах розділювальних смуг – теплові мережі, водопровід, газопровід, господарсько-побутову й дощову каналізацію.

При ширині проїзної частини більше 22 м слід передбачати розміщення мереж водопроводу з обох боків вулиць.

11.5.2 При реконструкції проїзної частини вулиць і доріг з улаштуванням дорожніх капітальних покриттів, під якими розміщені підземні інженерні мережі, необхідно передбачати винесення цих мереж на розділювальні смуги і під тротуари. При відповідному обґрунтуванні допускається під проїзними частинами вулиць збереження існуючих, а також прокладання у каналах і тунелях нових мереж. На існуючих вулицях, що не мають розділювальних смуг, допускається розміщення нових інженерних мереж під проїжджою частиною за умови розміщення їх у тунелях або каналах; при технічній необхідності допускається прокладання газопроводу під проїжджими частинами вулиць.

11.5.3 Прокладання підземних інженерних мереж слід, як правило, передбачати суміщеним; у тунелях за необхідності одночасного розміщення теплових мереж діаметром від 500 до 900 мм, в умовах реконструкції від 200 мм водопроводу до 300 мм, більше десяти телекомунікаційних кабелів і десяти силових кабелів напругою до 10 кВ; при реконструкції магістральних вулиць і районів історичної забудови; при нестачі місця у поперечному профілі вулиць для розміщення мереж у траншеях; на пересіканнях з магістральними вулицями і залізничними пунктами. У тунелях допускається, також, прокладання повітропроводів, напірної каналізації та інших інженерних мереж.

Примітка 1. На ділянках забудови у складних ґрунтових умовах (лесові, просідаючі) треба передбачати прокладання інженерних мереж у прохідних тунелях, згідно чинних будівельних норм

Примітка 2. На сельбищних територіях у складних планувальних і гідрогеологічних умовах допускається прокладання наземних теплових мереж при відповідному обґрунтуванні згідно чинних будівельних норм.

11.5.4 Відстані по горизонталі (у світлі) від найближчих підземних інженерних мереж до будинків і споруд слід приймати відповідно до Додатку И.2.

Відстані по горизонталі (у світлі) між сусідніми інженерними підземними мережами при їх паралельному розміщенні слід приймати відповідно до Додатку И.3, а на вводах інженерних мереж у будинки сільських поселень – не менше 0,5 м. При різниці в глибині залягання суміжних трубопроводів або трубопроводів і фундаментів будинків (споруд) понад 0,4 м відстані, що вказані у Додатку И.3, треба збільшувати з урахуванням стійкості схилів траншей або передбачати відповідні технічні заходи та методи виконання робіт, які забезпечують вимоги безпеки та надійності.

Допускається зменшувати відстані, забезпечуючи вимоги безпеки та надійності будівель і споруд, можливість виконання будівельно-монтажних робіт з облаштування

трубопроводу, розміщення камер, колодязів та інших пристроїв, необхідних для монтажу та ремонту мереж. При цьому рекомендується укласти трубопровід або один із суміжних трубопроводів у захисній водонепроникній конструкції (футлярі, каналі тощо), використовувати закриті способи виконання робіт тощо.

При перетині інженерних мереж з іншими мережами та спорудами відстані по вертикалі (у просвіті) слід приймати не менше:

- між трубопроводами або електрокабелями та автомобільними дорогами, залізничними або трамвайними коліями відстань між верхом трубопроводу (або його захисного футляру, каналу, тунелю) або електрокабелю та верхом дорожнього покриття або підшоною рейок – 1 м при траншейному способі прокладання (трубопровід або футляр треба розрахувати на міцність); 1,5 м при виконанні робіт методами продавлювання, горизонтального буріння або щитового проходження; 2,5 м при проколюванні; до дна кювету або інших водовідвідних споруд або підшови насипу залізничного земляного полотна – 1 м;

- між трубопроводами і силовими кабелями напругою до 35 кВ – 0,5 м, допускається зменшувати цю відстань до 0,15 м за умови прокладання кабелю у трубах на ділянці перетину не менше ніж плюс 2 м у кожен бік;

- між трубопроводами і силовими кабелями напругою 110 кВ - 330 кВ – 1 м;

- в умовах щільної забудови відстань між кабелями всіх напруг і трубопроводами допускається зменшувати до 0,5 м за умови розміщення кабелів у трубах або залізобетонних лотках з кришкою;

- між трубопроводами різного призначення (крім каналізаційних та технологічних трубопроводів з рідинами з неприємним запахом або отруйними) – 0,2 м;

- між трубопроводами, що транспортують воду питної якості, та трубопроводами дощової каналізації – 0,2 м;

- рекомендується розміщувати трубопроводи, що транспортують воду питної якості, вище каналізаційних і вище технологічних трубопроводів з рідинами з неприємним запахом або отруйними на відстані не менше ніж 0,4 м;

- допускається розміщувати сталеві або пластмасові трубопроводи, що транспортують питну воду, нижче або вище каналізаційних на відстані не менше ніж 0,2 м, закладаючи один із трубопроводів у футляр, при цьому відстань від стінок трубопроводу без футляра до обрізу футляра повинна бути не менше ніж 5 м в кожную сторону в глинистих ґрунтах і 10 м – у великоуламкових і піщаних ґрунтах (фільтруючих ґрунтах), а каналізаційні трубопроводи слід передбачати із чавунних або пластмасових труб;

– допускається передбачати вводи питного водопроводу (перетин з дворовими ділянками каналізаційних мереж) при діаметрі труб до 150 мм нижче каналізаційних (перетин з дворовими ділянками каналізаційних мереж) без улаштування футляру, якщо відстань між стінками пересічних труб 0,5 м;

– перетини трубопроводів із поліетиленових труб із канальним прокладанням теплових мереж (над ними) слід закладати у сталевих футлярах із захисним покриттям від корозії, футляри приймаються завдовжки 3 м з обох сторін від краю будівельної конструкції каналу. При перетині безканальних преізольованих теплових мереж футляри допускається не влаштовувати.

– допустиме заглиблення підземних трубопроводів, телекомунікаційних кабелів слід приймати відповідно до табл. 11.15;

– відстані від кабельної каналізації електрозв'язку до будинків, споруд і найближчих інженерних мереж слід приймати відповідно до табл. 11.16.

Газопроводи при перетині з каналами або тунелями різного призначення слід розміщувати над або під цими спорудами в футлярах, завдовжки 2 м з обох сторін від зовнішніх стінок каналів або тунелів. Допускається прокладання в футлярі підземних газопроводів тиском до 0,6 МПа крізь тунелі різного призначення за умов облаштування пристроями для відбору проб на виток газу.

11.5.5 Перетин інженерними мережами споруд метрополітену слід передбачати під кутом 90° , в умовах реконструкції кут перетину допускається зменшувати до 60° . Перетин інженерними мережами стаціонарних споруд метрополітену не допускається.

На ділянках перетину трубопроводи повинні мати ухил в один бік і прокладатися у захисних конструкціях (сталевих футлярах, монолітних бетонних або залізобетонних каналах, колекторах, тунелях). Відстань від зовнішньої поверхні обробок споруд метрополітену до кінця захисних конструкцій повинна бути не менше ніж 10 м у кожний бік, а відстань по вертикалі (у світлі) між обробкою або підшовою рейки (для наземних ліній) і захисною конструкцією – не менше 1 м.

Прокладання газопроводів під тунелями не допускається.

Переходи інженерних мереж під наземними лініями метрополітену слід передбачати з урахуванням вимог чинних нормативів. При цьому мережі повинні бути виведені на відстань не менше ніж 3 м за межі огорож наземних ділянок метрополітену.

Примітка 1. У місцях, де споруди метрополітену розміщуються на глибині 20 м і більше (від верхньої відмітки конструкції до поверхні землі), а також у місцях залягання (між верхньою відміткою обробки споруд метрополітену і нижньою відміткою захисних конструкцій інженерних мереж) у шарах глин, нетріщинуватих скельних або напівскельних ґрунтів потужністю не менше 6 м, викладені вимоги до перетину

інженерними мережами споруд метрополітену не висуваються, а улаштування захисних конструкцій не потрібне.

Примітка 2. У місцях перетину споруд метрополітену напірні трубопроводи необхідно передбачати зі сталевих труб з улаштуванням з обох боків ділянки пересікання колодязів з недовипусками і встановленням у них запірної арматури.

11.5.6 При перетині підземних інженерних мереж з пішохідними переходами слід передбачати прокладання трубопроводів під тунелями, а силових і телекомунікаційних кабелів – над тунелями.

11.5.7 При прокладанні інженерних мереж забороняється:

- спільне підземне прокладання газопроводів і трубопроводів, які транспортують легкозаймисті і горючі рідини, з кабельними лініями;

- розміщення мереж з легкозаймистими та горючими рідинами і газами під будівлями і спорудами;

- розміщення надземних мереж:

а) транзитних внутрішньо майданчикових трубопроводів з легкозаймистими та горючими рідинами і газами по естакадах, окремо розташованих колонах і опорах з горючих матеріалів, а також по стінах і покрівлях будинків за винятком будинків I і II ступенів вогнестійкості з виробництвами категорій В, Г і Д;

б) трубопроводів з горючими рідкими і газоподібними продуктами в галереях, якщо змішання продуктів може викликати вибух або пожежу;

в) трубопроводів з легкозаймистими та горючими рідинами і газами по горючих покрівлях і стінах та по покрівлях і стінах будівель, в яких розміщуються вибухонебезпечні матеріали;

г) газопроводів горючих газів по території складів легкозаймистих і горючих рідин та матеріалів;

д) кабельних ліній по покрівлях будівель і споруд;

е) транзитних кабельних ліній по покрівлях, горючих стінах будівель та споруд, по стінах і покрівлях будівель та споруд, в яких розміщені вибухонебезпечні та пожежонебезпечні матеріали;

є) прокладання по сельбищній території трубопроводів із легкозаймистими і горючими рідинами, а також із зрідженими газами для постачання промислових підприємств і складів.

11.5.8 Надземні трубопроводи для легкозаймистих і горючих рідин, що прокладаються на окремих опорах, естакадах тощо, слід розміщувати на відстані не менше 3 м від стін будинків з прорізами. Від стін без прорізів ця відстань може бути зменшена до 0,5 м.

11.5.9 Мінімально допустиме заглиблення підземних трубопроводів під телекомунікаційні кабелі наведено у таблиці 11.19.

Відстані від кабельної каналізації електрозв'язку до будинків, споруд і найближчих інженерних мереж – за таблицею 11.20.

11.5.10 Розміщення об'єктів магістрального трубопровідного транспорту (компресорні, нафтоперекачувальні та газорозподільчі станції, магістральні нафто-, газо-, продуктопроводи тощо) в існуючих та проектних межах населених пунктів не допускаються.

Таблиця 11.19 - Мінімальні відстані від поверхні покриття до верхніх труб

Труби	Мінімальна відстань від поверхні покриття до верхньої труби, м	
	під пішохідною частиною вулиці	під проїжджою частиною вулиці
Поліетиленові, полівінілхлоридні, піноволокнисті	0,4	0,6
Бетонні (цементнопіщані), керамічні	0,5	0,7
Сталеві	0,2	0,4

Примітка 1. Під трамвайними і залізничними коліями відстань від підшви рейки до верху труби будь-якого типу повинна становити не менше 1,0 м.

Примітка 2. Під ариками і кюветами відстань від їхнього дна до верхньої труби повинна становити не менше 0,5 м.

Примітка 3. При імовірності докладання труб мінімальне заглиблення повинне враховувати це докладання.

Таблиця 11.20 Відстані між інженерними мережами у разі їх перетину

Інженерні мережі і споруди	Відстань, м	
	у горизонтальній площині	у вертикальній площині (при перетинах)
Водопровід діаметром 300 мм	0,5	0,15
Те саме, понад 300 мм	1,0	0,15
Каналізація	0,5	0,15
Дренажі і водостоки	0,5	0,15
Газопроводи:		
низького до 0,005	1,0	0,15
середнього понад 0,005 до 0,3	2,0	0,15
високого понад 0,03 до 0,6	1,5	0,15
високого понад 0,6 до 1,2	3,0	0,15
Теплопроводи	1,0	0,15
Кабелі силові	0,5	0,15-0,25

Інженерні мережі і споруди	Відстань, м	
	у горизонтальній площині	у вертикальній площині (при перетинах)
Обрізи фундаментів будинків і споруд	0,6	-
Вісь залізничної неелектрифікованої колії	3,0	1,0
Вісь найближчої рейки трамвайної колії	2,0	1,0
Щогли і опори мережі зовнішнього освітлення, контактна мережа і телекомунікаційна мережа	0,5	
Стіни і опори тунелів і шляхопроводи (на рівні або нижче від основи)	0,5	-
Підошва насипу і зовнішня брівка каналу	1,0	-
Стовбури дерев	1,5	-
Бортові камені	1,5	-
Загальні колектори для підземних мереж	0,5	-
<p>Примітка 1. Відстань між броньованими телекомунікаційними кабелями і газопроводами незалежно від тиску в горизонтальній площині приймається 1 м, а у вертикальній площині (при перетинах) – 0,5 м.</p> <p>Примітка 2. При забудові, яка склалася, відстань по горизонталі від телекомунікаційних кабелів до бортового каменя обґрунтовується проектом.</p> <p>Примітка 3. При перетинах силові кабелі прокладаються нижче від блоків кабельної каналізації електрозв'язку.</p>		

12. ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА І ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ

12.1 Заходи з інженерної підготовки необхідно передбачати з урахуванням інженерно-будівельної оцінки території (табл. 12.1), захисту від несприятливих природних і антропогенних явищ та прогнозу зміни інженерно-геологічних та гідрологічних умов при різних видах використання.

При розробці містобудівної документації слід передбачати заходи з інженерної підготовки території: загальні (вертикальне планування, організація відведення дощових і талих вод) та спеціальні (інженерний захист від затоплення паводковими водами, берегоукріплення і підтоплення підземними водами, освоєння заболочених територій, боротьба з яругами, зсувами, обвалами, карстом, просадністю, мулистими накопиченнями, заторфованістю, захист від абразії, сільових потоків, сніжних лавин, відновлення порушених територій гірничими та відкритими виробками, териконами, хвостосховищами, золошлаковідвалами, полігонами різного призначення), які визначаються з урахуванням прогнозу змін інженерно-геологічних та гідрогеологічних

умов, впливу сейсмічних явищ, характеру використання і планувальної організації території.

Загальні та спеціальні заходи повинні бути повністю взаємно погодженими.

12.2 Вертикальне планування може бути загальним і вибіркоким. Загальне передбачає повну зміну рельєфу і тому ним слід користуватись при всесторонньому обґрунтуванні; вибіркоке необхідно виконувати на ділянках спорудження будинків, доріг і майданчиків при необхідності збереження цінних зелених насаджень та максимального збереження природних умов стоку поверхневої води.

Вертикальне планування території слід виконувати з урахуванням таких основних вимог:

- а) максимального збереження існуючого ландшафту;
- б) максимального збереження ґрунтів і деревних насаджень;
- в) відведення поверхневих вод зі швидкостями, які виключають ерозію ґрунтів;
- г) мінімального обсягу земляних робіт;
- д) збереження та використання ґрунтового шару для подальшого використання при проведенні благоустрою.

Таблиця 12.1 - Фактори інженерно-будівельної оцінки території

Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
	сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва
Ухил рельєфу	0,5-8%	Менше 0,5%; 8-15%	Більше 15%
Інженерна геологія. Ґрунти	Що допускають зведення будинків і споруд без улаштування штучних основ і складних фундаментів	Що вимагають улаштування нескладних штучних основ і фундаментів	Що вимагають улаштування складних штучних основ і фундаментів
Затоплюваність	Що не затоплюються паводками – 1% забезпеченості	Затоплюваність менше ніж на 0,5 м паводковими водами при 1% забезпеченості і незатоплюваність паводковими водами при 10% забезпеченості	Затоплюваність більше ніж 0,5 м паводковими водами при 1% забезпеченості і паводковими водами при 4% забезпеченості
Підземні води	Що допускають будівництво без проведення робіт з пониження рівня ґрунтових вод (РГВ) або влаштування	Потрібно провести нескладні заходи з пониження РГВ (улаштування гідроізоляції)	Потребують проведення складних заходів щодо пониження РГВ більше ніж на 0,5 м

Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
	сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва
	гідроізоляції		
Заболоченість	Відсутня або незначна затоплюваність, яка допускає можливість осушення найпростішими методами	Наявність заболоченості, потрібно виконати нескладні інженерні заходи щодо осушування	Значна заболоченість, торфовища шаром 2 м, потрібно провести складні заходи щодо осушування
Зсуви та зсувонебезпечні території	Відсутні	Є діючі або недіючі зсуви невеликих потужностей, зсувонебезпечні території	Значно поширені активні зсуви великих потужностей
Карст	Відсутній	Незначна кількість неглибоких воронок згаслого карсту	Безліч воронок активного карсту завглибшки понад 10 м. Наявність підземних пустот
Яри	Відсутні	Є діючі обмеженого поширення	Що інтенсивно розвиваються, активні
Просадність	Відсутня	Тип I Ґрунти, просідання яких відбувається у межах зони основи, що деформується, від навантаження фундаментів, а осідання від власної ваги ґрунту відсутнє	Тип II Ґрунти, просідання яких відбувається від ваги ґрунту, що лежить вище, у нижній частині просадної товщі, а за наявності зовнішнього навантаження – у межах зони, що деформується
Заторфованість	Відсутня	Товщина шару торфу і дуже заторфованих ґрунтів не повинна перевищувати 2 м	Дуже заторфовані ґрунти і торфи потужністю понад 2 м
Гірські виробки	Відсутні	Закінчення процесу зсування, обвалів, вживання заходів, які виключають можливість утворення провалів. Розробка промислових копалень очікується після закінчення терміну амортизації об'єкта	Розроблювані території, де очікується утворення провалів і зсувів
Порушені території	Незначні, денудаційні порушення (кар'єри,	Утворення акумулятивного типу	Денудаційні порушення (великі

Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
	сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва
	каменоломні до 1 га)	(шахтні відвали розкритих порід)	кар'єри, каменоломні понад 4 га, глибина воронок обвалення до 50 м)
Селі	Слабкосельоносні з винесенням до 5 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну	Середньо-сельоносні з винесенням до 10 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну	Дуже сельоносні з винесенням до 25 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну
Сейсмічність	до 6 балів	6-8 балів	більше 8 балів

12.3 У районах забудови на ділянках горбистого рельєфу всі круті схили повинні бути обладнані системою нагрітих і водовідвідних каналів, а на ділянках можливого прояву карстово-суфозійних процесів повинні проводитися заходи щодо зменшення інфільтрації води в ґрунт.

12.4 Відведення поверхневих вод з територій доріг, площ з твердим покриттям, покрівель будівель, як правило, передбачається закритою дощовою каналізацією. Допускається застосування відкритої водовідвідної мережі у районах малоповерхової забудови, парках, сільських населених пунктах, при гірському рельєфі з улаштуванням містків або труб на пересіканнях з вулицями, дорогами, проїздами і тротуарами.

12.5 Система відведення дощових та талих вод повинна здійснюватися зі водозбірного басейну стоку з остаточним скидом у водотоки і водоймища з влаштуванням, при необхідності, очисних споруд поверхневих вод.

Для улаштування очисних споруд поверхневих вод слід керуватися «Правилами охорони поверхневих вод від забруднення» та будівельними нормами [65].

12.6 Території поселень, розміщених на прибережних ділянках, повинні бути захищені від затоплення паводковими водами з урахуванням висоти хвилі вітрового нагону води і підтоплення ґрунтовими водами підсипанням (намиванням) або обвалуванням інженерними спорудами.

Варіанти штучного підвищення поверхні території необхідно вибрати на підставі аналізу функціонально-планувальних рішень, з урахуванням зонально-кліматичних, ґрунтово-геологічних, екологічних характеристик та соціальної ситуації.

Відмітку брівки території, яку підсипають (намивають), слід приймати не менше ніж на 0,5 м вище від розрахункового горизонту високих вод. Перевищення гребня дамби обвалування над розрахунковим рівнем слід встановлювати залежно від класу споруди.

За розрахунковий горизонт високих вод слід приймати відмітку найвищого рівня води повторюваністю: один раз у 100 років – для територій забудованих або таких, що підлягають забудові житловими і громадськими будинками; один раз у 10 років – для територій парків і площинних спортивних споруд.

При цьому необхідно враховувати також підвищення рівня води за рахунок збігу потоку захисними і транспортними спорудами.

12.7 Як засіб інженерного захисту потрібно використовувати властивості природних систем та їх компонентів, які підсилюють ефективність основних засобів інженерного захисту (підвищення водовідвідної і дренажної ролі гідрографічної мережі шляхом розчищення русел і стариць, фіто меліорацію, агролісотехнічні заходи).

12.8 На території поселень з високим стоянням підземних вод, на заболочених ділянках слід передбачати пониження рівня підземних вод шляхом улаштування вертикальних, промислових або горизонтальних закритих трубчастих дренажів різної конструкції. Потреба влаштування дренажів визначається висотою розрахункового рівня підземних вод. Розрахунковий рівень слід приймати з урахуванням сезонного і багаторічного коливання відповідно до висновку про гідрогеологічні умови будівництва.

На територіях садибної забудови міст, у сільських поселеннях і на територіях стадіонів, парків та інших озелених територій загального користування допускаються відкриті осушувальні канали. Їх також можна застосовувати і для захисту від підтоплення наземних транспортних комунікацій.

Вказані заходи повинні забезпечувати пониження рівня підземних вод на території: капітальної забудови – не менше 2,5 м від проектною відмітки поверхні; стадіонів, парків, скверів – не менше 1,0 м. Лотки повинні бути розпластаного профілю, з відкисними стінами для уникнення травм людей і тварин.

12.9 При створенні нових і реконструкції існуючих ставків і водоймищ на території поселень якість води в них повинна відповідати санітарним нормам відповідно до їх використання. У водоймищах необхідно забезпечити періодичність обміну води за літньо-осінній період залежно від площі дзеркала води і характеру використання: в декоративних водоймищах при площі дзеркала до 3 га – 2 рази, при площі більше 3 га – 1 раз; у водоймищах для купання – відповідно 4 і 3 рази, а при площі 6 га і більше – 2 рази.

Середня глибина води у водоймищах, розташованих на території поселень, у весняно-літній період повинна бути не менше 1,5 м, а в прибережній акваторії, за умови періодичного видалення рослинності – не менше 1 м.

12.10 При гідрогеологічному обґрунтуванні допускається проектування безстічних водойм на ділянках зелених насаджень різного призначення.

12.11 У поселеннях, розміщених у зсувонебезпечних та зсувних районах, на підставі наявних фондових матеріалів, слід визначити масштабність зсувних і обвальних процесів.

Протизсувні заходи слід призначати на підставі комплексного вивчення геологічних і гідрогеологічних умов районів. Необхідно передбачати упорядкування поверхневого стоку, перехват потоків підземних вод, запобігання руйнування природного контрфорсу зсувного масиву, підвищення стійкості схилу механічними, а також іншими засобами, зміну рельєфу схилу з метою підвищення стійкості, а також, при необхідності, проведення берегоукріплювальних робіт.

12.12 На закарстованих та карстонебезпечних територіях інженерні заходи розробляються на підставі досліджень щодо розміщення порожнин, воронок, печер і пустот, а також динаміки карстоутворення (швидкість розчинення порід, залежність від градієнтів фільтраційних потоків, наявність агресивних добавок у воді). При проектуванні інженерного захисту території слід враховувати зміну природного ходу карстових процесів шляхом впливу на карстуючі породи і покриваючу товщу (створення фільтраційних завіс і водонепроникного покриття, регулювання поверхневого стоку, наповнення карстових порожнин різними матеріалами, закріплення ґрунту, що заповнює поховані карстові порожнини).

Захисні споруди не повинні негативно впливати на природний хід карстового процесу шляхом раціонального планування розміщення об'єктів будівництва, трасування лінійних споруд, застосування статичних схем та конструктивних рішень, у тому числі спеціальних конструкцій фундаментів.

12.13 Ділянки обвалів і активного карсту виділяються як планувальні обмеження для розвитку суспільних і виробничо-комунальних зон на всіх стадіях проектування. Забудова і використання підземного простору на них не допускається.

На всіх ділянках, схильних до карстово-суфозійних процесів, що підлягають будь-якому виду містобудівного освоєння, повинні передбачатися організаційно-господарські заходи:

- припинення інтенсивного використання артезіанських свердловин для постійного глибинного водовідбору в зонах впливу на карстово-суфозійний процес;

- контроль за водовідбором;
 - облаштування протифільтраційних завіс або перехоплюючих дренажів на шляху потоків підземних
- вод.

Будівництво житлових комплексів і окремих будівель не допускається в зоні обвалів і на ділянках активного розвитку карсту. Відступ об'єктів забудови від бровки обвального схилу і меж ділянок карстової небезпеки визначається на основі спеціальних інженерно-геологічних досліджень і оцінок.

12.14 За необхідності здійснення засипки балок і ярів у тальвегах постійні чи тимчасові водотоки слід розміщувати у колекторах з супутніми дренажами, а також облаштувати систему схилових дренажів.

12.15 На ділянках, де відбуваються ерозійні процеси з яроутворенням, слід передбачити упорядкування поверхневого стоку, укріплення ложа ярів, терасування схилів, лісомеліоративні роботи. В окремих випадках допускається повна або часткова ліквідація ярів шляхом їх засипання з прокладанням в них водостічних і дренажних колекторів.

Після проведення комплексу протиерозійних і протиобвальних заходів території ярів можна використовувати для розміщення транспортних споруд, гаражів, складів і комунальних об'єктів, а також створення парків.

12.16 На територіях, складених природними та техногенними ґрунтами з просідальними властивостями, будівництво житлових будівель і споруд, інженерної інфраструктури слід здійснювати переважно на плиткових фундаментах зі спеціальною інженерною підготовкою основи. Розміщення забудови повинно здійснюватись з максимальним збереженням природних умов стоку поверхневої води.

12.17 На заторфованих ділянках, які підлягають забудові, водночас з пониженням рівня підземних вод слід передбачати привантаження їх поверхні мінеральним ґрунтом, а при відповідному обґрунтуванні допускається повне виторфовування. Товщина шару при навантаженні мінеральним ґрунтом встановлюється з урахуванням можливого просідання торфу і забезпечення необхідного ухилу схилу території для організації поверхневого стоку.

На території житлової забудови мінімальну товщину шару мінеральних ґрунтів слід приймати 1 м; на проїжджих частинах вулиць товщина шару мінеральних ґрунтів повинна бути встановлена залежно від інтенсивності руху транспорту з урахуванням вимог норм на транспортні споруди. Необхідно враховувати, що території з потужність торфу більше 1,0 м відносяться до особливо цінних земель.

12.18 На заплавлених територіях, складених залежами торфу, доцільно провести картування глиняними завісами з метою запобігання розповсюдження вогню на великих масивах.

12.19 Території, порушені внаслідок виробничої діяльності (відвали відходів виробництв, відпрацьовані кар'єри, провали над підземними виробками) підлягають відновленню для наступного їх містобудівного використання. Заходи щодо відновлення порушених територій визначаються залежно від інженерно-геологічних умов, виду передбачуваного використання і типів порушення (повне або часткове засипання провалів і кар'єрів, розрівнювання обвалів, роботи щодо запобігання подальшому руйнуванню порушених територій тощо).

12.20 Глибоке (2-х, 3-х і багатоярусне) використання підземного простору в населених місцях для торгово-побутових, культурних, суспільних, виробничих та інших функцій на територіях зі складними інженерно-будівельними умовами повинні супроводжуватися заходами, що забезпечують стійкість споруд і конструкцій. Для цього необхідно виконати спеціальні обґрунтування щодо можливості проведення закріплення ґрунтів основ, дренажів, протифільтраційних завіс, застосування посиленої гідроізоляції, вентиляції і електроосмотичного осушення стін.

12.21 Належність проектуваного об'єкта до сільового району слід визначати за Каталогом сільових басейнів і осередків Українських Карпат та гірського Криму.

При розміщенні забудови у сільонебезпечній зоні необхідно передбачити максимальне збереження лісу, насадження деревно-чагарникової рослинності, терасування схилів, укріплення берегів сільоносних річок, спорудження гребель і загат у зоні формування селю, будівництво сільоспрямовуючих дамб і відвідних каналів на конусі винесення.

12.22 На територіях, які передбачаються під забудову, необхідно виявляти зони тектонічних розломів, де внаслідок збільшення сейсмічної інтенсивності та зміни фізико-механічних властивостей порід забороняється розміщення будинків і споруд без спеціальних детальних досліджень.

12.23 На територіях, характерних наявністю грязьового вулканізму, необхідно виключити з освоєння ділянки розміщення вулканів і вилитих з них порід.

13. ОХОРОНА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

13.1. Збереження традиційного характеру середовища історичних населених місць та міжселенних територій

13.1.1 Планування і забудова територій міст, селищ та сіл, які занесені до Списку історичних населених місць та міжселенних територій здійснюється з урахуванням історико-архітектурних опорних планів населених пунктів, які розробляються на основі відповідних науково-проектних робіт.

Примітка. При наявності в населених пунктах, які не включено до списку історичних населених місць України, поодиноких пам'яток культурної спадщини допускається відображення пам'ятки культурної спадщини на плані існуючого використання території, опорному плані, а зон охорони пам'ятки – на схемі планувальних обмежень у складі відповідної містобудівної документації.

13.1.2 При плануванні і забудові територій необхідно враховувати межі та режими використання територій зон охорони пам'яток культурної спадщини, встановлювані з метою захисту традиційного характеру середовища навколо окремих пам'яток, їх комплексів (ансамблів), історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій, музеїв просто неба, меморіальних музеїв-садиб, відповідно до особливостей використання земель історико-культурного призначення, визначених законодавством [7; 9] (таблиця 13.1).

Примітка. Визначення меж та режимів використання територій зон охорони пам'яток культурної спадщини встановлено будівельними нормами [42]

Таблиця 13.1 - Особливості використання земель історико-культурного призначення

Охоронний статус території	Характер історичного середовища	Види збереження та допустимих перетворень
Історико-культурні заповідники, заповідні території	Історичні містобудівні комплекси, архітектурні ансамблі і доміанти, пам'ятки культурної спадщини, фрагменти історичного середовища	Регенерація
Комплексні охоронні зони	Архітектурні доміанти, пам'ятки культурної спадщини у цілісному історичному середовищі	Регенерація. Мінімальні перетворення, що не порушують традиційний характер середовища
Охоронні зони окремих пам'яток культурної спадщини	У цілісному історичному середовищі. У порушеному історичному середовищі	Регенерація. Обмежені перетворення
Зони суворого регулювання	Окремі пам'ятки культурної спадщини у частково порушеному	Реконструкція з обмеженим перетворенням

Охоронний статус території	Характер історичного середовища	Види збереження та допустимих перетворень
забудови	історичному середовищі, що містить значні й рядові будівлі та споруди	середовища
Зони регулювання забудови	Окремі пам'ятки культурної спадщини у порушеному історичному середовищі	Реконструкція з частковим або активним перетворенням середовища
Зони охоронюваного ландшафту	Пам'ятки садово-паркового мистецтва, пов'язане з пам'ятками архітектури і містобудування природне оточення, ландшафти з окремими ділянками розосередженої малоповерхової забудови	Регенерація. В парках курортів та на ділянках з традиційною забудовою допустимо зведення окремих будівель, що не змінюють характер ландшафту
Зони охорони археологічного культурного шару	Характер середовища не є визначальним	Будівництво та інші роботи можливі лише після проведення археологічних досліджень

13.1.3 Для заповідників, заповідних територій, комплексних охоронних зон слід передбачати:

- збереження історичного планування і забудови, характеру історичного середовища й ландшафту, виведення промислових підприємств, майстерень, складів та інших дисгармонійних споруд, які створюють фізичну або естетичну шкоду пам'яткам культурної спадщини чи їхньому середовищу в цілому;
- уникнення прокладання комунікацій для транзитного транспорту, підземних інженерних мереж загальноміського значення, улаштування повітряних ліній електропередачі, установа торговельних кіосків, рекламних щитів та інших споруд, що порушують умови візуального сприйняття пам'яток і традиційний характер середовища;
- організацію відновлювально-реставраційних, консерваційних та ремонтних заходів, робіт щодо належного використання пам'яток культурної спадщини, навколишньої історичної забудови, благоустрій території.

Нове будівництво може здійснюватися у межах визначених завдань щодо доповнення характеру середовища, яке склалося історично, з урахуванням планувальних рішень, масштабу забудови та в архітектурному узгодженні з оточенням.

У заповідниках та заповідних територіях відтворення втрачених елементів забудови слід здійснювати на підставі архівних документів.

13.1.4 Зони регулювання забудови можуть відрізнятися різним режимом реконструкції, який залежить від історико-архітектурної цінності території, розташування її в структурі населеного пункту. У їх межах необхідно передбачати збереження

історичного планування (або його елементів), цінної забудови і ландшафту, умов видового розкриття пам'яток, знесення дисгармонійних споруд, додержання принципу гармонійного сполучення нових споруд з історичною забудовою. Нове будівництво в межах зон регулювання регламентується за функціональним призначенням, по висоті й довжині будинків, за композиційними прийомами, матеріалами, кольором та стильовими характеристиками; регулюється також благоустрій, озеленення та інші складові середовища.

13.1.5 У зонах охоронюваного ландшафту слід передбачати збереження й регулювання рослинності, заходи щодо зміцнення берегових територій, схилів ярів, усунення будинків і споруд, які спотворюють історичний ландшафт. Проектування нових житлових районів, промислових та інших об'єктів у їх межах забороняється. У цих зонах можлива господарська діяльність, яка не спотворює ландшафт, не потребує зведення капітальних споруд (польові, городні роботи, сінокіс, випас худоби, тощо), дозволяється використання зон для відпочинку населення з мінімальним благоустроєм (улаштування пішохідних та велосипедних доріжок і маршрутів, дитячих, спортивних та відпочинкових майданчиків, освітлювальної арматури, місць відпочинку тощо). У місцях традиційної забудови можливе зведення окремих нових будівель та реконструкція існуючих, які не порушують цінних природних, історичних та пейзажних якостей ландшафту, що охороняється. В обґрунтованих відповідним чином випадках на візуально ізольованих ділянках можливе спорудження невеликих капітальних будівель житлового та громадського призначення.

13.1.6 На територіях зон охорони археологічного культурного шару слід враховувати необхідність проведення археологічних досліджень. При виявленні у процесі досліджень унікальних археологічних пам'яток (фундаментів стародавніх храмів, давніх похоронних споруд, печер, житлових комплексів і оборонних систем тощо) необхідно передбачати їх музеєфікацію.

13.1.7 До пам'яток та щойно виявлених об'єктів культурної спадщини у разі необхідності покращення їх фізичного стану застосовується виключно реставрація. До значних і рядових історичних будівель та споруд, що мають певну історико-культурну або архітектурно-художню цінність як носії традиційного характеру середовища пам'яток, застосовуються ремонт, реконструкція або модернізація.

13.1.8 Виходячи з умов збереження фізичного стану нерухомих об'єктів, від пам'яток культурної спадщини до транспортних та інженерних комунікацій слід передбачати відстані, м, не менше:

- а) до проїзних частин магістралей швидкісного та безперервного руху, ліній

метрополітену неглибокого закладання:

в умовах складного рельєфу – 100;

на плоскому рельєфі – 50;

б) до мереж водопроводу, каналізації, газопостачання, теплопостачання тощо (крім розвідних) – 15;

в) до інших підземних інженерних мереж – 5.

В умовах реконструкції вказані відстані до інженерних мереж допускається скорочувати, але приймати не менше: до водонесучих мереж – 5 м, неводонесучих – 2 м. При цьому слід забезпечувати проведення спеціальних технічних заходів при провадженні будівельних робіт.

Примітка. Окрім випадків, зазначених у п. 13.1.3.

13.2. Реконструкція історичної забудови

13.2.1 При реконструкції історичної забудови повинні вирішуватись наступні завдання:

- ефективного використання територій історичної забудови для створення екологічно чистого, комфортного середовища для проживання та життєдіяльності населення;
- збереження й раціональне використання об'єктів культурної спадщини та історичного середовища;
- створення інвестиційно-привабливих умов для відновлення, реконструкції, експлуатації та використання об'єктів культурної спадщини, значних і рядових історичних будівель та споруд, що мають певну історико-культурну або архітектурно-художню цінність як носії традиційного характеру середовища пам'яток.

13.2.2 Реконструкцію історичної забудови необхідно здійснювати з урахуванням вимог:

- збереження ландшафтних якостей, пейзажних характеристик та цінної планувальної структури територій у сукупності з елементами історичного благоустрою та озеленення, основних композиційних прийомів системи планування, властивих певним територіям історичної забудови (периметральна суцільна забудова кварталів, вільне розташування архітектурних об'єктів тощо);
- підпорядкованості забудови існуючим історичним архітектурним домінантам, тобто підкреслення ролі найбільш соціально, функціонально або естетично

значущих споруд архітектурними та містобудівними засобами (розміщенням у просторі, геометричними характеристиками форми, вирішенням фасадів, які виділяють будівлю серед інших);

- збереження традиційного характеру середовища шляхом композиційної узгодженості нової (або реконструйованої) та історичної забудови за силуетом, основними прийомами й засобами архітектурної композиції, масштабними, стилістичними, колористичними ознаками, ритмом, пропорціями, тектонікою, матеріалами тощо;
- збереження чергування відкритих просторів із забудованими територіями для забезпечення видового розкриття пам'яток та об'єктів культурної спадщини, підсилення естетичних характеристик і композиційних особливостей історичної забудови, виявлення й відновлення композиційно-візуальних зв'язків між архітектурними домінантами, рядовою забудовою та ландшафтом, що, у свою чергу, відіграє важливу роль при створенні своєрідного образу населеного пункту, комплексу забудови окремої території або містобудівного утворення, розташованого поза його межами.

При цьому в районах реконструкції повинна зберігатись традиційна масштабність забудови: висота (поверховість) будівель та споруд, довжина корпусів, пропорційність архітектурних деталей. Втрачені історичні архітектурні домінанти, які відігравали містоформуючу роль, підлягають відтворенню за умови наявності достовірних архівних матеріалів, повноцінних архітектурних обмірів цих об'єктів тощо, на підставі яких складаються проекти їх відтворення.

13.2.3 Для усунення композиційних деформацій на територіях, що підлягають реконструкції, слід використовувати такі прийоми:

- виявлення системи архітектурних домінант, відновлення композиційно-візуальних зв'язків між ними з підкресленням окремих візуальних напрямів засобами архітектури або благоустрою, знесення споруд, що перешкоджають видовому розкриттю пам'яток культурної спадщини, цінних історичних панорам та видів;
- регенерація елементів середовища, що втрачені або спотворені, відновлення характерних прийомів забудови (історичних червоних ліній, квартального планування, регламентованої кількості поверхів);
- узгодження вигляду нової забудови з характером середовища за рахунок стилізації окремих деталей, декоративних фасадів, «приховане» розташування нових будівель, екранування дисгармонуючих видів та

панорам;

- зміна вигляду споруд, який не відповідає критеріям історичного середовища: накладання на фасади нових членувань, декоративних елементів, коригування силуетів висотних об'єктів.

13.2.4 В зонах регулювання забудови та в районах історичної забудови, для яких не визначено режим використання території, можуть застосовуватись різні форми комплексної реконструкції у сукупності з ревалоризацією або ревіталізацією (за необхідності).

13.2.5 Вимоги щодо реконструкції історичної забудови повинні враховуватись при розробленні генеральних планів населених пунктів, детальних планів територій, проектів реконструкції окремих планувальних одиниць (вулиць, площ, кварталів, комплексів забудови тощо).

13.2.6 В програму комплексної реконструкції історичної забудови необхідно включати реконструкцію внутрішньоквартальних просторів, реорганізацію і модернізацію зон відпочинку та умови для зберігання автотранспортних засобів мешканців.

14. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.

14.1. Містобудівна оцінка природного середовища життєдіяльності.

14.1.1 При плануванні та забудові територій здійснюється їх комплексна оцінка, яка включає містобудівну характеристику природної ситуації, виявлення закономірностей та спрямованості природних процесів, які необхідно враховувати при визначенні містобудівних заходів щодо забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини відповідно до законодавства[16].

14.1.2 Комплексна оцінка розробляється за такими складовими:

- аналіз місцезположення території;
- кліматична характеристика;
- геологічна характеристика будови території, в тому числі структура четвертинних відкладів;
- гідрогеологічна характеристика підземних вод щодо їх придатності для питного водопостачання;
- характеристика поверхневих вод з урахуванням класифікації річок;
- природно-лікувальні ресурси;
- характеристика ґрунтового покриву за типами ґрунтів;
- характеристика лісових ресурсів;
- характеристика флори і фауни;
- запаси корисних копалин;
- ландшафтна характеристика території;
- інженерно-будівельна оцінка.

14.1.3. Аналіз місцезположення здійснюється з урахуванням фізико-географічного районування, оцінки рельєфу та гідрологічних особливостей території.

14.1.4. Кліматична характеристика виконується відповідно до вимог державного стандарту [71] з визначенням основних метеорологічних ризиків щодо планування та забудови території.

14.1.5. Геологічна характеристика будови території включає структуру четвертинних відкладів, що є основою фундаментів та споруд.

14.1.6. Гідрогеологічна характеристика підземних вод щодо їх придатності для питного водопостачання із визначенням зон санітарної охорони та дотримання режиму їх використання виконується відповідно до нормативно-правового акту [31] та будівельних норм [62]. При відсутності проектів зон санітарної охорони допускається застосовувати

нормативні показники за об'єктами-аналогами, або тільки по I зоні охорони джерел водопостачання;

14.1.7. Характеристика поверхневих вод виконується з урахуванням класифікації річок відповідно до законодавства [8] з урахуванням рівневого режиму, виключно паводків 1% та 10% забезпечення. У разі відсутності таких розрахунків – за даними багаторічних спостережень гідрометеорологічних станцій;

14.1.8. Наявність природно-лікувальних ресурсів визначається на підставі кадастрових даних "Курортні лікувальні ресурси України", або на підставі відповідних науково-проектних робіт. Зони санітарної охорони родовищ встановлюються відповідно до законодавства [10]. В інших випадках застосовуються нормативні показники тільки по I зоні.

14.1.9. Характеристика ґрунтового покриву здійснюється за агропробними типами ґрунтів, з оцінкою їх бонітетних та агрохімічних показників. Визначається оцінка ґрунтів за родючістю та особливою цінністю відповідно до законодавства [7].

14.1.10 При оцінці запасів корисних копалин використовуються матеріали за їх типами та значеннями відповідно до Державного класифікатору. За відсутності такої інформації, надається тільки перелік родовищ відповідно їх систематики за типами.

14.1.11 Характеристика лісових ресурсів, а також ресурсів флори і фауни здійснюється на підставі матеріалів лісового кадастру, а також інших матеріалів, що стосуються оцінки відповідних ресурсів.

14.1.12 Характеристика ландшафтної складової території враховує дані щодо елементів екологічної мережі (ліси, об'єкти природно-заповідного фонду як існуючі, так і зарезервовані до заповідання, водні акваторії, болота, зелені насадження загального призначення, водоохоронні зони, прибережні захисні смуги та пляжні зони за умов їх визначення в проектах землеустрою).

14.1.13 Інженерно-будівельну оцінку території необхідно виконувати при розробленні містобудівної документації на місцевому рівні. За сукупністю оцінки відповідних факторів визначаються території, що сприятливі для будівництва.

За межами населених пунктів інженерно-будівельна оцінка виконується в частині оцінки природно-техногенної небезпеки.

Примітка Додатково, у відповідності до завдання на розроблення містобудівної документації, у зонах впливу об'єктів гірничо-видобувної діяльності на підставі наявних спеціалізованих проектів може проводитись аналіз території щодо гірничо-геологічного обґрунтування по гірничим відводам: підпрацьованості, тектоніці, розломам, деформації поверхні та ризиків, що виникають від даної діяльності (у складі додаткового спеціалізованого розділу).

14.2. Вимоги щодо охорони довкілля.

14.2.1 При плануванні та забудові території необхідно керуватись законодавством [16] відповідно до наступних принципів:

- збереження і раціональне використання цінних природних ресурсів;
- дотримання нормативів гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне середовище;
- визначення ландшафтно-рекреаційних територій та режиму за їх прямим призначенням;
- дотримання санітарних норм, установлення зон санітарної охорони для водойм, об'єктів водопостачання, курортних, лікувально-оздоровчих зон та інших територій.

14.2.2 Планувальну структуру населених пунктів слід формувати на підставі комплексного аналізу природно-ресурсного потенціалу з визначенням необхідності проведення санітарно-екологічних заходів. Території для будівництва нових і розвитку існуючих населених пунктів слід передбачати на землях, непридатних для сільськогосподарського використання, або на малоцінних землях, відповідно до вимог законодавства [7].

14.2.3 Визначення земельних ділянок, за межами населених пунктів, для розміщення важливих об'єктів життєдіяльності комунального призначення (водоочисних споруд, водозаборів, полігонів твердих побутових відходів, сміттєпереробних підприємств, кладовищ) слід здійснювати відповідно до законодавства [7] із урахуванням містобудівних потреб.

14.2.4 Не допускається розвиток і забудова населених пунктів, будівництво промислових та інших господарських об'єктів на територіях залягання цінних корисних копалин загальнодержавного значення (крім загальнопоширених будівельних) без відповідного погодження з органами Державного гірничого нагляду та місцевого самоврядування.

14.2.5 Розміщення нових териконів та породних відвалів у межах населених пунктів, забороняється.

14.2.6 Розміщення будинків, споруд і комунікацій не допускається:

- на землях заповідників, заказників, ботанічних садів, дендрологічних парків;
- у межах прибережних захисних смуг;
- на землях зелених насаджень загального користування населених пунктів, включаючи землі міських лісів, якщо об'єкти які проектуються, не призначені для відпочинку та спорту;

- у зонах охорони гідрометеорологічних станцій;
- у зоні ризику авіаційних подій;
- в межах санітарно-захисних зон;
- у першій зоні санітарної охорони джерела водопостачання і майданчиків водопровідних споруд, якщо об'єкти, що проектуються, не пов'язані з експлуатацією джерел (зона встановлюється від межі ділянки споруди, або від локальної свердловини);
- у першій зоні округу санітарної охорони курортів, якщо об'єкти, які проектуються, не пов'язані з експлуатацією природних лікувальних ресурсів курорту;
- на територіях закритих кладовищ, звалищ, полігонів твердих побутових відходів;
- у зонах активних геологічних розломів, які ускладнені сейсмічністю території на підставі висновків окремого проекту стосовно гірничо-геологічного обґрунтування;
- у охоронних зонах магістральних газо-, нафто-, продуктопроводів, складів паливно-мастильних матеріалів, повітряних ліній електропередач без наявності дозволів власників об'єктів та мереж, а також експлуатуючих служб;
- у охоронних зонах природних заповідників (крім об'єктів для відпочинку та спорту), якщо їх діяльність може призвести до негативного впливу на навколишнє середовище;
- на земельних ділянках, забруднених органічними і радіоактивними відходами (до закінчення термінів їх дії, установлених органами Міністерства охорони здоров'я України);
- у небезпечних зонах породних відвалів вугільних, сланцевих шахт і збагачувальних фабрик.

Примітка. Розміри охоронних зон заповідників визначаються державними органами, які приймають рішення про їх створення.

14.2.7 Навколо міських і сільських населених пунктів, розміщених у безлісних районах, доцільно передбачати створення захисних лісових смуг, озеленення схилів пагорбів, ярів, балок.

14.3. Охорона повітря.

14.3.1 Для оптимального взаємного розміщення житлових, громадських територій і промислових об'єктів враховується вітровий режим та потенціал самоочищення

природного середовища відповідно до законодавства [17] та схеми "Районування території України за потенціалом забруднення повітря промисловими викидами". При проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд необхідно керуватись вимогами будівельних норм [36].

Стан атмосферного повітря в межах житлових територій не повинен перевищувати 1,0 ГДК, а в рекреаційних та курортних зонах – 0,8 ГДК [32].

Промислові та сільськогосподарські об'єкти, які є джерелами забруднення атмосферного повітря, необхідно розміщувати з підвітряної сторони до житлових територій. У районах з вираженим вітровим режимом необхідно враховувати повторюваність та швидкість вітру.

Не допускається будівництво промислових, комунальних, сільськогосподарських об'єктів I - III класів шкідливості на територіях з високим потенціалом забруднення атмосфери.

Для об'єктів, які є потенційним джерелом забруднення атмосферного повітря, повинні бути організовані СЗЗ, ширина яких визначається класом шкідливості розміщеного виробництва, що встановлюється відповідно до санітарних норм [32].

14.3.2 СЗЗ для промислових підприємств, підприємств з технологічними процесами, об'єктів з джерелами шуму, ультразвуку, вібрації, статичної електрики, іонізуючих випромінювань та інших шкідливих факторів визначається від джерел шкідливості. В разі відсутності інформації про встановлені СЗЗ вона визначається від основних технологічних виробничих споруд до межі житлової забудови, ділянок громадських установ, дитячих, навчальних, лікувально-профілактичних та санаторних закладів, спортивних споруд, а також об'єктів зеленого будівництва загального користування, місць тимчасового відпочинку, садівничих товариств та прирівняних до них об'єктів.

14.3.3 Територія СЗЗ не може передбачатись в якості резерву розширення виробничих підприємств, будівництва житлових та громадських об'єктів.

Розміщення нових виробничих підприємств I - II класу шкідливості в межах населених пунктів забороняється.

Примітка. Залежно від метеорологічних умов, які сприяють концентрації шкідливих домішок у приземному шарі, доцільно виділяти 4 зони:

- 1 - низького потенціалу забруднення (характеризується приземними інверсіями до 35%, швидкістю вітру 0-1 м/сек, рідкими туманами – менше 10%);
- 2 - помірного потенціалу забруднення (повторюваність приземних інверсій до 40%, швидкість вітру 10-20 м/сек, туман – до 10%; або тумани 10-20% при швидкості вітру до 10 м/сек);
- 3 – підвищеного потенціалу забруднення (характеризується повторюваністю слабких вітрів і туманів до 10-20%, приземних інверсій до 40%);
- 4 – високого потенціалу забруднення (повторюваність слабких вітрів і туманів більше 20%, приземних інверсій до 60% на рік).

14.4. Охорона водних об'єктів.

14.4.1 Заходи щодо охорони річок, водойм і морських акваторій необхідно передбачати відповідно до законодавства [7], [8] та санітарних норм і правил щодо запобігання забруднення поверхневих і підземних вод, які використовуються для питного та рекреаційно-оздоровчого використання.

14.4.2 Сельбищні території, курортні та рекреаційні зони, місця масового відпочинку необхідно розміщувати вище за течією відносно скидів виробничих та побутових стічних вод з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог та «Правил охорони від забруднення прибережних вод морів».

14.4.3 Для річок та замкнутих водних об'єктів, морів, морських заток та лиманів необхідно дотримуватись загальних вимог щодо меж водоохоронної зони (ВЗ), прибережної захисної смуги (ПЗС) та пляжної зони (ПЗ) відповідно до вимог законодавства [8]. На островах встановлюється режим обмеженої господарської діяльності, передбачений для прибережних захисних смуг.

За межами населених пунктів, розміри водоохоронних зон визначаються по лінії формування поверхневого стоку. Прибережні захисні смуги з пляжною зоною (розміри пляжу не нормуються) та водоохоронні зони встановлюються за окремими проектами землеустрою. Зовнішня межа пляжної зони повинна відокремлюватись від ділянок нового рекреаційного та лікувально-оздоровчого будівництва.

У межах населених пунктів прибережна захисна смуга від річок та інших водних об'єктів встановлюється з урахуванням містобудівної документації.

14.4.4 Поверхневі дощові води перед скиданням у відкриті водойми слід передбачати для очищення на централізованих або локальних очисних спорудах. Скидання води поверхневого стоку у непроточні водойми не допускається.

14.4.5 В межах населених пунктів заболочені ділянки (анафелогенні), підлягають біотехнічному оздоровленню з видалення болотної рослинності.

14.4.6 З метою охорони від забруднення ділянки питних водозаборів та локальних питних свердловин повинні мати визначені зони санітарної охорони. За їх відсутності, визначається лише І зона – від межі земельної ділянки об'єкту.

14.4.7 Для захисту від забруднення та руйнувань магістрально-міжгосподарських зрошувальних та осушувальних каналів встановлюються смуги відведення з особливим режимом їх використання.

14.5. Захист від шуму

14.5.1 Акустичний стан територій, прилеглих до житлових і громадських будинків, повинен відповідати вимогам законодавства[14]. Допустимі рівні шуму для житлових територій, громадських будинків, характеристики основних джерел зовнішніх шумів, визначення рівнів шуму та його зниження, слід визначати відповідно до будівельних норм [48].

Допустимі рівні звуку та звукового тиску на прилеглих до житлових і громадських будинків територіях не повинні перевищувати показників, зазначених у табл. 14.1 та 14.2.

Таблиця. 14.1 - Показники допустимих рівнів звукового тиску

Назва території	Час доби*	Допустимі рівні звукового тиску, дБ, в октавних смугах з середньгеометричними значеннями частот, Гц:										L _A , дБА та L _{Aекв.} , дБА	L _A макс, дБА
		16	31,5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Території, які безпосередньо прилягають до будинків лікарень та санаторіїв	день	82	71	60	52	45	40	36	34	33	32	45	60
	ніч	80	65	54	44	37	31	27	24	22	22	35	50
2. Території, які безпосередньо прилягають до житлових будинків, будинків відпочинку, пансіонатів, диспансерів, будинків інтернату для людей похилого віку і інвалідів, будинків поліклінік, амбулаторій, дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх навчальних закладів і інших навчальних закладів, бібліотек, музеїв, храмів	день	85	76	67	60	54	49	46	44	43	42	55	70
	ніч	82	71	60	52	45	40	36	34	33	32	45	60
3. Територія житлової забудови, на яку впливає шум об'єктів будівництва та реконструкції	день	87	79	71	64	58	54	51	49	48	47	60	75
	ніч	84	74	64	56	50	44	41	39	38	37	50	65
4. Території які безпосередньо прилягають до готелів та будинків гуртожитків	день	87	79	71	64	58	54	51	49	48	47	60	75
	ніч	84	74	64	56	50	44	41	39	38	37	50	65
5. Території, які безпосередньо прилягають до офісних будівель	день	89	82	74	67	62	58	56	54	53	52	65	80
	ніч	85	76	67	60	54	49	46	44	43	42	55	70

Примітка 1. Допустимі рівні шуму від зовнішніх джерел в приміщеннях встановлюються за умови забезпечення в них нормативної вентиляції (для житлових приміщень, палат, навчальних класів – при відкритих квартирках, фрамугах, вузьких створах вікон).

Примітка 2. Допустимі еквівалентні та максимальні рівні звуку та звукового тиску (в дБА) від засобів автомобільного, залізничного, авіаційного транспорту в 2 м від огорожуючи конструкцій першого ешелону житлових будівель, будівель готелів, гуртожитків, які обернені у бік магістральних вулиць загальноміського і районного значення, залізниць, джерел авіаційного шуму, допускається приймати на 10 дБ (А) більшими від наведених в таблиці у позиціях 2,4.

Примітка 3. Рівні звукового тиску в октавних смугах частот в дБ, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку в дБА для шуму, створюваного в приміщеннях і на територіях, прилеглих до будівель, системами кондиціонування повітря, повітряного опалення і вентиляції, слід приймати на 5 дБ (дБА) нижче вказаних у таблиці значень або фактичних рівнів шуму в цих приміщеннях, якщо останні не перевищують вказаних у таблиці значень (поправку для тонального та імпульсного шуму за таблицею 14.2 в цьому випадку приймати не слід).

Примітка 4. Час доби: Вдень – з 8 до 22 години. Вночі – з 22 до 8 години.

Таблиця 14.2 - Корекції до допустимих рівнів шуму на території

Приймається до уваги	Додаткові умови	Корекції: дБ; дБА
Характер шуму	Шумосмуговий	0
	Тональний, або імпульсний.	- 5
Місце розташування об'єкта	Курортний район, місця відпочинку, туризму, зелена зона міста.	- 5
	Житловий район, що проектується.	0
	Район забудови, що склалася.	+ 5

Примітка 1. Для нових об'єктів, які будуються в сформованій забудові корекцію +5 дБ(А), не застосовують.

Примітка 2. Поправка на місце розташування об'єкту слід враховувати тільки для зовнішніх джерел шуму в житлових кімнатах квартир, спальних приміщеннях будинків відпочинку, пансіонатів і санаторіїв, спальних приміщеннях дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх навчальних закладів і шкіл-інтернатів, в домах-інтернатах для осіб похилого віку та інвалідів, палатах закладів охорони здоров'я, житлових кімнатах гуртожитків і номерах готелів, та на території житлової забудови.

Акустичні розрахунки очікуваних рівнів звуку та звукового тиску в приміщеннях житлових і громадських будинків та на прилеглих до них територіях слід виконувати згідно будівельних норм [49], та відповідних настанов.

14.5.2 Забезпечення на сельбищній території акустичного режиму, що відповідає санітарно-гігієнічним нормативам, слід здійснювати шляхом застосування містобудівних та будівельно-акустичних засобів захисту від шуму (спорудженням шумозахисних екранів, забезпечення необхідної звукоізоляції зовнішніх огорожувальних конструкцій будинків).

14.5.3 Об'єкти, що є джерелами шуму (автомобільний, залізничний та авіаційний транспорт, шахтні вентиляційні стволи) для житлової та громадської території, зон масового

відпочинку, природоохоронних, курортних територій та об'єктів, слід розміщувати за умови організації шумозахисних заходів. Достатність прийнятих заходів повинна бути підтверджена спеціалізованим акустичним розрахунком при проектуванні конкретних об'єктів.

Розміщення підприємств, транспортних магістралей, аеродромів та інших об'єктів з джерелами шуму при плануванні і забудові населених пунктів слід здійснюватися з дотриманням санітарних норм [35].

Допустимі рівні звуку та звукового тиску на територіях промислових об'єктів визначаються відповідно до вимог [35].

14.6. Захист від вібрації.

14.6.1 Рівні вібрації на прилеглих до житлових і громадських будинків територіях, не повинні викликати порушення цілісності огорожувальних конструкцій будівель на протязі терміну їх експлуатації.

14.6.2 Допустимі рівні та значення вібрації у приміщеннях житлових та громадських будинків приведені у таблиці з урахуванням тривалості впливу, яка обґрунтовується розрахунком, або підтверджується технічною документацією та відповідати вимог стандарту [72].

14.6.3 При пооб'єкному проектуванні слід передбачати відстані, які визначаються розрахунком, між житловими будинками і джерелами вібрації, застосування на цих джерелах ефективних віброгасильних матеріалів і конструкцій

Поправки до допустимих рівнів вібрації, яка діє у денний час доби, в залежності від тривалості впливу, наведені у таблиці 14.3.

Таблиця 14.3 - Показники нормативних рівнів вібрації

Характер вібрації, час доби, критерії вібрації	Нормативні рівні вібрації, в октавних смугах з середньгеометричними значеннями частот, Гц:						Хор та Бекв.кор, дБ
	2	4	8	16	31,5	63	
1	2	3	4	5	6	7	8
Постійна, ніч (з 22.00 до 8.00)							
Віброприскорення, дБ	74,5	74,5	74,5	80,5	86,5	92,5	84,1
Значення віброприскорення, мс ²	0,0053	0,0053	0,0053	0,0106	0,0212	0,0424	0,0160
Постійна, день (з 8.00 до 22.00)							
Віброприскорення, дБ	79,5	79,5	79,5	85,5	91,5	97,5	89,1
Значення віброприскорення, мс ²	0,0095	0,0095	0,0095	0,0189	0,0378	0,0754	0,0284
Непостійна, ніч (з 22.00 до 8.00)							
Віброприскорення, дБ	64,5	64,5	64,5	70,5	76,5	82,5	74,1
Значення віброприскорення, мс ²	0,0017	0,0017	0,0017	0,0034	0,0067	0,0134	0,0051
Непостійна, день (з 8.00 до 22.00)							
Віброприскорення, дБ	69,5	69,5	69,5	75,5	81,5	87,5	79,1
Значення віброприскорення, мс ²	0,0030	0,0030	0,0030	0,0060	0,0119	0,0238	0,0090

Примітка. Допустимі рівні вібрації в приміщеннях закладів охорони здоров'я, менше представлених у таблиці на 3 дБ.

14.7. Захист від електромагнітного забруднення.

14.7.1 Основними джерелами електромагнітних випромінювань є: радіопередавальні, радіотелевізійні, радіолокаційні станції, а також повітряні лінії електропередач.

Майданчики для розміщення передавальних радіотехнічних засобів слід визначати за межами населених пунктів з урахуванням потужності об'єкта, конструктивних особливостей антен, рельєфу місцевості за умови не перевищення допустимого рівня, встановленого санітарними нормами і правилами.

Допускається розміщення радіотехнічних засобів сотового зв'язку на дахах житлових, громадських та інших будівель. Їх розміщення повинно відповідати вимогам санітарних норм [34]. При розміщенні необхідно враховувати вимоги щодо висотності суміжної забудови, а саме не менше 100 метрів від об'єкту сотового зв'язку до суміжних об'єктів багатоповерхової забудови.

14.7.2 Для зниження рівня опромінювання території, антени радіолокаційних станцій слід встановлювати на природних домінуючих підвищеннях, максимально обмежуючи використання від'ємних кутів нахилу антен, щоб діограма випромінювання знаходилась вище житлової забудови та місць перебування людей.

14.7.3 Технічна територія (службова зона) передавальних радіотехнічних засобів повинна бути огорожена. В її межах перебування людей, крім технічного персоналу забороняється.

14.7.4 З метою захисту населення від дії електромагнітних полів встановлюються СЗЗ та зони обмеження забудови (ЗОЗ).

Розміри СЗЗ і ЗОЗ визначаються на стадії проектування даних об'єктів відповідним розрахунком, в тому числі і для об'єктів сотового зв'язку, з наступним погодженням органами санітарно-епідеміологічного контролю.

Орієнтовні розміри СЗЗ для типових передавальних радіостанцій, а також для типових телецентрів, телевізійних ретрансляторів наведені у табл. 14.4, 14.5.

Таблиця 14.4 - Розміри СЗЗ для типових передавальних радіостанцій

Потужність одного передавача (кВт)	Об'єкти	СЗЗ (метри)
Мала, (до 5), та середня (5-25)	довгохвильові	10
	середньохвильові	20
	корткохвильові	175
Велика, (25 – 100)	довгохвильові	75
	середньохвильові	150
	корткохвильові	400
Надвелика, (більше 100)	довгохвильові	> 480
	середньохвильові	> 960
	корткохвильові	> 2500

Таблиця 14.5 - Орієнтовні розміри СЗЗ для типових телецентрів, телевізійних ретрансляторів

Потужність одного передавача (кВт)*	Висота антени (метри)	СЗЗ (метри)
Мала, до 5 / 2,5	180,0	В межах технічної території
Середня, 5 / 2,5 – 25 / 7,5	240,0	200,0
Велика, 25 / 7,5 – 50 / 15,0	300,0	400,0
Надвелика, більше 50 / 15,0	300,0	500,0

Примітка. В чисельнику – потужність передавача, в знаменнику – потужність звукового супроводу.

14.7.5 СЗЗ та ЗОЗ для РЛС визначається тільки на підставі окремого спеціалізованого проекту для об'єктів спеціального призначення та радіонавігації аеропортів та аеродромів.

14.7.6 СЗЗ для передавальних радіостанцій, обладнаних антенами неспрямованої дії, для телецентрів і телевізійних ретрансляторів, а також для радіолокаційних станцій (спецоб'єктів) кругового огляду встановлюється по колу.

Для передавальних радіостанцій, обладнаних антенами спрямованої дії, та РЛС, антени яких сканують територію у визначеному секторі, СЗЗ встановлюються у напрямку діаграми випромінювань.

Для передавальних РСТ, РТЦ, ТРТ, РЛС, антени яких випромінюють електромагнітні хвилі під кутом до горизонту, в результаті чого величина електромагнітного поля змінюється в залежності від висоти місця його розташування над рівнем землі, ЗОЗ встановлюються окремо на підставі спеціальних проектів по вертикалі для таких висот (в метрах): 3,0; 6,0 і більше.

14.7.7 При розміщенні радіотехнічних об'єктів (радіостанцій, радіотелевізійних передавальних і радіолокаційних станцій), промислових генераторів, повітряних ліній електропередачі високої напруги та інших об'єктів, які випромінюють електромагнітну енергію, слід керуватися відповідними державними санітарними нормами, а також відомчими правилами [78].

14.7.8 З метою захисту населення від електричних полів повітряних ліній електропередач встановлюються СЗЗ вздовж трас ліній по обидва їх боки. Розміри цієї території визначаються від проекції крайньої підвіски проводу на відстань, на якій забезпечується гранично допустимий рівень поля, відповідно до санітарним норм [34].

В межах СЗЗ ПЛІ забороняється розміщення житлових і громадських будівель, дачних ділянок та інших місць перебування людей, стоянок усіх видів автомобілів, а також сховищ нафти та нафтопродуктів.

Найближчі відстані від меж населених пунктів для нових ПЛ, що проектуються, не повинні бути менше ніж 250 метрів для напруги 750 кВ; 300 метрів – для напруги 1150 кВ.

14.8. Захист від випромінювань та опромінювань.

14.8.1 Забезпечення радіаційної безпеки при провадженні, обробці, переробці, застосуванні, зберіганні, транспортуванні, знешкодженні і похованні радіоактивних речовин та інших джерел іонізуючих випромінювань, включаючи експлуатацію атомних станцій, здійснюється відповідно до законодавства [12] та норм радіаційної безпеки.

Для об'єктів з видобутку та переробки уранових руд та їх хвостосховищ установлюється СЗЗ та зона контролю, що визначається в складі технічної документації базового виробництва з урахуванням вимог будівельних норм [58].

Розміщення атомних станцій і захист людей від зовнішнього опромінювання здійснюється відповідно до вимог по розміщенню атомних станцій. Їх розміщення в густонаселених районах не рекомендується.

Навколо АЕС необхідно передбачати:

- зону контролю (територія станції, де розташовані будинки та споруди АЕС), в якій можливе опромінення працюючого персоналу не більше 0,3 допустимої норми (доза 5 бер/рік);
- СЗЗ (орієнтовно до 3 км), в межах якої заборонено постійне проживання населення, розміщення житлових та громадських будинків, промислових підприємств, не пов'язаних з роботою АЕС;
- зону спостережень (орієнтовно до 30 км), в якій дози опроміненень проживаючого населення можуть перевищувати допустимі нормативи, але не пов'язані із ризиком для здоров'я населення.

СЗЗ та зона спостережень визначаються в кожному конкретному випадку та затверджуються Головним державним санітарним лікарем України.

Селища для працівників АЕС не повинні перевищувати 50,0 тис. осіб та розміщуватись ближче 8 км від станції.

При розміщенні всіх видів будівництва, з урахуванням вимог радіаційної безпеки на території, яка зазнала радіоактивного забрудненню внаслідок Чорнобильської катастрофи, слід враховувати зони та їх правовий режим з урахуванням вимог санітарних правил [32]:

- а) Для зони відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення (І та ІІ зони) забороняються усі види господарської діяльності, постійне проживання населення, будівництво без спеціального дозволу, при цьому забезпечується суворий природоохоронний режим.

б) для зони гарантованого добровільного відселення (ІІІ зона) забороняється будівництво нових і розширення діючих підприємств І – ІІ класу шкідливості, безпосередньо не пов'язаних із забезпеченням радіоекологічного, соціального захисту населення і його життєдіяльності (крім реконструкції об'єктів комунального призначення), впроваджується регламентація сільськогосподарського виробництва, обмежується житлово-цивільне будівництво. Забороняється будівництво стаціонарних оздоровчо-рекреаційних об'єктів. Проводиться регулярний контроль за радіаційним станом території.

Також слід враховувати можливі прояви природної радіоактивності по радону. Для врахування подальшої перспективи оздоровлення зон радіаційного забруднення необхідно керуватись законодавством [13],[14].

14.9. Регулювання мікроклімату

14.9.1 Мікрокліматична оцінка території населеного пункту повинна провадитися за трьома напрямками: забезпечення сприятливих умов території забудови за комплексом кліматичних факторів (температура зовнішнього повітря, вітер, сонячна радіація); забезпечення достатньої інсоляції території і приміщень інсольованих будинків; забезпечення мінімізації тепловтрат будинків і формування раціонального теплового режиму.

14.9.2 Розміщення та орієнтація житлових будинків повинні забезпечувати щоденну безперервну тривалість інсоляції у 2,5 годин на період з 22 березня по 22 вересня: не менше ніж в одній житловій кімнаті 1-, 2-, 3- кімнатних квартир і не менше, ніж в двох житлових кімнатах 4-5 кімнатних квартир; житлових кімнатах (спальнях) гуртожитків.

Примітка 1. В умовах забудови 9-поверховими будинками і більше, допускається одноразова переривчатість інсоляції житлових приміщень за умови збільшення тривалості інсоляції протягом дня на 0,5 годин відповідно до кожної зони.

Примітка 2. У житлових будинках меридіонального типу, де інсолюються усі кімнати квартир, а також при реконструкції житлової забудови, або при розміщенні нового будівництва в особливо складних містобудівних умовах (історично цінне міське середовище, зона загальноміського і районного центру) допускається скорочення тривалості інсоляції приміщень на 0,5 години.

14.9.3 Розміщення та орієнтація громадських будинків повинні забезпечувати щоденну безперервну інсоляцію, з урахуванням Додатку Б, протягом 3 годин в приміщеннях: дошкільних навчальних закладах (гральні, групові, ізолятори, палати); загальноосвітніх навчальних закладах (початкові класи, 50% навчальних кабінетів та лабораторій); школах-інтернатах, школах-санаторіях, дитячих домах, домах дитини (навчальних класах та кабінетах, спальнях, ізоляторах, палатах); закладах професійно-технічної освіти та інших середніх спеціальних навчальних закладах (навчальні кабінети, не менше 75% загальної кількості); закладах охорони здоров'я (палати); закладах соціального забезпечення (житлові кімнати, палати, ізолятори).

14.9.4 У ІV фізико-географічних зоні (у ІІ; ІV; V архітектурно-будівельному районі) слід передбачати захист будинків і територій від перегрівання шляхом застосування планувальних

засобів та будинків, які забезпечують аерацію забудови, озеленення, обводнення, використання сонцезахисних засобів. При цьому необхідно забезпечити планувальний зв'язок житлової забудови з прилеглими сприятливими у природному відношенні ландшафтами, а також рівномірний розподіл забудованих і відкритих озеленено-обводнених територій.

14.10. Розвиток природоохоронних територій та охорона ландшафту.

14.10.1 При плануванні та забудові територій необхідно дотримуватись вимог щодо формування екологічної мережі, охорони природного ландшафту, існуючих та зарезервованих до заповідання об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон, зелених насаджень загального користування, прибережних захисних смуг та інших природоохоронних територій.

14.10.2 В складі містобудівної документації слід відображати існуючі та зарезервовані до заповідання об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення. Розміри охоронних зон заповідників визначаються державними органами, які приймають рішення про їх створення. При відсутності таких, охоронну зону слід приймати не менше 100 метрів від межі заповідника.

14.10.3 Озеленення територій населених пунктів слід проводити на підставі окремого проекту з дотримання вимог щодо асортименту насаджень та їх фітоекоекологічних властивостей. В озелененні забороняється використовувати плодові та алергічні породи. Дерева біля будинків не повинні перешкоджати інсоляції, аерації та освітлюваності територій.

Території об'єктів зелених насаджень загального користування, повинні мати інженерне облаштування.

14.11. Планувальні обмеження.

14.11.1 До планувальних обмежень відноситься система СЗЗ, санітарних розривів від промислових, сільськогосподарських, комунальних, транспортних, інженерних об'єктів, що встановлені санітарними нормами [32] та іншими відомчими нормативами.

14.11.3 Промислові підприємства I – III кл. шкідливості, що є джерелами забруднення, відокремлюються від територій житлової забудови, ділянок громадських установ, дитячих, навчальних, лікувально-профілактичних та санаторних закладів, спортивних споруд, а також зелених насаджень загального користування, місць тимчасового відпочинку, дачних поселень, садівничих товариств та прирівняних до них об'єктів, санітарно-захисними зонами

Територія СЗЗ повинна формуватись на підставі проектів "Організації території СЗЗ", що є невід'ємною технологічною складовою документації для підприємств, що їх створюють.

СЗЗ слід встановлювати від джерела забруднення, а при відсутності окремого спеціалізованого проекту, за умови розробленні містобудівної документації, допускається нормативну СЗЗ визначати від центру виробничої території.

Розміщення нових підприємств та виробництв I - II класу шкідливості в межах населених пунктів не дозволяється. Для існуючих підприємств в межах населених пунктів, слід передбачати зниження їх шкідливого впливу шляхом застосування новітніх технологій по екологізації виробництва.

Для підприємств та об'єктів IV – V класу шкідливості, встановлюються СЗЗ від зовнішньої межі території об'єкту. Їх слід розміщувати у периферійній частині населених пунктів. Існуючі, в межах житлової забудови, слід передбачати для перепрофілювання під екологічно не шкідливі об'єкти.

Об'єкти спеціального призначення (військові частини по особовому складу, та їх продовольчо-речові склади) повинні відокремлюватись від житлової забудови розривами не менше 50 метрів, матеріально-технічні склади по зберігання їх спецтехніки не менше 100 метрів.

Об'єкти пенітенціарної системи слід розміщувати за межами населених пунктів, з дотриманням розривів не менше 100 метрів до житлової забудови.

Склади вибухонебезпечних речовин, горючих матеріалів повинні розташовуватись за межами населених пунктів на безпечній відстані. Розташовані в межах населених пунктів, слід передбачати до винесення. Санітарно-захисні розриви для підприємств малої потужності, харчової галузі промисловості, що не створюють вплив на навколишнє середовище, слід визначати не менше 50 метрів.

14.11.4 В межах населених пунктів не слід розміщувати сільськогосподарські об'єкти I -II класу шкідливості. Існуючі, підлягають трансформації з пониженням їх класу шкідливості.

14.11.5 Санітарні розриви від об'єктів по ветеринарному обслуговуванню, без стаціонарних відділень (ветлікарні, ветеринарні амбулаторії) не нормуються. Ветеринарні лікарні по обслуговуванню великих тваринницьких ферм із стаціонарними відділеннями слід розміщувати за межами населених пунктів, не ближче 200 метрів від їх межі..

Об'єкти по захороненню інфекційних трупів тварин (худобомогильники), що не підлягали утилізації, повинні мати облаштовану СЗЗ. Створення нових худобомогильників не допускається. Існуючі підлягають санації, при неможливості, надійній консервації

Для утилізації біологічних відходів слід відновлювати роботу регіональних ветсанутильзаводів. Їх розміщення можливе виключно за межами населених пунктів.

Розміщення інших сільськогосподарських об'єктів нормується санітарними правилами [32].

Об'єкти комунального призначення життєдіяльності населених пунктів, нормуються системою СЗЗ I–III класу шкідливості (звалища та полігони твердих побутових відходів, сміттєпереробні підприємства та сортувальні станції, очисні та водозабірні споруди,). Їх слід передбачати за межами населених пунктів, або в їх периферійній зоні.

Кладовища традиційних поховань, слід розміщувати за межами населених пунктів, якщо інше не передбачено містобудівною документацією*.

* **Примітка.** Розмір СЗЗ кладовищ дозволяється встановлювати з урахуванням фактичної відпрацьованості ділянок по кладовищному періоду. За рішенням органів санітарно-епідеміологічного контролю, СЗЗ може бути зменшена при умові централізованого водопостачання району прилеглої житлової забудови.

У зв'язку з неможливістю розміщення нових кладовищ у межах населених пунктів для великих та найкрупніших міст, доцільно передбачати території для кремації за рахунок реконструкції закритих та діючих кладовищ з улаштуванням у їх межах кулумбарних стінок.

Ділянки водозабірних споруд та свердловин питного призначення повинні мати І зону санітарної охорони. Зони контролю та спостережень (відповідно II та III) визначаються на підставі спеціалізованого проекту тільки для комунальних групових питних водозаборів і є невід'ємною складовою технічної документації водоексплуатуючих установ.

Стационарні асфальто-бетонні заводи слід розташовувати за межами населених пунктів, або в межах існуючих промислових зон відповідного класу шкідливості.

Лікарняні містечка спеціалізованого профілю (протитуберкульозні, психіатричні), будинки для інвалідів і людей похилого віку, призначені для перебування хворих і підопічних протягом тривалого часу, слід розташовувати відокремлено, за межами населеного пункту в зеленій зоні не ближче 1000 метрів від межі житлової забудови, та оздоровчих та санаторно-курортних установ.

14.11.6 Зовнішні транспортні мережі (автомобільні, залізничні, повітряні,) необхідно розміщувати із дотриманням нормативних СЗЗ. Автомобільні дороги 1-3 категорії слід передбачати в обхід населених пунктів.

В межах населених пунктів відстані від магістрально-вуличної мережі до житлової забудови регламентуються рівнями акустичного забруднення та планом червоних ліній.

При розробленні містобудівної та проекної документації необхідно витримувати нормативні СЗЗ та санітарні розриви до об'єктів транспортної інфраструктури (АЗС, СТО, гаражів, стоянок тощо).

Морські та річкові порти слід розміщувати за межами житлових територій вниз за течією. 100,0 метрів.

Розташування нових аеродромів, аеропортів, в тому числі малої авіації, необхідно передбачати за межами населених пунктів з дотримання вимог "Повітряного Кодексу України" та відомчих нормативних документів. Планувальні обмеження по даним об'єктам визначаються у відомчих проектах з урахуванням вимог санітарних правил [32]. Дані проекти є невід'ємною складовою проектно-технічної документації аеропортів, яка доводиться до відома органів місцевого самоуправління.

За відсутності такої документації, орієнтовні параметри обмежень можуть прийматись по об'єктам-аналогам, що таку мають, для великих, середнім та малих аеропортів, відповідно.

Існуючі та проектні магістральні трубопроводи (газо-, нафто-, аміако-, етиленопроводи) повинні проходити за межами населених пунктів з дотримання вимог щодо їх охоронних зон.

Охоронні зони від існуючих магістральних трубопроводів, що проходять в межах населених пунктів, можуть бути зменшені на підставі впровадження комплексу технологічних заходів з отриманням офіційних висновків контролюючих та експлуатаційних служб. При неможливості зменшення розмірів охоронних зон магістральних трубопроводів, вони повинні переводитись в категорію розподільчих.

З метою захисту населення від електричних полів повітряних ліній електропередач встановлюються СЗЗ вздовж трас ліній по обидва їх боки.

Магістральні водоводи господарського призначення відкритого та закритого типу повинні мати зону санітарної охорони, що визначається спеціалізованим проектом; при його відсутності орієнтовні розміри можуть складати: від відкритих – 100 метрів; закритих – 50 метрів.

Для технологічних пульпопроводів гірничо-видобувної діяльності на підставі розробки спеціалізованого проекту встановлюється охоронна зона; при відсутності такого – орієнтовні розміри складають не менше 20 метрів в обидві сторони.

Теплові електростанції (при відсутності затверджених екологічних паспортів), ТЕС потужністю більше 600 мВт, що працюють на твердому паливі та мазуті, мають СЗЗ 1000 метрів; на газі – 500 метрів.

Котельні потужністю вище 200 Гкал/год., відповідно 500 (на вугіллі), 300 (на газі) метрів. СЗЗ від золовідвалів ТЕС складає 300 метрів.

Для інших, малопотужних типів котелень, СЗЗ повинна визначатись розрахунковим методом з урахуванням висоти прилеглої забудови, але не менше 50 метрів.

Для котелень житлових будинків (автономних, кришних), що працюють на газі, СЗЗ може складати 25 метрів.

14.11.7 СЗЗ породних відвалів вугільних шахт повинна становити не менше 100 метрів.

Розміри СЗЗ для шламонакопичувачів металургійних підприємств і об'єктів енергетики (золовідвалів) встановлюються розрахунковим методом, але не менше 300 метрів. Для шламонакопичувачів хімічних та урановидобувних підприємств, СЗЗ слід визначати відповідно до будівельних норм [58].

Розміри СЗЗ від кар'єрів по видобутку залізних руд та гірських порід вибуховим способом; шламосховищ та шламовідстійників металургійного виробництва визначаються згідно будівельних норм [58].

СЗЗ від кар'єрів гірських порід без застосування вибухових засобів встановлюється відповідно класу шкідливості базового підприємства.

14.11.8 В складі містобудівної документації відповідно наявного реєстру враховуються існуючі та зарезервовані до заповідання об'єкти природно-заповідного фонду. Для категорії заповідників необхідно враховувати їх охоронні зони, що визначаються державними органами, які приймають рішення про їх виділення.

Рекреаційно-оздоровчі території формуються на підставі оцінки наявного природного ресурсу. Резервування територій для відпочинку проводиться на підставі ландшафтної оцінки з орієнтовним визначенням їх екологічної ємності, окремо для короткочасного та тривалого відпочинку.

Вище викладені планувальні обмеження графічно відображаються в містобудівній документації.

15. ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ

15.1 Розміщення пожежно-рятувальних підрозділів (частин)

15.1.1 Пожежно-рятувальні підрозділи розміщуються в пожежно-рятувальних частинах, які в залежності від кількості пожежної та аварійно-рятувальної техніки поділяються на такі типи:

I – 7 і більше одиниць;

II – 2-6 одиниць;

III – 1 одиниця.

15.1.2 Розміщення пожежно-рятувальних підрозділів та їх комплектація пожежною та аварійно-рятувальною технікою на території яка забудована визначається згідно з нормативними вимогами з урахуванням таких критеріїв:

- кількість людей;

- час прибуття до місця виклику.

15.1.3 Пожежно-рятувальні частини розміщуються:

- із розрахунку радіуса обслуговування не більше ніж 3 км по дорогах загального користування для міст та селищ; 2 км – для підприємств з виробництвами категорій А, Б, В, що займають більше 50 % всієї площі забудови; 4 км – для підприємств з виробництвами категорій А, Б, В, що займають до 50 % площі забудови, а також підприємств виробництвами категорій Г та Д

або

-із розрахунку прибуття ДРРП до місця виклику за час, що не перевищує: для території міст та селищ– 10 хвилин; для сільських населених пунктів – 20 хвилин. З урахуванням метеорологічних умов, сезонних особливостей та стану доріг нормативи прибуття можуть бути перевищені, але не більше ніж на 5 хвилин.

15.1.4 До надання чинності відповідного державного стандарту розміщення пожежно-рятувальних підрозділів на території забудов допускається проводити з урахуванням відповідних державних норм.

15.1.5 Пожежно-рятувальні частини будь-якого типу слід розміщувати на окремих ділянках, що мають не менше однієї сторони, яка розташована вздовж червоної лінії дороги загального користування.

Пожежно-рятувальні частини III типу допускається розміщувати в будинках іншого призначення, крім виробничих та складських будинків категорій А, Б, В за вибухопожежною та пожежною небезпекою.

Відстані від меж ділянки пожежно-рятувальні частини до громадських і житлових будинків має бути не менше 15 метрів, а до меж земельних ділянок дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх закладів і лікувальних установ стаціонарного типу – не менше 30 метрів

15.1.6 Виїзди з території пожежно-рятувальної частини на автомобільні дороги загального користування повинні мати тверде покриття, а повороти мати радіус закруглення не менше 10,5 м по внутрішньому краю проїзду.

15.1.7 У разі наявності огорожі навколо пожежно-рятувальної частини I типу, з її території слід передбачати не менше двох в'їздів (виїздів). Ширина воріт на в'їзді (виїзді) повинна бути не менше 4,5 м.

15.1.8 Виїзди із території пожежно-рятувальних частин забороняється безпосередньо на:

- магістральні дороги швидкісного руху;
- магістральні вулиці загальноміського значення безперервного руху.

Виїзди із території пожежно-рятувальних частин обладнуються світлофором та/або світловим покажчиком з акустичним сигналом на:

- магістральні дороги регульованого руху;
- магістральні вулиці загальноміського значення регульованого руху;
- магістральні вулиці районного значення

15.1.9 Продуктивність міських систем водопостачання повинна враховувати витрати води на пожежогасіння. Пожежне депо слід забезпечувати по I категорії системи водопостачання.

15.1.10 Пожежне депо слід забезпечувати по I категорії надійності систем електропостачання.

15.2 Вимоги до протипожежних відстаней

15.2.1 Відстані між будинками і спорудами приймаються у світлі між зовнішніми стінами або іншими конструкціями. За наявності конструкцій будинків і споруд, що виступають більше,

як на 1 м за площину фасаду, виготовлених із горючих матеріалів, приймається відстань між цими конструкціями та іншим будинком.

15.2.2 Протипожежні відстані між житловими, громадськими та адміністративно-побутовими будівлями промислових підприємств треба приймати за табл. 15.1 (чисельник).

Протипожежні відстані від житлових, громадських, адміністративно-побутових будівель до виробничих будинків, сільськогосподарських будівель і споруд треба приймати за табл. 15.1 (знаменник).

Таблиця 15.1 - Протипожежні відстані між житловими, громадськими і адміністративно-побутовими будівлями промислових підприємств, а також до виробничих будинків, сільськогосподарських будівель і споруд

Ступінь вогнестійкості будинку	Відстані при ступені вогнестійкості будинків, м		
	I, II	III	IIIa, IIIб, IV, IVa, V
I, II	6/9	8/9	10/12
III	8/9	8/12	10/15
IIIa, IIIб, IV, IVa, V	10/12	10/15	15/18

Примітка 1. Поділ будинків за ступенем вогнестійкості визначають згідно з будівельними нормами [47]

Примітка 2. Протипожежні відстані до виробничих будинків з категорією виробництва А і Б треба збільшувати на 50% для будинків I і II ступенів вогнестійкості, для категорії В - на 25% у порівнянні з даними, наведеними у табл. 15.1.

Примітка 3. Відстань між стінами будинків без віконних прорізів допускається зменшувати на 20%, за винятком будинків IIIa, IIIб, IV, IVa, і V ступенів вогнестійкості.

Примітка 4. У районах сейсмічності 9 балів відстані між житловими будинками, а також між житловими і громадськими будинками IVa, V ступенів вогнестійкості, треба збільшувати на 20%.

Примітка 5. Протипожежні відстані між будинками необхідно збільшувати на 20%:
 - для двоповерхових будинків V ступеня вогнестійкості;
 - для будинків, що мають горищний дах, одна з конструктивних частин якого (основа під покрівлю, покрівля, елементи конструкції даху) згідно з будівельними нормами [67] виконані з горючих матеріалів.

Примітка 6. Відстані між будинками I і II ступенів вогнестійкості допускається передбачати менше 6 м за умови, якщо стіна вищого будинку, розміщеного навпроти іншого будинку, є протипожежною.

15.2.3 Протипожежні відстані не нормуються:

- між житловими і господарськими будинками у межах однієї присадибної ділянки;
- між житловими, громадськими, а також житловими і громадськими будинками при сумарній площі забудови, включаючи незабудовану площу між ними, яка дорівнює найбільшій допустимій площі забудови (поверху) будинку, що має найменший ступінь вогнестійкості. При однаковому ступеню вогнестійкості житлового та громадського будинків сумарна площі забудови, включаючи незабудовану площу між ними, приймається як для житлових будинків;
- між виробничими будівлями та спорудами:
 - а) якщо загальна площа будинків і споруд I, II, III, IIIa, IV, IVa та V ступенів вогнестійкості (в межах одного поверху) не перебільшує нормованої площі поверху в межах протипожежного

відсіку однієї будівлі. Нормована площа протипожежного відсіку приймається по найбільш пожежонебезпечному виробництву та найменшому ступеню вогнестійкості будівель та споруд;

б) якщо стіна більш високої або широкій будівлі (споруди), що знаходиться зі сторони іншого будинку є протипожежною 1 типу;

в) якщо будівлі та споруди III ступеня вогнестійкості, незалежно від пожежної небезпеки розміщених у них виробництв, мають між собою протилежні стіни без отворів або стіни з отворами (за винятком ненесучих стін), що захищені протипожежними вікнами 1-го типу;

- між господарськими будинками (сараями, індивідуальними гаражами, банями), розміщеними за територією присадибних ділянок, за умови, якщо площа забудови заблокованих господарських будинків не перевищує 800 м². Відстані між цими блоками господарських будівель приймаються за табл. 15.1.

15.2.4 Відстані від будинків, будівель і споруд розташованих у містах і селищах міського типу; виробничих та складських будинків (будівель і споруд) до лісових ділянок, що належать до лісового фонду України повинні бути не менше:

20 м – листяний ліс;

50 м – мішаний ліс;

100 м – хвойний ліс.

Відстань від забудови сільських населених пунктів, а також від меж ділянок дачних поселень та садівницьких товариств до лісових ділянок, що належать до лісового фонду України повинна бути не менше ніж 15 м.

В містах та селищах для зон одно- та двоповерхової індивідуальної забудови з присадибними ділянками відстань від меж присадибних ділянок до лісових ділянок, що належать до лісового фонду України може бути зменшена, але не менше ніж до 15 м.

При розміщенні промислових підприємств в лісових ділянках, що належать до лісового фонду України, коли будівництво їх пов'язано з вирубкою лісу, вказані відстані до таких лісових ділянок хвойних порід дозволяється зменшувати вдвічі.

Відстань від складів відкритого зберігання горючих матеріалів до лісових ділянок, що належать до лісового фонду України, має бути не менше 100 м.

Відстань від будинків, будівель і споруд, а також від меж ділянок приватної житлової забудови (дачних поселень та садівничих товариств) до відкритого залягання торфу повинні бути не менше 100 м. Відстані від будівель та споруд підприємств до відкритого залягання торфу дозволяється скорочувати вдвічі за умови засипки відкритого залягання торфу шаром землі завтовшки не менше 0,5 м.

15.2.5 Протипожежні відстані між виробничими будівлями промислових підприємств, будівлями і спорудами сільськогосподарських підприємств приймаються згідно з табл. 15.2.

15.2.6 Протипожежні відстані від житлових і громадських будинків до: трамвайних, тролейбусних, автобусних парків, депо метрополітену приймати не менше 50 м.

Таблиця 15.2 - Відстані між виробничими будинками промислових підприємств, будинками і спорудами сільськогосподарських підприємств в залежності від ступеня вогнестійкості

Ступінь вогнестійкості будівель та споруд	Відстань при ступені вогнестійкості будівель та споруд, м		
	I, II	III	IIIa, IIIб, IV, IVa, V
I, II	Не нормується для будівель та споруд з виробництвом категорій Г та Д	9	12
	9 м – для будівель та споруд з виробництвом категорій А, Б і В (див. примітку)		
III	9	12	15
IIIa, IIIб, IV, IVa та V	12	15	18

Примітка: відстані для будівель і споруд II ступеня вогнестійкості з виробництвом категорій А, Б, В зменшуються з 9 до 6 м при додержанні однієї з таких умов:
а) якщо будівля або споруда обладнується стаціонарними автоматичними системами пожежогасіння;
б) якщо питоме завантаження горючими речовинами в будівлях менше або дорівнює 10 кг на 1 м² площі поверху.

15.2.7 Відстані від житлових і громадських будинків до складів I групи для зберігання нафти і нафтопродуктів слід приймати відповідно до вимог чинних норм, а до складів горючої речовини II групи, які передбачаються у складі котелень, дизельних електростанцій та інших енергооб'єктів, що обслуговують житлові та громадські будинки – не менше встановлених у табл. 15.3.

Таблиця 15.3 - Відстані від житлових і громадських будинків до складів зберігання нафти і нафтопродуктів

Ємкість складу, куб.м	Житлові і громадські будинки при ступені вогнестійкості		
	I, II	III	IIIa, IIIб, IV, IVa, V
Більше 800 до 10000	40	45	50
Більше 100 до 800	30	35	40
До 100	20	25	30

Примітка. Відстань від будинків дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів, установ охорони здоров'я і відпочинку, видовищних установ і спортивних споруд до складів ємкістю до 100 м³ треба збільшувати у два рази, а до складів ємкістю понад 100 м³ – приймати відповідно до ВБН В.2.2-58.1-94.

15.2.8 Протипожежні відстані від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС рідкого моторного палива приймаються згідно з табл. 15.4.

Таблиця 15.4 - Протипожежні відстані від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС

Найменування об'єкта, до якого визначають відстань від споруд АЗС	Мінімальна відстань від споруд АЗС, м				
	Типів А і Б з підземними резервуарами			Типу В з наземними резервуарами	
	малі	середні	великі	малі	середні
1	2	3	4	5	6

1. Житлові та громадські будинки	25	40	50	50	80
2. Місця масового скупчення людей (до зупинки громадського транспорту, межі території ринку)	30	50	50	50	80
3. Окремі торгові палатки і кіоски	20	20	25	25	25
4. Індивідуальні гаражі та відкриті стоянки для автомобілів	18	18	18	20	30
5. Очисні каналізаційні споруди, що не відносяться до АЗС	15	15	15	25	30
6. Виробничі (за винятком указаних у пункті 8), адміністративні і побутові будинки, складські будівлі і споруди промислових підприємств I, II та III-го ступенів вогнестійкості	12	12	15	15	20
7. Те саме IIIа, IIIб, IV, IVа, V ступенів вогнестійкості	18	18	20	20	25
8. Виробничі будинки з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин	100	100	100	100	100
9. Склади лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин	20	20	20	25	25
10. Масиви лісу, парків міських скверів: - хвойних і змішаних порід, - листяних порід	25 10	25 10	25 10	30 15	40 15
Примітка. Для виробничих будинків та складських будівель категорій А і Б відстані, зазначені в пункті 6, збільшуються на 50%, а категорії В – на 25%					

15.2.9 Протипожежні відстані від гаражів і відкритих автостоянок до житлових і громадських будинків приймаються згідно з табл. 15.5.

15.2.10 Протипожежні відстані від станцій технічного обслуговування до житлових і громадських будинків приймаються згідно з табл. 15.6.

Таблиця 15.5 - Протипожежні відстані від гаражів і відкритих автостоянок до житлових і громадських будинків

Будинки, до яких визначаються відстані	Відстані від гаражів і відкритих автостоянок при кількості легкових автомобілів, м				
	до10 включно	11 - 50	51 - 100	101 - 300	понад 300
1	2	3	4	5	6
Житлові будинки	10*	15	25	35	50
Торці житлових будинків без вікон	10*	10*	15	25	35
Громадські будинки (крім загальноосвітніх шкіл і дошкільних навчальних закладів, лікувальних закладів із стаціонаром)	10*	10	15	25	25
Загальноосвітні школи і дошкільні навчальні заклади	15	25	25	50	
Лікувальні заклади із стаціонаром	25	50			
* Для будівель гаражів III, IIIа, IIIб, IV, IVа ступенів вогнестійкості відстані треба приймати не менше 12 м.					
Примітка 1. Відстань від секційних житлових будинків до відкритих майданчиків місткістю 101-300 машин, які розміщуються уздовж поздовжніх фасадів, слід приймати не менше 50 м.					

Примітка 2. Для гаражів I, II ступенів вогнестійкості зазначені відстані допускається скорочувати на 25% за відсутності у гаражах вікон, що відчиняються, а також в'їздів, орієнтованих у бік житлових і громадських будинків.
Примітка 3. У разі розташування декількох гаражів (автостоянок) на відстані менше 6 м між їх територіями, кількість автомобілів для визначення відстані до будинків і споруд сумують.
Примітка 4. Відстань від відкритих автостоянок до виробничих будинків промислових підприємств приймається по цій таблиці. Відстань від гаражів до виробничих будинків промислових підприємств приймається відповідно до табл. 15.2 як для будинків категорії В за пожежною небезпекою.

Таблиця 15.6 - Протипожежні відстані від станцій технічного обслуговування до житлових і громадських будинків

Об'єкти, до стін яких визначається відстань	Відстань від станцій технічного обслуговування при кількості постів, не менше, м		
	10 та менше	11 - 30	більше 30
Житлові будинки,	15	25	50
Торці житлових будинків без вікон	15	25	50
Громадські будинки (крім загальноосвітніх шкіл і дошкільних навчальних закладів, лікувальних закладів із стаціонаром)	15	20	20
Загальноосвітні школи і дошкільні навчальні заклади	50		
Лікувальні заклади із стаціонаром	50		
Примітка: Кількість постів визначається кількістю автомобілів, що одночасно обслуговуються станцією.			

15.2.11 Протипожежні відстані від закритих розподільних пристроїв трансформаторних пунктів повинні бути не менші вказаних у табл. 15.7.

Таблиця 15.7 - Протипожежні відстані від закритих розподільних пристроїв трансформаторних пунктів

Ступінь вогнестійкості сусіднього будинку чи споруди	Відстань, м
I і II	7
III, IIIa, IIIб	9
IV, IVa, V	10
Примітка. Відстань від житлових і громадських будівель до трансформаторних пунктів з кількістю трансформаторів не більше двох і потужністю не більше 1000 кВт не нормується.	

15.2.12 Протипожежні відстані від складів відкритого зберігання сільськогосподарської продукції до інших будівель та споруд приймаються відповідно до табл. 15.8.

Таблиця 15.8 - Протипожежні відстані від складів відкритого зберігання сільськогосподарської продукції до інших будівель та споруд

Склади	Місткість складів, т	Відстань при ступені вогнестійкості будівлі, м		
		I, II	III	IIIб, IV, IIIa, IVa, V

Відкритого зберігання сіна, соломи, льону, коноплі, необмолоченого хліба	Не нормується	30	39	48
Відкритого зберігання тютюнового листа коконів	до 25	15	18	24
Примітка 1. При зберіганні матеріалів під навісами, що виконані з негорючих матеріалів, відстані можуть бути зменшені вдвічі.				
Примітка 2. Вказані відстані обчислюються від межі площі, призначеної для розміщення (складування) вказаних матеріалів.				
Примітка 3. Відстані від складів до будівель та споруд виробництва категорій А, Б, Г збільшуються на 25%.				
Примітка 4. Відстані від складів, вказаних в таблиці, до складів інших горючих матеріалів приймаються як до будівель та споруд IV-V ступенів вогнестійкості.				

15.2.13 Протипожежні відстані між відкритими наземними складами слід приймати згідно із Додатком Й.

15.2.14 Протипожежні відстані від газгольдерів для горючих газів до будинків і споруд слід приймати відповідно до табл. 15.9.

Таблиця 15.9 - Протипожежні відстані від газгольдерів для горючих газів до будинків і споруд

Будівлі та споруди	Відстані від газгольдерів , м	
	поршневих	постійного об'єму та з водяним басейном
1. Громадські та житлові будівлі	150	100
2. Склад кам'яного вугілля ємністю, т: від 10 000 до 100 000	18	15
менш ніж 10 000	12	9
3. Склад торфу ємністю до 10 000 т	30	24
4. Склад лісоматеріалів та дров ємністю, м ³ : від 1000 до 10 000	48	42
менш ніж 1000	36	30
5. Склад горючих матеріалів (тріски, тирси тощо) ємністю, м ³ : від 1000 до 5000	48	42
менш ніж 1000	36	30
6. Склад легкозаймистих рідин ємністю, м ³ : від 1000 до 2000	42	36
від 500 до 1000	36	30
менш ніж 500	30	24
7. Склад горючих рідин ємністю, м ³ : від 5000 до 10 000	42	36
від 2500 до 5000	36	30
менш ніж 2500	30	24
8. Виробничі і допоміжні будівлі промислових підприємств: I, II ступеня вогнестійкості	30	24
III, IIIa, IIIб, IV, IVa, V ступеня вогнестійкості	36	30
9. Будинки і споруди для обслуговування газгольдерів	21	15
10. Промислові печі на відкритому повітрі і установки з		

відкритим вогнем	100	100
11. Межа смуги відведення залізниць: на перегонах	42	30
на сортувальних станціях	60	48
12 Межа смуги відведення автомобільних доріг категорій : I, II, III, IIIa, IIIб	30	21
IV, IVa, V	21	15
13. Вісь залізничного або трамвайного шляху; край проїзної частини автомобільної дороги, що не мають смуги відведення	21	21

Примітка 1. Наведені відстані відносяться до газгольдерних станцій й до окремо розташованих газгольдерів ємністю понад 1000 м³. При газгольдерних станціях або окремих газгольдерах сумарною ємністю 1000 м³ і менш зазначені відстані належить приймати з коефіцієнтом при ємності, м³: від 250 до 1000 – 0,7; менш ніж 250 – 0,5.

Примітка 2. При підземному зберіганні горючих і легкозаймистих рідин відстані, наведені в поз. 6 та 7, надолужити зменшувати в 2 рази.

Примітка 3. Відстані між газгольдерами та димарями належить приймати рівними висоті труби .

Примітка 4. Відстані між повітряними електромережами та газгольдерами належить приймати не менш ніж 1,5 висоти опори цих мереж .

Примітка 5. Відстані від газгольдерів кисню допускається зменшувати в 2 рази. Відстані від газгольдерів для інших негорючих газів слід приймати не менш ніж зазначених у табл. 15.2.2, як від споруд I і II ступеня вогнестійкості.

Примітка 6. На ділянці між газгольдерами та будівлями чи спорудами дозволяється розміщувати відкриті склади для зберігання негорючих матеріалів .

Примітка 7. Ємністю газгольдерів слід вважати геометричний об'єм газгольдерів .

15.2.15 Протипожежні відстані від градирень до будинків та споруд слід приймати відповідно до табл. 15.10.

Таблиця 15.10 - Протипожежні відстані від градирень до будинків та споруд

Будівлі та споруди	Відстані, м, до:			
	бризкальних басейнів	баштових градирень	вентиляторних секційних градирень	вентиляторних секційних градирень на
1	2	3	4	5
1. Бризкальні басейни	-	30	30	-
2. Баштові градирні	30	0,5 D* але не менш ніж 18	18	-
3. Вентиляторні секційні градирні наземні	30	15	9-24**	-
4. Вентиляторні секційні градирні на покриттях будівель	-	-	-	12
5. Будівлі зі стінами з матеріалів, що мають марки по морозостійкості не менш ніж Мрз 25	42	21	21	9
6. Відкриті електричні підстанції та лінії електропередачі	80	30	42	42
7. Відкриті наземні склади	60	По табл. 15.2.9 (відкриті склади), але не менше		
		21	24	15

8. Наземні та надземні інженерні мережі, огорожі	9	9	9	9
9. Вісь залізничних колій зовнішніх та сортувальних	80	42	60	21
10. Вісь внутрішніх залізничних під'їзних колій	30	12***	12***	9***
11. Край проїзної частини автодоріг загального користування	60	21	39	9
12. Край проїзної частини під'їзних та внутрішньозаводських автомобільних доріг	21	9	9	9

* D - діаметр градири на рівні вхідних вікон.
** При площі секції до 20 м² – 9 м, понад 20 до 100 м² – 15 м, понад 100 до 200 м² – 21 м, понад 200 м² – 24 м.
*** При використанні паровозної тяги і застосуванні горючих огорожувальних конструкцій градири відстань приймається 21 м.

Примітка 1. Зазначені в поз. 1-4 відстані повинні прийматися у світлі між рядами однотипних охолоджувачів, при цьому бризкальні басейни встановлюються в один ряд.
У разі розміщення в рядах градири різної площі, відстань між рядами приймається для градири більшої площі.

Примітка 2. Відстань між рядами одновентиляторних градири слід визначати виходячи з умови розміщення комунікацій, але не менше 15 м, відстані від одновентиляторних градири до будівель і споруд приймаються як для баштових градири.

Примітка 3. Для баштових градири відстані між рядами подано при їх площі до 3200 м², при більшій площі відстані належить приймати за відповідним обґрунтуванню.

Примітка 4. Відстані між охолоджувачами в одному ряду належить приймати рівним для:
баштових градири - 0,4 діаметра градири в основі, але не менше ніж 12 м;
вентиляторних секційних градири наземних та на покриттях будівель – 3 м;
одновентиляторних градири - подвоєною висоті вхідних вікон для повітря, але не менше ніж 3 м.

Примітка 5. Відстані за винятком зазначених у поз. 7 для складів (навісів) натрію, калію, карбиду кальцію та інших матеріалів, які при взаємодії з водою утворюють вибухонебезпечні речовини, допускається зменшувати: для охолоджувачів площею до 20 м² – не більше ніж на 40%, понад 20 до 100 м² - не більше ніж на 30%, але у всіх випадках має бути не менше ніж 6 м.

Примітка 6. Для районів із середньою температурою повітря найбільш холодної п'ятиденки нижче мінус 36°С наведені в поз. 2, 3, 8, 9 і 10 відстані слід збільшувати на 25%.

Примітка 7. Для будівель із стінами з матеріалів, що мають марку за морозостійкістю менше ніж Мрз 25, необхідно передбачати заходи щодо захисту стін від зволоження та обледеніння.

Примітка 8. На підприємствах, які реконструюються відстані між охолоджувачами води, а також охолоджувачами води і будівлями та спорудами допускається зменшувати, але не більше ніж на 25%.

Примітка 9. Відстані між охолоджувачами води і автодорогами, наземними і надземними інженерними мережами, призначеними для обслуговування цих охолоджувачів води, не нормуються.

Примітка 10. Відстані, що наведені в поз. 5-8, допускається зменшувати на 25% за умови роботи охолоджувачів води тільки в період плюсових температур зовнішнього повітря.

Примітка 11. Відстань від вентиляторних секційних градири, які розміщуються на покритті будівель, до зовнішньої стіни цього будинку не нормуються.
Відстань від вентиляторних секційних градири до стін підвищених частин цей будівлі приймається за поз. 5 з урахуванням примітки 5 або примітки 8 та 10.

Примітка 12. Мінімальні відстані від градири потужністю до 100 м³/ч:
до будівель та споруд зі стінами з матеріалів не менше ніж Мрз 25 по морозостійкості – 15 м;
до відкриттів трансформаторних підстанцій – 30 м;
до осі внутрішніх залізничних під'їзних шляхів -15 м;
до краю проїжджої частини під'їзних та внутрішньозаводських автомобільних доріг – 6 м.

Примітка 13. Навколо бризкальних басейнів слід передбачати водонепроникне покриття завширшки не менше ніж 2,5 м з ухилом, що забезпечує відведення води.

Примітка 14. Відстані від відкритих відстійників до будинків і споруд слід приймати як для вентиляторних секційних наземних градири.

15.2.16 Визначення величини протипожежної відстані, якщо така величина не встановлена НД, може здійснюватися з використанням розрахункових методів.

15.2.17 Відстані від контактних проводів трамвайних і тролейбусних ліній слід призначати: до житлових і громадських будинків – не менше 5 м, до складів горючих і легкозаймистих рідин: підземних – 25 м, надземних – 50 м.

15.3 Вимоги до проїздів для протипожежної техніки

15.3.1 Під час проектування проїздів і пішохідних шляхів необхідно забезпечувати можливість проїзду пожежних автомобілів до житлових і громадських будинків, у тому числі із вбудовано-прибудованими приміщеннями, і доступ пожежників з автодрабин і автопідйомників у будь-яку квартиру чи приміщення, що мають віконні та/або дверні прорізи у зовнішніх стінах. Проїзд пожежних автомобілів забезпечується проїздами завширшки не менше ніж 4,2 м або смугами завширшки не менше ніж 6 м, які повинні бути розраховані на відповідні навантаження від пожежного автомобіля.

Конструкцію дорожнього покриття пожежного проїзду у найзначніших та значніших містах слід проектувати з урахуванням на розрахункове навантаження від автодрабини або автопідйомника: не менше 15 т на вісь, загальна маса – 53 т, тиск виносної опори – 13,9 кг/см².

До багатосекційних житлових будинків заввишки 9 поверхів і більше та до громадських будинків заввишки 5 поверхів і більше проїзди передбачаються з двох поздовжніх сторін і з усіх сторін односекційних житлових будинків. До будинків меншої поверховості проїзди можна влаштовувати з однієї поздовжньої сторони.

Відстань від краю проїзду до зовнішньої стіни будинку слід приймати 5-7 м для будинків з умовною висотою до 26,5 м включно і 9-11 м для будинків з умовною висотою понад 26,5 м.

15.3.2 До виробничих будинків та споруд по всій їх довжині повинен бути забезпечений вільний під'їзд з твердим покриттям пожежних автомобілів: з одного боку будівлі або споруди - при ширині їх до 18 м та з двох боків - при ширині більше як 18 м. До будинків з площею забудови більше 10 га або при ширині більше 100 м під'їзд пожежних автомобілів має бути забезпечений з усіх сторін.

Відстань від краю проїжджої частини до зовнішніх стін будинків повинна бути не більше 25 м. При цьому для будинків з умовною висотою від 9 до 26,5 м така відстань повинна становити не менше 8 м, при умовній висоті будинків понад 26,5 м – не менше 10 м.

15.3.3 Ухил проїздів у місцях установки автодрабин і автопідйомачів повинен бути не більше 6°.

15.3.4 У житлових кварталах слід передбачати в'їзди на їх територію для пожежних автомобілів. При суцільній забудові вздовж проїжджої частини слід передбачати наскрізні

проїзди в будинках на відстані не більше 300 м один від одного, а при периметральній забудові – не більше 180 м. Проїзди слід приймати шириною (у світлі) не менше 3,4 м, заввишки – не менше 4,25 м.

15.3.5 Промислові підприємства, площа яких перевищує 5 га, повинні мати не менше двох в'їздів, відстань між якими по периметру огорожі повинна бути не більше 1500 м. При розмірі сторони майданчика підприємства більше 1000 м на цій стороні слід передбачати не менше двох в'їздів на майданчик.

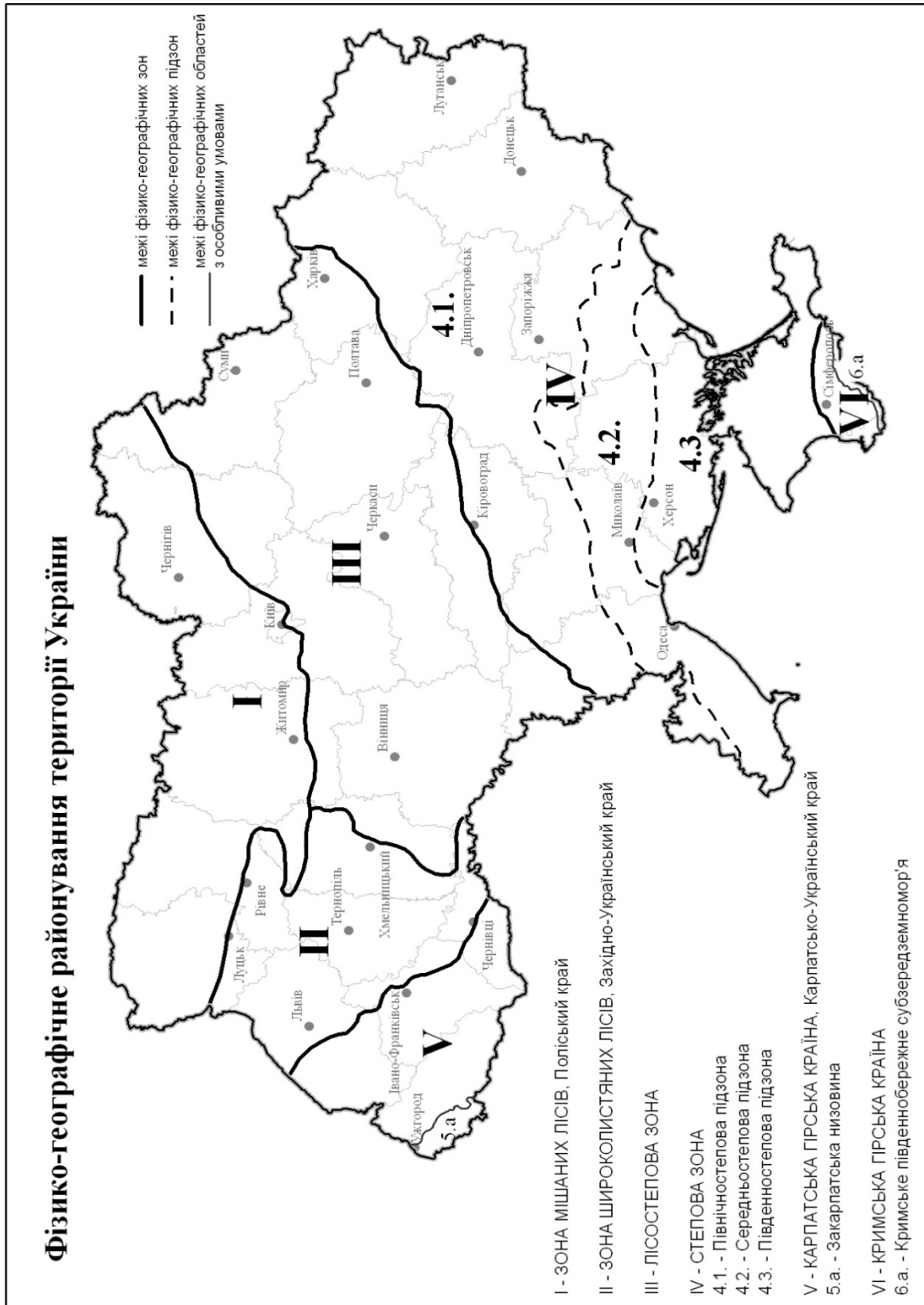
15.3.6 Проїжджа частина тупикових проїздів повинна закінчуватися кільцевими об'їздами радіусом по осі проїзду не менше 10 м або майданчиками для розвороту розмірами 12 м на 12 м кожна, або поворотними трикутниками зі сторонами 7 м.

15.3.7 Дерева, що висаджують біля будинків, не повинні перешкоджати проїзду пожежних автомобілів. У зоні між будинками і проїздами не допускається розміщення огорож, повітряних ліній електропередачі і рядкового насадження дерев.

15.3.8 До ставків, водойм, градирень, бризкальних басейнів та інших споруд, вода з яких може бути використана для пожежогасіння, слід передбачати проїзди (пірси) для забору води пожежними автомобілями

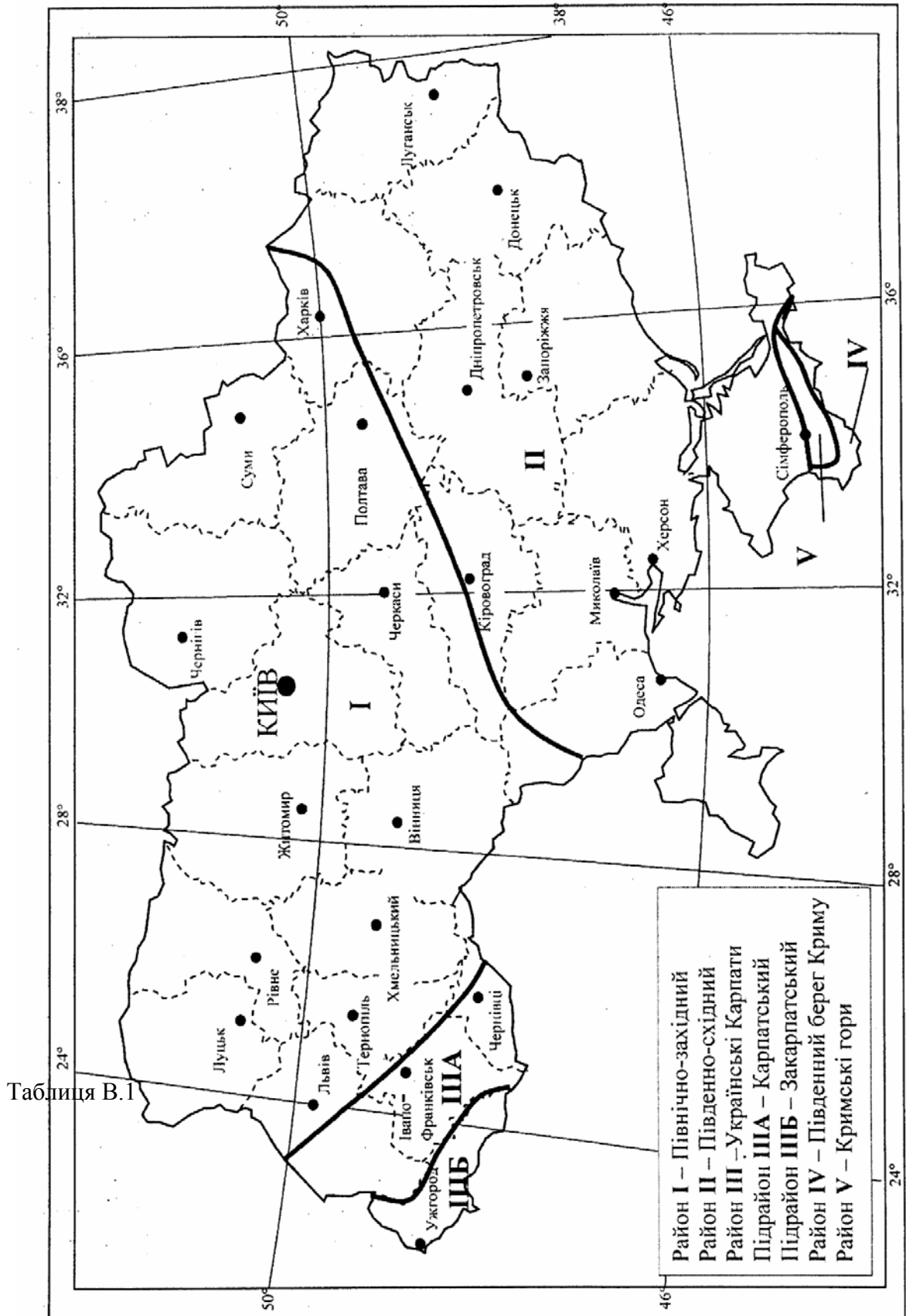
ДОДАТОК А
(обов'язковий)

ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

ДОДАТОК Б
(обов'язковий)

АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНЕ КЛІМАТИЧНЕ РАЙОНУВАННЯ
ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

ДОДАТОК В

(довідковий)

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ
ЧИСЕЛЬНОСТІ ЗАЙНЯТИХ В ГАЛУЗЯХ ГОСПОДАРСЬКОГО
КОМПЛЕКСУ**

При встановленні перспективної чисельності зайнятих в галузях господарського комплексу необхідно виходити із загальновизнаних європейських критеріїв секторного підходу віднесення організацій, підприємств, закладів, установ та домогосподарств до первинного (I), вторинного (II) та третинного (III) секторів економіки.

До **первинного сектору** відносяться підприємства видобувної промисловості, сільського господарства, лісового та водного господарства, рибальства та мисливства. У структурі зайнятості на проектний період частка первинного сектору має складати 5-10% залежно від функціонального типу населеного пункту.

До **вторинного сектору** відносяться підприємства обробної промисловості, будівництво, транспорт та зв'язок. У структурі зайнятості на проектний період частка вторинного сектору має складати 10-30% залежно від функціонального типу населеного пункту.

До **третинного сектору** відносяться підприємства виробництва послуг: торгівлі і громадського харчування, побутового обслуговування, матеріально-технічного постачання та збуту, науково-дослідні, проектні, конструкторсько-технологічні та інші установи, інформаційно-аналітичні організації, архіви, засоби масової інформації; підприємства, організації та установи культурно-побутового обслуговування населення; організації та установи державного та місцевого управління; громадські організації та об'єднання; благодійні організації; релігійні організації. У структурі зайнятих на проектний період частка третинного сектору має складати 60-85% залежно від функціонального типу населеного пункту.

ДОДАТОК Г.1

(довідковий)

ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ МАЙДАНЧИКІВ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ, ТЕХНОПАРКІВ

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
Хімічна промисловість	1. Гірничо-хімічної промисловості	28
	2. Азотної промисловості	33
	3. Фосфатних добрив та іншої продукції неорганічної хімії	32
	4. Содової промисловості	32
	5. Хлорного промисловості	33
	6. Інших продуктів основної хімії	33
	7. Віскозних волокон	45
	8. Синтетичних волокон	50
	9. Синтетичних смол і пластмас	32
	10. Виробів з пластмас	50
	11. Лакофарбової промисловості	34
	12. Продуктів органічного синтезу	32
Металургія	1. Збагачувальні залізної руди і по виробництву окатишів потужністю, млн. т / рік: 5-20	28
	більше 20	32
	2. Дробильно-сортувальні потужністю, млн. т / рік: до 3	22
	більше 3	27
	3. Ремонтні та транспортні (рудників при відкритому способі розробки)	27
	4. Надшахтні комплекси та інші спорудження рудників при підземному способі розробки	30
	5. Коксохімічні: без збагачувальної фабрики	30
	із збагачувальною фабрикою	28
	6. Метизів	50
	7. Феросплавні	30
	8. Трубні	45
9. По виробництву вогнетривких виробів	32	
10. По випалу вогнетривкої сировини і виробництва порошків і мергелів	28	
11. За обробленні брухту і відходів чорних металів	25	
Кольорова металургія	1. Алюмінієві	43
	2. Свинцево-цинкові і титано-магнієві	33
	3. Мідеплавильні	38
	4. Надшахтні комплекси та інші спорудження рудників при підземному способі розробки без збагачувальних фабрик потужністю, млн.т / рік: до 3	30
	більше 3	35

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	5. Те ж, з збагачувальними фабриками 6. Збагачувальні фабрики потужністю, млн. т / рік: до 15 більше 15 7. Електродні 8. По обробці кольорових металів 9. Глиноземні	30 27 30 45 45 35
Вуглепром	1. Вугільні і сланцеві шахти без збагачувальних фабрик 2. Те ж, із збагачувальними фабриками 3. Центральні (групові) збагачувальні фабрики	28 26 23
Целюлозно- паперові виробництва	1. Целюлозно-паперові та целюлозно-картонні 2. Переробні паперові та картонні, що працюють на привозній целюлозі і макулатурі	35 40
Енергетика	1. Електростанції потужністю більше 2000 МВт: а) без градирень: атомні ГРЕС на твердому паливі ГРЕС на газомазутних паливі б) при наявності градирень: атомні ГРЕС на твердому паливі ГРЕС на газомазутних паливі 2. Електростанції потужністю до 2000 МВт: а) без градирень: атомні ГРЕС на твердому паливі ГРЕС на газомазутних паливі б) при наявності градирень: атомні ГРЕС на твердому паливі ГРЕС на газомазутних паливі 3. Теплоелектроцентралі (ТЕЦ) при наявності градирень: а) потужністю до 500 МВт: на твердому паливі на газомазутних паливі б) потужністю від 500 до 1000 МВт: на твердому паливі на газомазутних паливі в) потужністю більше 1000 МВт: на твердому паливі на газомазутних паливі	29 30 38 26 30 35 22 25 33 21 25 33 28 25 28 26 29 30
Водне господарство	1. Експлуатаційні та ремонтно-експлуатаційні ділянки меліоративних систем і сільгоспводозабезпечення	50
Нафтові і газові виробництва	1. Замірні установки 2. Нафтонасосні станції (дожимні)	30 25

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	3. Центральні пункти збору і підготовки нафти, газу та води, млн.м ³ / рік: до 3 більше 3 4. Установки компресорного газліфту 5. Компресорні станції перекачки нафтового газу продуктивністю, тис. м ³ / доб .: 200 400 6. Кущові насосні станції для заводнення нафтових пластів 7. Бази виробничого обслуговування нафтогазовидобувних підприємств і управлінь бурових робіт 8. Бази матеріально-технічного забезпечення нафтової промисловості 9. Геофізичні бази нафтової промисловості	35 37 35 25 30 25 45 45 30
Машинобудування	1. Парових і енергетичних котлів і котельно-допоміжного обладнання 2. Енергетичних атомних реакторів, парових гідравлічних і газових турбін і турбодопоміжного обладнання 3. Дизелів, дизель-генераторів і дизельних електростанцій на залізничному ході 4. Прокатного, доменного, сталеплавильного, агломераційного і коксового обладнання, устаткування для кольорової металургії 5. Механізованих кріплень, виїмкових комплексів і агрегатів, вагонеток, комбайнів для очисних і прохідницьких робіт, стругових установок для видобутку вугілля, вантажно-розвантажувальних і навалювальних машин, гідравлічних стійок, збагачувального устаткування, обладнання для механізованих робіт на поверхні шахт та інших машин і механізмів для гірничої промисловості 6. Електричних мостових і козлових кранів 7. Конвеєр стрічкових, шкребкових, підвісних вантажонесучих, навантажувальних пристроїв для контейнерних вантажів, талей (тельферів), ескалаторів та іншого підйомно-транспортного обладнання 8. Ліфтів 9. Локомотивів та рухомого складу залізничного транспорту (магістральних, маневрових і промислових тепловозів, пасажирських і промислових вагонів, включаючи електропоїзди і дизельні поїзди), колійних машин та контейнерів 10. Гальмівного обладнання для залізничного рухомого складу	50 52 50 50 52 50 52 65 50 52

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
Залізничний транспорт	1. Ремонту рухомого складу залізничного транспорту	40
Електро-технічні виробництва	1. Електродвигунів 2. Великих електричних машин і турбогенераторів 3. Високовольтної апаратури 4. Трансформаторів 5. Низьковольтної апаратури і світлотехнічного обладнання 6. Кабельної продукції 7. Електролампів 8. Електроізоляційних матеріалів 9. Акумуляторні 10. Напівпровідникових приладів	52 50 60 45 55 45 45 57 55 52
Радіотехнічні виробництва	1. Радіопромисловості при загальній площі виробничих будівель, тис.м ² : до 100 більше 100 а) підприємства, розташовані в одній будівлі (корпус завод) б) підприємства, розташовані в кількох будівлях: одноповерхових багатоповерхових	50 55 60 55 50
Хімічне машинобудування	1. Обладнання та арматури для нафто- і газодобувної і целюлозно-паперової промисловості 2. Промислової трубопровідної арматури	50 55
	1. Металорізальних верстатів, ливарного і деревообробного обладнання 2. Ковальсько-пресового устаткування 3. Інструментальні 4. Штучних алмазів, абразивних матеріалів та інструментів з них 5. Лиття 6. Поковок і штамповок 7. Зварних конструкцій для машинобудування 8. Виробів загальномашинобудівного застосування (редукторів, гідрообладнання, фільтруючих пристроїв, загальномашинобудівних деталей)	50 55 60 50 50 50 50 52
Приладобудування	1. Приладобудування, засобів автоматизації і систем управління: а) при загальній площі виробничих будівель 100 тис.м ² б) те саме, більше 100 тис.м ² в) при застосуванні ртуті і скловаріння	50 55 30
Хіміко-фармацевтичні виробництва	1. Хіміко-фармацевтичні 2. Медико-інструментальні виробництва 3. Медичних виробів зі скла і фарфора	32 43 40
Автопром	1. Автомобільні 2. Автоскладальні	50 55

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	3. Автомобільного моторобудування	55
	4. Агрегатів, вузлів, запчастин	55
	5. Підшипникові	55
Сільськогосподарське машинобудування	1. Тракторні, сільськогосподарських машин, тракторних і комбайнових двигунів	52
	2. Агрегатів, вузлів, деталей і запчастин до тракторів і сільськогосподарських машин	56
Будівельно-дорожнє машинобудування	1. Бульдозерів, скреперів, екскаваторів і вузлів до екскаваторів	50
	2. Пневматичного, електричного інструменту і засобів малої механізації	63
	3. Обладнання для меліоративних робіт, лісозаготівельної та торф'яної промисловості	55
	4. Комунального машинобудування	57
Виробництво обладнання	1. Технологічного обладнання для легкої, текстильної, харчової, комбікормової та поліграфічної промисловості	55
	2. Технологічного обладнання для торгівлі та громадського харчування	57
	3. Технологічного обладнання для скляної промисловості	57
	4. Побутових приладів і машин	57
Суднобудування	1. Суднобудівні	52
Річковий флот	1. Судноремонтні річкових суден з річним випуском, тис.т / рік:	
	до 20	42
	20-40	48
	40-60	55
	60 і більше	60
	2. Річкові порти:	
	I та II категорій:	
	при ковшовому варіанті	70
	при русловому варіанті	50
	III і IV категорій	55
Лісова промисловість	1. Лісозаготівельні з примиканням до залізниці МПС:	
	без переробки деревини виробничою потужністю, тис.м ³ / рік:	
	до 400	28
	більше 400	35
	з переробкою деревини виробничою потужністю, тис.м ³ / рік:	
	до 400	23
	більше 400	20
	2. Лісозаготівельні з примиканням до водних транспортних шляхам при відправці лісу в хлистах:	
	із зимовим плітбищем	17
	без зимового плітбища	44

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	3. Те ж, при відправці лісу в сортиментах: із зимовим плітбіщем виробничою потужністю, тис.м ³ / рік: до 400 більше 400 без зимового плітбіщу виробничою потужністю, тис.м ³ / рік: до 400 більше 400 4. Пиломатеріалів, стандартних будинків, комплектів деталей, столярних виробів і заготовок: при поставці сировини і відправці продукції залізницею при поставці сировини по воді 5. Дерево-стружкових плит 6. Фанери 7. Меблеві	30 33 33 38 40 45 45 47 53
Легка промисловість	1. Бавовноочисні при критому зберіганні бавовни-сирцю 2. Те ж, при 25% критого і 75% відкритого зберігання бавовни-сирцю 3. Бавовнозаготівельні пункти 4. Льонозавод 5. Пенькозавод (без полів сушки) 6. Первинної обробки вовни 7. Шовкомотальної промисловості 8. Текстильні комбінати з одноповерховими головними корпусами 9. Текстильні фабрики, розміщені в одноповерхових корпусах, при загальній площі головного виробничого корпусу, тис.м ² : до 50 св. 50 10. Текстильної галантереї 11. Верхнього і білизняного трикотажу 12. Швейно-трикотажні 13. Швейні 14. Шкіряні та первинної обробки шкір сировини: одноповерхові двоповерхові 15. Штучних шкір, взуттєвих картонів і плівкових матеріалів 16. Шкіргалантерейні: одноповерхові багатоповерхові 17. Хутрянні та овчинно-шубні 18. Взуттєві: одноповерхові багатоповерхові	29 22 21 35 27 61 41 60 55 60 60 60 60 55 50 45 55 55 50 50 55 55 50

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	19. Фурнітур та інших виробів для взуттєвої, галантерейної, швейної та трикотажної промисловості	52
Харчова промисловість	1. Цукрові заводи при переробці буряка, тис.т / добу: до 3 (зберігання буряків на кагатних полях) від 3 до 6 (зберігання буряків у механізованих складах)	55 50
	2. Хліба та хлібобулочних виробів виробничою потужністю, т / добу: до 45 більше 45	37 40
	3. Кондитерських виробів	50
	4. Рослинної олії виробничою потужністю, т переробки насіння на добу: до 400 більше 400	33 35
	5. Маргаринової продукції	40
	6. Парфумо-косметичних виробів	40
	7. Виноградних вин і виноматеріалів	50
	8. Пива і солоду	50
	9. Плодоовочевих консервів	50
	10. Первинної обробки чайного листа	40
	11. Ферментації тютюну	41
Молочна промисловість	1. М'яса (з цехами забою і знекровлення)	40
	2. М'ясних консервів, ковбас, копченостей і інших м'ясних продуктів	42
	3. По переробці молока виробничою потужністю, т в зміну: до 100 більше 100	43 45
	4. Сухого знежиреного молока виробничою потужністю, т в зміну: до 5 більше 5	36 42
	5. Молочних консервів	45
	6. Сиру	37
	7. Гідролізно-дріжджові, фурфурольні, білковітамініні концентратів і з виробництва преміксів	45
Заготовки	1. Мелькомбінати, крупозаводи, комбіновані кормові заводи, елеватори і хлібоприймальні підприємства	41
	2. Комбінати хлібопродуктів	42
Ремонт техніки	1. По ремонту вантажних автомобілів	60
	2. По ремонту тракторів	56
	3. По ремонту шасі тракторів	54
	4. Станції технічного обслуговування грузових автомобілів	40

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	5. Станції технічного обслуговування енергонасичених тракторів 6. Пункти технічного обслуговування тракторів, бульдозерів та інших спецмашин 7. Бази торгової обласні 8. Бази прирейкові (районні і міжрайонні) 9. Бази мінеральних добрив, вапняних матеріалів, отрутохімікатів 10. Склади хімічних засобів захисту рослин	40 52 57 54 35 57
Місцева промисловість	1. Замково-залізних виробів промисловість 2. Художньої кераміки 3. Художніх виробів з металу і каменю 4. Духових музичних інструментів 5. Іграшок і сувенірів з дерева 6. Іграшок з металу 7. Швейних виробів: у двоповерхових будинках в будівлях більше двох поверхів 8. Промислові підприємства служби побуту при загальній площі виробничих будівель більше 2000 м ² , по: виготовленню та ремонту одягу, ремонту радіотелеапаратури і фабрики фоторобіт виготовлення та ремонту взуття, ремонту складної побутової техніки, фабрики хімчистки і фарбування, уніфіковані блоки підприємств побутового обслуговування типу А ремонту та виготовлення меблів	61 56 52 56 53 61 74 60 55 60
Виробництво будівельних матеріалів	1. Цементні: з сухим способом виробництва з мокрим способом виробництва 2. Азбестоцементних виробів 3. Попередньо напружених залізобетонних залізничних шпал виробничою потужністю 90 тис.м ³ / рік 4. Залізобетонних напірних труб виробничою потужністю 60 тис.м ³ / рік 5. Великих блоків, панелей та інших конструкцій з ніздрюватого і щільного силікатобетону виробничою потужністю, тис.м ³ / рік: 120 200 6. Залізобетонних мостових конструкцій для залізничного та автодорожнього будівництва виробничою потужністю 40 тис.м ³ / рік 7. Залізобетонних конструкцій для гідротехнічного та портового будівництва виробничою потужністю 150 тис. м ³ / рік 8. Збірних залізобетонних та легкобетонних	35 37 42 50 45 45 50 40 50

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	конструкцій для сільського виробничого будівництва виробничою потужністю, тис.м ³ / рік:	
	40	50
	100	55
	9. Залізобетонних виробів для будівництва елеваторів виробничої потужністю до 50 тис.м ³ / рік	55
	10. Сільські будівельні комбінати з виготовлення комплектів конструкцій для виробничого будівництва	50
	11. Обпаленої глиняної цегли та керамічних блоків	42
	12. Силікатної цегли	45
	13. Керамічних плиток для підлог, облицювально-глазурованих плиток, керамічних виробів для облицювання фасадів будівель	45
	14. Керамічних каналізаційних труб	45
	15. Керамічних дренажних труб	45
	16. Гравійно-сортувальні при розробці родовищ способом гідромеханізації виробничою потужністю, тис.м ³ / рік:	
	500-1000	35
	200 (збірно-розбірні)	30
	17. Гравійно-сортувальні при розробці родовищ екскаваторним способом виробничою потужністю 500-1000 тис.м ³ / рік	27
	18. Дробильно-сортувальні по переробці міцних однорідних порід виробничою потужністю, тис.м ³ / рік:	
	600-1600	7
	200 (збірно-розбірні)	30
	19. Аглопорітового гравію із золи ТЕЦ і керамзиту	40
	20. Спученого перліту (з виробництвом перлітобітумних плит) при застосуванні в якості палива:	
	природного газу	55
	мазуту	50
	21. Мінеральної вати і виробів з неї, вірмикулітових і перлітових тепло- і звукоізоляційних виробів	45
	22. Вапна	30
	23. Вапнякового борошна і сиромолотого гіпсу	33
	24. Скла віконного, полірованого, архітектурного, будівельного, технічного і скловолокна	38
	25. Збагачувальні кварцового піску виробничою потужністю 150-300 тис.т / год	27
	26. Пляшок консервної скляної тари, господарського скляного посуду і кришталевих виробів	43

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	27. Будівельного, технічного, санітарно-технічного фаянсу, порцеляни й напівпорцеляни 28. Сталевих будівельних конструкцій (в тому числі з труб) 29. Сталевих конструкцій для мостів 30. Алюмінієвих будівельних конструкцій 31. Монтажних (для КВП і автоматики, сантехнічних) та електромонтажних заготовок 32. Технологічних металоконструкцій і вузлів трубопроводів 33. З ремонту будівельних машин 34. Об'єднані підприємства спеціалізованих монтажних організацій: з базою механізації без бази механізації 35. Бази механізації будівництва 36. Бази управлінь виробничо-технічної комплектації будівельних і монтажних трестів 37. Опорні бази загальнобудівельних пересувних механізованих колон 38. Опорні бази спеціалізованих пересувних механізованих колон 39. Автотранспортні підприємства будівельних організацій на 200 і 300 спеціалізованих великовантажних автомобілів і автопоїздів 40. Гаражі: на 150 автомобілів на 250 автомобілів	45 55 45 60 60 48 63 50 55 47 60 40 50 40 40 50
Послуги з обслуговування та ремонту транспортних засобів	1. По капітальному ремонту вантажних автомобілів потужністю 2-10 тис. капітальних ремонтів на рік 2. По ремонту агрегатів вантажних автомобілів і автобусів потужністю 10-60 тис. капітальних ремонтів на рік 3. По ремонту автобусів із застосуванням готових агрегатів потужністю 1-2 тис. ремонтів в рік 4. По ремонту агрегатів легкових автомобілів потужністю 30-60 тис. капітальних ремонтів на рік 5. Централізованого відновлення деталей 6. Вантажні автотранспортні на 200 автомобілів при незалежному виїзді, %: 100 50 7. Вантажні автотранспортні на 300 і 500 автомобілів при незалежному виїзді, %: 100 50 8. Автобусні парки при кількості автобусів: 100	60 65 60 65 65 45 51 50 55 50

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	300	55
	500	60
	9. Таксомоторні парки при кількості автомобілів:	
	300	52
	500	55
	800	56
	1000	58
	10. Вантажні автостанції при відправленні грузів 500-1500 т / добу.	55
	11. Централізованого технічного обслуговування на 1200 автомобілів	45
	12. Станції технічного обслуговування легкових автомобілів при кількості постів:	
	5	20
	10	28
	25	30
	50	40
	13. Автозаправні станції при кількості заправлень на добу:	
	200	13
	більше 200	16
	14. Дорожньо-ремонтні пункти	29
	15. Дорожні ділянки	32
	Те ж, з дорожньо-ремонтним пунктом	32
	Те ж, з дорожньо-ремонтним пунктом технічної допомоги	34
	16. Дорожньо-будівельне управління	40
	17. Цементно-бетонні продуктивністю, тис.м ³ / рік:	
	30	42
	60	47
	120	51
	18. Асфальтобетонні продуктивністю, тис.т / рік:	
	30	35
	60	44
	120	48
	19. Бітумні бази:	
	прирейкові	31
	притрасові	27
	20. Бази піску	48
	21. Полігони для виготовлення залізобетонних конструкцій потужністю 4 тис.м ³ / рік	35
Рибопереробка	1. Рибопереробні виробничою потужністю, т / добу:	
	до 10	40
	більше 10	50
	2. Рибні порти	45
Нафтопереробка	1. Нафтопереробної промисловості	46
	2. Виробництва синтетичного каучуку	32

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
	3. Сажеві промисловості 4. Шинної промисловості 5. Промисловості гумотехнічних виробів 6. Виробництва гумового взуття	32 55 55 55
Геологорозвідка	1. Бази виробничі та матеріально-технічного постачання геологорозвідувальних управлінь і трестів 2. Виробничі бази при розвідці на нафту і газ з річним обсягом робіт, тис.м, до: 20 50 100 3. Виробничі бази геологорозвідувальних експедицій при розвідці на тверді корисні копалини з річним об'ємом робіт, тис.грн . : до 500 більше 500 4. Виробничі бази партій при розвідці на тверді корисні копалини з річним обсягом робіт, тис.грн., до: 400 500 5. Наземні комплекси розвідувальних шахт при підземному способі розробки без збагачувальної фабрики потужністю до 200 тис. т на рік 6. Збагачувальні потужністю до 30 тис.т в рік 7. Дробильно-сортувальні потужністю до 30 тис.т на рік	40 40 45 50 32 35 32 35 26 25 20
Газова промисловість	1. Головні промислові споруди, установки комплексної підготовки газу, компресорні станції підземних сховищ газу 2. Компресорні станції магістральних газопроводів 3. Газорозподільні пункти підземних сховищ газу 4. Ремонтно-експлуатаційні пункти	35 40 25 45
Видавнича діяльність	1. Газетно-книгожурнальні, газетно-журнальні, книжкові	50
Підприємства по поставкам продукції	1. Підприємства з постачання продукції продукції 2. Підприємства з постачання металлопродукції	40 35

Примітка 1. Щільність забудови майданчика промислового підприємства визначається у відсотках як відношення площі забудови до площі підприємства в огорожі (або при відсутності огорожі - у відповідних їй умовних межах) із включенням площі, під колійний розвиток.

Примітка 2. Площа забудови визначається як сума площ, зайнятих будівлями і спорудами всіх видів, включаючи навіси, відкриті технологічні, санітарно-технічні, енергетичні та інші прилади, естакади та галереї, майданчики вантажорозвантажувальних пристроїв, підземні споруди (резервуари, льохи, прихистки, тунелі, над якими не можуть бути розміщені будівлі і споруди), а також відкриті стоянки автомобілів, машин, механізмів і відкриті склади різного призначення за умови, що розміри і обладнання стоянок і складів приймаються згідно норм технологічного проектування підприємств.

До площі забудови повинні включатися резервні ділянки на майданчику підприємства, передбачені відповідно до завдання на проектування для розміщення на них будівель і споруд (в

межах габаритів зазначених будівель і споруд).

До площі забудови не включаються площі, зайняті виможеннями навколо будівель і споруд, тротуарами, автомобільними і залізницями, залізничними станціями, тимчасовими будівлями і спорудами, відкритими спортивними майданчиками, майданчиками для відпочинку трудящих, зеленими насадженнями (з дерев, чагарників, квітів і трав), відкритими стоянками автотранспортних засобів, що належать громадянам, відкритими водовідвідними та іншими канавами, підірними стінками, підземними будівлями і спорудами або їх частинами, над якими можуть бути розміщені інші будівлі і споруди.

Примітка 3. Підрахунок площ, що займають будівлі і споруди, здійснюється по зовнішньому контуру їх зовнішніх стін на рівні планувальних відміток землі.

При підрахунках площ, займають галереї таї естакади, до площі забудови включається проекція на горизонтальну площину тільки тих ділянок галерей і естакад, під якими за габаритами не можуть бути розміщені інші будівлі або споруди, на інших ділянках враховується тільки площа, під фундаментами опор галерей і естакад на рівні планувальних позначок землі.

Примітка 4. При будівництві підприємств на майданчиках з ухилами 2% і більше мінімальну щільність забудови допускається зменшувати згідно таблиці Д.2.

Примітка 5. Мінімальну щільність забудови допускається зменшувати (при наявності відповідних техніко-економічних обґрунтувань), але не більше ніж на 1/10, встановленої цим додатком.

ДОДАТОК Г.2

(довідковий)

**ПОПРАВОЧНІ КОЕФІЦІЄНТИ ЗНИЖЕННЯ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ ЗАЛЕЖНО
ВІД УХИЛУ МІСЦЕВОСТІ**

Ухил місцевості, %	Поправочний коефіцієнт зниження щільності забудови
2-5	0,95-0,90
5-10	0,90-0,85
10-15	0,85-0,80
15-20	0,80-0,70

а) при розширенні та реконструкції підприємств;
б) для підприємств машинобудування, що мають у своєму складі заготівельні цехи (ливарні, ковальсько-пресові, копрові);
в) при будівництві підприємств на майданчиках із складними інженерно-геологічними або іншими несприятливими природними умовами;
г) для підприємств з ремонту річкових суден, що мають басейнові цехи лісопиляння;
д) для підприємств важкого енергетичного і транспортного машинобудування при необхідності технологічних внутрішньомайданчикових перевезень вантажів довжиною більше 6 м на причепах, трейлерах (мости важких кранів, заготовки деталей рам тепловозів і вагонів та ін.) Або міжцехових залізничних перевезень негабаритних або великогабаритних вантажів масою більше 10 т (блоки парових котлів, корпуси атомних реакторів та ін.);
е) для підприємств і технопарків при необхідності будівництва на майданчиках підприємств власних енергетичних об'єктів водозабірних споруд.

ДОДАТОК Г.3

(довідковий)

ПЕРЕЛІК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

До сільськогосподарський підприємств відносяться:

1. Рослинницькі підприємства, які включають в себе культивацийні споруди (теплиці, парники, оранжереї), рільничі об'єкти, садівничі та виноградарські комплекси тощо.
2. Тваринницькі підприємства, до яких входять товарні та племінні ферми великої рогатої худоби, свиноферми та свинофабрики, вівцеферми, кролівничі та звірівницькі ферми, кінні заводи тощо.
3. Птахівничі підприємства, що поділяються на товарні та племінні птахофабрики та птахоферми, на підприємства по виробництву яєць та м'яса птиці, а також по вирощуванню гібридної птиці для товарних господарств і інкубаторно-птахівничі станції для виробництва добового молодняка птиці та інші.
4. Підприємства по зберіганню сільськогосподарської продукції, до яких відносяться склади зберігання сільськогосподарської продукції - зерна, овочів, картоплі, фруктів, винограду.
5. Підприємства по виробництву кормів-комбікормів, заводи вітамінно-трав'янистого борошна, м'ясокісткового борошна.
6. Заводи та цехи по переробці продукції тваринництва: м'яса, молока.
7. Заводи та цехи по переробці продукції рослинництва: зерна, овочів, фруктів, тютюну, хмелю тощо.
8. Підприємства виробничо-технічного обслуговування, які включають: бази зберігання нафтопродукції, мінеральних добрив та пестицидів, сільськогосподарської техніки та запасних частин.
9. Підприємства з ремонту сільськогосподарських машин та транспорту, пожежні депо, підприємства будівельної індустрії тощо.
10. Районні ветлікарні, бази зооветеринарного забезпечення.
11. Станції біологічного захисту рослин, заводи кормових антибіотиків, скотобази, бойні, рибні господарства, підприємства по переробці риби, відходів тваринництва, цехи вторинного використання відходів, виробництво сухого курячого посліду.
12. Котельні, об'єкти водопостачання та каналізації, очисні споруди, звалища твердих відходів, гноєсховища, об'єкти газопостачання.
13. Селянські (фермерські) та орендні підприємства всіх напрямків господарської діяльності.
14. Підсобні сільськогосподарські підприємства промислових підприємств.

ДОДАТОК Г.4

(обов'язків)

РОЗМІРИ САНІТАРНО-ЗАХИСНИХ ЗОН ВІД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ, В ТОМУ ЧИСЛІ ВІД ТВАРИННИЦЬКИХ ФЕРМ ТА ОБ'ЄКТІВ МАЛИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ І СЕЛЯНСЬКИХ(ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ ДО ДО ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ

Назва комплексу, підприємства та окремих об'єктів	Розмір санітарно-захисної зони, м
1. Рослинницькі	
1. Культивуаційні	
теплиці та парники при обігріванні електроенергією, паром або водою	Не нормується
теплиці та парники на біологічному обігріванні	
на гною	100
на смітті	300
2. Рільничі	
польові стани тракторно-рільничих бригад	100
стаціонарні зерноочисні та сушильні пункти	100
криті токи	100
3. Садівницькі та виноградницькі:	
стани садово-виноградницьких бригад	50
пункти сортування та пакування готової продукції	50
4. Тваринницькі	
Великої рогатої худоби:	
а) великі підприємства промислового типу з поголів'ям більше 5000 голів	1000
б) державні та колективні підприємства по вирощуванню відгодівельного та ремонтного молодняка з поголів'ям:	
до 1000 голів	200
до 3000 - " -	300
до 5000 - " -	500
в) ферми молочного та м'ясного напрямку в державних та колективних підприємствах з поголів'ям корів:	
до 400 голів	200
до 600 - " -	250
більше 600 - " -	300
г) ферми в селянських (фермерських) господарствах з загальним поголів'ям тварин	
до 10 голів	15
до 20 - " -	25
до 40 - " -	50
до 60 - " -	75
до 100 - " -	100
до 150 - " -	150
Свинарські:	
а) ферми в селянських (фермерських)	

господарствах:	
на 15 голів	25
на 30 - " -	50
на 50 - " -	75
на 75 - " -	100
на 100 - " -	150
на 150 - " -	300
на 200 - " -	400
б) свинофабрики та свиноферми в державних та колективних підприємствах:	
до 12 тис. голів на рік	500
на 12 тис. та на 24 тис. голів на рік	1500
на 54 тис. голів на рік і більше	2000
Вівчарські:	
а) вівцеферми в селянських (фермерських) господарствах:	
на 50 голів	25
на 75 - " -	50
на 100 - " -	75
на 150 - " -	100
на 200 - " -	150
на 400 - " -	200
від 400 до 1000 - " -	300
б) вівцеферми в державних та колективних підприємствах на 500 голів і більше	300
Кролівничі:	
Кролеферми:	
на 150 голів	25
На 300 - " -	50
на 400 - " -	75
більше 400 - " -	100
Конярські	100
Звірівницькі	300
Бджільницькі	300
Птахівничі:	
а) ферми в селянських (фермерських) господарствах	
на 100 голів	25
на 200 - " -	50
на 300 - " -	100
на 500 - " -	150
на 750 - " -	200
від 750 до 100 тис. курей-несучок	300
б) птахофабрики (в державних та колективних підприємствах)	
до 100 тис. курей-несучок та до 1 млн. бройлерів на рік	300
більше 100 тис. до 400 тис. курей-несучок та більше 1 млн. до 3 млн. бройлерів на рік, а також племінні господарства та репродуктори	1000
більше 400 тис. курей-несучок та більше 3 млн. бройлерів на рік	1200

3. По переробці та зберіганню сільськогосподарської продукції	
По переробці продукції рослинництва, продовольчого та фуражного зерна, насіння зернових та олійних культур, трав без відділення протруювання	100
Те саме, з відділенням протруювання	200
Овочів (сушіння, засолювання, квашення)	100
По виробництву крохмалю	100
По первинній обробці рослинного волокна (льону, коноплі)	300
Цукрові заводи з жомосховищами	300
Цукрові заводи без жомосховищ	100
Кукурудзяно-крохмальні, кукурудзяно-патокові заводи	100
Олійні (рослинного масла)	50
Заводи первинного виробництва вина	50
Заводи виноградного соку	50
Заводи фруктових та овочевих соків та безалкогольних напоїв	50
Заводи по виробництву харчового спирту	100
Пивоваренні заводи (без солодовників)	50
Заводи варіння солоду та виготовлення дріжджів	50
Хлібозаводи, консервні заводи	50
По переробці продукції тваринництва, птахівництва та інших видів продукції:	
по первинній переробці молока	Не нормується
молоко- та маслозаводи	50
варіння сиру, виробництво маргарину, м'ясокопильні, рибоконсервні та рибофілейні комбінати	100
ковбасні цехи продуктивністю понад 3 т за зміну, у тому числі з м'ясокопильнями	50
харчові фабрики, заготівельні, рибкокопильні заводи	50
скотобази понад 1000 приведених голів	500
скотобази до 1000 приведених голів	300
бойні ВРХ, невеликої рогатої худоби, м'ясокомбінати, м'ясохолодобоїні	500
бойні невеликих тварин та птиці	300
підприємства миття шерсті, обробки волосся, щетини, пуху, пера, рогів та копит	100
По виробництву кормів:	
млини, крупорушки, зернообдирні підприємства	100
утильзаводи по переробці трупів тварин, риби, птиці та їх відходів	1000
Склади зберігання сільськогосподарської продукції:	
зерна, овочів, фруктів, картоплі	50
грубих кормів, необмолоченого хліба та рослинного волокна	100
Елеватори	100
холодильники місткістю понад 600 т	50
мокросолених шкір без обробки для тимчасового	50

зберігання (до 200 шт.)	
мокросолених необроблених шкір (понад 200 шт.)	300
склади тимчасового зберігання утильсировини без її переробки	100
4. По виробничо-технічному обслуговуванню сільськогосподарських підприємств	
Матеріально-технічне забезпечення:	
видаткові та базисні склади кам'яного вугілля, торфу, дров, легкозаймистих та горючих рідин	100
склади для зберігання мінеральних добрив	200
склади для зберігання мінеральних добрив та отрутохімікатів до 20 т	200
склади для зберігання отрутохімікатів та пестицидів до 20 т	200
понад 20 до 50	300
- " - 50 до 100	400
- " - 100 до 300	500
- " - 300 до 500	700
- " - 500	1000
гаражі та підприємства по ремонту, технічному обслуговуванню та зберіганню сільськогосподарських машин та автомобілів	
при кількості двигунів до 100 одиниць	100
Підприємства по добуванню каменя безвибуховим методом та обробка каменя, виготовлення гіпсових виробів, комишиту, соломіту, фіброліту	100
виготовлення глиняних виробів, столярно-теслярські, меблеві підприємства	50
виробництво з відходів деревини, деревностружкових, деревоволокнистих та цементно-фібролітових плит з використанням фенолформальдегідних смол	300
без використання фенолформальдегідних смол	100
біоенергетичні підприємства по переробці відходів птахоферм до 100 т/добу	300
виробництво бондарських виробів	50
будівельні двори	50
Зооветеринарне обслуговування:	
ветеринарно-лікувальні заклади	200
скотомогильники з похованням в ямах	500
скотомогильники з біологічними камерами	300
ділянки компостування твердих покидьків та нечистот населених місць (центральні)	500
Кладовища	300

Примітка 1. Шириною санітарно-захисної зони вважається відстань між територією сільськогосподарського підприємства та межею житлової забудови поселення.

Примітка 2. Розмір санітарно-захисної зони встановлюється:

- для підприємств з технологічними процесами, що є джерелом забруднення атмосферного повітря шкідливою неприємно-пахучою речовиною, - безпосередньо від джерела забруднення атмосфери зосередженими викидами (через трубу, шахту) або

розосередженими викидами (через ліхтарі будівель), а також місцем розвантаження сировини або відкритих складів;

- для різних тваринницьких ферм - безпосередньо від межі території, на якій розташовані будівлі та споруди для утримання тварин; для підприємств з технологічними процесами, які є джерелом шуму, вібрації та інших шкідливих явищ,
- від будинків, споруд та майданчиків, на яких встановлене виробниче обладнання (агрегати, механізми), які створюють ці шкідливі явища;
- для виробничих та опалювальних котелень - від димових труб.

Для підприємств, які є джерелом шуму, а також котелень необхідно проведення розрахункових рівнів шуму.

Примітка 3. Територія санітарно-захисної зони встановлюється та озеленяється згідно з проектом благоустрою та озеленення, що розробляється згідно з вимогами завдання на проектування, одночасно з проектом будівництва або реконструкції підприємства. При цьому рекомендується зберігати існуючі зелені насадження. З боку житлової зони передбачається смуга деревно-чагарникових насаджень завширшки не менше 50 м, при ширині зони до 100 м - не менше 20 м.

Примітка 4. Вказані розміри санітарно-захисних зон можуть бути збільшені втричі, якщо сільськогосподарські виробничі комплекси, а також окремі підприємства розташовані навітряно по відношенню до житлової забудови, дитячих та лікувальних закладів, а також при відсутності або недостатньому очищенні шкідливих опадів в атмосферу, при наявності несприятливих умов для розсіювання шкідливих речовин в атмосферному повітрі та несприятливих аерологічних умов в районі майбутнього будівництва.

Розміри санітарно-захисних зон можуть бути зменшені або збільшені втричі на підставі лабораторних досліджень забруднюючих речовин, якщо вони не перевищують встановлені ГДК, та відповідних обґрунтувань.

Примітка 5. Мінімальну площу озеленення санітарно-захисних зон слід приймати в залежності від ширини зони, %:

- до 300м - 60;
- від 300 до 1000м - 50;
- від 1000 до 3000м - 40.

Примітка 6. Розміри санітарно-захисних зон від тваринницьких приміщень з поголів'ям, меншим за мінімальне поголів'я, вказані в додатку 1, приймаються згідно з ДБН 79-92.

Примітка 7. При відсутності встановленої нормативної санітарно-захисної зони для об'єктів, що мають бути запроектовані для будівництва, розмір санітарно-захисної зони має бути обґрунтований науковими дослідженнями.

ДОДАТОК Г.5

(довідковий)

ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
1. Рослинницькі	
Культиваційні	
Багатопрогонові теплиці площею	
3 - 6 га	54
12га	56
18 - 24 га	60
Однопрогонові теплиці площею до 5 га	
Ґрунтові теплиці для фермерських господарств площею 0,2; 0,4; 0,6; 0,8 г	
2. Тваринницькі	
Великої рогатої худоби:	
А. Молочні ферми при прив'язному утриманні корів (50 - 60 - 90 % корів у череді)	
на 400 корів	51
на 800 та 1200 корів	55
Б. Молочні ферми при безприв'язному утриманні корів (50 - 60 - 90 % корів у череді)	
на 800 корів	53
на 1200 - " -	56
В. М'ясні ферми та м'ясні репродукторні ферми на 800 та 1200 корів	
Г. Ферми дорощування та відгодівлі молодняка	
на 600 - 1200 скотомісць	45
на 6000 - " -	45
Д. Ферми вирощування телят, дорощування та відгодівлі молодняка	
на 3000 скотомісць	41
на 6000 - " -	46
Е. Відгодівельні ферми великої рогатої худоби	
на 1000 скотомісць	32
на 2000 - " -	34
на 3000 - " -	36
на 6000 - " -	42
Ж. Відгодівельні майданчики	
на 1000 скотомісць	60
на 2000 - " -	62
на 4000 - " -	64
на 10000 - " -	66
на 20000 - " -	67
3. Племінні господарства	
Молочні ферми:	
на 400 корів	45
на 800 - " -	55
М'ясні ферми:	
на 400, 600 та 800 корів	40

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
І. Вирощування нетелів	
на 1000 та 2000 скотомісць	52
на 3000 - " -	54
на 6000 - " -	57
К. Виробництво молока в селянських (фермерських) господарствах	
на 10 та 25 корів	22
на 50 та 100 - " -	33
Л. Вирощування, дорощування та відгодівля молодняка в селянських (фермерських) господарствах	
на 25 голів	24
- " - 50 та 100 голів	33
- " - 150 та 200 - " -	50
Свинарські	
А. Товарні:	
репродукторні на 4000 голів	36
на 8000 - " -	43
на 12000-24000 - " -	47
відгодівельні на 6000, 12000 та 24000	39
з закінченим виробничим циклом:	
на 2000 голів	32
на 4000 - " -	37
на 6000 та 12000 - " -	41
на 24000 - " -	43
Б. Племінні:	
на 100 маток	38
на 200 - " -	40
на 300, 400 та 600 - " -	50
В. В селянських (фермерських) господарствах:	
на 15 - 30 голів	20
на 60 - 100 - " -	22
на 150 - 200 - " -	25
Вівчарські	
А. Шерстні, шерстно-м'ясні та м'ясо-шерстні	
1. З закінченим виробничим циклом:	
на 850 маток	60
на 1500 - " -	65
на 2500 - " -	55
на 5000 - " -	60
на 10000 - " -	70
2. Вирощування ремонтного молодняка:	
на 2500 голів	62
на 4000 - " -	66
3. Відгодівельні ферми:	
на 10000 голів	65
на 20000 - " -	70
Б. По виробництву смушки	
на 850 голів	47
на 1500 - " -	48
на 2500 - " -	60

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
В. Грубо-шерстні (в зоні гірських районів Карпат)	
на 350 - 400 маток	55
Г. Шубні для селянських (фермерських) господарств	
від 50 до 300 маток	55
Кролівницькі	22
Звірівницькі	21
Бджільницькі	5
Птахівничі	
А. Державні або колективні	
Племптахозаводи яєчного напрямку:	
на 50 тис. курей	25 – 28
на 100 - " -	26 – 30
Племрепродуктори яєчного напрямку	
на 100 тис. курей	30 – 34
Племптахозаводи м'ясного напрямку:	
на 50 тис. курей	25
на 100 - " -	31
Племптахорепродуктори м'ясного напрямку	
на 100 тис. курей	45
Товарні підприємства	
по виробництву яєць:	
на 200 тис. курей-несучок	28
на 300 - " -	32
на 400 - " -	30 - 34
по виробництву м'яса:	
на 3 - 6 млн. Бройлерів	39 - 43
на 65 тис. каченят	31
на 125 - " -	32
на 250 - " -	34
на 500 - " -	36
на 250 тис. індиченят	24
на 500 - " -	28
Б. Для підсобних господарств	
Птахоферма на 0,5 млн. Бройлерів	31
Ферма на 50 тис. гусенят на рік	31
- " - 50 - " - качок - " -	30
- " - 50 - " - індиченят - " -	25
3. Переробка та зберігання сільськогосподарської продукції	
Цехи консервів з овочів на 1 - 5 м. у. б.	50
Цехи консервів з фруктів на 1 - 5 м. у. б.	50
Цехи овоче-ягідних соків:	
на 1000 т. у. б. на рік	50
на 1500 - " -	50
Цехи яблучного сидру:	
на 50 тис. д. а. л. на рік	50
на 100 - " -	50
Пункти обробки та зберігання насіння зернових культур:	
на 2,5 тис. т за сезон	28
на 5 - " -	28
на 10 - " -	28

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
Пункт обробки та зберігання олійних культур на 2 тис. т за сезон	30
Цехи приймання та обробки початків кукурудзи:	
на 5 тис. т за сезон	40
на 10 - " -	33
на 15 - " -	31
Завод обробки та зберігання трав:	
на 5 тис. т за сезон	31
на 1 - " -	33
Міжгосподарський комбікормовий завод на 10 т за годину	31
Завод м'ясокісткового борошна:	
на 1,5 т за зміну	24
на 2,5 - " -	38
Завод трав'янистого борошна:	
на 1 агр. АВМ-1,5А	27
на 2 агр. - " -	28
Насіннесховище:	
на 1 тис. т	540*
на 2 - " -	1080*
Механізоване зерносховище:	
на 1 тис. т	540*
на 2 - " -	1080*
Пункт обробки купи трав продуктивністю:	
1 т за годину	41
2 - " -	35
Механізований пункт обробки зерна та кукурудзи:	
на 10 т за годину	30
на 20 т - " -	28
Сховище обмолоченого насіння кукурудзи на 5000 т	648*
Склад тарного зберігання кукурудзи на 3000 т	2736*
Сховище насінневої картоплі на 1 тис. т	1512*
Сховище овочів та картоплі на 2 тис. Т	2700*
4. Виробничо-технічне обслуговування	
Ремонтно-технічні бази центральних садіб:	
на 25 тракторів	25
на 50 - " -	28
на 100 - " -	31
на 200 - " -	35
Пункти технічного обслуговування:	
на 10, 20, 30 тракторів	30
на 40 тракторів та більше	38
Гаражі:	
на 10 автомобілів	40
на 25 - " -	50
на 100 - " -	68
на 150 - " -	66
Пожежне депо:	
на 1 автомобіль	30
на 2 автомобілі	30
Пункти хімізації разом зі складськими будівлями для	

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
зберігання твердих мінеральних добрив:	
місткістю 2 тис. т	21
- " - 2,5 - " -	22
- " - 3,2 - " -	24
- " - 4,0 - " -	25
- " - 5,0 - " -	29
- " - 6,4 - " -	34
Складські комплекси твердих мінеральних добрив:	
місткістю 1200 т	27
- " - 1600 т	28
- " - 2000 т	30
- " - 3200 т	32
Глибинний пункт хімізації:	
потужністю 20 тис. т на рік	44
- " - 13 - " -	37
- " - 6,4 - " -	37
Склади нафтопродуктів від 40 до 1200 т	5
Бази сільської будівельної індустрії	
Підприємства по виготовленню залізобетонних конструкцій для сільського виробничого будівництва:	
потужністю 40 тис. м ³ на рік	50
- " - 100 - " -	55
Сільські будівельні комбінати по виготовленню комплектів конструкцій для виробничого будівництва	50
Заводи силікатної цегли	45
Заводи керамічної плитки	45
Підприємства по виготовленню монтажних вузлів для тваринницьких ферм	59
Підприємства великопанельного домобудівництва потужністю 120 - 160 тис. м ² корисної площі	51
Опорна база ПМК	50
Виробнича база рембудділянки	39
База будівельної організації	43
База БМУ монтажу технологічного обладнання тваринницьких ферм	49
Будівельний двір РБУ	40
Завод керамічної цегли потужністю 13,5 млн. шт. цегли на рік	46
5. Ветеринарні об'єкти	
База зооветпостачу	40
Ветаптека	40
Районна ветеринарна станція з лабораторією	30
Районна ветеринарна лабораторія	30
Районна ветеринарна станція	30
Дільнична ветеринарна лікарня	30

Примітка 1. Площа забудови окремої будівлі або споруди.

Примітка 2. Мінімальну щільність забудови дозволяється (при наявності відповідних техніко-економічних обґрунтувань) зменшувати, але не більше як на 10 %, встановлених цим

додатком, при будівництві сільськогосподарських підприємств на майданчиках з ухилом понад 3 %, на осадових ґрунтах та в складних інженерно-геологічних умовах.

Примітка 3. Щільність забудови визначається у відсотках як відношення площі забудови до загального розміру майданчика.

Примітка 4. Підрахунок площі, яку займають будівлі та споруди, проводиться по контуру зовнішніх стін на рівні планувальних позначок землі, без урахування ширини відмосток.

Примітка 5. У площу забудови підприємства повинні включатися площі, зайняті будівлями та спорудами всіх видів, у тому числі навіси, відкриті технологічні, санітарно-технічні та інші установки, естакади та галереї, майданчики вантажно-розвантажувального обладнання, підземні споруди (резервуари, льохи, сховища, тунелі, прохідні канали підземних комунікацій, над якими не можуть бути розміщені будівлі та споруди), а також вигули для тварин, птиці, звірів, майданчики для стоянки автомашин, сільськогосподарських машин та механізмів, відкриті склади різного призначення за умови, що розміри та обладнання вигулів, майданчиків для стоянки автомашин та складів відкритого зберігання приймаються згідно з нормами технологічного проектування.

У площу забудови повинні включатися також резервні площі на ділянці підприємства, вказані в завданні на проектування для розміщення на них будівель та споруд другої черги будівництва (в межах габаритів названих будівель та споруд).

Примітка 6. При підрахунках площі, яку займають галереї та естакади, в площу забудови включається проекція на горизонтальну площину тільки тих частин вказаних об'єктів, під якими за габаритами не можуть бути розміщені інші будівлі або споруди, а для решти враховується тільки площа, яку займають конструкції колон на рівні планувальних позначок землі.

Примітка 7. У площу забудови не повинні включатися площі, зайняті відмостками навколо будівель та споруд, тротуарами, автомобільними шляхами та залізницями, тимчасовими будівлями та спорудами, відкритими спортивними майданчиками, майданчиками для відпочинку, зеленими насадженнями, відкритими майданчиками для стоянки транспорту, який належить громадянам, відкритими водопровідними та іншими каналами, підпірними стінами, підземними спорудами або частинами їх, над якими можуть бути розміщені інші будівлі та споруди.

ДОДАТОК Д
(довідковий)

НОМЕНКЛАТУРА СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МЕРЕЖІ ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ

Основні структурні елементи території	Складові структурних елементів	Функціональне призначення
1. Територія міських і сільських населених пунктів		
Територія забудови		
Озеленені території: загальноміські житлових районів	Лісові масиви, лісопарки, міські сади і парки, спеціалізовані парки - дитячі, спортивні, виставкові, зоологічні та ін., ботанічні сади, сквери, бульвари Парки і сади житлових районів, міжквартальні сквери, бульвари, пішохідні зв'язки	Загального користування Те саме
Озеленення вулиць, доріг, площ	Ділянки зеленого будівництва і господарства швидкісних доріг, магістральних вулиць і доріг, вулиць місцевого призначення, периметрального обсадження площ, ділянки зеленого будівництва і господарства транспортних розв'язок і автостоянок	Спеціального призначення
Озеленення житлових кварталів	Ділянки зеленого будівництва і господарства у житлових кварталах і мікрорайонах без споруд, проїздів, майданчиків і фізкультурних майданчиків	Обмеженого користування
Озелененні ділянки промислових територій, санітарно-захисних зон	Ділянки зеленого будівництва і господарства на промислових, комунально-складських територіях, санітарно-захисні зони	Обмеженого користування і спеціального призначення
Інші території	Ділянки зеленого будівництва і господарства установ і підприємств обслуговування (дитячі дошкільні установи, загальноосвітні школи, навчальні заклади, установи охорони здоров'я, будинки-інтернати для старих та інвалідів, фізкультурні і спортивні споруди, установи культури й мистецтва, підприємства торгівлі, громадського харчування й побутового обслуговування, організації та установи управління, фінансування і підприємства зв'язку, НДІ, установи комунального господарства (кладовищ, крематоріїв, квітникарських господарств), ліній високовольтної передачі, лісомеліоративних насаджень, непридатних земель тощо	Обмеженого користування і спеціального призначення
2. Територія за межами забудови у межах населеного пункту		
Ландшафтно-рекреаційні території	Лісопарки, лугопарки, гідропарки	Загального користування
Міські ліси	Лісові масиви у місті	Загального користування

Основні структурні елементи території	Складові структурних елементів	Функціональне призначення
Рекреаційні території	Ділянки зеленого будівництва і господарства санаторно-оздоровчих установ, спортивних пристроїв, кемпінгів, будинків для старих тощо	Обмеженого користування
3. Територія за межами міста у межах приміської зони		
Ліси	Усі види лісів, у тому числі лісопаркова частина, лісогосподарська частина	Різної функціональної належності
Озеленення автомобільних доріг	Ділянки зеленого будівництва і господарства уздовж смуг відчуження	Спеціального призначення
Озеленення залізниць	Ділянки зеленого будівництва і господарства уздовж смуг відчуження	Спеціального призначення
Рекреаційні території	Зони короткочасного відпочинку, парки «на порозі міста» Території дачних і садівницьких товариств та об'єднань	Загального користування Обмеженого користування
Озеленення приміських населених пунктів	Усі об'єкти і ділянки зеленого будівництва і господарства міста або смт, якщо вони не є окремим самостійним об'єктом	Обмеженого користування
Озелененні ділянки промислових територій, санітарно-захисних зон	Ділянки зеленого будівництва і господарства на промислових, комунальних підприємствах, складах і санітарно-захисні зони	Обмеженого користування і спеціального призначення
Озелененні ділянки установ відпочинку, туризму, спорту	Ділянки зеленого будівництва і господарства на територіях санаторіїв, будинків відпочинку, пансіонатів, туристичних і спортивних, риболовних і мисливських баз, оздоровчих таборів всіх типів тощо	Обмеженого користування
Інші території	Усі ділянки зелених насаджень, які не увійшли у вищенаведені	Різної функціональної належності
4. Неозеленювані території		
Сільськогосподарські землі	Поля, луки, городи	Спеціального призначення
Водойми	Річки, озера, ставки, водосховища, канали, крім тих, які увійшли в об'єкти і ділянки зеленого будівництва і господарства	Спеціального призначення
Інші території	Непридатні землі, непридатні для озеленення землі спецпризначення	Спеціального призначення
5. Позаміські ландшафтно-рекреаційні території		
Рекреаційні та Курортні території	Зони тривалого та змішаного відпочинку регіонального значення. Туристичні зони об'єктів культурної спадщини	Загального користування
	Зони екологічного туризму, етнографічного та сільського туризму	Загального користування
	Курортні зони приморських, гірських поселень, бальнеологічних, грязевих та кліматичних курортів	Загального користування
	Всі типи об'єктів природно-заповідного фонду з рекреаційною функцією.	Загального користування

Основні структурні елементи території	Складові структурних елементів	Функціональне призначення
6. Природно-заповідні території		
Ландшафтно-рекреаційні території	Національні природні парки Регіональні ландшафтні парки Біосферні заповідники Спеціалізовані парки- ботанічні, дендрологічні, зоологічні, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	Загального користування
Охоронювані природні території	Природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища.	Спеціального призначення

ДОДАТОК Е.1
(обов'язковий)

**ПЕРЕЛІК І РОЗРАХУНКОВІ ПОКАЗНИКИ НОРМАТИВНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ
СОЦІАЛЬНО ГАРАНТОВАНИМИ ОБ'ЄКТАМИ ГРОМАДСЬКОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ**

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичні ми	
1. Заклади освіти					
Дошкільні навчальні заклади (ясла-садки, дитсадки загального розвитку, компенсуючого типу (спеціальні, санаторні) або комбінованого типу, комплекси ясел-садків, центри розвитку дитини)	Місце	За демографією з розрахунковим рівнем забезпеченості дітей 0-5 років дошкільними навчальними закладами до 55-65%, у тому числі: групами загального розвитку – 40-50%; санаторного типу – 10-12%; спеціального – 3-5%.	За завданням на проектування влаштовують центри розвитку дитини і групи короткотривалого перебування для дітей, які не відвідують ясла-садки і виховуються вдома.	За завданням на проектування.	У селах на літній період допускається збільшення кількості місць у дошкільних навчальних закладах за рахунок літніх павільйонів, місткість яких не повинна перевищувати місткості закладу.
Дошкільні навчальні заклади, об'єднані з загально-освітньою школою (комплекси «Дитсадок – Початкова школа» і «Школа – дитсадок»)	Місце, учнів	За розрахунком і завданням на проектування (із загальної нормативної величини обох типів закладів для дітей 0-5 і 6-9 років)			У сільських населених пунктах допускається об'єднання із школами I-II і I-III ступенів.

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичними ми	
Загальноосвітні школи (загальноосвітні і навчальні заклади) ²⁾ : I ступеня (початкова школа); I-II ступенів (базова – неповна середня школа); I-III ступенів (повна середня школа, опорна школа) III ступеня (старша школа)	Учнів	За демографією. Рівень забезпеченості і школами I-II ступенів дітей 6-15 років – 100%, школами III ступеня дітей старшої вікової групи (16-18 років) 80-90% за місцевими умовами	Те саме		
Загальноосвітні школи, зблоковані в шкільні комплекси, а також згруповані з іншими навчально-виховними закладами в багатопрофільні і комплекси (центри)	Учнів, студентів, слухачів	За завданням на проектування, виходячи з місткості окремих об'єктів			
Школи-інтернати (загального та спеціалізованого типів, спеціального та санаторного типів)	Учнів (вихованців)	За завданням на проектування			
Міжшкільні центри (комбінати) виробничого	% від загальної кількості школярів	-	8		На рівні житлового району, міста, локального

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденни ми	періодичними	епізодичними	
навчання					центру мікрорегіону
Позашкільні спеціалізовані дитячі заклади	% від Загальної кількості школярів	-	15,3% (у т.ч. за видами будинків): Палац (Будинок) школярів – 3,3% ³⁾ , станція юних натуралістів – 0,4%; станція юних туристів – 0,4%; дитячо-юнацька портивна школа – 2,3%; дитяча школа мистецтв або музична ⁴⁾ , художня, хореографічна – 2,7%; інші – 6,2%		У сільських населених пунктах приміщення для позашкільних занять рекомендується передбачати в будинках загальноосвітніх шкіл.
Професійно-технічні і вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації	Учнів, студентів	За завданням на проектування з урахуванням населення міста-центру та інших населених пунктів у зоні його тяжіння			На рівні міста, локального центру мікрорегіону, між районного, регіонального, міжрегіонального центрів
Вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації		Те саме			

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичні ми	
2. Заклади охорони здоров'я, соціального захисту, оздоровчі, відпочинку та туризму					
Заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки, диспансери, діагностичні центри, багатoproфільні лікарні тощо): для дорослих для дітей	Відвідувань за зміну	- -	10-15 4-5		У показник не входить норматив на лікарні.
Заклади третинної медичної допомоги (спеціалізовані поліклініки та диспансери, лікарні тощо)	Відвідувань за зміну	-	Не менше 10		Те саме.
Фельдшерсько-акушерський або	об'єкт	-	За розрахунком і завданням на		

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичні ми	
фельдшерські пункти			проектування у сільських населених пунктах без лікарень і амбулаторій з кількістю жителів понад 200 чол.		
Стаціонари усіх типів (включаючи пологові будинки) для дорослих із допоміжними будинками і спорудами	ліжко	-	9,5 (у середньому по Україні). Для населення, що проживає у міських населених пунктах, які не є центрами систем розселення, не відіграють роль районного, обласного і міжобласного центрів, нормативний показник не нижче 5,1-6,9 ліжок на 1 тис. чол. населення	На одне ліжко для дітей треба приймати норму усього стаціонару з коефіцієнтом 1,5. На регіональний центр передбачають заклад паліативної допомоги (хоспіс), місткість якого приймають за завданням на проектування	
Станції (підстанції) швидкої медичної допомоги	Виїзди у рік (спецавтомобіль) на 1 тис. жителів	-	4000 (0,1)	У межах зони 15-хвилинної доступності.	
Санітарно-епідеміологічні заклади	Об'єкт	-	За завданням на проектування		
Аптеки, груп:	Об'єкт	0,104, у тому числі: для		Розміщую	

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичні ми	
I-II, III-V, VI-VII	(м ² загальної площі на 1 тис. жит.)	міського населення – 0,09; для сільського – 0,143 (50)	(10-15)		ться у житлових кварталах, мікрорайонах, житлових районах
Молочні кухні та роздавальні пункти молочних кухонь	порції за добу на 1 дитину (до 1 року)	За розрахунком (при потребі)	-		
Територіальні центри соціального обслуговування людей похилого віку та інвалідів (I-го, II-го і III-го типів)	Місце на 1 тис. жит. (м ² заг. площі на 1 тис. жит.)	-	За розрахунком (30-40)		I тип (постійного і тимчасового проживання людей похилого віку та інвалідів), II тип (денного перебування інвалідів), III тип (денного перебування інвалідів при існуючому будинку-інтернаті)
Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці (з 60 років) ⁵⁾	Місце на 1 тис. жит. відповідної демографічної групи	За розрахунком (у середньому 28)			Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці розміщуються переважно у населених пунктах з кількістю населення не менше 10 тис. жит. або в локальних
Будинки-інтернати для дорослих інвалідів з фізичними порушеннями	- « -	За розрахунком (у середньому 28)			

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичні ми	
(з 18 років) ⁵⁾					центрах з меншою кількістю населення за необхідності урахування обслуговування населених пунктів у зоні впливу.
Психоневрологічні інтернати (з 18 років)	- « -	За розрахунком (у середньому 3)			Будинки-інтернати повинні бути розміщені на окремих ділянках. Відстань від них до вікон квартир житлових будинків повинна бути не менше 30 м.
Спеціальні будинки і будинки-інтернати для дітей (будинки дитини, дитячі будинки для дітей-сиріт, сімейні дитячі будинки, будинки-інтернати для дітей-інвалідів з 3 до 17 років, притулки неповнолітніх, центри соціальної служби бездоглядних дітей, підлітків, молоді тощо)	Місце на 1 тис. жит. відповідної демографічної групи	За розрахунком і завданням на проектування	За розрахунком і завданням на проектування		
Центри					

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичними ми	
зайнятості населення базового рівня	Відвідувач	-	0,13-0,15		
Заклади оздоровчі, відпочинку та туризму (санаторії, будинки відпочинку, турбази, курортні та туристські готелі, мотелі, кемпінги тощо)	Місце	-	За розрахунком і завданням на проектування		
3. Фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди					
Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять у житловому кварталі (мікрорайоні)	м ² загальної площі на 1 тис. жит.	30 ⁶⁾	40		
Спортивні зали загального користування включаючи приміщення реабілітаційного призначення	м ² площі підлоги на 1 тис. жит.	40 ^{6), 7)}	40		
Басейни криті й відкриті загального користування для населення	м ² дзеркала води на 1 тис. жит.	20 ⁶⁾	20-25		
Приміщення реабілітаційного призначення	м ² загальної площі на 1 тис. жит.	-	15		

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичні ми	
4. Заклади культури та мистецтва, культурно-видовищні та дозвіллі					
Універсальна зала	Місць на 1 тис. жит.	10	5-7		Може використовуватися як танцювальна
Виставкова зала	м ² загальної площі на 1 тис. жит.	-	10		
Міські масові бібліотеки ⁸⁾	тис. одиниць зберігання чит. місць на 1 тис. жит.	<u>3-3,5</u> ⁶⁾ 2	<u>1-1,5</u> 1		
Клубні приміщення (за місцем проживання)	Місць відвідування (або м ² площі підлоги) на 1 тис. жит.)	15-20 (50-60)	-		
Клубні заклади і центри культури та дозвілля, у т.ч.: у міських населених пунктах у сільських населених пунктах	Місць відвідування на 1 тис. жит.	- -	35-190 ⁹⁾ 300-500 ¹⁰⁾		Питому вагу клубів і кінотеатрів рекомендується розміщувати поза міським центром у розмірі від 40 до 50%. З них для учнів та інших груп молоді не менше 20%. Мінімальну кількість місць закладів культури, дозвілля й мистецтв приймати для найкрупніших
Кінотеатри та відеозали	місць на 1 тис. жит.	-	12	10	

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичними ми	
					і крупних міст.
Театри	місць на 1 тис. жит.	-	2,1 (5*)		* для міст понад 100 тис. жит.
Концертні зали	місць на 1 тис. жит.	-	1,3 (3*)		* для міст понад 250 тис. жит.
Цирки	місць на 1 тис. жит.	-	3,5-5,0		
Культові споруди	Місць	-	За завданням на проектування		
5. Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) та побутового обслуговування					
Магазини у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	м ² торговельної площі на 1 тис. жит.	У населених пунктах: міських сільських ¹¹⁾ 70 ⁶⁾ 75 30 ⁶⁾ 45	У населених пунктах: міських сільських 10 10 120 120	5 5	У селищах садівницьких товариств продовольчі магазини слід передбачати з розрахунку 80 м ² торговельної площі на 1 тис. люд.
Ринкові комплекси	м ² торговельної площі на 1 тис. жит.	-	20-30		Для ринкового комплексу на 1 торговельне місце треба приймати 6 м ² торговельної площі.
Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства)	Пос. місць на 1 тис. жит.	7	20	10	У містах-курортах і містах-центрах туризму розрахунок

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичні ми	
12)					мережі підприємств харчування слід приймати з урахуванням тимчасового населення: на бальнеологічних курортах – до 90 місць, на кліматичних курортах – до 120 місць на 1 тис. люд. Для міських зон масового відпочинку населення у крупних і найкрупніших містах слід враховувати харчування – 1,1-1,8 місця на 1 тис. чол.
Майстерні побутового обслуговування	Роб. місць на 1 тис. жит.	1,5-2,0	3,0	2,0	
Виробничі підприємства централізованого виконання замовлень (спецехи, спеціалізовані майстерні, пральні, хімчистки тощо)	Роб. місць на 1 тис. жит.	-	Не менше 4	За розрахунок	
6. Організації та установи управління, проектні організації, кредитно-фінансові установи, підприємства зв'язку, юридичні установи, правопорядку					

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденни ми	періодичними	епізодичними	
Організації та установи управління	Об'єкт		За завданням на проектування	За завданням на проектування	
Відділення і філії ощадного банку у населених пунктах: міських сільських	операційне місце		1 операційне місце (вікно) на 2-3 тис. жит. Те саме на 1-2 тис. жит.		
Відділення зв'язку ¹³⁾	Об'єкт на 1 тис. жит.	0,16			
АТС	Об'єкт		За завданням на проектування		
Районні (міські) суди	Роб. місце		1 суддя на 30 тис. жит.		
Обласні суди	Роб. місце		1 член суду на 60 тис. жит.		
Юридичні консультації	Роб. місце		1 юрист-адвокат на 10 тис. жит.		
Нотаріальна контора	Роб. місце		1 нотаріус на 30 тис. жит.		
Відділення поліції	Об'єкт		За завданням на проектування		
Опорний пункт охорони порядку	м ² загальної площі на мікрорайон	30-100	-		
7. Установи житлово-комунального господарства					

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденни ми	періодичними	епізодичними ми	
Житлово-експлуатаційні організації житлового району	Об'єкт		1 об'єкт на житловий район з населенням до 80 тис. жит.		
Житлово-експлуатаційні організації житлових кварталів (мікрорайонів)	Об'єкт		1 об'єкт на мікрорайон на 20 тис. жит.		
Правління територіального сільгосп підприємства	Роб. місць	За кількості жителів: до 1000 люд. - 15; більше 1000 до 2000 люд. - 15-10; більше 2000 до 2500 люд. - 10-8; більше 3500 люд. - 8,5			
Пункт приймання вторинної сировини	Об'єкт		1 об'єкт на 20 тис. жит.		
Пожежне депо за кількості жителів міста або іншого населеного пункту:	Пожежна автомашина ¹⁴⁾				
до 1 тис. жит.				1	
більше 1 до 7 тис. жит.				2	
більше 8 до 20 тис. жит.				1 на 4 тис. жит.	
більше 21 до 50 тис. жит.				1 на 5 тис. жит.	

Заклади, установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденні ми	періодичними	епізодичні ми	
більше 51 до 100 тис. жит.	Пожежна автомашини ¹⁴⁾			1 на 6,5 тис. жит.	
більше 101 до 200 тис. жит.				1 на 7,0 тис. жит.	
більше 201 до 500 тис. жит.				1 на 8,0 тис. жит.	
більше 501 до 1000 тис. жит.				1 на 10,0 тис. жит.	
більше 1001 до 2000 тис. жит.				1 на 15,0 тис. жит.	
понад 2001 тис. жит. і більше				1 на 20,0 тис. жит.	
Готелі	Місць на 1 тис. жит.		4,8		
Громадські туалети	Прилад на 1 тис. жит.	1			
Бюро похоронного обслуговування	об'єкт	-	-	Не менше 1 на 0,05 млн. жит.	
Будинок траурних обрядів	об'єкт	-	-	Не менше 1 на 0,25 млн. жит.	
Кладовище традиційного поховання ¹⁵⁾	га	-	-	0,24-0,35	
Крематорій з кладовищем урнових поховань	одиниць/га на 1 тис. жит.	-	-	За розрахунком / 0,02	

¹⁾ Норми розрахунку закладів, установ і підприємств обслуговування не поширюються на проектування установ, закладів і підприємств обслуговування, розміщених на територіях промислових підприємств, вищих навчальних закладів та інших місць прикладення праці.

²⁾ У кожному центральному селі треба мати загальноосвітню школу I-II або I-III ступеня (базову або повну середню, опорну школу). У кожному сільському населеному пункті, де є 12 і більше дітей дошкільного віку треба мати дошкільний навчальний заклад чи дошкільний навчальний заклад, об'єднаний з початковою школою. Для обслуговування сіл з меншою кількістю дітей слід передбачати місця в дошкільних навчальних закладах, що розміщуються в найближчих, більш крупних селах, та забезпечувати підвезення дітей спецтранспортом.

³⁾ У центрі первинної сільської системи розселення нормативний розмір по філіях Будинку школярів

визначено у 2,5% від загальної кількості школярів центру.

⁴⁾ У первинному і локальному центрах нормативний розмір по дитячій школі мистецтв або музичній школі визначено в 1,5% від загальної кількості школярів центру; у центрі сільської первинної системи розселення – у 2% від загальної кількості школярів центру.

⁵⁾ Норматив по будинках-інтернатах у розрахунку на 1 тис.жит. населення визначено 3,1-4 місця.

⁶⁾ Наведені норми розрахунку підприємств на рівні житлового мікрорайону.

⁷⁾ У сільських населені пунктах з кількістю жителів до 2 тис.жит. передбачається один спортивний зал площею не менше 300 м² за нормою 100-200 м² загальної площі підлоги на 1 тис.жит.

⁸⁾ Наведені норми не поширюються на наукові, універсальні й спеціалізовані бібліотеки, місткість яких визначається завданням на проектування.

⁹⁾ Норматив місць відвідування на 1000 жит. населення у клубних закладах та центрів дозвілля по містах з кількістю населення:

більше 500 тис.чол. - 35 місць

150-500 тис.чол. - 40 місць

100-250 тис.чол. - 50-40 місць

20-100 тис.чол. - 60-50 місць

менше 20 тис.чол. і райцентр 190-140 місць

¹⁰⁾ Норматив місць відвідування на 1000 жит. населення у клубних закладах по сільських населених пунктах з кількістю жителів:

більше 1000 чол. - 400-300 місць

500-1000 чол. - 500-300 місць

300-500 чол. - 500-300 місць

менше 300 чол. - 400-300 місць

¹¹⁾ Села з населенням до 100 жителів обслуговуються пересувними торговельними підприємствами (автолавками). У сільських населених пунктах з населенням більше 100 жит. розміщуються магазини, які забезпечують жителів товарами щоденного попиту (загальний норматив 120 м² торговельної площі на 1000 жит., у т.ч. непродовольчих товарів - 40 м² і продовольчих - 80 м²), рештою товарів – за попереднім замовленням з доставкою додому.

¹²⁾ Потреба у підприємствах громадського харчування на виробничих підприємствах, в установах, організаціях і навчальних закладах розраховується за відомчими нормативами на 1 тис. працюючих (учнів) у максимальну зміну. У виробничих зонах сільських населених пунктів та інших місцях прикладення праці, а також на польових станах для обслуговування працюючих повинні передбачатися підприємства харчування з розрахунку 220 місць на 1 тис. працюючих у максимальну зміну. Заготівельні підприємства харчування розраховуються за нормою 300 кг за добу на 1 тис. жит.

¹³⁾ Норматив визначено у 0,39 підприємств зв'язку на 1 тис.жит. населення, у т.ч. для міського населення – 0,16.

¹⁴⁾ Маються на увазі автоцистерни або автонасоси (включаючи резервні). Спеціальні автомобілі (автодрабини) нормуються відомчими актами. Радіус обслуговування пожежних депо належить приймати до 3 км по дорогах загального користування.

¹⁵⁾ У сільській місцевості 0,1 га на 1000 жит.

ДОДАТОК Е.2
(довідковий)

**ОРІЄНТОВНІ НОРМИ ДОДАТКОВОЇ МІСТКОСТІ ЗАКЛАДІВ
І ПІДПРИЄМСТВ КУЛЬТУРНО-ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ,
ЯКІ ВРАХОВУЮТЬ ЗОНУ ВПЛИВУ ЦЕНТРУ**

Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
Заклади освіти			
Вищі навчальні заклади III - IV рівня акредитації	Студентів	Регіональний, міжрегіональний центр.	4-9
		Міжрайонний центр (з населенням, як правило, не менше 100 тис. осіб)	3,0
Професійно-технічні та вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації	Учнів, студентів	Міжрегіональний, регіональний і міжрайонні центри	3-6
Загальноосвітні школи	Учнів	Центр сільської первинної системи розселення, первинний центр	1)
Пришкільні інтернати	Учнів	Первинний центр	2)
Міжшкільні центри комп'ютерного і виробничого навчання	Місць	Первинний і локальний центри	80
Позашкільні заклади			
Будинок школярів	Місць	Центр сільської первинної системи розселення	3 (20) ³⁾
		Локальний або первинний центри	2 (10)
Школи мистецтв	Місць	Центр сільської первинної системи розселення	1 (10)
		Локальний або первинний центри	0,3 (5)
Заклади соціального захисту населення			
Будинки-інтернати для людей похилого віку	Місць	Локальний або первинний центри	6-8
		Міжрайонний центр	2-4
Будинки-інтернати для дорослих і дітей-інвалідів з фізичними порушеннями	Місць	Локальний або міжрайонний центр	3,0
Психоневрологічні інтернати	Місць	Міжрайонний центр	3,0
Заклади охорони здоров'я			
Лікарські амбулаторії	Відвідувань за зміну	Центр сільської первинної системи розселення	13,0

Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
Дільнична лікарня з поліклінікою	Ліжок / відвідувань за зміну	Первинний центр	4,0-6,0/2,3
Центральна районна лікарня з поліклінікою	Ліжок / відвідувань за зміну	Локальний центр	1,0-3,6/6.5
Спеціалізовані лікарні і диспансери	Ліжок	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	2,0-2,85 2,15-3,0 1,0
Консультативні поліклініки	Відвідувань за зміну	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	1,0 0,7 0,5
Станції швидкої медичної допомоги	Автомашин	Первинний або локальний центр	0,1-0,2
Аптеки	Об'єкт	Первинний або локальний центр	0,1
Молочні кухні, роздавальні пункти молочних кухонь	Об'єкт	Локальний центр	1,0
Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди			
Спортивні зали	м ² площі підлоги	Центр сільської первинної системи розселення Локальний центр Міжрайонний центр	50,0 6-10 5,0
Басейни	м ² дзеркала води	Центр сільської первинної системи розселення Локальний центр Міжрайонний центр	10-20* 3-5 2-3* 1,0*
Стадіони	га	Центр первинної системи розселення Первинний або локальний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	0,1 0,1 0,05 0,05
Спортивні спеціалізовані центри	га	Міжрайонний центр Регіональний центр Регіональний і республіканський центри	0,1 0,1 0,1
Універсальні спортивно-видовищні зали	Місць	Регіональний, міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Заклади культурно-видовищні та дозвілєві			

Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
Будинок культури	Місць	Центр сільської системи розселення	30-40
		Первинний або локальний центр	20-30
Спеціалізовані клуби	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	1,0 0,3 0,2
Спеціалізовані кінотеатри	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	1,0 0,3 0,2
Театри	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	0,5 0,3 0,1
Концертні зали	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	0,3 0,2 0,1
Цирки	Місць	Регіональний, міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Музеї, виставочні зали	м ²	Локальний центр Міжрайонні центри Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	2,0 0,5 0,4 0,3
Масові бібліотеки	тис. один. зберіг.	Локальний центр	0,5-1,0
		Міжрайонний центр	0,5
Спеціалізовані бібліотеки	Те саме	Регіональний центр	0,3
		Міжрегіональний і республіканський центри	0,2
Підприємства торгівлі, харчування та побутового обслуговування			
Магазини	м ² торговельної площі	Центр сільської первинної системи розселення, у тому числі:	8,0
		продовольчих товарів непродовольчих товарів	2,0 6,0
		Первинний центр, у тому числі:	5,0
		продовольчих товарів	1,0

Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
		непродовольчих товарів	4,0
		Локальний центр, у тому числі: продовольчих товарів	5
		непродовольчих товарів	1,0
Універсальні та спеціалізовані магазини	кв. м торговельної площі	Локальний центр	15
		Міжрайонний центр	10
		Регіональний центр	7
		Міжрегіональний і республіканський центри	5
Спеціалізовані підприємства харчування	Місць	Локальний центр	1,5
		Міжрайонний центр	0,5
		Регіональний центр	0,2
		Міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Підприємства побутового обслуговування	Робочих місць	Центр сільської первинної системи розселення	2-3
		Первинний центр	2-3
		Локальний центр	1-3
		Міжрайонний центр	1,0
* Норми для критих басейнів (без * – відкритих)			
<p>Примітки: ¹⁾ 50% дітей вікової категорії, що відповідає 10-12 класам, які проживають у селах впливу цих центрів і не мають середніх шкіл. Транспортна доступність при цьому не повинна перевищувати 30 хв., а за умови організації пришкольніх інтернатів – 60 хв.</p> <p>²⁾ Не менше 40% іногородніх учнів, що проживають за межами 30-хвилинної транспортної доступності.</p> <p>³⁾ У дужках наведені норми на 1000 школярів.</p>			

ДОДАТОК Е.3

(довідковий)

**ОРІЄНТОВАНІ НОРМИ РОЗРАХУНКУ ЗАКЛАДІВ
І ПІДПРИЄМСТВ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО КУРОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ**

Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина з розрахунку на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають
Лікувально-курортні		
Курортні поліклініки	Відвідувань за зміну	200
Водолікарні	1 ванна	30
Грязелікарні	1 кушетка	25
Лікувальні плавальні басейни	м ² дзеркала води	120
Культурно-видовищні та дозвіллісві		
Кінотеатри	1 місце	80
Клуби центри культури та дозвілля, у тому числі:		
універсальні зали	Те саме	150
приміщення для гурткових занять	Те саме	10
Танцювальні зали	Те саме	50
Бібліотеки	1000 книжок	4
Відкриті кіноестраданні майданчики	1 місце	120
Танцювальні майданчики	Те саме	70
Фізкультурно-спортивні		
Спортивні зали	кв. м площі підлоги	80
Басейни криті	кв. м дзеркала води	70
Басейни відкриті	Те саме	100
Комплекс майданчиків для дитячих ігор	га площі земельної ділянки	0,1
Комплекс майданчиків для спортивних ігор	Те саме	0,15
<p>Примітка 1. Заклади спеціалізованого курортного обслуговування повинні задовольняти додаткові потреби тих, хто лікується і відпочиває в різних типах закладів за винятком санаторіїв і готелів з блоками лікувального призначення.</p> <p>Примітка 2. Розрахунок підприємств і закладів торгівлі, харчування, побутового обслуговування, комунально-складських та інших об'єктів слід приймати за завданням на проектування, а за його відсутності – за загальними нормами додатка В відповідно до чисельності тимчасового населення (на 1000 осіб, що лікуються і відпочивають).</p>		

ДОДАТОК Е.4

(довідковий)

РОЗМІРИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ЗАКЛАДІВ І ПІДПРИЄМСТВ ОБСЛУГОВУВАННЯ

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
Заклади освіти			
1.	Дошкільні навчальні заклади	За місткості ясел-садків загального розвитку і санаторного типу, м ² на 1 місце: до 40 місць – 50, але не менше 0,2 га; більше 40 до 80 місць – 45; більше 80 місць – 40; у комплексах ясел-садків більше 350 місць – 35. В дошкільних закладах спеціального типу – не менше 60 м ² на 1 місце.	Розміри земельних ділянок можуть бути зменшені на 20% в умовах реконструкції; на 15% – в разі розміщення на рельєфі із ухилом більше 20%, на 10% – у населених пунктах-новобудовах (за рахунок скорочення площі озеленення).
2.	Дошкільні навчальні заклади, об'єднані з загальноосвітньою школою (комплекси «Дитсадок – Початкова школа» і «Школа – дитсадок»)	За місткості ясел-садків, м ² на одне місце: до 100 місць – 40; більше 100 – 35. За місткості початкової школи, учнів: від 40 до 400 – 40 м ² на учня.	Розміри земельної ділянки можуть бути зменшені на 20% в умовах реконструкції; на 15% в разі розміщення на рельєфі із ухилом більше 20%; на 10% у населених пунктах-новобудовах за рахунок скорочення площі озеленення.
3.	Загальноосвітні школи (загальноосвітні навчальні заклади): I ступеня (початкова школа); I-II ступенів (базова – неповна середня школа); I-III ступенів (повна середня школа, опорна школа);	У сільських населених пунктах: на 4 класи – 0,25–0,5 га. У міських: на 12 класів – 1,4 га, на 16 класів – 1,8 га. У сільських населених пунктах: на 9 кл. – 1,6 га. У міських: на 18 кл. – 1,9 га, на 27 кл. – 2,4 га, на 36 кл. – 2,6 га. У сільських населених пунктах: на 12 кл. – 2,0 га, на 24 кл. – 2,6 га.	Розміри земельних ділянок шкіл можуть бути зменшені на 20% – в умовах реконструкції; на 15% в разі розміщення на рельєфі із ухилом більше 20%; збільшені на 30% – у сільських населених пунктах, якщо для організації навчально-дослідної роботи не передбачені спеціальні ділянки на землях агропідприємств.
	III ступеня (старша школа)	У міських населених пунктах: на 24 кл. – 2,0 га, на 33-36 кл. – 2,5-2,6 га.	Спортивна зона школи може бути об'єднана з фізкультурно-оздоровчим комплексом житлового кварталу, мікро-

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
			району, громадського центру села.
4.	Загальноосвітні школи, зблоковані в шкільні комплекси, а також об'єднані з іншими навчально-виховними закладами в багатoproфільні комплекси (центри)	Зблоковані середні школи: на 24+24 кл. – 2,8 га, на 24+36 кл. – 3,2 га, на 36+36 кл. – 3,8 га.	За місткості комплексів: більше 1500 до 2000 – 17 м ² ; більше 2000 – 16 м ² .
5.	Школи-інтернати	За місткості загальноосвітньої школи-інтернату загального, спеціалізованого та санаторного типів, учнів: більше 200 до 300 – 70 м ² на 1 учня; більше 300 до 500 – 65 м ² ; понад 500 і більше – 45 м ² . За місткості школи-інтернату спеціального типу до 180 учнів – не менше 140 м ² на 1 учня, більше 180 уч. – 120 м ² .	У випадку розміщення на земельній ділянці будинку школи-інтернату спального корпусу площу земельної ділянки треба збільшувати на 0,2 га.
6.	Міжшкільні центри (комбінати) виробничого навчання	Розміри земельних ділянок міжшкільних навчально-виробничих комбінатів рекомендується приймати не менше 2 га (у випадку влаштування авто полігону або автотрактородрому – 3 га).	Автотрактородром треба розміщувати поза сільбищною територією. У містах міжшкільні центри виробничого навчання і позашкільні заклади розміщуються на сільбищній території з урахуванням транспортної доступності не більше 30 хв.
7.	Позашкільні заклади	За завданням на проектування	
8.	Професійно-технічні і вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації	За місткості ПТУ і вищих навчальних закладів I-II рівнів, учнів (студентів): до 300 – 75 м ² на 1 уч.(ст.); більше 300 до 900 – 50-60 м ² ; більше 900 до 1600 – 30-40 м ²	Розміри земельних ділянок можуть бути зменшені: в умовах реконструкції на 30% – для навчальних закладів гуманітарного профілю; збільшені на 50% – для навчальних закладів сільськогосподарського профілю, які розміщуються у сільських населених пунктах. У випадку кооперування навчальних закладів і створен-

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
			ня навчальних центрів розміри земельних ділянок рекомендується зменшувати залежно від місткості навчальних центрів, учнів (студентів): від 1500 до 2000 – на 10%; більше 2000 до 3000 – на 20%; понад 3000 – на 30%. Параметри житлової зони, навчальних і допоміжних господарств, полігонів і автотрактородромів до вказаних розмірів не входять
9.	Вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації	Зони вищих навчальних закладів (ВНЗ) III-IV рівнів, га на 1 тис. Студентів: <i>навчальна зона:</i> університети, ВНЗ тех.-нічні – 4-7; сільськогосподарські ВНЗ – 5-7; медичні, фармацевтичні – 3-5; економічні, педагогічні, культури, мистецтва, архітектури – 2-4; інститути підвищення кваліфікації і заочні ВНЗ – відповідно до їх профілю з коефіцієнтом 0,5; <i>спеціалізована зона</i> – за завданням на проектування; <i>спортивна зона</i> – 1-2; <i>зона студентських гуртожитків</i> – 1,5-3. ВНЗ фізичної культури проектується за завданням на проектування	Розмір земельної ділянки ВНЗ може бути зменшений в умовах реконструкції. В разі кооперованого розміщення декількох ВНЗ на одній ділянці сумарну територію земельних ділянок навчальних закладів рекомендується скорочувати на 20%.
Заклади охорони здоров'я, соціального захисту, оздоровчі, відпочинку та туризму			
10.	Заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки,	За завданням на проектування 0,1 га на 100 відвідувань	Можуть розміщуватися у приміщеннях, вбудованих в об'єкти іншого призначення.

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
	диспансери, діагностичні центри тощо)	за зміну, але не менше 0,3 га	
11.	Заклади третинної медичної допомоги (спеціалізовані поліклініки та диспансери, лікарні тощо)	За завданням на проектування	
12.	Фельдшерсько-акушерський або фельдшерські пункти	0,2 га – з квартирою фельдшера; 0,05 га – без квартири	
13.	Стационари усіх типів (в тому числі пологові будинки) для дорослих і дітей, хоспіси	За потужності стаціонарів, ліжок: до 50 – 300 м ² на 1 ліжко; більше 50 до 100 – 300 - 200 м ² м; більше 100 до 200 – 200-140 м ² ; більше 200 до 400 – 140-100 м ² ; більше 400 до 800 – 100-80 м ² ; більше 800 до 1000 – 80-60 м ² ; понад 1000 – 60 м ² .	При розміщенні двох і більше стаціонарів на одній земельній ділянці загальну площу треба приймати за нормою сумарної місткості стаціонарів. В умовах реконструкції у великих і най величезніших містах земельні ділянки лікарень допускається зменшувати на 25%. Розміри земельних ділянок лікарень, які розміщуються у приміській зоні необхідно збільшувати: інфекційних та онкологічних – на 15%; туберкульозних і психіатричних – на 25%; відновлювального лікування для дорослих – на 20%, для дітей – на 40%. Площу земельної ділянки пологових будинків треба приймати за нормативами стаціонарів з коефіцієнтом 0,7.
14.	Станції (підстанції) швидкої медичної допомоги	0,05-0,07 на 1 автомобіль, але не менше 0,1 га	
15.	Санітарно-епідеміологічні заклади	За завданням на проектування (до 1-1,5 га)	
16.	Аптеки груп: I-II, III-V, V-VI	0,3 га або вбудовані; 0,25 га або вбудовані; 0,2 га або вбудовані	
17.	Роздавальні пункти молочних	Вбудовані.	

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
	кухонь		
18.	<p>Територіальні центри соціального обслуговування людей похилого віку та інвалідів типів:</p> <p>I тип (постійного і тимчасового проживання людей похилого віку та інвалідів),</p> <p>II тип (денного перебування інвалідів),</p> <p>III тип (денного перебування інвалідів при існуючому будинку-інтернаті)</p>	<p>За завданням на проектування</p> <p>При місткості інтернатів: до 50 місць – 150 м² на 1 місце; більше 50 до 75 – 125 м²; більше 75 – 100 м².</p> <p>При місткості інтернатів: до 50 місць – 150 м² на 1 місце; більше 50 до 75 – 125 м²; більше 75 – 80 м².</p>	Розрахунковий показник площі земельної ділянки територіальних центрів III типу визначається як сума площі ділянки будинку-інтернату і центру.
19	Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці (з 60 років)	За місткості інтернатів: до 50 місць – 200 м ² на 1 місце; більше 50 до 100 – 175 м ² ; більше 100 до 200 – 125 м ² ; більше 200 до 300 – 100 м ²	Площу земельних ділянок будинків-інтернатів, які розміщуються поблизу парків і лісопарків, дозволяється зменшувати, але не більше ніж на 20%.
20.	Будинки-інтернати для дорослих-інвалідів з фізичними вадами (з 18 років)	За місткості інтернатів: до 50 місць – 200 м ² на 1 місце; більше 50 до 100 – 175 м ² ; більше 100 до 200 – 125 м ²	- « -
21	Психоневрологічні інтернати	За місткості до 20 місць – 125 м ² на 1 місце; більше 20 до 400 – 100 м ² ; більше 400 до 600 – 80 м ²	- « -
22.	Спеціальні будинки і будинки-інтернати для дітей (будинки дитини, дитячі будинки для дітей-сиріт, сімейні дитячі	За завданням на проектування	

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
	будинки, будинки-інтернати для дітей-інвалідів з 3 до 17 років, притулки неповнолітніх, центри соціальної служби бездоглядних дітей, підлітків, молоді тощо)		
23.	Центри зайнятості населення базового рівня	За завданням на проектування	
24.	Санаторії за виключенням туберкульозних	75 м ² на 1 місце	Конкретні значення нормативів земельних ділянок у зазначених межах приймаються відповідно місцевим умовами. Розміри земельних ділянок наведені без урахування площі господарських зон. У курортних районах Криму та Карпат і в умовах реконструкції курортів, а також для баз відпочинку в приміських зонах найкрупніших і крупних міст параметри земельних ділянок допускається зменшувати, але не більше як на 25%, приймати за мінімальними значенням; у сейсмічних районах – не більше як на 15%, зменшуючи поверховість спальних корпусів до 4-х поверхів
25.	Санаторії для батьків з дітьми і дитячі санаторії за виключенням туберкульозних	85 м ² на 1 місце	
26.	Будинки відпочинку (пансіонати)	50 м ² на 1 місце	
27.	Будинки відпочинку (пансіонати) для сімей з дітьми	60 м ² на 1 місце	
28.	Туристські бази	65 м ² на 1 місце	
29.	Курортні і туристські готелі: з приоб'єктними блоками спецпризначення; вищих категорій (****, ****) нижчих категорій(***, ** та *)	65 м ² на 1 місце 55 м ² на 1 місце 40-30 м ² на 1 місце	
30.	Оздоровчі табори	100 м ² на 1 місце	
31.	Мотелі	75 м ² на 1 місце	

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
32.	Кемпінги	75 м ² на 1 місце	
33.	Туристські приюти	35 м ² на 1 місце	
34.	Хостели	6-10 м ² на 1 місце	
35.	Індивідуальні засоби розміщення	15-20 м ² на 1 місце	
Фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди			
36.	Територія спортивних та фізкультурно-оздоровчих споруд (комплексів), у тому числі: повсякденне обслуговування – споруди, наближені до житла (фізкультурно-спортивні клуби); періодичне обслуговування	0,3-0,45 га на 1 тис. осіб (0,4 - для найбільших міст) 0,6-0,9 м ² на 1 люд. 0,3-0,5 м ² на 1 люд.	Фізкультурно-оздоровчі споруди мережі загального користування доцільно об'єднувати із фізкультурно-спортивними об'єктами загальноосвітніх шкіл та інших навчальних закладів, закладів відпочинку й культури з можливим скороченням території.
37.	Територія відкритих площинних споруд у житловому кварталі, мікрорайоні	0,05-0,07 га на 1 тис. осіб	
Заклади культури та мистецтва, культурно-видовищні та дозвіллі			
38.	Клубні заклади, центри культури і дозвілля	За завданням на проектування	
39.	Масові бібліотеки	- « -	
40.	Кінотеатри і відео зали	- « -	
41.	Театри	- « -	
42.	Концертні зали	За завданням на проектування	
43.	Цирки	- « -	
44.	Культові споруди	- « -	
Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) та побутового обслуговування			
45.	Магазини	Підприємства торгівлі, м ² торговельної площі на 100 м ² торговельної площі: до 250 – 0,08 га; більше 250 до 650 – 0,08-0,06 га; більше 650 до 1500 – 0,06-0,04 га;	

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
		більше 1500 до 3500 – 0,04-0,02 га; понад 3500 – 0,02 га.	
46.	Торговельні центри: місцевого значення крупних, великих та середніх міст малих міст і сільських населених пунктів	З кількістю обслуговуваного населення, тис. осіб, на об'єкт: з 4 до 6 – 0,4-0,6 га; більше 6 до 10 – 0,6-0,8 га; більше 10 до 15 – 0,8-1,1 га; більше 15 до 20 – 1,1-1,3 га. З кількістю обслуговуваного населення, тис. осіб, на об'єкт: до 1 – 0,1-0,2; більше 1 до 3 – 0,2-0,4 га; більше 3 до 4 – 0,4-0,6 га; більше 4 до 6 – 0,6-1,0 га; більше 7-10 – 1,0-1,2 га	
47.	Ринкові комплекси	Від 7 до 14 м ² на 1 м ² торговельної площі ринкового комплексу залежно від місткості: 14 м ² - за торговельної площі до 600 м ² ; 7 м ² – більше 3000 м ²	Для ринкового комплексу на 1 торговельне місце треба приймати 6 м ² торговельної площі
48.	Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства)	За кількості місць на 100 місць: до 50 – 0,2-0,25 га; більше 50 до 150 – 0,2-0,15 га; більше 150 – 0,1 га	
49.	Майстерні побутового обслуговування	25-30 м ² на 1 роб. місце	
50.	Виробничі підприємства централізованого виконання замовлень	0,5-1,2 га	
Організації та установи управління, кредитно-фінансові установи, підприємства зв'язку, юридичні установи, правопорядку			
51.	Організації та установи управління	Залежно від поверховості будинку, м ² на 1 співробітника: 44-18,5 за поверховості 3-5; 13,5-11 за поверховості 9-12; 10,5 за поверховості 16 і більше. Обласних, міських, районних держадміністрацій і	

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
		Рад народних депутатів, кв. м на 1 співробітника: 54-30 за поверховості 3-5; 13-12 за поверховості 9-12; 11 за поверховості 16 і більше. Селищних і сільських Рад, м ² на 1 співробітника: 60-40 за поверховості 2-3.	
52.	Відділення і філії ощадного банку у населених пунктах : міських сільських	0,5 га – на 3 операційні місця; 0,4 га - на 20 операційних місць	
53.	Районні (міські) суди	0,15 га на об'єкт, коли 1 суддя; 0,4 га на об'єкт, коли 5 суддів; 0,3 га на об'єкт, коли 10 членів суду; 0,5 га, коли 25 членів суду	
54.	Обласні суди	- « -	
55.	Юридичні консультації	За завданням на проектування	Можуть бути вбудовані
56.	Нотаріальна контора	- « -	- « -
57.	Відділення поліції	- « -	- « -
58.	Опорний пункт охорони порядку	Вбудований	
Установи житлово-комунального господарства			
59.	Житлово-експлуатаційні організації житлового району	1 га на об'єкт	
60.	Житлово-експлуатаційні організації житлових кварталів (мікрорайонів)	0,3 га на об'єкт	
1	2	3	4
61.	Правління територіального сільгосп підприємства	0,1-0,3 га на об'єкт	
62.	Пункт приймання вторинної сировини	0,12-0,15 га на об'єкт	
63.	Пожежне депо за кількості жителів міста або іншого населеного пункту: до 1 тис. осіб	0,3-0,6 га на об'єкт	

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
	більше 1 до 7 тис. осіб	0,3-0,6 га на об'єкт	
	більше 8 до 20 тис. осіб	0,6-1,0 га на об'єкт	
	більше 21 до 50 тис. осіб	0,8-1,2 га на об'єкт	
	більше 51 до 100 тис. осіб	0,9-1,75 га на об'єкт	
	більше 101 до 200 тис. осіб	0,9-1,75 га на об'єкт	
	більше 201 до 500 тис. осіб	0,9-2,2 га на об'єкт	
	більше 501 до 1000 тис. осіб		
	більше 1001 до 2000 тис. осіб		
	понад 2001 тис. осіб і більше		
	більше 201 до 500 тис. осіб		
64.	Готелі	За кількості місць готелів на 1 місце: від 25 до 100 – 55 м ² ; більше 100 до 500 – 30 м ² ; більше 500 до 1000 – 20 м ² ; більше 1000 до 2000 – 15 м ²	У сейсмічних районах розмір земельних ділянок треба збільшувати до 10% (за умови зменшення поверховості до 4-х поверхів)
65.	Громадські туалети	За завдання на проектування (у тому числі вбудовані)	
66.	Бюро похоронного обслуговування	За завданням на проектування	
67.	Будинок траурних обрядів	За завданням на проектування	
68.	Кладовище традиційного поховання, у тому числі: у міських населених пунктах у сільських населених пунктах	0,24 га на 1 тис. осіб 0,1 га на 1 тис. осіб	Розміри земельних ділянок які відводяться для поховання, допускається уточнювати залежно від співвідношення кладовищ традиційного поховання і кладовищ для поховання після кремації, які встановлюються за місцевими умовами
69.	Крематорій з кладовищем урнових поховань	За завданням на проектування	
<p>Примітка. Для прибудованих закладів і підприємств площі земельних ділянок можуть бути зменшені на 25%, для вбудовано-прибудованих – до 50%.</p>			

ДОДАТОК Е.5 (довідковий)

ВЕЛИЧИНА МАКСИМАЛЬНО ДОПУСТИМИХ РАДІУСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Заклади і підприємства обслуговування	Радіус обслуговування, м
Дошкільні навчальні заклади*:	
у містах за багатоповерхової забудови	300
у сільських населених пунктах і містах, за одно- і двоповерхової забудови	500
Загальноосвітні школи різних ступенів освіти*	До 750 для I і II ступенів; до 2000 для III ступеня
Дошкільні навчальні заклади, об'єднані з початковою школою:	
у містах за багатоповерхової забудови	300
у сільських населених пунктах і містах, за одно-, двоповерхової забудови	500
Позашкільні заклади житлових районів	750-1500
Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять та дозвілля**	500
Приміщення, будинки для творчості і спорту учнів у житлових районах	1500
Культурно-видовищні центри житлових районів	1500
Фізкультурно-спортивні центри житлових районів	1500
Поліклініки та їх філіали у містах***	1000
Роздавальні пункти молочної кухні	500
Те саме, за одно- і двоповерхової забудови	800
Аптеки у містах	500
Те саме, за одно- і двоповерхової забудови	800
Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) і побутового обслуговування місцевого значення:	
у містах за забудови багатоповерхової	500
те саме, одно-, двоповерхової забудови	800
у сільських населених пунктах	2000
Відділення зв'язку та філіали ощадного банку	500

* Вказаний радіус обслуговування не поширюється на спеціальні й санаторні дошкільні навчальні заклади, а також на спеціалізовані дитячі ясла-садки загального типу і загальноосвітні школи (мовні, математичні, спортивні та ін.). Шляхи підходів учнів до загальноосвітніх шкіл з початковими класами не повинні перетинами проїзну частину магістральних вулиць в одному рівні з транспортом.

У сільській місцевості розміщення передбачається для учнів шкіл I ступеня радіус пішохідної доступності не більше 2 км і не більше 15 хв. в один бік при транспортному забезпеченні учнів. Максимальний радіус обслуговування учнів шкіл II-III ступенів - не більше 15 км.

Перевезення учнів до навчального закладу у сільській місцевості повинно здійснюватися спеціальним транспортом.

** Доступність фізкультурно-спортивних споруд міського значення не повинна перевищувати 30 хв.

*** Доступність центрів первинної медичної допомоги, амбулаторій, фельдшерсько-акушерських пунктів і аптек у сільській місцевості приймається у межах 30 хв. (з використанням транспорту).

ДОДАТОК Е.6
(довідковий)**ЗМЕНШЕННЯ РАДІУСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗАЛЕЖНО ВІД УХИЛУ МІСЦЕВОСТІ**

Ухил, %	Зміна радіусів пішохідної доступності до різних об'єктів залежно від схилів місцевості, м				
0-5	300	500	750	1000	1500
10	200-250	400	550-600	750-800	1100-1200
20	150-180	250-300	400-450	500-600	800-900

ДОДАТОК Ж.1
(обов'язковий)

ФУНКЦІОНАЛЬНО - ПЛАНУВАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ ВУЛИЦЬ І ДОРІГ

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
Автомобільні дороги загального користування	
<p>Автомобільні дороги державного значення</p> <p>Міжнародні</p> <p>Національні</p> <p>Регіональні</p> <p>Територіальні</p>	<p>Дороги, що суміщаються з міжнародними транспортними коридорами та/або входять до Європейської мережі основних, проміжних, з'єднувальних автомобільних доріг та відгалужень, мають відповідну міжнародну індексацію і забезпечують міжнародні автомобільні перевезення.</p> <p>Автомобільні дороги, що суміщені з національними транспортними коридорами і не належать до міжнародних автомобільних доріг, та автомобільні дороги, що з'єднують столицю України - місто Київ, адміністративний центр Автономної Республіки Крим, адміністративні центри областей, місто Севастополь між собою, великі промислові і культурні центри з міжнародними автомобільними дорогами.</p> <p>Автомобільні дороги, що з'єднують дві або більше областей між собою, автомобільні дороги, що з'єднують основні міжнародні автомобільні пункти пропуску через державний кордон, морські та авіаційні порти міжнародного значення, найважливіші об'єкти національної культурної спадщини, курортні зони з міжнародними та національними автомобільними дорогами.</p> <p>Автомобільні дороги, що з'єднують адміністративні центри Автономної Республіки Крим і областей з адміністративними центрами районів, містами обласного значення, міста обласного значення між собою, адміністративні центри районів між собою, а також автомобільні дороги, що з'єднують з дорогами державного значення основні аеропорти, морські та річкові порти, залізничні вузли, об'єкти національно-культурного надбання та курортного і природно-заповідного фонду, автомобільні пункти пропуску міжнародного та міждержавного значення через державний кордон.</p>
<p>Автомобільні дороги місцевого значення</p> <p>Обласні</p>	<p>Автомобільні дороги, що з'єднують адміністративні центри Автономної Республіки Крим і областей з іншими населеними пунктами в межах Автономної Республіки Крим чи області та із залізничними станціями, аеропортами, річковими портами, пунктами пропуску</p>

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
Районні	<p>через державний кордон, місцями відпочинку і не належать до доріг державного значення.</p> <p>Автомобільні дороги, що з'єднують адміністративні районні центри з іншими населеними пунктами, інші населені пункти між собою, з підприємствами, об'єктами культурного значення, іншими дорогами загального користування у межах району.</p>
Дороги та вулиці населених пунктів	
<p>Магістральні дороги:</p> <p style="padding-left: 40px;">швидкісного руху</p> <p style="padding-left: 40px;">регульованого руху</p> <p>Магістральні вулиці: Загальноміського значення:</p> <p>безперервного руху</p> <p>регульованого руху</p>	<p>Швидкісний транспортний зв'язок між містом-центром, територіями і населеними пунктами системи розселення та регіону, віддаленими промисловими та планувальними районами в найкрупніших, крупніших і крупних містах, виходи на зовнішні автомобільні дороги 1-11 категорій або їх продовження, до аеропортів, крупних зон масового відпочинку. Перетин з магістральними вулицями і дорогами на різних рівнях. Каркас планувальної структури території та поселень системи розселення</p> <p>Транспортний зв'язок між віддаленими промисловими та планувальними (сельбищними) районами крупніших, крупних і великих міст, на окремих напрямках і ділянках переважно вантажного руху, що здійснюється поза житловою забудовою, виходи на зовнішні автомобільні дороги, а також магістралі, що з'єднують ці виходи. Перетин з вулицями та дорогами в одному та на різних рівнях. Планувальні осі розвитку системи розселення</p> <p>Транспортний зв'язок між житловими, промислово-складськими районами, загальноміським та районними громадськими центрами в найкрупніших, крупніших, крупних і великих містах, а також з іншими магістральними вулицями, міськими і зовнішніми автомобільними дорогами.. Забезпечення руху транспорту за основними напрямками на різних рівнях. Композиційно- планувальний каркас міста –центра системи розселення</p> <p>Транспортний зв'язок між житловими, промислово-складськими районами та центром міста, центрами планувальних районів, дублери радіальних, хордових і кільцевих магістралей, виходи на магістральні вулиці та зовнішні автомобільні дороги. Перетин з магістральними вулицями і дорогами в одному рівні. Разом з магістралями безперервного руху планувальні осі (каркас) міста</p>

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
<p>Районного значення</p> <p>Вулиці і дороги місцевого значення: вулиці в житловій забудові (житлові вулиці)</p> <p>вулиці та дороги в науково-виробничих, промислових і комунально-складських зонах (районах)</p> <p>пішохідні вулиці та дороги</p> <p>паркові дороги</p> <p>проїзди</p> <p>велосипедні доріжки</p>	<p>Транспортний (переважно громадський пасажирський) і пішохідний зв'язки між житловими, житловими і промисловими районами та в їх межах, між громадськими центрами, виходи на інші магістральні вулиці. Перетини в одному рівні. Разом з вулицями загальноміського значення композиційні осі планувальних районів</p> <p>Транспортний (без пропуску вантажного та громадського пасажирського транспорту) і пішохідний зв'язки на території житлових районів (мікрорайонів), виходи на магістральні вулиці регульованого руху. Формують планувальну структуру сельбищних територій</p> <p>Транспортний зв'язок переважно легкового та вантажного транспорту в межах зон (районів), виходи на магістральні міські вулиці та дороги. Формують планувальну структуру зон (районів)</p> <p>Пішохідний зв'язок з місцями праці, закладами та підприємствами обслуговування (у т.ч. в межах громадських центрів), місць відпочинку та зупинками громадського пасажирського транспорту</p> <p>Транспортний зв'язок у межах територій парків та лісопарків з переважним рухом легкових автомобілів (можливий рух велосипедів)</p> <p>Під'їзд транспортних засобів до житлових і громадських будинків, закладів, підприємств та інших об'єктів міської забудови в межах районів, мікрорайонів, кварталів</p> <p>Проїзд на велосипедах по вільних від інших видів транспортного руху трасам до місць відпочинку, громадських центрів, а в крупніших і крупних містах- зв'язок у межах планувальних районів</p>
Дороги та вулиці сільських населених пунктів	
<p>Селищна дорога</p> <p>Головна вулиця</p> <p>Житлова вулиця (вулиця в житловій забудові):</p>	<p>Зв'язок сільського населеного пункту із зовнішніми автодорогами загальної мережі</p> <p>Зв'язок житлових територій з громадським центром</p> <p>Зв'язок внутрішньожитлових територій з головною вулицею за напрямками з інтенсивним рухом</p>

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
основна	Зв'язок між основними житловими вулицями
другорядна (провулок) Проїзд	Зв'язок житлових будинків, які розміщені в глибині квартала, з вулицею
Дорога господарського призначення (скотопрогін)	Прогін власної худоби та проїзд вантажного транспорту до присадибних ділянок

Примітка 1. У центрах найкрупніших, крупних і великих міст на магістралях загальноміського та районного значення або їх ділянках, як правило, виділяється історично сформована головна вулиця та площа, на яких скупчені (зосереджені ?) адміністративні та громадські будинки, ділові, торгові та культурно-видовищні комплекси. У межах історичного ядра загальноміського центру серед таких вулиць та вулиць місцевого значення можуть виділятися пішохідно-транспортні вулиці з обмеженим вантажним рухом і пропуском тільки маршрутного пасажирського транспорту та пішохідні вулиці і зони з чисто пішохідним рухом. На період проведення громадських заходів ці вулиці дублюються іншими вулицями і є основою архітектурно-планувальної організації загальноміського центру. З метою вилучення або скорочення обсягів руху наземного транспорту через територію історичного ядра загальноміського центру можливе влаштування навколо нього обхідних магістральних вулиць, розміщення переважно по периметру цього ядра стоянок автомобілів.

Примітка 2. Залежно від величини та функціонально-планувальної структури міст, обсягів та режимів руху зазначені основні категорії вулиць і доріг при відповідному обґрунтуванні допускається доповнювати або приймати в неповному складі.

Примітка 3. У малих, середніх та великих містах, а також в умовах реконструкції та при організації одностороннього руху транспорту допускається використовувати параметри магістральних вулиць районного значення для проектування магістральних вулиць загальноміського значення.

Примітка 4. У найкрупніших, крупних і великих містах з вулиць загальноміського значення можуть виділятися ведучі в центр міста вулиці - проспекти, на яких зосереджені громадські будинки та лінії громадського пасажирського транспорту та забороняється рух вантажного транспорту і обмежуються стоянки легкових автомобілів. Проспекти повинні дублюватися магістральними вулицями.

ДОДАТОК Ж.2
(довідковий)

**РОЗМІРИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ЗБЕРІГАННЯ ТА ТЕХНІЧНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ**

Об'єкти	Площа ділянки на об'єкт,га
Вантажне підприємство місткістю, автомобілів: 100 200 300 500	2,0-2,5 3,0-3,5 4,0-4,5 6,0-6,5
Трамвайне депо місткістю, вагонів: без ремонтних майстерень- 100 150 200 з ремонтними майстернями- 100	6,0-6,5 7,5-8,0 8,0-8,5 6,5-7,0
Тролейбусне депо місткістю, тролейбусів: без ремонтних майстерень- 100 150 200 з ремонтними майстернями-100	3,5-4,0 5,5-6,0 6,0-6,5 5,0-5,5
Автобусний парк місткістю, автобусів: 100 200 300 500	2,5-3,0 3,5-4,0 4,5-5,0 6,5-7,0
Таксомоторний парк, база проката (багатоповерхові) місткістю, легкових автомобілів: 100 300 500 800 1000	0,5 1,2 1,6 2,1 2,3
Гараж для зберігання легкових автомобілів місткістю 100 машино-місць: одноповерховий двоповерховий трьохповерховий чотирьохповерховий п'ятиповерховий	0,30 0,20 0,14 0,12 0,10
Наземна автостоянка місткістю 100 машино-місць (з урахуванням проїздів)	0,25
Станція технічного обслуговування (СТО) легкових автомобілів з кількістю постів: 10 15 25 40	1,0 1,5 2,0 3,5
Автозаправна станція (АЗС) з кількістю колонок: 2 5 7 9 11	0,1 0,2 0,3 0,35 0,4

Примітка: В умовах реконструкції розміри земельних ділянок при відповідному обґрунтуванні допускається зменшувати, але не більше ніж на 20%.

ДОДАТОК Ж.3
(обов'язковий)

ВІДСТАНІ ВІД АЗС ДО СПОРУД ТРАНСПОРТУ ТА ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ

Інженерні мережі і споруди	Відстані,м
1. Залізничні шляхи загальної мережі (до підшви насипу або брівки виїмки на перегонах): а) неелектрифіковані -на перегонах -на розїздах -від станцій б)електрифіковані	20 30 40 Те саме, але не менше півтори висоти опори
2. Залізнична під'їзна колія підприємства	20
3. Залізничні переїзди	не менше 100
4. Мости, шляхопроводи	не менше 100
5.ТП,РП,РУ відкриті і закриті	За ПУЕ
6.Маршрути електрифікованого міського транспорту (до контактних проводів) -від АЗС типів А і Б -від малих АЗС типу В -від середніх АЗС типу В	15, але не менше півтори висоти опори 25,але не менше півтори висоти опори 30,але не менше півтори висоти опори
7.Повітряні лінії електропередачі	за ПУЕ, але не менше півтори висоти опори
8. Кабельні лінії електропередачі	за ПУЕ, але не ближче 13м до вибухонебезпечних установок
9.Лінії зв'язку: -кабельні -повітряні	За ПУЕ 13 півтори висоти опори
10. Водоводи в сухих ґрунтах: -діаметром до 1000мм -діаметром до 1000м водоводи в мокрих ґрунтах незалежно від діаметра	10 20 50
11. Водопровід і напірна каналізація	5
12. Самопливна каналізація	5
13. Теплові мережі: -від стінки каналу -від оболонки безканалльної прокладки	5 5
14.Магістральні газопроводи, нафтопродуктопроводи, нафтопроводи	За СНІП 2.05.06-85 в залежності від класу і діаметра

Примітка 1. Відстані від АЗС до споруд і об'єктів,наведених у даному додатку.

Примітка 2. Відстані від АЗС до інженерних мереж, зазначених у пунктах 11-14, визначають від стінки трубопровода до фундаментів наземних та стін підземних споруд АЗС.

ДОДАТОК И.1
(довідковий)

ВОДОСПОЖИВАННЯ НА УТРИМАННЯ ХУДОБИ, ПТАХІВ І ЗВІРІВ

Водоспоживачі	Норма водоспоживання, л/добу на 1 голову
Корови молочні	115
Корови м'ясні	75
Бички та нетелі	65
Молодняк великої рогатої худоби віком до 2 років	32
Телята віком до 6 місяців	22
Коні робочі, верхові, рисисті матки, які не годують	60
Коні племенні та матки-годувальниці	80
Лоша-виробник	70
Лоша у віці до 1,5 років	45
Вівці дорослі	10
Молодняк овець	6
Кнури-виробники, матки основні	25
Свиноматки з приплодом	60
Свиноматки супоросні, холості	25
Ремонтний молодняк (свині)	15
Поросята-відлучники	5
Свині на відгодування	15
У ветеринарній лікарні на 1 велику худобу	100
У ветеринарній лікарні на 1 дрібну худобу	50
Песці та лисиці	7
Норки, соболі, кролі	3
Кури	1
індички	1,5
Качки, гуси	2
Примітка 1. Коефіцієнт годинної нерівномірності водоспоживання для тварин, звірів та птахів	

необхідно приймати 2,5.

Примітка 2. Для молодняка птахів норми водоспоживання повинні зменшуватись удвічі.

Примітка 3. В норми включена витрата води на миття приміщення, кліток, молочного посуду, виготовлення кормів, охолодження молока та інше.

Примітка 4. У жарких і сухих районах вказані норми допускається збільшувати на 25%.

Примітка 5. При гідровидаленні гною передбачається додаткова витрата води в межах – від 4 до 10 л на голову (в залежності від способу його видалення).

ДОДАТОК И.2

(обов'язковий)

ВІДСТАНІ ВІД НАЙБЛИЖЧИХ ПІДЗЕМНИХ ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ

Інженерні мережі	Відстані, м, по горизонталі (у світлі) від підземних мереж до								
	фундаментів будинків і споруд	фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і електрозв'язку, залізниць	осі крайньої колії		бортового каменя вулиці, дороги (краю проїзної частини, укріпленої смуги узбіччя)	зовнішньої брівки кювету або підшви насипу дороги	фундаментів опор повітряних ліній електропередачі		
			залізниць колії 1520 мм, але не менше глибини траншеї до підшви насипу і брівки виїмки	залізниць колії 750 мм і трамвая			до 1 кВ зовнішнього освітлення контактної мережі трамваїв і тролейбусів	понад 1 кВ до 35 кВ	понад 35 кВ до 110 кВ і вище
Водопровід і напірна каналізація	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3
Самопливна каналізація (побутова і дощова)	3	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Дренаж	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Супутній дренаж	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-
Газопроводи горючих газів тиску, МПа:									
низького до 0,005	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10
середнього понад 0,005 до 0,3	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10
високого понад 0,3 до 0,6	7	1	7,8	3,8	2,5	1	1	5	10

високого понад 0,6 до 1,2	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10
Теплові мережі:									
від зовнішньої стінки каналу, тунелю оболонки безканальної прокладки	Див.ДБН В.2.5-39	Див.ДБН В.2.5-39	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Кабелі силові всіх напруг і телекомунікаційні кабелі	0,6	0,5	3,2	2,8	1,5	1	0,5 ^{*)}	5 ^{*)}	10 ^{*)}
Комунікаційні тунелі	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3 ^{*)}
Зовнішні пневмо-сміттепроводи	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	3	5
*) Стосується тільки відстаней від силових кабелів.									
Зменшення відстаней можливе за умови виконання вимог п.п. 4.12-4.25 ДБН [59] ".									
Примітка 1. Допускається передбачати прокладання підземних інженерних мереж у межах фундаментів опор і естакад трубопроводів в, контактної мережі за умови вживання заходів, які виключають можливість пошкодження мереж при осіданні фундаментів, а також пошкодження фундаментів під час аварії на цих мережах. При розміщенні інженерних мереж, які слід прокладати із застосуванням будівельного водопониження, відстані їх до будинків і споруд слід встановлювати з урахуванням зони можливого порушення міцності ґрунтів основ.									
Примітка 2. Відстані від кабелів силових напругою 110-220 кВ до фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і ліній електрозв'язку слід приймати 1,5 м.									
Примітка 3. Відстані по горизонталі від обробок із чавунних тубінгів, а також від обробок із залізобетону й бетону з обклеювальною гідроізоляцією підземних споруд метрополітену, розміщених на глибині не менше 20 м (від верху конструкції до поверхні землі), слід приймати до мереж водопроводу, каналізації, теплових мереж – 5 м, до кабелів напругою до 10 кВ – 1 м, а напругою понад 10 кВ – 3 м, при застосуванні обробок без обклеювальної гідроізоляції відстані від вказаних споруд – до 8 м, а до мереж каналізації – до 6 м.									
Примітка 4. У зрошуваних районах при неосідальних ґрунтах відстань від підземних інженерних мереж до зрошувальних каналів слід приймати (до брівки каналів): 1м – від газопроводів низького і середнього тиску, а також від водопроводів, каналізації водостоків і трубопроводів горючих рідин; 2 м – від газопроводів високого тиску (до 0,6 МПа), теплопроводів, господарсько-побутової і дощової каналізації; 1,5 м – від силових кабелів і телекомунікаційних кабелів. Відстань від зрошувальних каналів вуличної мережі до фундаментів будинків і споруд – 5м.									
Примітка 5. При укладанні мереж у захисних футлярах відстань між футляром та іншими мережами і спорудами визначається умовами провадження робіт.									
Примітка 6. Відстані від газопроводів до бортового каменя, зовнішньої брівки кювету або підшви насипу доріг можуть бути змінені при погодженні з організаціями, які експлуатують газопроводи і автодороги.									

ДОДАТОК И.3
(обов'язковий)

ВІДСТАНИ МІЖ СУСІДНІМИ ПІДЗЕМНИМИ ІНЖЕНЕРНИМИ МЕРЕЖАМИ

Інженерні мережі	Відстань, м, по горизонталі (у світлі) до												
	Водо- проводу	Кана- лізації побу- тової	Дре- нажу і дошо- вої кана- лізації	газопроводів тиску, МПа				кабелів сило- вих усіх напруг	телеко- муніка- ційних кабелів	теплових мереж		Кана- лів тунелів	зовніш- ніх пневно- смітє про- водів
				низького 0,005	середньо- го понад 0,005 до 0,3	високого понад 0,3 до 0,6	високого понад 0,6 до 1,2			зовнішня стінка каналу тунелю	оболонка безкарна- льної прок- ладки		
Водопровід	див. прим. 1	див. прим. 2	1,5	1	1	1,5	2	0,5	0,5	1,5	1,5	1,5	1
Каналізація побутова	див. прим. 2	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5	0,5	1	1	1	1
Дощова каналізація	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5	0,5	1	1	1	1
Газопроводи тиску:													
низького до 0,005	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1
середнього понад 0,005 до 0,3	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1,5
високого понад 0,03 до 0,6	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2	2
високого понад 0,6 до 1,2	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4	2
Телекомунікаційні кабелі	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5	-	1	1	1	1
Кабелі силові всіх напруг	0,5	0,5	0,5	1	1	1	2	0,1-0,5	0,5	2	2	2	1,5

Теплові мережі, зовнішня стінка каналу, тунелю	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1			2	1
Оболонка безканалної прокладки	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1			2	1
Канали, тунелі	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	-	1
Зовнішні пневмо- сміттепроводи	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1	1	1	

Примітка 1. При паралельному прокладанні декількох ліній водопроводів відстань між ними слід приймати залежно від технічних та інженерно-геологічних умов відповідно до норм з водопостачання.

Примітка 2. Відстані від побутової каналізації до господарсько-питного водопроводу слід приймати: до водопроводу із залізобетонних труб – 5м; до водопроводу з чавунних труб діаметром до 200 мм – 1,5 м, діаметром понад 200 мм – 3 м; до водопроводу із пластмасових труб – 1,5 м. Відстань між мережами каналізації і виробничого водопроводу залежно від матеріалу і діаметра труб, а також від номенклатури і характеристики ґрунтів повинна бути 1,5 м.

Примітка 3. При паралельному прокладанні газопроводів для труб діаметром до 300 мм відстань між ними (у світлі) допускається приймати 0,4м і понад 300 мм – 0,5 м при спільному розміщенні в одній траншеї двох і більше газопроводів.

Примітка 4. У таблиці вказані відстані до сталевих газопроводів. Розміщення газопроводів із неметалевих труб слід передбачати відповідно до ДБН [60].

ДОДАТОК И.4
(обов'язковий)

РОЗМІРИ САНІТАРНО-ЗАХИСНИХ ЗОН ВІД КАНАЛІЗАЦІЙНИХ ОЧИСНИХ СПОРУД І НАСОСНИХ СТАНЦІЙ

Споруди каналізації	Санітарно-захисна зона, м, при розрахунковій продуктивності споруд, тис. м ³ /добу			
	до 0,2 включно	понад 0,2 до 5 включно	понад 5 до 50 включно	понад 50 до 280 включно
Споруди механічного і біологічного очищення з муловими майданчиками, а також окремо розташовані мулові майданчики	150	200	400	500
Те саме, з термічною і/або механічною обробкою осадів у закритих приміщеннях	100	150	300	400
Поля фільтрації	200	300	500	-
Поля зрошення	150	200	400	-
Біологічні ставки	200	200	300	300
Споруди з циркуляційними окиснювальними каналами	150	-	-	-
Насосні станції, регулюючі резервуари закритого типу, локальні очисні споруди	15	20	20	30
<p>Примітка 1. Санітарно-захисні зони від каналізаційних споруд продуктивністю понад 280 тис. м³/добу встановлюються за погодженням Міністерства охорони здоров'я на підставі розрахунків розсіювання газів з неприємним запахом, розташування об'єктів, рози вітрів та інших факторів.</p> <p>Примітка 2. Санітарно-захисні зони від споруд механічного і біологічного очищення з муловими майданчиками та від окремо розташованих мулових майданчиків при потужності більше 500 тис. м³/добу приймають не менше ніж 1 км.</p> <p>Примітка 3. У разі розташування житлової забудови з підвітряного боку по відношенню до очисних споруд вказані в таблиці розміри санітарно-захисної зони можна збільшувати, але не більше ніж у 2 рази, при сприятливій розі вітрів - зменшувати не більше ніж на 25 %.</p> <p>Примітка 4. За відсутності мулових майданчиків на території очисних споруд потужністю понад 0,2 тис. м³/добу розмір санітарно-захисної зони зменшують на 30 %.</p> <p>Примітка 5. Санітарно-захисну зону від полів фільтрації площею до 0,5 га та споруд механічного і біологічного очищення на біофільтрах продуктивністю до 50 м³/добу приймають 100 м.</p> <p>Примітка 6. Санітарно-захисну зону від полів підземної фільтрації продуктивністю менше 15 м³/добу слід приймати 15 м.</p> <p>Примітка 7. При використанні фільтруючих траншей, фільтруючих колодязів, а також піщано-гравійних фільтрів в якості споруд доочищення після аераційних установок або септиків, які використовуються в якості основних очисних споруд стічних вод,</p>				

санітарно-захисну зону приймають для:

- фільтруючих траншей і піщано-гравійних фільтрів - 25 м;
- фільтруючих колодязів - 8 м;
- септиків - 5 м;
- аераційних установок на повне окиснення з аеробною стабілізацією мулу продуктивністю до 700 м³/добу - 50 м.

Примітка 8. Санітарно-захисну зону від очисних споруд поверхневих стічних вод відкритого типу з сельбищних територій, а також від окремо розташованих споруд глибокого доочищення біологічно очищених стічних вод приймають 100 м, від насосних станцій поверхневих вод - 15 м, від очисних споруд промислових підприємств - згідно з галузевими будівельними нормами.

Примітка 9. Санітарно-захисну зону для очисних споруд малої каналізації (до 25 м³/добу) та дощової каналізації закритого типу у разі обґрунтованості і доцільності її зменшення слід встановлювати за узгодженням з органами санітарного нагляду Міністерства охорони здоров'я.

Примітка 10. Санітарно-захисну зону від зливних станцій приймають 300 м.

Примітка 11. Санітарно-захисні зони від шламонакопичувачів приймають залежно від складу і властивостей шламу згідно з ДБН [56].

Примітка 12. При застосуванні на очисних спорудах сучасних, безпечних технологій очищення стічних вод розмір нормативної санітарно-захисної зони може бути зменшений за погодженням з органами санітарного нагляду Міністерства охорони здоров'я.

ДОДАТОК Й
(обов'язковий)

ПРОТИПОЖЕЖНІ ВІДСТАНІ МІЖ ВІДКРИТИМИ НАЗЕМНИМИ СКЛАДАМИ

Склади	Відстань від складів до будівель і споруд та між складами, м																		
	Будинки й споруди при ступені вогнестійкості			Склади															
				кам'яного вугілля		фрезерного торфу		кускового торфу		лісо-матеріалів (круглих і пиляних) та дров		тріски та тирси		легкозаймистих рідин		горючих рідин			
	I, II	III, IIIa, IIIб	IV, IVa, V	ємністю, т						ємністю, м ³									
від 1000 до 100000				менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 5000	менш 1000	від 1000 до 2000	від 600 до 1000	менш 600	від 5000 до 100000	від 3000 до 5000	менш 300	
1. Кам'яного вугілля, ємністю, т: від 1000 до 100 000 менш ніж 1000	6	6	12	-*	-*	12	12	6	6	24	18	24	18	18	12	6	18	12	6
	Не нормується	6	12	-*	-*	12	12	6	6	24	18	24	18	18	12	6	18	12	6
2. Фрезерного торфу ємністю, т: від 1000 до 10 000 менш ніж 1000	24	30	36	12	12	-*	-*	-*	-*	42	36	42	36	42	36	30	42	36	30
	18	24	30	12	12	-*	-*	-*	-*	42	36	42	36	42	36	30	42	36	30
3. Кускового торфу ємністю, т: від 1000 до 10 000 менш ніж 1000	18	18	24	6	6	-*	-*	-*	-*	42	36	42	36	36	30	24	36	30	24
	12	15	18	6	6	-*	-*	-*	-*	42	36	42	36	36	30	24	36	30	24
4. Лісоматеріалів (круглих і пиляних) та дров ємністю, м ³ : від 1000 до 10 000 менш ніж 1000	15	24	30	24	24	42	42	42	42	-*	-*	36	30	42	36	30	42	36	30
	12	15	18	18	18	36	36	36	36	-*	-*	36	30	36	30	24	36	30	24
5. Тріски та тирси																			

ємністю, м ³ :																			
від 1000 до 5000	18	30	36	24	24	42	42	42	42	36	36	-*	-*	42	36	30	42	36	30
менш ніж 1000	15	18	24	18	18	36	36	36	36	30	24	-*	-*	36	30	24	36	30	24
6. Легкозаймистих рідин ємністю, м ³ :																			
понад 1000 до 2000	30	30	36	18	18	42	42	36	36	42	36	42	36	-*	-*	-*	-*	-*	-*
від 600 до 1000	24	24	30	12	12	36	36	30	30	36	30	36	30	-*	-*	-*	-*	-*	-*
менш ніж 600	18	18	24	6	6	30	30	24	24	30	24	30	24	-*	-*	-*	-*	-*	-*
7. Горючих рідин ємністю, м ³ :																			
понад 5000 до 10 000	30	30	36	18	18	42	42	36	36	42	36	42	36	-*	-*	-*	-*	-*	-*
від 3000 до 5000	24	24	30	12	12	36	36	30	30	36	30	36	30	-*	-*	-*	-*	-*	-*
менш ніж 3000	18	18	24	6	6	30	30	24	24	30	24	30	24	-*	-*	-*	-*	-*	-*
* Розміщення однакових матеріалів (у тому числі фрезерного і кускового торфу або легкозаймистих і горючих рідин) у двох або декількох складах не допускається.																			
Примітка 1. Для складів пиляних лісоматеріалів, а також для складів самозаймаючогося вугілля при висоті штабеля більше 2,5 м відстані, зазначені в табл. 15.2.9 для будівель IV, IVa, V ступеня вогнестійкості, слід збільшувати на 25%.																			
Примітка 2. Відстані, зазначені в табл. 15.2.9, від складів торфу (фрезерного і кускового), лісоматеріалів, легкозаймистих і горючих рідин до будинків з виробництвами категорій А і Б, слід збільшувати на 25%.																			
Примітка 3. При спільному зберіганні легкозаймистих і горючих рідин наведена місткість складу не повинна перевищувати кількостей, зазначених у табл. 15.2.9, при цьому наведена місткість визначається з розрахунку, що 1 м ³ легкозаймистих рідин прирівнюється до 5 м ³ горючих, а 1 м ³ ємності наземного зберігання прирівнюється до 2 м ³ ємності підземного зберігання. При підземному зберіганні легкозаймистих або горючих рідин зазначені в табл. 15.2.9 ємності складів можуть бути збільшені в 2 рази, а відстані скорочені на 50%.																			
Примітка 4. Відстань від будинків не нормуються:																			
а) до складу кам'яного вугілля місткістю менш ніж 100 т;																			
б) до складів легкозаймистих або горючих рідин фактичної ємністю до 100 м ³ і до складів кам'яного вугілля або торфу (фрезерного або кускового) ємністю до 1000 т, якщо стіна будівлі, обернена в бік цих складів, протипожежна.																			
Примітка 5. Відстані, зазначені в табл. 15.2.9, слід визначати:																			
а) від складів кам'яного вугілля, торфу (кускового або фрезерного), лісоматеріалів і дров, тріски та тирси - від границі площ, призначених для розміщення (складування) зазначених матеріалів;																			
б) від складів легкозаймистих і горючих рідин - від стінок резервуарів, зливо-наливних пристроїв або границі площ, призначених для розміщення тари із зазначеними рідинами;																			
Примітка 6. Відстані від складів, зазначених у табл. 15.2.9, до відкритих майданчиків (рамп) для обладнання (готової продукції) у горючій тарі слід приймати по графі будівель і споруд IV, IVa, V ступеня вогнестійкості.																			
Примітка 7. Відстані від закритих складів легкозаймистих і горючих рідин до інших будівель і споруд слід приймати згідно з табл. 15.2.2.																			

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Конституція України
2. Закон України «Про основи містобудування»
3. Закон України «Про архітектурну діяльність»
4. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»
5. Закон України «Про Генеральну схему планування території України»
6. Закон України «Про міжнародні договори України»
7. Земельний кодекс України
8. Водний кодекс України
9. Закон України «Про охорону культурної спадщини»
10. Закон України «Про курорти»
11. Закон України «Про охорону археологічної спадщини»
12. Закон України «Про видобування і переробку уранових руд»
13. Закон України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»
14. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення»
15. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»
16. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року»
17. Закон України «Про охорону атмосферного повітря»
18. Закон України «Про охорону природного навколишнього середовища»
19. Закон України «Про транспорт»
20. Закон України «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів»
21. Закон України «Про інноваційну діяльність»
22. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»
23. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 №5403
24. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.1992 № 466 «Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання»
25. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05. 2011 № 599 «Про містобудівний кадастр»
26. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760 «Про затвердження Порядку

- визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України»
27. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 318 «Про затвердження Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених місць»
 28. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.07.2006 №909 «Про затвердження Порядку визнання населеного місця історичним»
 29. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 № 1747 «Правила охорони магістральних трубопроводів»
 30. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.02.1996 № 269 «Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення»
 31. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 №2024 «Правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»
 32. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів»
 33. Державні санітарні правила і норми 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»
 34. ДСН 239-96 «Державні санітарні норми і правила захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань»
 35. ДСН 3.3.6.037-99 «Державні санітарні норми виробничого шуму , ультразвуку та інфразвуку»
 36. ДБН А.2.2-1-2003 «Склад та зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд»
 37. ДБН Б 1.1-5-2007 «Система містобудівної документації (СМБД). Частина друга. Склад, зміст, прядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації»
 38. ДБН Б.1.1-5:2007 «Система містобудівної документації (СМБД). Перша частина. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) на особливий період у містобудівній документації»
 39. ДБН Б.1.1-13:2012 «Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях»
 40. ДБН Б.1.1-14:2012 «Склад та зміст детального плану території»
 41. ДБН Б.1-2-95. «СМБД. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження

- комплексних схем транспорту для міст України»
42. ДБН Б.2.2-2-2008 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження науково - проектної документації щодо визначення меж та режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування»
 43. ДБН Б.2.2-3:2012 «Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту»
 44. ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій Благоустрій територій»
 45. ДБН В.2.2-15-2005 «Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення»
 46. ДБН Б.2.3-18 «Трамвайні та тролейбусні лінії. Загальні вимоги до проектування»
 47. ДБН В.1.1.7-2002 «Пожежна безпека об'єктів будівництва»
 48. ДБН В.1.1-31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму»
 49. ДБН В.1.2-4:2006 «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)»
 50. ДБН В.2.2-4-97 «Будинки та споруди дитячих дошкільних закладів»
 51. ДБН В.2.2-17 «Будинки і споруди Доступність будинків і споруд для мало мобільних груп населення»
 52. ДБН В.2.3-4-2000 «Споруди транспорту. Автомобільні дороги»
 53. ДБН В.2.3-5-2001 «Споруди транспорту Вулиці та дороги населених пунктів»
 54. ДБН В.2.3-7-2010 «Споруди транспорту Метрополітени»
 55. ДБН В.2.3-15:2007 «Споруди транспорту Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів»
 56. ДБН В.2.3-20-2008 «Споруди транспорту Мости та труби Виконання та приймання робіт»
 57. ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів»
 58. ДБН В.2.4-5:2012 «Хвостосховища і шламонакопичувачі»
 59. ДБН В.2.5-16 «Визначення розмірів земельних ділянок для об'єктів електричних мереж»
 60. ДБН В.2.5-20-2001 «Інженерне обладнання будинків і споруд Зовнішні мережі та споруди Газопостачання»
 61. ДБН В.2.5-39-2008 «Інженерне обладнання будинків і споруд Зовнішні мережі та споруди «Теплові мережі»
 62. ДБН В.2.5-41:2009 «Газопроводи з поліетиленових труб Частина I Проектування. Частина II Будівництво»
 63. ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація»
 64. ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди»

65. ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди»
66. ДБН В.2.5-77:2014 «Котельні»
67. ДБН В 2.6-14-97 «Конструкції будинків і споруд Покриття будинків і споруд (Том 1.2.3)»
68. ДСТУ Б А.2.2-7:2010-04-21 «Проектування Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів Основні положення»
69. ДСТУ-Н Б Б.1.1-12:2011 «Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг)»
70. ДСТУ-Н Б Б.1.1-19:2013 «Настанова з виконання розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації на мирний час»
71. ДСТУ - Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія»
72. ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»
73. ДСТУ-Н Б Б.2.2-7:2013 «Настанова з улаштування контейнерних майданчиків»
74. СНиП 2.05.06-85 «Магистральные трубопроводы»
75. СНиП II-89-80* «Генеральные планы промышленных предприятий»
76. НАПБ Б.05.019-2005 «Інструкція щодо вимог пожежної безпеки під час проектування автозаправних станцій»
77. НПАОП 10.0-1.01-09 «Правила безпеки у вугільних шахтах»
78. СН 3077-84 «Санитарные нормы допустимого шума в помещениях жилых и общественных зданий на территории жилой застройки»
79. Правила улаштування електроустановок (ПУЕ).
80. Панченко Т.Ф. «Ландшафтно-рекреаційне планування природно-заповідних територій» – К.:Логос, 2015. – с.139

Ключові слова: адміністративно-територіальна одиниця, велосипедний рух, зелені насадження, зона охорони пам'ятки, зона регулювання забудови. Інженерні мережі, інженерно-будівельна оцінка території, квартал, комплексна оцінка території, ландшафтно-рекреаційні території, мікрорайон, міський центр, мережа вулиць і доріг, населені пункти, об'єкт культурної спадщини, об'єкти громадського обслуговування, охорона довкілля, пішохідна зона, планувальна структура, приміська зона, природно-заповідний фонд, промислові формування, протипожежні відстані, санітарно-захисна зона, сільськогосподарські підприємства, система розселення, соціально-планувальна інфраструктура, територія, територіальна громада, транспортно-пересадочні вузли, червоні лінії, щільність житлового фонду.